

Ольга Гісь, Ірина Філяк

МАТЕМАТИКА

КЛАС

УКРАЇНСЬКИЙ АЛФАВІТ

ЛАТИНСЬКИЙ АЛФАВІТ

Ольга Гісь, Ірина Філяк

МАТЕМАТИКА

Підручник для 2 класу
закладів загальної середньої освіти

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

rnk.com.ua/109894
Інтерактивний
електронний
додаток
до підручника

Київ • Харків
Видавництво «Ранок»
2025

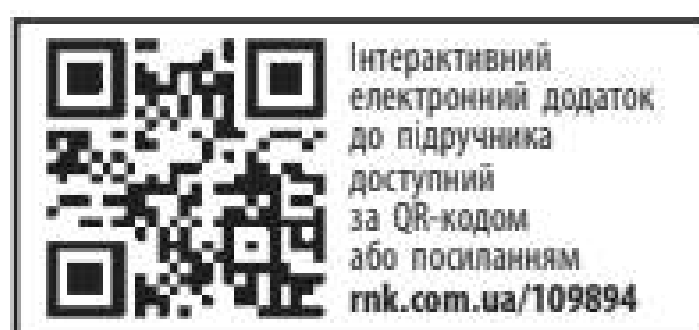
УДК 51:37.016.1(075.2)
Г51

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 21.02.2025 № 345)

Підручник створено відповідно до Типової освітньої програми,
розробленої під керівництвом Р. Б. Шияна

Гісь О. М.
Г51 Математика : підруч. для 2 кл. закл. загал. серед. освіти /
О. М. Гісь, І. В. Філяк. — Х. : Вид-во «Ранок», 2025.

УДК 51:37.016.1(075.2)

© Гісь О. М., Філяк І. В., 2025
© Гісь О. М., ілюстрації та макет, 2025
© ТОВ Видавництво «Ранок», 2025

Числа. Дії з числами. Сюжетні задачі

Числа першої сотні	6
Одноцифрові, двоцифрові, трицифрові числа. Розряди.....	9
Порівняння чисел.....	14
Додавання чисел.....	16
Віднімання чисел.....	17
Розрядні доданки	19
Прості задачі	20
Числові вирази.....	22
Натуральні числа. Число 0	24
Парні та непарні числа.....	27
Круглі числа	29

Величини

Величини. Довжина.....	30
Час. Дні тижня.....	34
Вартість	38
Маса. Місткість.....	40

Числа. Дії з числами

Дія додавання. Невідомий доданок ..	42
Дія віднімання	45
Знаходження невідомого зменшуваного.....	47
Знаходження невідомого від'ємника	49
Взаємозв'язок дій додавання та віднімання	54

Просторові відношення.

Геометричні фігури

Пряма. Відрізок.....	56
Промінь. Кути. Прямий кут	59
Прямі, криві та ламані лінії. Фігури ..	62
Геометричні тіла	67

Величини

Одиниці довжини. Перетворення та порівняння	69
--	----

ЗМІСТ

Одиниці довжини. Додавання і віднімання. Перетворення	71
Сюжетні задачі. Стільки, скільки...	75

Сюжетні задачі

Сума трьох доданків.....	77
--------------------------	----

Числа. Дії з числами

Додавання чисел частинами	79
Додавання до числа 9	81
Додавання до числа 8	83
Додавання до числа 7.	
Задачі з двома запитаннями.....	86
Додавання до числа 6	88
Складена задача	91
Віднімання чисел частинами	94
Віднімання від числа 11.....	96
Віднімання від числа 12.....	98
Віднімання від числа 13.....	100
Віднімання від числа 14.....	101
Числові вирази з дужками	103
Віднімання від числа 15.....	105
Віднімання від числа 16.....	107
Віднімання від чисел 17 і 18 ...	108
Повторення вивченого	110

Просторові відношення.

Геометричні фігури

Ламаната її елементи.	
Довжина ламаної.....	113
Сполучний закон додавання	121
Многокутник	123
Прямокутник.....	126
Квадрат.....	129

Числа. Дії з числами	
Додавання виду $27 + 3$	132
Віднімання виду $40 - 3$	133
Віднімання виду $50 - 24$	135
Додавання виду $37 + 8$	137
Віднімання виду $32 - 7$	140
Казкові історії. День морського футболу	144
Додавання виду $48 + 22$ та $39 + 15$..	150
Віднімання виду $34 - 16$	151
Задачі на визначення напрямку руху	153
Вираз зі змінною	156

Математичні вирази. Рівності. Нерівності	
Складання виразів із змінною. Задача на три дії	158

Величини. Час	
Рік. Пори року. Місяці	163
Одиниці часу. Додавання, віднімання, порівняння	165
Календар	167
Тривалість доби. Орієнтування за годинником	169
Хвилина	173

Числа. Дії над числами. Таблиці множення і ділення	
Дія множення	176
Множник, множник, добуток.	
Переставний закон множення ..	178
Таблиця множення числа 2	180
Збільшення числа в кілька разів ..	184
Таблиця множення числа 3	187
Таблиця множення числа 4	190
Таблиця множення числа 5	194
Розклад числа на множники	196
Дія ділення	198

Ділене, дільник, частка.	
Невідомий множник	201
Зменшення числа в кілька разів ..	205
Знаходження невідомого діленого ..	207
Визначення парності числа.	
Знаходження невідомого дільника ..	208
Таблиця множення числа 6.	
Таблиця ділення на 6	210
Кратне порівняння чисел.	
Таблиця множення числа 7.	
Таблиця ділення на 7	212
Таблиці множення чисел 8 і 9.	
Таблиці ділення на 8 і на 9	216
Множення й ділення на 1.	
Множення на 0. Ділення нуля.	
Неможливість ділення на нуль ..	218
Множення й ділення на 10	220

Просторові відношення. Геометричні фігури. Коло і круг	
Коло і круг	221

Заходь, будь ласка!

Ось ми знову з тобою зустрілись у царстві Математики. Пам'ятаєш нас?

Я — Професорка математики. Придумую для дітей математичні диктанти.

Я — Вивчайко. Люблю вчитись і всі правила записую в довідничок.

Я — Пам'ятайко. Усе добре пам'ятаю. Мої нагадування допоможуть тобі пригадати те, що було вивчено раніше.

Я — Розумійко. З радістю поясню, якщо хтось чогось не розуміє.

умовні

позначення:

перевір свою увагу

головоломка!
Добре подумай!

порівняй

кругові вирази

встав знак

Числа першої сотні

Ой, глянь! Що за метушня навколо?! Це дружна родина мурашок, які живуть у великому мурашнику. Знайди мурашку-вартового. Вона тебе пропустить у мурашник. Тут кожна квартира має свій номер.

1. Полічи від 1 до 100, називаючи пропущені числа. Котрому десятку належать числа кожного рядка?

Перша сотня

?	91	92	93							100
?	81	82					87	88		
?	71		73				77	78	79	
?		62			65		67			70
?	51			54			57		59	60
?	41						47		49	50
?	31	32				36				40
третій десяток	21				25	26			29	
другий десяток		12	13	14				18		20
перший десяток	1	2	3						9	10

- Скільки всього десятків у сотні? одиниць — у сотні?
- Назви найменше і найбільше число кожного десятка.
- Назви три перші числа четвертого десятка; три останні числа п'ятого десятка.
- Назви у зворотному порядку числа другого десятка; шостого десятка; дев'ятого десятка.

2. Полічи мурашок-розвідників від 28 до 36; від 49 до 53; від 77 до 82; від 94 до 100.

3. 100 мурашок-солдат вишикувались за порядком.

- Назви номер солдата, що стоїть одразу перед № 60.
- Назви номер солдата, що стоїть одразу після № 79.
- Назви «сусідів» солдата № 40; № 50; № 69; № 99.

4. Мурашка-нянька лічить мурашок-дітей. Яке число при лічбі вона назве:

- раніше, ніж 18?
- між числами 59 і 61?

16, 19, 30

62, 58, 60

- пізніше, ніж 35?

- між числами 78 і 85?

28, 40, 34

69, 82, 86

5. Мурашка-будівельник везе будівельні матеріали. Розглянь числа на кожному причепі та розташуй їх у порядку зростання. Запиши.

6. Мурашки-санітари пронумерували смітники. Назви найбільше і найменше число в кожному рядку. Вибери рядок, де числа записано в порядку спадання.

7. Робочі мурахи об'єднались у бригади.

Яка кількість мурах більша:

3 чи 3 десятки? 10 чи 1 сотня?

6 чи 1 десяток? Одна сотня чи 90?

У другому десятку чи 2 десятки?

Одна сотня чи 1 десяток? 89 чи 9 десятків?

8. П'ять мурах — Ія, Оя, Мом, Дір та Шпун — зібрались прибирати територію. Ія та Оя мають швабри. Ія має фартушок. Дір та Шпун мають відра. Шпун не носить кепки. Хто де стоїть? Запиши імена мурах за порядком.

1235

Урок 2

54321

Одноцифрові, двоцифрові, трицифрові числа. Розряди

Пригадай!

- 8** — одноцифрове число, тому що складається з однієї цифри — 8.
- 16** — двоцифрове число, тому що складається з двох цифр — 1 і 6.
- 100** — трицифрове число, тому що складається з трьох цифр — 1, 0 і 0.

У числі 8 є
один розряд

8

од.

У числі 16 є
два розряди

другий

перший

1 **6**

дес. од.

У числі 100 є
три розряди

третій

другий

перший

1 **0** **0**

сот. дес. од.

1. Прочитай числа: 12 21 11 22

- Скільки чисел записано?
 - Скільки різних цифр використано для запису цих чисел?
 - Як одним словом можна назвати ці числа?
2. Що спільне і що відмінне мають числа 1, 10 і 100?
3. Доповни усно записи.

 47 — це 4 дес. од.;	 80 — це дес. од.;
 62 — це дес. 2 од.;	 9 — це дес. од.;
 75 — це дес. од.;	 ? — це 3 дес. 4 од.;
 56 — це дес. од.;	 ? — це 10 дес.

4. Придумай і запиши числа, що мають цифру:
- 3 у розряді десятків;
 - 5 у розряді одиниць;
 - 0 у розряді одиниць;
 - 0 у розряді десятків;
 - у розряді одиниць таку саму, як у розряді десятків;
 - 0 у розрядах одиниць і десятків.

5. Які числа є між 40 і 50? Назви їхні дві спільні ознаки.

6. Котрому десятку належить число 34? 56? 78? 99?
Запиши число сьомого десятка, що має:

- цифру 2 в розряді одиниць;
- однакові цифри в розрядах десятків та одиниць.

7. Запиши четверте число третього десятка.

8. Яке число менше — одноцифрове чи двоцифрове? Трицифрове чи двоцифрове?

9. Що більше — найбільше одноцифрове число чи найменше двоцифрове?

10. Використовуючи цифри 1, 3, 7, запиши всі можливі двоцифрові числа. *Підказка:* їх є 9.

1235

Урок 3

5432

1. Доповни розповідь журналіста.

«Увага! Увага! Розпочинається футбольний матч. Збірна України вже на полі».

- У ряд вишикувалось футболістів. Або по-іншому — 1 десяток (1 дес.).
- До команди прямує ще футболіст — це воротар. Усього: $\square + \square = \square$ — одинадцяттеро футболістів.
- На формах декого з футболістів записано лише одну цифру. Це одноцифрові числа. Назви їх.
- Найменше одноцифрове число — , найбільше — .

- Щоб записати число 10, потрібно дві цифри: і .

Це найменше двоцифрове число. Поясни, чому.

- Для глядачів і глядачок у блакитному секторі залишилося вільних рядів, у жовтому — . А всього — рядів.

У кожному ряду є місць. Скільки місць у двох рядах? У трьох рядах? У шести рядах? У восьми рядах? У блакитному секторі? В обох секторах разом?

- 99 школярів і школярок дивитимуться матч. Чи достатньо їм місць у блакитному і жовтому секторах?
- 99 — це най... ..цифрове число. Якщо прийде ще одна дитина, то отримаємо число — най... ..цифрове число.

2. Числа на цих м'ячах вказують, скільки разів їх забивали у ворота. Назви ці числа. Який м'яч виявився найуспішнішим? Якому пощастило найменше?

3. Розглянь числа на табло.

Яке число має цифру:

8 у розряді десятків?

1 у розряді десятків?

9 у розряді одиниць?

5 у розряді одиниць?

9 у розряді десятків?

7 у розряді десятків?

4. Михайлик купив спортивну футболку з номером, що має цифру 2 у розряді десятків. Степанко — з номером, що має цифру 7 у розряді одиниць. Визнач, яку футболку купив кожен хлопчик.

5.

«Мій стілець розташований на 2 стільці вбік від стільця № 3 і на 2 стільці вбік від стільця № 7. Назви його номер».

Порівняння чисел

1. Бегемотик-квітникар вирощує квіти.

1) Якого кольору дев'ятнадцята за порядком квіточка? А якого кольору двадцять перша? Назви номери фіолетових квітів.

2) Скільки всього квіточок виростив бегемотик-квітникар? Розклади це число на десятки та одиниці.

2.

$16 \bigcirc 15$

$13 \bigcirc 13$

$17 \bigcirc 7$

$54 \bigcirc 49$

$20 \bigcirc 19$

$12 \bigcirc 20$

$29 \bigcirc 90$

$79 \bigcirc 81$

Пригадай!

$9 = 9$ — це істинна, або правильна рівність

$6 = 8$ — це хибна, або неправильна рівність

$7 > 2$ та $5 < 8$ — це істинні нерівності

$7 < 5$ та $4 > 9$ — це хибні нерівності

3. Придумай і запиши по дві власні правильні рівності та нерівності.

4. Знайди хибні нерівності й перетвори їх в істинні.

$19 > 9$

$80 < 18$

$10 < 0$

$70 > 7$

5. Добери у віконця числа так, щоб отримати істинні рівності та нерівності.

$17 < \square$

$22 > \square$

$\square = 8$

$2 > \square$

$20 < \square$

$60 > \square$

$\square = 15$

$99 < \square$

6. Запиши числа і порівняй їх.

- 1 дес. 2 од. і 2 од.
- 5 дес. 2 од. і 2 дес.
- 5 дес. і 5 од.
- 5 дес. і 5 дес. 1 од.
- 9 од. і 1 дес.
- 9 дес. і 1 сот.
- 1 сот. і 1 дес. 1 од.
- 9 дес. 8 од. і 1 сот.

7. На машинках катається десяток дітей, на каруселях — 50 дітей. Де більше і на скільки?

8. За допомогою поданих цифр запиши по 2 двоцифрові числа, у яких:

- 1) у розряді одиниць є цифра 5;
- 2) у розряді десятків є цифра 7;
- 3) цифра розряду одиниць більша, ніж цифра розряду десятків.

7 4 6
8
5 1

 9. Я — число, у запису якого є цифра 3. Я більше ніж 68, але менше ніж 75. Яке я число?

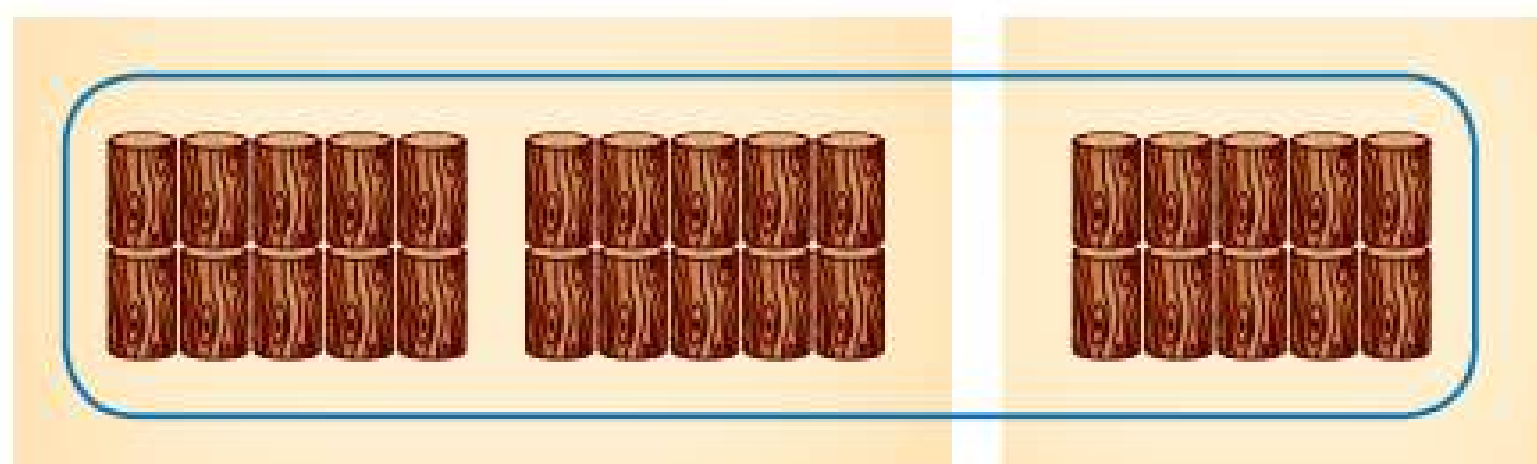

Додавання чисел

1. Борсук-будівельник складає колоди для будівництва. Додай за зразком.

1)

Зразок:

$$20 + 10 = 30$$

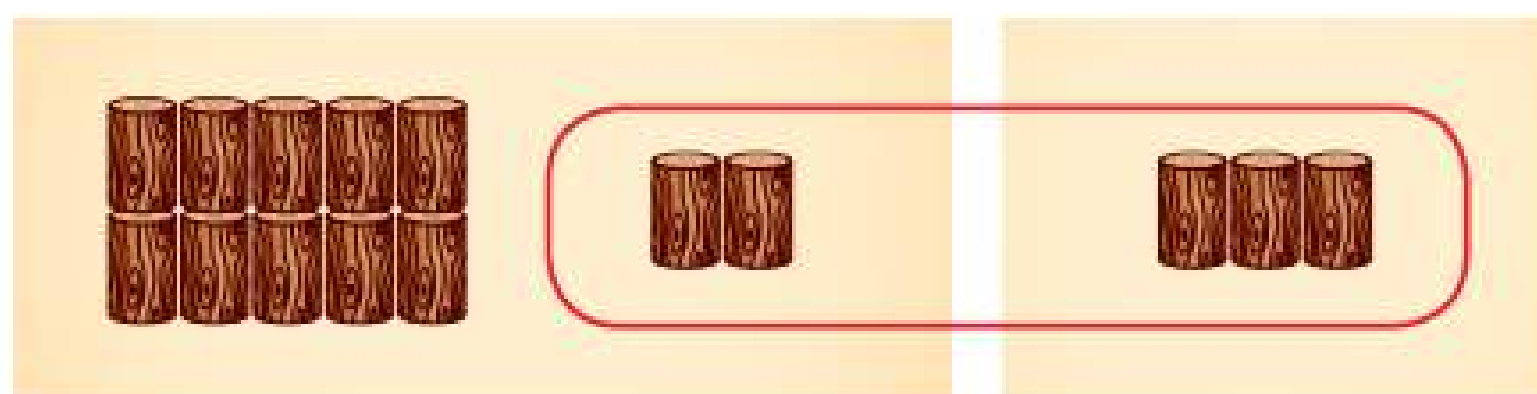
$30 + 30$

$60 + 30$

$70 + 10$

$90 + 10$

2)

Зразок:

$$12 + 3 = 15$$

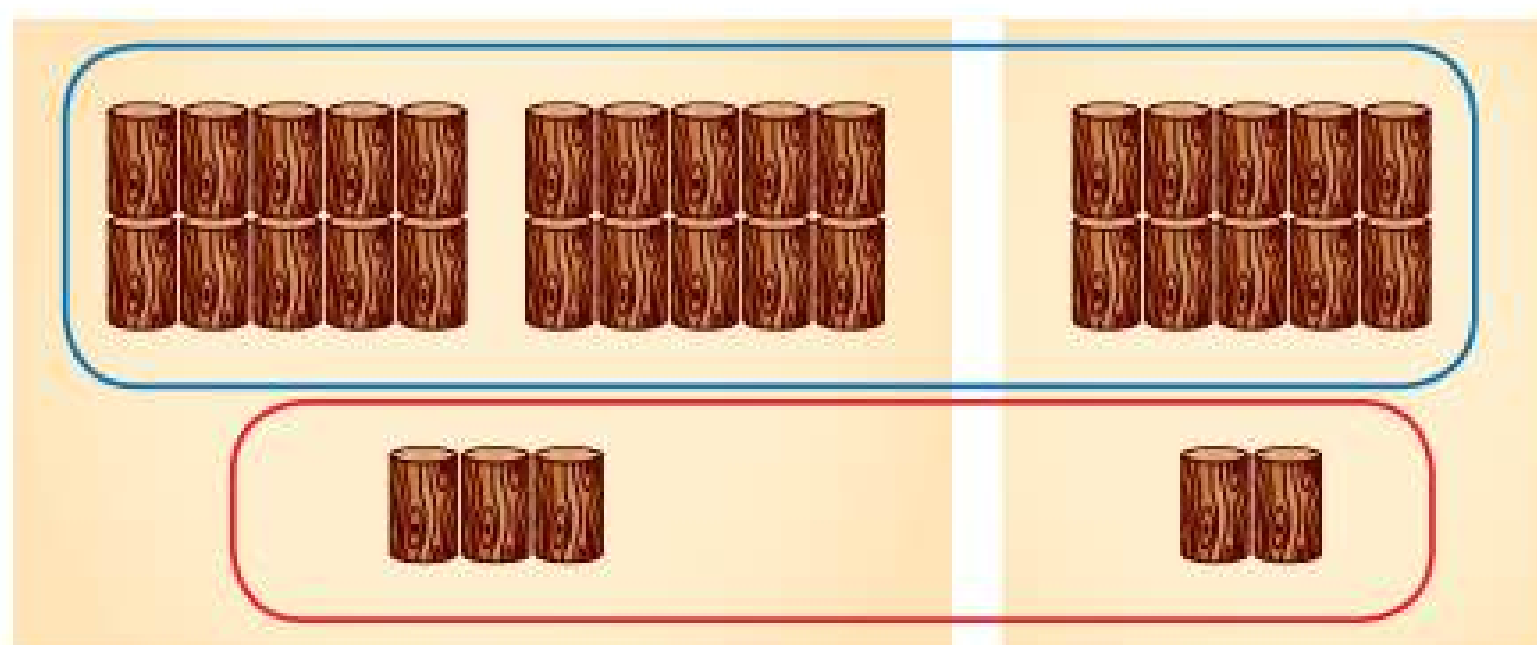
$21 + 7$

$45 + 4$

$83 + 6$

$94 + 3$

3)

Зразок:

$$23 + 12 = 35$$

$56 + 21$

$70 + 17$

$33 + 35$

$82 + 14$

2. Біла мишка з'їла 25 зернин, а сіра — на 14 зернин більше. Скільки зернин з'їла сіра мишка?

! 3. Додай числа, які розміщено у клітинках однакового кольору. Запиши.

1)

62	13	41	30	18	7
----	----	----	----	----	---

2)

21	90	30
1	45	50
5	17	5

💡 4. Я — число, яке більше ніж 6, але менше ніж 9. Мене отримали, додавши два однакові числа. Відгадай мене.

5. Юрко задумав число. Відняв його від 10 і в нього залишилося 10. Яке число задумав Юрко?

💡 6. На кожному малюнку вибери три числа, з яких можна скласти рівність на додавання. Запиши рівності.

1235

Урок 6

5432

Віднімання чисел

1. Білочка приготувала горішки до Свята врожаю. Скільки горішків було спочатку? Скільки забрали? Скільки залишилося? Відними за зразком.

1)

$$40 - 10$$

$$60 - 40$$

$$80 - 20$$

Зразок:

$$30 - 20 = 10$$

$$90 - 80$$

Зразок:

$$17 - 4 = 13$$

$25 - 3$ $68 - 4$ $77 - 6$

Зразок:

$$25 - 12 = 13$$

$36 - 21$ $48 - 35$ $65 - 24$

$55 - 5$
 $89 - 84$

2. Мишенятко має в нірці 45 колосків. Воно почистило 10 колосків. Скільки залишилося непочищених колосків?

3. Хом'яки Бублик і Пампушок зберігають у коморі горіхи.

- У Бублика було 32 горіхи. Він приніс ще 12. Скільки горіхів стало в хом'яка Бублика?

- У Пампушка було 48 горіхів. Шість із них він узяв на обід. Скільки горіхів залишилося в хом'яка Пампушка?

- Чи порівну стало після цього горіхів у двох хом'яків?

4. Запиши числа і порівняй їх.

2 дес. 2 од. ○ 3 од.

9 дес. ○ 1 дес. 9 од.

5 дес. 8 од. ○ 6 дес.

1 сот. ○ 9 дес. 8 од.

5. Білченята Рудя та Рудик кидали в дупло горішки. Рудя закинула 18 горішків із двадцяти. У Рудика з двадцяти горішків 1 горішок не влучив у дупло. Хто з білченят закинув більше горішків?

Розрядні доданки

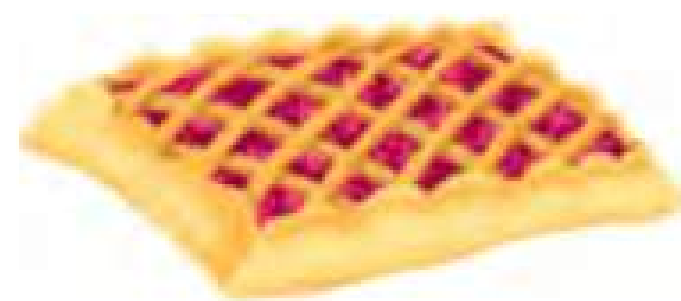

1. У дідуса Андріана і бабусі Наталі сьогодні іменини. Їх прийшли привітати:

- 2 сини та їхні дружини
- 3 дочки та їхні чоловіки
- 9 онуків
- сусідка Оксана

- 1) Скільки гостей завітало на іменини?
- 2) На скільки шматочків розрізали пиріг, якщо кожен з'їв по одному і ще 4 шматочки пирога залишилося?

2. Запиши числа. Підкресли в них:

1) розряд одиниць
18 60 56 24 77

2) розряд десятків
16 95 88 53 19

3. Розклади числа на розрядні доданки за зразком.

Зразок:

$$23 = 20 + 3$$

$$58 = \square + \square$$

$$71 = \square + \square$$

$$42 = \square + \square$$

$$86 = \square + \square$$

$$35 = \square + \square$$

$$99 = \square + \square$$

4. Додай числа з однаковим числом десятків. Відніми числа з однаковим числом одиниць.

43 37 4 40 25 94 21 87

5. У відерці було 85 слив. Щоб спекти пиріг, тато помив 34 сливи. Скільки слив залишилось у відерці?

❗ 6. Розглянь зразок. Замість кожного зображення фрукта підстав відповідне число. Виконай додавання і віднімання.

$$\begin{array}{lll} \text{лимон} & - & 20 \\ \text{яблуко} & - & 47 \\ \text{вишня} & - & 15 \\ \text{слива} & - & 71 \\ \text{апельсин} & - & 4 \\ \text{груша} & - & 54 \end{array}$$

Зразок:

$$\text{лимон} + \text{яблуко} = 20 + 47 = 67$$

лимон + лимон	вишня + апельсин	яблуко - апельсин	лимон + слива
апельсин + груша	яблуко - вишня	груша + вишня	слива + вишня
вишня - апельсин	слива - слива	яблуко - лимон	груша - апельсин

1235

Урок 8

5432

Прості задачі

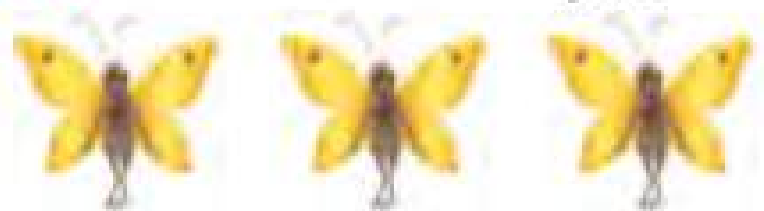
Тарас любить лічити метеликів, що кружляють над ним.

1. Ось який ланцюжок утворили метелики. Обчисли вираз.

$$70 - 20 = \square + 10 = \square - 30 = \square + 60 = \square - 80 = \square + 40 = \square$$

Скільки ще рожевих метеликів має прилетіти, щоб їх стало 10? Скільки ще жовтих метеликів має прилетіти, щоб їх стало 10? А скільки ще — білих?

2. Запиши будь-які три двоцифрові числа.

Зменш кожне число на 10.

3. Запиши будь-які три одноцифрові числа.

Збільш кожне число на 40.

4. Прочитай умову та розглянь два скорочені записи задач. Постав запитання до кожного запису. Розв'яжи задачу усно.

Уві сні Тарас побачив 12 зелених і 2 білих метелики.

Зелених — 12 м. } ?
Білих — 2 м.

Зелених — 12 м. на ?
Білих — 2 м. більше

5. Склади короткий запис задачі. Доповни розв'язання і відповідь.

З енциклопедії Тарас довідався,

що це —

, а це —

На виставці метеликів Тарас налічив 12 адміралів і 7 лимонниць. Скільки всього метеликів налічив Тарас?

$12 - 7 = \square$ (метеликів)

Відповідь: усього Тарас налічив метеликів.

6. Склади короткий запис задачі. Доповни розв'язання і відповідь.

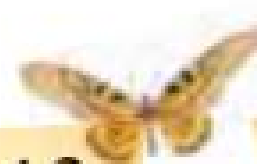
Метелик адмірал живе 10 місяців. А лимонниця — 1 місяць. На скільки місяців довше живе метелик адмірал, ніж лимонниця?

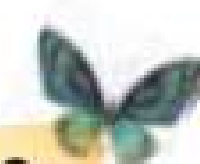
$$10 \bigcirc 1 = \square \text{ (місяців)}$$

Відповідь: на $\square$ місяців довше живе ..., ніж

 7. Запиши всі двоцифрові числа шостого десятка, у яких число одиниць більше, ніж число десятків.

8.

$$\begin{array}{l} 16 - 10 \\ 90 - 20 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 36 - 20 \\ 66 + 30 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 7 + 60 \\ 49 - 8 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 76 - 65 \\ 64 + 25 \end{array}$$

1235

Урок 9

5432

Числові вирази

Пригадай!

вираз на одну дію

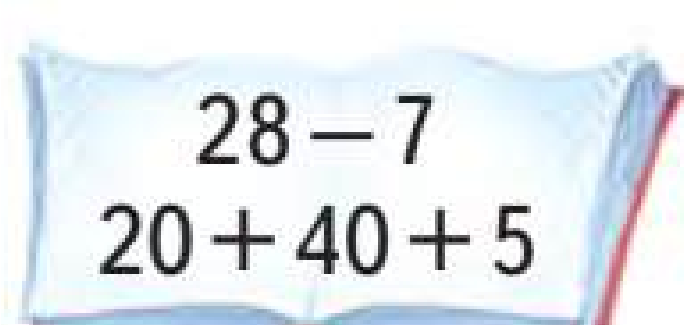
$$15 - 2 = 13$$

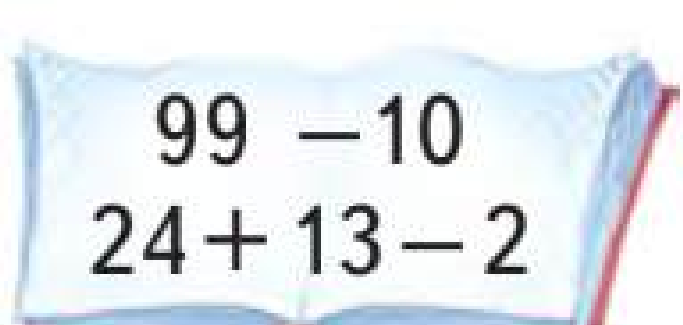
вираз на дві дії

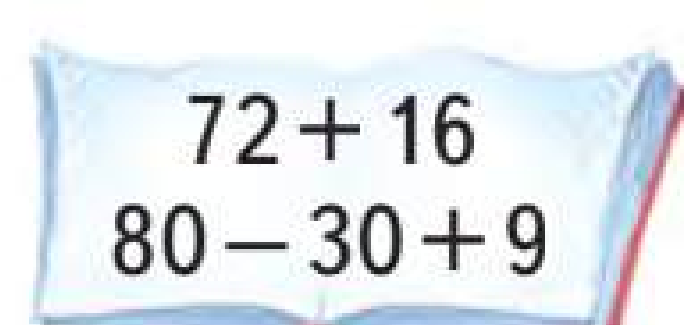
$$18 \overset{1}{-} 7 \overset{2}{+} 5 = 16$$

значення
числових
виразів

1. Прочитай спочатку вирази на одну дію, а потім — на дві дії. Знайди значення цих числових виразів.

$$\begin{array}{l} 28 - 7 \\ 20 + 40 + 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 99 - 10 \\ 24 + 13 - 2 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 72 + 16 \\ 80 - 30 + 9 \end{array}$$

2. Дізнайся за зразком, яке число:

• на 5 менше, ніж 15; $\longrightarrow$ Зразок: $15 - 5 = 10$

• на 20 більше, ніж 45;

• на 13 менше, ніж 68;

• на 12 більше, ніж 26;

• на 30 менше, ніж 57.

! 3. На уроці малювання діти зі спільної коробки беруть олівці. Зараз у коробці 10 червоних, 14 синіх і 3 зелені олівці. Дай відповідь на кожне запитання задачі. Для цього склади та обчисли необхідні вирази.

— 10

— 14

— 3

Скільки всього олівців у коробці?

Світлана взяла з коробки 3 сині олівці. Скільки синіх олівців залишилось?

Олег поклав у коробку 2 червоні олівці. Скільки червоних олівців стало?

Скільки всього олівців тепер у коробці?

Марічка взяла з коробки 2 олівці. Скільки олівців залишилось?

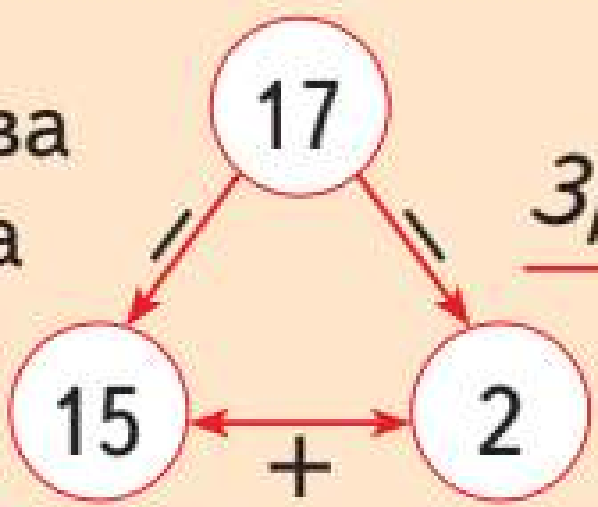
Павлусь повернув у коробку 4 олівці. Скільки олівців стало?

Степанко повернув у коробку жменю олівців. Тепер у коробці стало 38 олівців. Скільки олівців повернув Степанко?

4. Літня відпустка тата тривала 24 дні, а мами — на 30 днів довше. Скільки днів тривала літня відпустка мами?

5. Для кожної числової трійки склади сімейство рівностей за зразком.

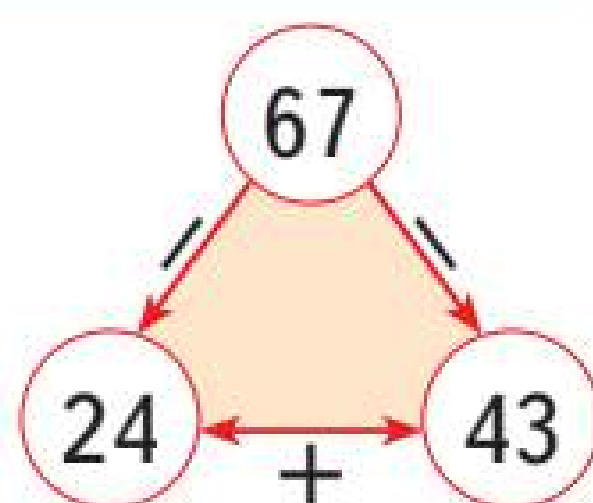
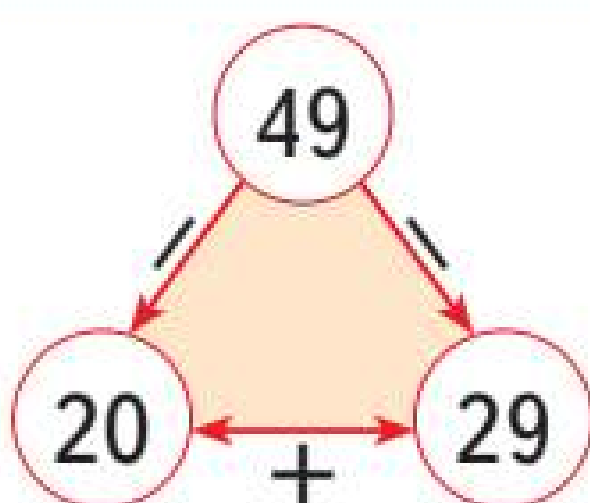
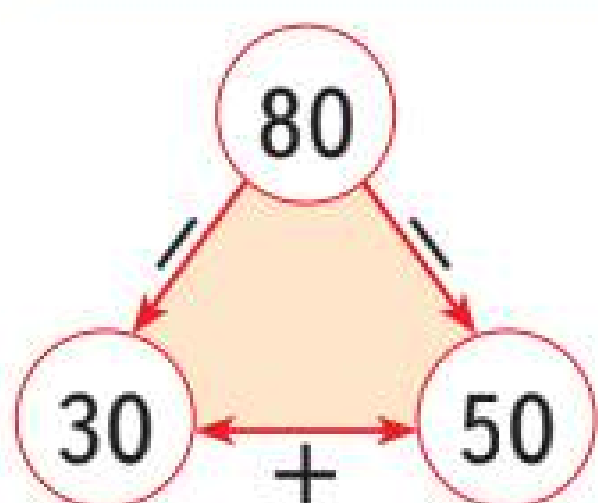
Числова трійка

Зразок:

$$\begin{aligned} 15 + 2 &= 17 \\ 2 + 15 &= 17 \\ 17 - 2 &= 15 \\ 17 - 15 &= 2 \end{aligned}$$

Сімейство рівностей

6. Знайди для кожної умови відповідний вираз.

- Від 17 відняли 10 і ще 2;
- до 17 додали 10 і ще 2;
- 17 зменшили на 10 і результат збільшили на 2;
- 17 збільшили на 10 і результат зменшили на 2.

$$17 - 10 + 2$$

$$17 + 10 + 2$$

$$17 - 10 - 2$$

$$17 + 10 - 2$$

1235

Урок 10

5432

Натуральні числа. Число 0

Пригадай!

число десятків $\leftarrow$ 25 $\rightarrow$ число одиниць

1. Вибери відповідь на кожному кольорі веселки.

Яке число містить 3 десятки і 7 одиниць?

30 7 37 73

У якому числі відсутнє число десятків?

9 10 65 38

У якому числі однакове число десятків та одиниць?

20 8 33 92

У якому числі число десятків менше, ніж число одиниць?

90 14 55 62

У якому числі число десятків на 3 більше, ніж число одиниць?

8 25 75 96

До якого числа додали 3, якщо отримали 43?

46 40 4 43

Яке число відняли від 50, якщо одержали 40?

10 90 1 80

Пригадай!

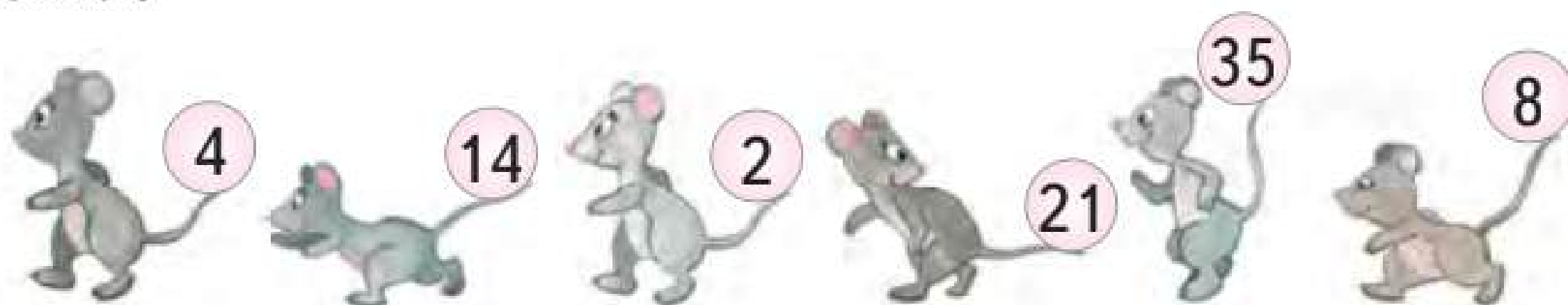
Числа 1, 2, 3, 4,... називаються **натуральними**.

Їх використовують при лічбі.

Число 0 не є натуральним.

Число не зміниться, якщо до нього додати або від нього відняти число 0.

2. Одноцифрові числа збільш на 0, а двоцифрові числа зменш на 0. Склади вирази та обчисли їх значення.

3. Відгадай, яке я число, якщо:

Я — «сусід» числа 1, але не натуральне число.

Я стою між 10 і 20. Моє число одиниць дорівнює числу десятків.

Я стою між 50 і 60. Моє число одиниць на 3 більше, ніж число десятків.

Я стою між 40 і 50. Моє число одиниць на 2 менше, ніж число десятків.

Я — число сьомого десятка і маю цифру 3 в розряді одиниць.

Моє число десятків на 9 більше, ніж число одиниць.

4. Розглянь діаграму і доповни речення.

За тиждень учні й учениці 2-Б класу прочитали багато казок.

- Казок Наталі Забіли на 2 більше, ніж
- Казок Марійки Підгірянки на 2 менше, ніж
- Казок Наталі Забіли на більше, ніж казок Марійки Підгірянки.
- Казок Лесі Українки і Наталі Забіли всього прочитано .
- Казок Наталі Забіли і Марійки Підгірянки всього прочитано .
- Усього прочитано казок.

Казки Лесі Українки							
Казки Наталі Забіли							
Казки Марійки Підгірянки							

5.

$18 - 6$

$79 - 51$

$66 + 3$

$0 + 66$

$36 - 36$

$69 - 20$

$49 + 30$

$12 + 24$

$28 - 10$

1235

Урок 11

5432

Парні та непарні числа

Пригадай!

Парні числа закінчуються цифрами 0, 2, 4, 6 або 8.

Непарні числа закінчуються цифрами 1, 3, 5, 7 або 9.

1. Яким кольором позначено непарні числа? Запиши парні числа у порядку спадання, а непарні — у порядку зростання.

2

3

14

26

15

48

37

69

20

2. Вибери і запиши парні числа.

75

12

8

41

18

2

19

30

96

27

54

73

1) Назви сусідні числа для записаних чисел.

2) Як називаються числа, сусідні з парними числами:

парні чи непарні ?

3. Відгадай мене.

Я — парне число, більше ніж 24 і менше ніж 27.

Я — непарне число і стою між числами 56 і 59.

4. Запиши всі непарні числа між 16 і 28. Запиши всі парні двоцифрові числа, більші ніж 92.

5. Запиши 5 парних чисел, у яких число десятків дорівнює 7.

6. Чия задача розв'язується дією додавання, а чия — дією віднімання? Поясни.

мама

Було — 10 тарілок
Помила — 2 тарілки
Залишилося — ?

Було — 10 машинок
Поремонтував — ще 2 машинки
Стало — ?

тато

7. Зміни умову задачі так, щоб розв'язувати її додаванням.

Брат має 16 розмальовок, а сестра — на 3 розмальовки менше. Скільки розмальовок має сестра?

8. Я — одноцифрове число. Одне сусіднє зі мною число на 7 менше від 10. Інше сусіднє число сказало, що воно парне. Чи правду воно сказало?

Круглі числа

1.

$18 \bigcirc 1 = 19$

$60 \bigcirc 10 = 50$

$5 \bigcirc 5 \bigcirc 2 = 2$

$43 \bigcirc 1 = 42$

$40 \bigcirc 40 = 0$

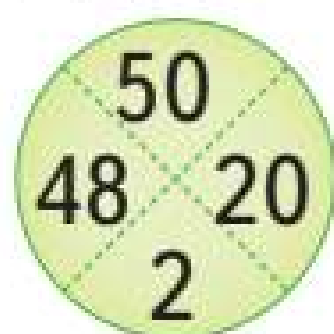
$17 \bigcirc 1 \bigcirc 1 = 17$

Пригадай!

Числа 10, 20, 30, ... називаються **круглими**, тому що закінчуються на 0.

2. Додай усі круглі числа від 15 до 45.
3. Запиши всі двоцифрові круглі числа з парним числом десятків.
4. Додай і відними круглі числа на кожному крузі.

5. У таблиці зазначено результат гри двох баскетбольних команд України. Яка команда виграла? На скільки більше очок вона набрала?

«Дніпро»	75
«Говерла»	89

6. Знайди з-поміж чисел і випиши:

- найменше парне число;
- найбільше непарне число;
- число п'ятого десятка;
- двоцифрове кругле число, яке більше ніж 50;
- непарне число, що більше ніж 15, але менше ніж 40.

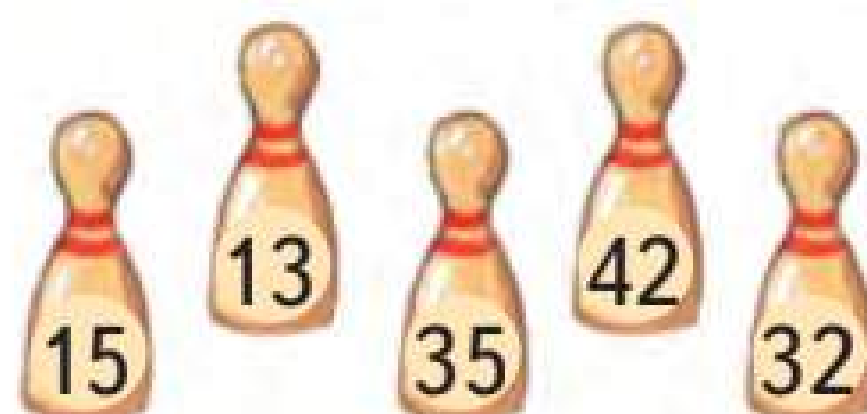
1 100 27 14 86 22 80 40
73 48 7

 7. Два круглі числа розмовляли між собою: «Якщо нас додати, то в результаті буде 100. А якщо нас відняти одне від одного, то в результаті буде 0». Які числа розмовляли між собою?

 8. Андрійко з татом збивали кеглі. Визнач, які кеглі вони збили. Склади відповідні вирази.

Тато: + = 57

Андрійко: + = 45

1235

Урок 13

5432

Величини. Довжина

Увага! Увага!
Місто Лабіринтів запрошує допитливих
мандрівників і мандрівниць на математичну
екскурсію!

вул. Довжини

см

дм

м

1. Розглянь карту Міста Лабіринтів.

1) Прочитай числа на всіх поворотах ліворуч. Як одним словом можна назвати ці числа? До найменшого числа додай найбільше.

2) Прочитай числа на всіх поворотах праворуч. Як можна назвати ці числа? Від найбільшого числа відними найменше.

2. Розглянь малюнок і доповни речення.

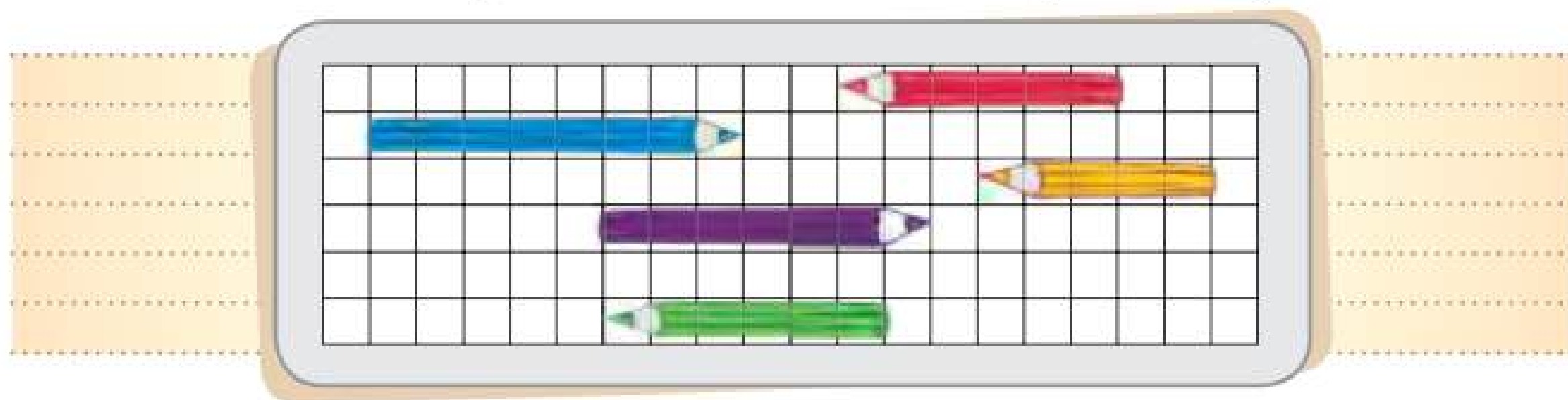
1) ... найвища серед усіх, а ... — найнижчий.

2) ... другий за зростом. Вища за нього лише

3) ... вища від Луки, але нижча від ... і

- 3.** Розглянь малюнок і доповни речення.
- Зелений олівець довший, ніж ... олівець.
 - ... олівець — найдовший.
 - ... і ... олівці — однакової довжини.
 - Фіолетовий олівець на 1 клітинку довший, ніж
 - Синій олівець на 1 клітинку довший, ніж
 - Жовтий олівець на ... клітинки коротший, ніж синій.

Пригадай!

$1 \text{ м} = 10 \text{ дм}$, $1 \text{ дм} = 10 \text{ см}$, $1 \text{ м} = 100 \text{ см}$

- 4.** Назви пропущені одиниці довжини.
• Довжина кімнати — 5	• Зріст школяра — 14
• Ширина стола — 70	• Довжина будинку — 8
• Товщина книжки — 2	• Висота куща — 12
• Довжина олівця — 14	• Довжина пензля — 1
• Висота дверей — 2	• Бігова доріжка на 100

5.

$11 \text{ м} \bigcirc 10 \text{ м}$

$4 \text{ дм} \bigcirc 4 \text{ см}$

$50 \text{ см} \bigcirc 1 \text{ м}$

$1 \text{ м} \bigcirc 2 \text{ дм}$

$15 \text{ см} - 11 \text{ см} \bigcirc 4 \text{ см}$

$7 \text{ м} + 12 \text{ м} \bigcirc 18 \text{ м}$

$22 \text{ дм} - 20 \text{ дм} \bigcirc 3 \text{ дм}$

$100 \text{ см} \bigcirc 1 \text{ м}$

6.

$35 - 30$

$87 - 40$

$45 - 10$

$5 + 22$

$27 + 60$

$47 - 2$

1235

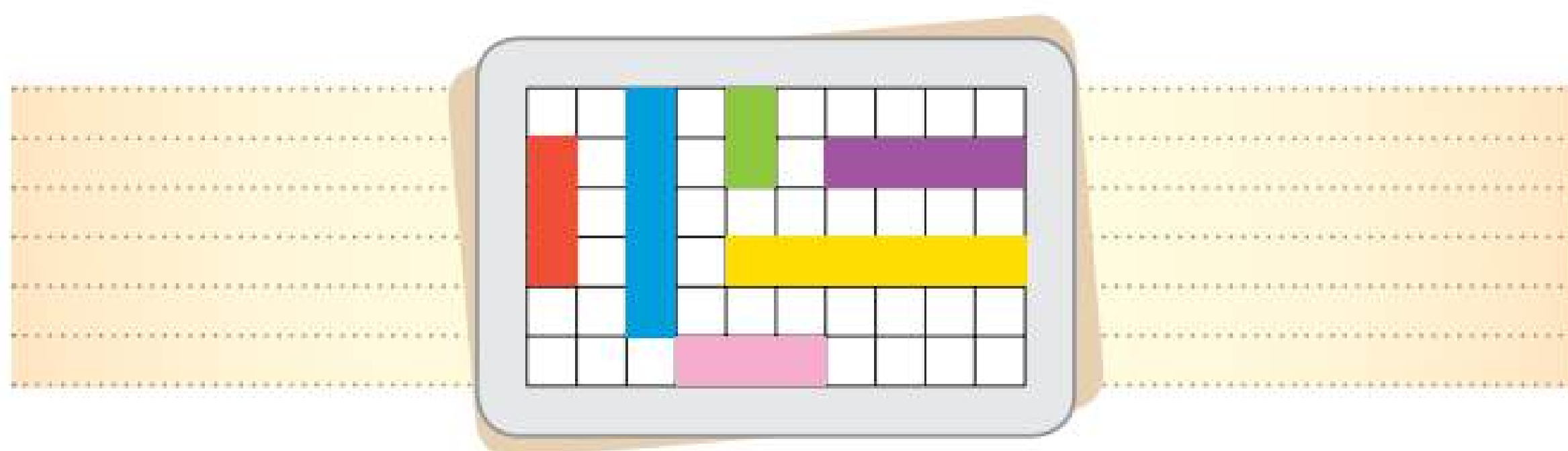

Урок 14

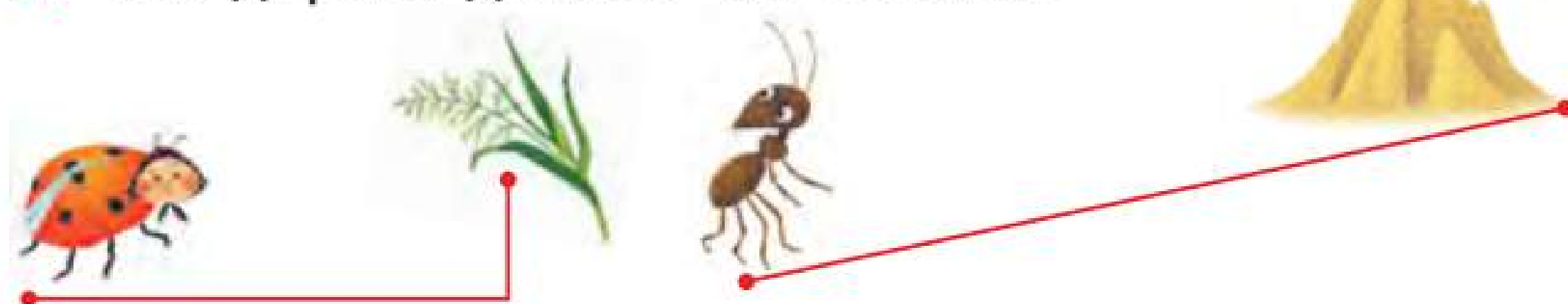
5432

1. Розглянь малюнок і доповни речення.

- Рожева стрічка має довжину клітинки.
- Якого кольору стрічка завдовжки 4 клітинки?
- 5 клітинок має ... стрічка.
- Червона стрічка такої ж довжини, як ... стрічка.
- Найкоротшою є ... стрічка.
- Найдовшою є ... стрічка.

2. Чия дорога довша? На скільки?

3. Виміряй довжину своєї долоні. На скільки сантиметрів вона довша за твій мізинчик?

4. Виміряй довжину класної дошки. Вона довша ніж 3 м чи коротша?

5. Запиши рівності, вставляючи пропущені числа.

$$16 \text{ см} + \square \text{ см} = 19 \text{ см}$$

$$\square \text{ м} + 25 \text{ м} = 55 \text{ м}$$

$$\square \text{ дм} - 37 \text{ дм} = 62 \text{ дм}$$

$$77 \text{ м} - \square \text{ м} = 50 \text{ м}$$

$$\square \text{ дм} + 4 \text{ дм} = 45 \text{ дм}$$

$$\square \text{ см} - 4 \text{ см} = 45 \text{ см}$$

6. У кравчині було 45 м полотна. Після того як вона пошила штори, залишилося 24 м полотна. Скільки полотна кравчиня взяла для пошиття штор?

 7. Три клубки ниток зв'язали й отримали нитку за-
вдовжки 70 м. Які це були клубки?

1235

Урок 15

5432

Час. Дні тижня

год

доба

тиждень

рік

1. Скільки часу потрібно, щоб:

- скисло молоко?
- закінчити школу?
- переглянути циркову виставу?
- здійснити подорож під час канікул?
- посіяти і виростити пшеницю?

години

дні

тижні

місяці

роки

2. Відгадай день тижня. Пн Вт Ср Чт Пт Сб Нд

- Це другий день тижня.
- Це день, що передує суботі.
- Попередній до середи.
- Наступний за неділею.
- Це день, що слідує за суботою.
- Якщо сьогодні середа, то який день буде завтра?
- Якщо сьогодні неділя, то який день був учора?
- Який день тижня буде післязавтра після понеділка?
- Головоломка тижня! Сьогодні у Місті Лабіринтів — усе безкоштовно. Який це день тижня, якщо: це не п'ятниця, вчора не була п'ятниця і завтра не буде п'ятниця; це робочий день тижня, але не понеділок і не вівторок?

3. Доповни усно.

- Доба складається з частин: ранок, ..., ..., ніч.
- 1 год < 2 ...
- 3 доби > доби
- днів > 1 тиждень
- 1 тиждень > 1 ...

4. У Місті Лабіринтів Оля провела тиждень, а її брат — 3 дні. На скільки днів більше в Місті Лабіринтів провела Оля, ніж її брат?

5. Екскурсія в Місто Лабіринтів розпочалась

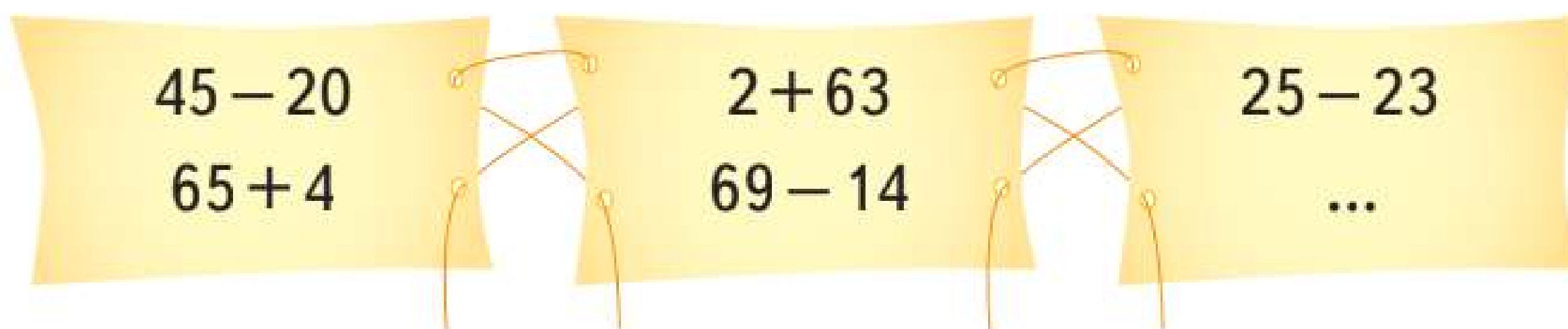
о і закінчилась о

- Скільки годин тривала екскурсія?
- Сніданок був за 1 год до початку екскурсії. О котрій годині був сніданок?
- За 2 год після закінчення екскурсії був обід. О котрій годині був обід?

6. Діти бавилися на подвір'ї. Катрусю покликали додому о 8 год вечора, Ромчика — на 2 год раніше. О котрій годині покликали додому Ромчика?

 7. Придумай останній вираз так, щоб усі вони стали круговими. Запиши їх.

1235

Урок 16

54321

1. Розговорилися між собою дерева: «Хто з нас найстарший? А хто — наймолодший?».

дуб

береза

верба

каштан

ялинка

94 роки

32 роки

57 років

на 23 роки

на 7 років

молодший,

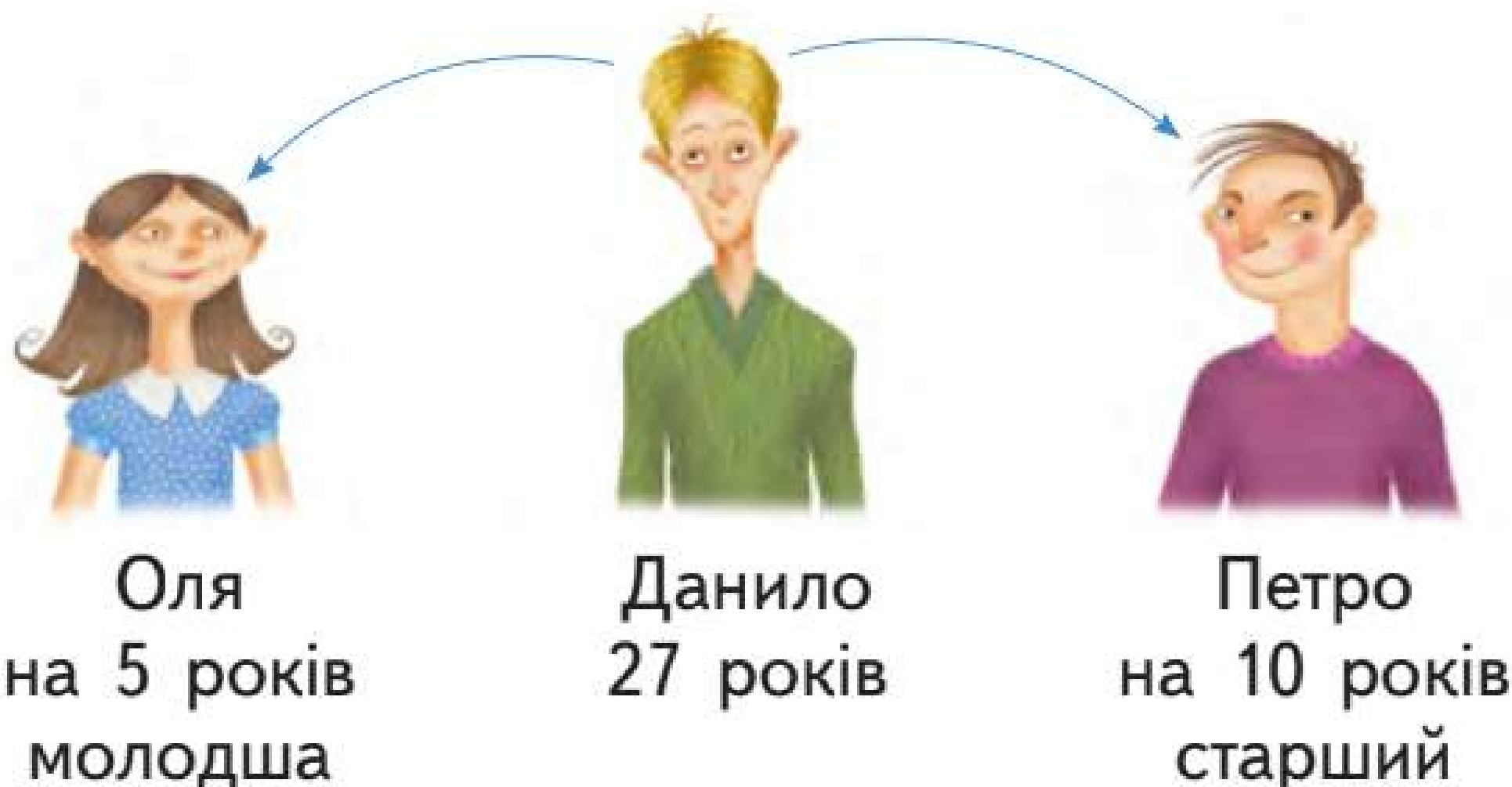
старша

ніж дуб

від берези

Назви дерева від наймолодшого до найстаршого.

2. Склади і розв'яжи задачі, щоб дізнатися, скільки років Петрові і скільки — Олі.

3. Наталі — 12 років. Катя — на 3 роки старша за Наталю. Оксана народилася на 2 роки раніше за Наталю. Скільки років Каті? А Оксані?

 4. Юрко сказав: «Два роки тому мені було 5 років. Скільки років мені буде через три роки відтепер?»

 5. Два роки тому Мартуся була на 5 років старша, ніж Катруся. На скільки років Мартуся буде старша за Катрусю через 3 роки?

 6. Які два сусідні числа у таблиці при їх додаванні дають у результаті число 100? Знайди всі 6 пар. Запиши всі можливі рівності.

30	5	20	80	40	70	0
70	80	30	40	50	50	100
40	10	90	60	30	10	10

Вартість

коп.

грн

1. Квиток на екскурсію в Місто Лабіринтів коштує 1 грн. Знайди три можливі способи оплатити вартість квитка.

Пригадай!

1 грн = 100 коп.

2. Марко заощадив для екскурсії 37 грн. Максим — на 15 грн менше. Скільки грошей заощадив Максим?

3.

5 грн ○ 10 грн

70 коп. ○ 90 коп.

50 коп. ○ 1 грн

100 коп. ○ 1 грн

4. У крамниці Міста Лабіринтів продаються різні товари.

- Неля хоче щось поїсти. У неї є 4 грн. Що вона може купити?
- Назар хоче купити водяний пістолет і робота. Скільки грошей йому треба заплатити?
- Андрій і Богдан хочуть купити ведмедика у подарунок для Сергія. В Андрія є 6 грн, у Богдана — 11 грн. Чи вистачить їм грошей на покупку?

10 грн

6 грн

51 грн

3 грн

18 грн

25 грн

30 грн

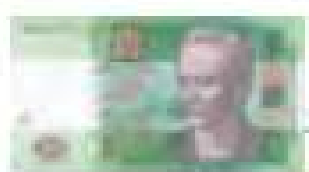
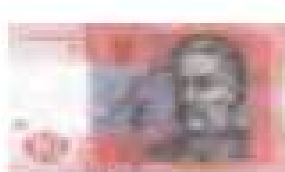
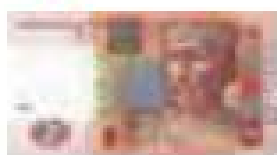

15 грн

- Уляна купила годинник. Вона дала продавцеві 55 грн. Скільки гривень решти отримає Уляна?
- У Марічки є 20 грн. Вона заплатила за одну покупку й отримала 10 грн решти. Що вона купила?
- Олег купив скріпки. Він отримав 4 грн решти. Скільки грошей дав Олег продавцеві?
- Володя і Тарас вирішили купити іграшковий поїзд. Володя дав 10 грн. Тарас доклав решту. Скільки грошей доклав Тарас?

5. На згадку про екскурсію Володя купив карту Міста Лабіринтів. Він подав продавцеві 10 грн та 5 грн і отримав 2 грн решти. Скільки коштує карта?

6. У Петрика є 4 банкноти: , , , . Які варіанти грошей він не зможе набрати цими банкнотами?

90 грн, 52 грн, 80 грн, 60 грн, 42 грн, 30 грн,
37 грн, 32 грн, 72 грн, 12 грн, 22 грн, 70 грн

Маса. Місткість

1. На початку вулиці Маса потрібно зважитися. Володя важить 27 кг, а Іринка — на 4 кг менше. Скільки кілограмів важить Іринка?

2. Визнач масу песика Бобошка, якщо гирі мають таку масу:

🔴 — 1 кг 🟢 — 2 кг 🔵 — 5 кг

Скільки кілограмів йому слід ще набрати, щоб важити 10 кг?

3. У Котигорошка було дві булави:

Постав запитання так, щоб одна задача розв'язувалася дією додавання, а інша — дією віднімання. Розв'яжи задачі.

4. Маса дельфіна — 40 кг. Маса тюленя — 100 кг. Хто важчий: тюлень чи два дельфіни? На скільки важчий?

5. Місткість каструлі — 10 л.

- Скільки літрів води намарно розлилось, якщо з кра-на в каструлю вилилось 11 л води?
- Скільки літрів води поміститься у трьох таких ка-струлях?
- Скільки потрібно таких каструль, щоб помістилося 12 л води? 23 л? 29 л? 31 л?

6. Козаки Іван та Микола змагались — хто вип'є біль-ше квасу.

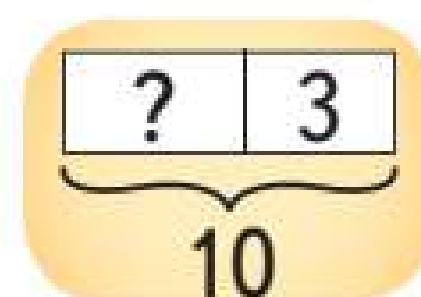

Козак Іван випив: першу, третю й останню бочівки квасу. Козак Микола випив: другу бочівку і ще бочів-ку, в якій було 4 л квасу.

- Хто випив більше квасу? • Скільки квасу залишилося?

7. Для гостей Міста Лабіринтів корова дала 10 л молока.

- Скільки п'ятилітрових банок потрібно, щоб розлити це молоко? А скільки дво-літрових?
- Скільки літрів молока випили гості, якщо залишилося 3 л молока?

8. Три години тому в бочці було 20 л води. Щогодини в бочку доливають 10 л води. Скільки літрів води буде в бочці через дві години від теперішнього моменту?

1235

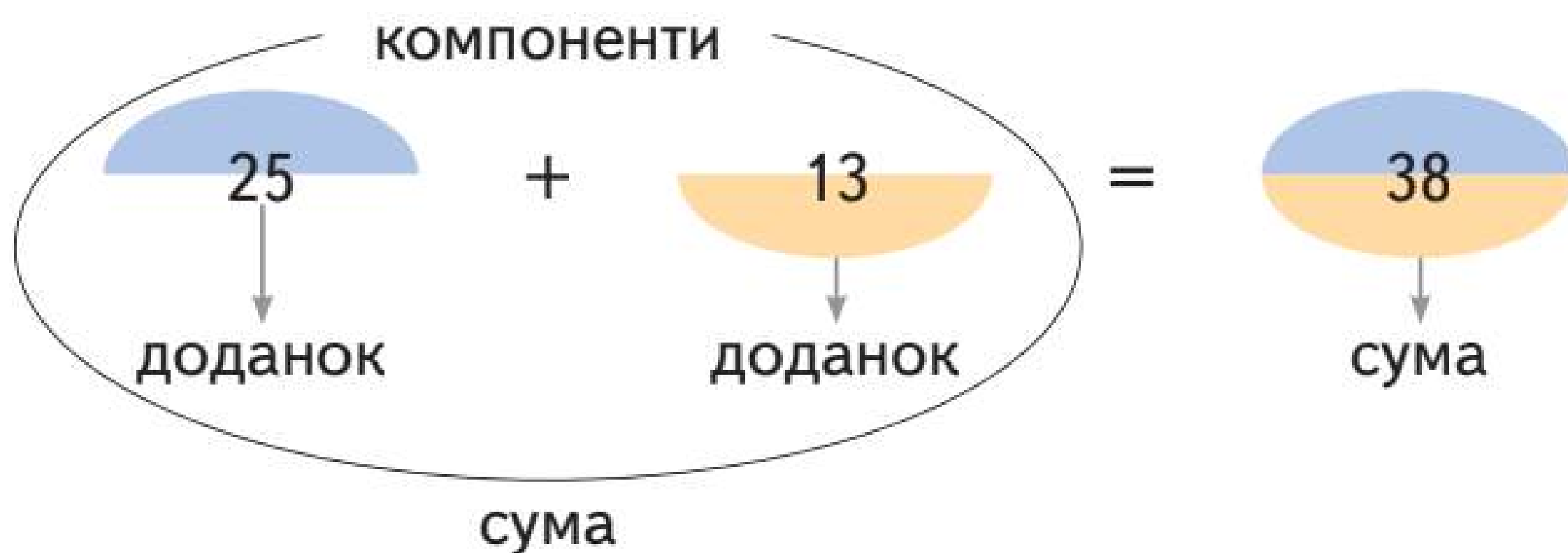

Урок 19

5432

Дія додавання. Невідомий доданок

1. Дідусь пригостив своїх онуків цукерками. З правої кишені він вийняв 10 цукерок, а з лівої — 14 цукерок. Скільки цукерок отримали внуки від дідуся?

2. Обчисли лише ті вирази, у яких перший доданок — непарне число.

17 + 2
12 + 43
9 + 20

21 + 6
11 - 1
30 + 30

50 + 7
13 + 45
65 + 4

3. Доповни рівності так, щоб у кожній з них перший і другий доданки були однаковими. Обчисли.

$23 + \square = \square$

$14 + \square = \square$

$\square + 50 = \square$

$\square + 31 = \square$

- Прочитай рівності, у яких доданки є парними числами. Якою є сума? Обери.

парною

чи

- Прочитай рівності, у яких доданки є непарними числами. Якою є сума? Обери.

непарною

4. Склади і запиши рівності. Прочитай їх різними способами так, як нагадує внизу Пам'ятайко.

перший доданок якщо другий доданок

тоді сума

6

4

$6 + 4 = 10$

12

3

$\square + \square = \square$

20

30

$\square + \square = \square$

50

38

$\square + \square = \square$

24

25

$\square + \square = \square$

Пригадай!

Рівності на додавання читаються по-різному:

6 плюс 4 дорівнює 10;

до шести додати 4, буде 10;

6 збільшити на 4, одержимо 10;

сума чисел 6 і 4 становить 10;

перший доданок — 6, другий доданок — 4,

сума — 10.

 5. Придумай такі вирази на додавання, щоб:

- перший доданок був числом п'ятого десятка, а другий — кругле число, що менше ніж 60;
- перший доданок був на 50 менший, ніж другий, а другий — із числом 4 у позиції одиниць.

6. Котрий доданок невідомий у кожному випадку?

$$6 + \square = 27$$

$$\square + 17 = 29$$

Пригадай!

Щоб знайти невідомий доданок,
треба від суми відняти відомий доданок.

Міркую так:

$6 + \square = 27$
 $27 - 6 = 21$
Отже,
другий доданок — 21

$\square + 17 = 29$
 $29 - 17 = 12$
Отже,
перший доданок — 12

$$\begin{aligned} 4 + \square &= 54 \\ 40 + \square &= 45 \\ 10 + \square &= 80 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \square + 34 &= 67 \\ \square + 32 &= 78 \\ \square + 20 &= 96 \end{aligned}$$

7. Склади і розв'яжи задачу.

8. Постав запитання до кожної задачі. Доповни скорочений запис чи схему. Запиши розв'язання.

Хлопчики і дівчатка катаються на ігрових машинах. З місця рушили 16 машин.

1) П'ять із них були червоні, а решта — жовті.

Скільки ... ?

Червоних — 5 маш. } 16 маш.
Жовтих — (?)

2) Декілька машин показали правий поворот, а 10 машин — лівий.

Скільки ... ?

Правий — ... } 16 маш.
Лівий — ...

3) Машинами кермували 4 дівчинки, а решта були хлопці. Скільки ... ?

	?
--	---

16

 9. Я — число. Після того як мене додали до числа 7, я стало числом 10. Яким числом я було спочатку? Яким би числом я стало, якби мене додали до 20?

1235

Урок 20

5432

Дія віднімання

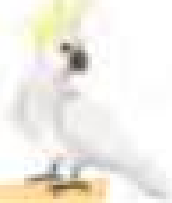
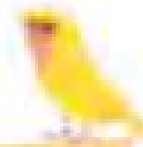

Як ти вважаєш, чому зменшуване має таку назву?

1. У маминій скриньці було 15 прикрас. На іменини вона наділа 4 прикраси. Скільки прикрас залишилось у маминій скриньці?

2. Обчисли різниці. Підкресли від'ємники, які менші ніж 10.

 $28 - 20$ $46 - 3$ $70 - 40$	 $16 - 0$ $59 - 8$ $88 - 10$	 $12 + 7$ $96 - 5$ $30 + 9$
--	---	--

3. Придумай і запиши такі дві рівності на віднімання, щоб різниця у кожному випадку дорівнювала нулю.

4. У шаховому турнірі брали участь 36 дітей. Серед них — 24 хлопчики. Скільки дівчаток брали участь у шаховому турнірі?

5. Склади і запиши рівності. Прочитай їх різними способами так, як нагадує Пам'ятайко.

якщо

тоді

зменшуване

від'ємник

різниця

9	2	$9 - 2 = 7$
13	3	$\square - \square = \square$
47	30	$\square - \square = \square$
85	14	$\square - \square = \square$
56	51	$\square - \square = \square$

Пригадай!

Рівності на віднімання читаються по-різному:
 9 мінус 2, дорівнює 7;
 від дев'яти відняти 2, буде 7;
 9 зменшити на 2, одержимо 7;
 різниця чисел 9 і 2 становить 7;
 зменшуване — 9, від'ємник — 2, різниця — 7.

6. Обчисли. Додай усі різниці. *Підказка:* ти отримаєш двоцифрове парне число.

$18 - 7$

$12 - 2$

$15 - 15$

$41 - 30$

7. Половина всіх олівців, що лежать на столі, — Оленчині, половина — Петрикові. Скільки олівців, що лежать на столі, належать Сергійкові?

1235

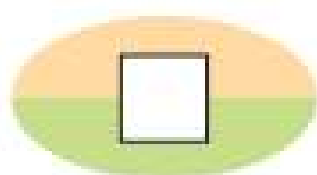
Урок 21

54321

Знаходження невідомого зменшуваного

1. Який компонент невідомий?

—

16

=

32

Пригадай!

Щоб знайти невідоме зменшуване,
 треба до різниці додати від'ємник.

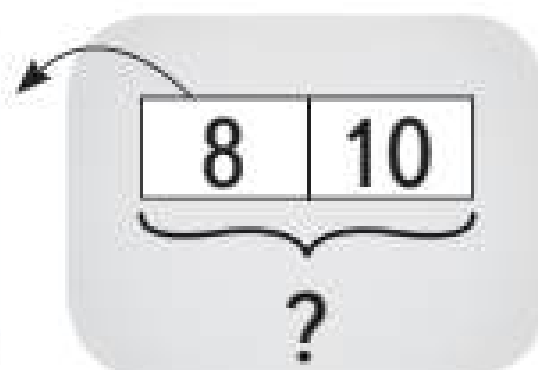
Міркую так: $32 + 16 = 48$. Отже, зменшуване — 48.

$\square - 25 = 43 \quad \square - 37 = 51 \quad \square - 20 = 39 \quad \square - 40 = 60$

2. Кілька хлопців складали пазли. Потім 8 з них побігли дивитися мультфільм, а 10 хлопців залишилося. Скільки хлопців складало пазли спочатку?

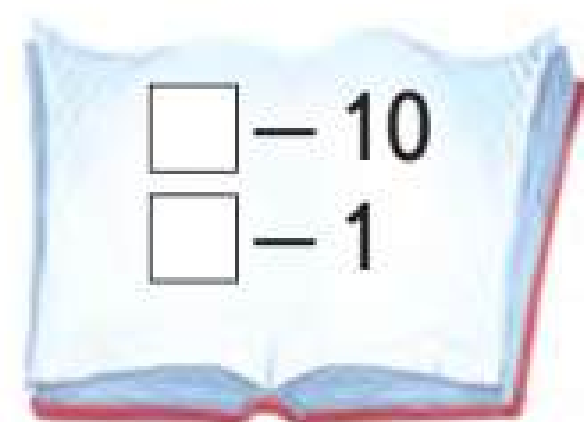

Складали — ?
Побігли — 8 хл.
Залишилося — 10 хл.

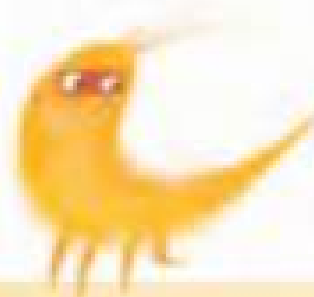

3. Марічка сплела з бісеру браслети. Після того як вона подарувала 4 браслети подругам, у неї залишилося ще 15 браслетів. Скільки браслетів сплела Марічка?

4. Із чисел 8, 1, 37, 0, 10 вибери для кожного виразу лише ті, які можна записати на місці зменшуваного.

 5. Визнач за підказками від'ємник і різницю. Знайди невідоме зменшуване.

$$\square - \square = \square$$

Підказки:

- Від'ємник: «Використай для мене цифри 2 і 1. Я — двоцифрове число, менше, ніж 15».
- Різниця: «Використай для мене цифри 3 і 8. Я — двоцифрове непарне число».

6.

$$\begin{array}{l} 24 - 4 \\ 51 + 13 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 20 + 35 \\ 74 - 50 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 64 + 10 \\ 55 - 4 \end{array}$$

Знаходження невідомого від'ємника

1. Який компонент невідомий?

$$65 - \square = 23$$

Пригадай!

Щоб знайти невідомий від'ємник,
треба від зменшуваного відняти різницю.

Міркую так:

$$65 - 23 = 42$$

Отже, від'ємник — 42.

$$35 - \square = 5$$

$$90 - \square = 30$$

$$48 - \square = 40$$

$$76 - \square = 26$$

$$65 - \square = 23$$

$$89 - \square = 45$$

2. Скрипаль запланував налаштувати за день 9 скрипок. Скільки скрипок налаштував скрипаль до обіду, якщо по обіді залишилося налаштувати 4 скрипки?

Запланував — 9 скр.

Налаштував — ?

Залишилося — 4 скр.

$$\begin{array}{|c|c|} \hline ? & 4 \\ \hline \end{array} \underbrace{\hspace{1cm}}_9$$

3. Дізнайся, яке число «заховане» під кожною фігурою.

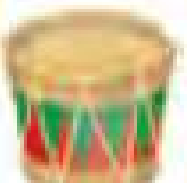
$$\bullet - 12 = 30 \rightarrow 49 - \bullet = \text{yellow parallelogram} \rightarrow \text{yellow parallelogram} + \text{yellow parallelogram} = \text{purple square}$$

4. Дитячий шкільний оркестр готується до виступу. Склади три задачі за таблицею і розв'яжи їх.

Музичні інструменти	Було	Взяли для виступу	Залишилося
Бандур	18	7	?
Сопілок	26	?	12
Бубнів	?	6	13

5. Установи закономірність складання виразів у кожному стовпчику. Доповни кожен стовпчик ще одним виразом.

$2 + 2 + 10$ $3 + 3 + 10$ $4 + 4 + 10$...		$10 - 10 + 1$ $20 - 10 + 1$ $30 - 10 + 1$...		$90 + 9 - 1$ $80 + 8 - 1$ $70 + 7 - 1$...
---	---	--	---	---

6. Відшукай і виправ помилки.

$15 - 5 < 15$	$14 > 15 - 1$	$3 + 3 + 3 < 2 + 2 + 2$
$10 + 9 < 20$	$20 < 45 - 20$	$10 + 20 + 30 < 30 + 20 + 10$

7. Які компоненти знайдеш, якщо виконаєш такі дії?

сума $\ominus$ доданок

зменшуване $\ominus$ від'ємник

різниця $\oplus$ від'ємник

зменшуване $\ominus$ різниця

8. На вході до лісового театру мавпеняті пояснили, що його місце на 2 стільці вбік від стільця з номером 10 і на 2 стільці вбік від стільця з номером 14. Який номер стільця мавпеняті?

1235

Урок 23

5432

1. Відгадай числа за їх розповіддю про себе.

1) Якщо додати до мене 12, я стану 17.

2) Якщо відняти від мене 12, я стану 17.

2. Дівчатка збираються на пікнік.

1) Галинка вийняла з упаковки 6 паперових склянок. В упаковці залишилося ще 13.

Скільки склянок було в упаковці спочатку?

2) У пачці було 25 серветок. Після того як Оля взяла декілька, у пачці залишилося 14 серветок. Скільки серветок Оля взяла з пачки?

3) Олеся помила 36 яблук і груш. Скільки яблук помила Олеся, якщо груш було 13?

3. Придумай останній вираз так, щоб усі вони стали круговими. Запиши їх.

$15 + 4$ $23 + 33$	$19 + 20$ $39 - 6$	$73 - 50$ $56 - 54$	$33 + 40$...
-----------------------	-----------------------	------------------------	------------------

4. Числа в кожному рядку і в кожному стовпці додали і записали суми. Дізнайся, які числа «заховались» під фігурами, якщо під однаковими фігурами — однакові числа. Запиши рівності.

		10
		15
6	19	

		10
		43
18	35	

1235

Урок 24

5432

1. Знайди код до сейфа. Він складається із шести цифр. Скористайся підказками.

Підказки:

- Перші дві цифри коду утворюють найбільше двоцифрове парне число.
- Другу пару цифр коду утворює число, що є найбільшим непарним числом п'ятого десятка.
- Останню пару цифр утворює число, що на 23 менше ніж 98.

2. Пожежник перевіряє пожежну драбину.

1) Пожежник піднявся на 6 сходинок угору й опинився на сходинці номер 19. На якій сходинці був пожежник спочатку?

2) Пожежник спустився вниз зі сходинки номер 25 на сходинку номер 15. Скільки сходинок пройшов пожежник?

3) Пожежник спустився на 8 сходинок униз і опинився на сходинці номер 11. На якій сходинці був пожежник спочатку?

3. Склади та обчисли вирази, щоб доповнити математичні твердження.

на 2 більше ніж 24

42 на більше ніж 10

на 3 менше ніж 45

51 на 7 менше ніж

34 на менше ніж 55

64 на 12 більше ніж

4. Знайди у кожному гніздечку два яєчка, сума чисел на яких дорівнює 68. Склади і запиши рівності.

 5. Відгадай числа за їх розповіддю про себе.

Якщо від мене відняти 5, а потім додати 3, я стану числом 16. Яке я число?

Якщо до мене додати 5, а потім відняти 3, я стану числом 16. Яке я число?

1235

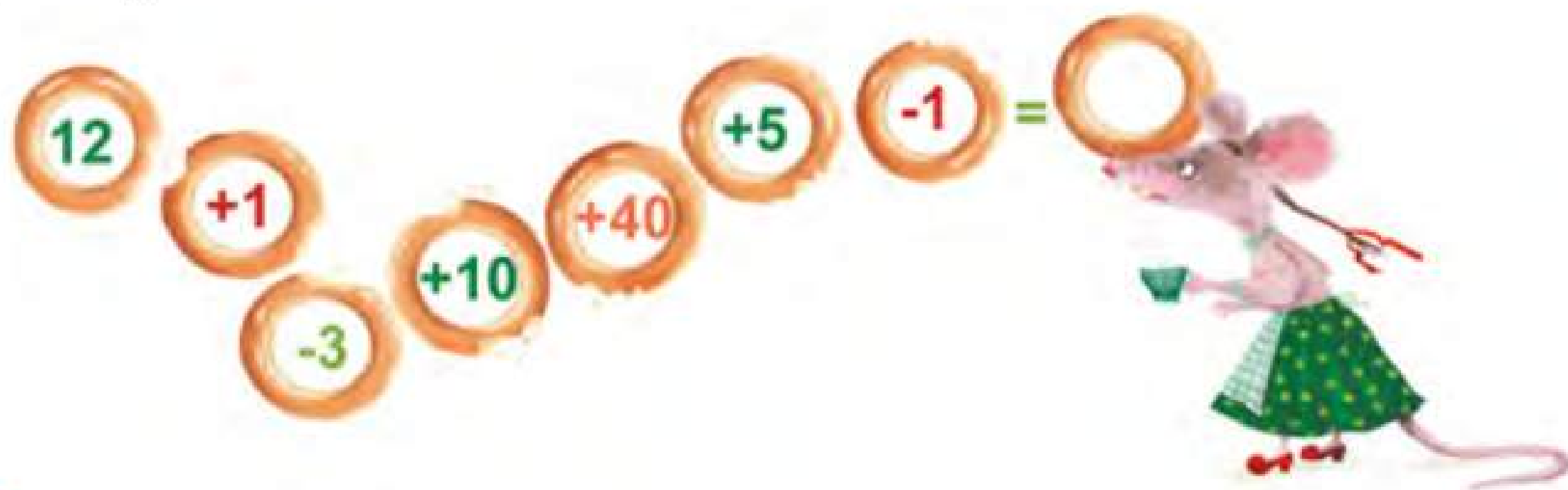
Урок 25

54321

Взаємозв'язок дій додавання та віднімання

1. Мишка Хвостя зголоділа. Обчисли вирази у ланцюжку.

2. Котик Том і мишка Хвостя готували сніданок.

- Том приготував 12 канапок з ковбасою і 4 канапки із сиром. Скільки всього канапок приготував Том? Склади рівність.

- Якщо Хвостя буде снідати першою і з'їсть усі канапки із сиром, скільки канапок залишиться Тому? Склади рівність.

- Якщо першим буде снідати Том і з'їсть усі канапки з ковбасою, скільки канапок залишиться Хвості? Склади рівність.

Пригадай!

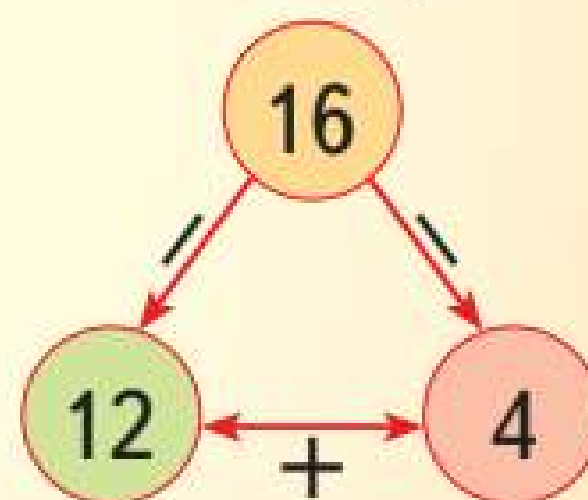
З однієї рівності на додавання можна скласти дві рівності на віднімання.

$$12 + 4 = 16$$

$$16 - 12 = 4$$

$$16 - 4 = 12$$

Числова трійка

3. Склади по дві рівності на додавання і по дві рівності на віднімання з кожної трійки чисел.

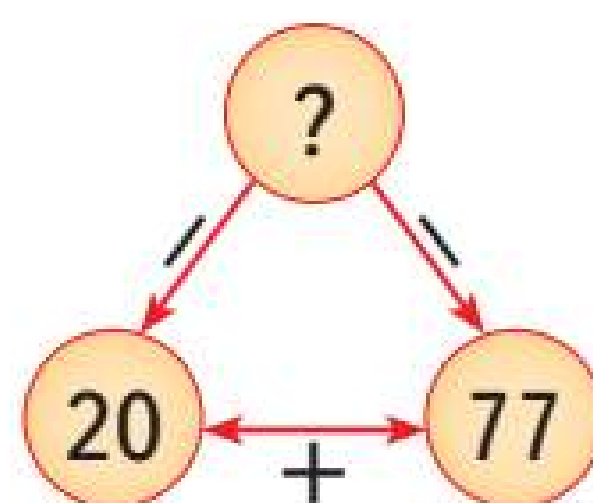
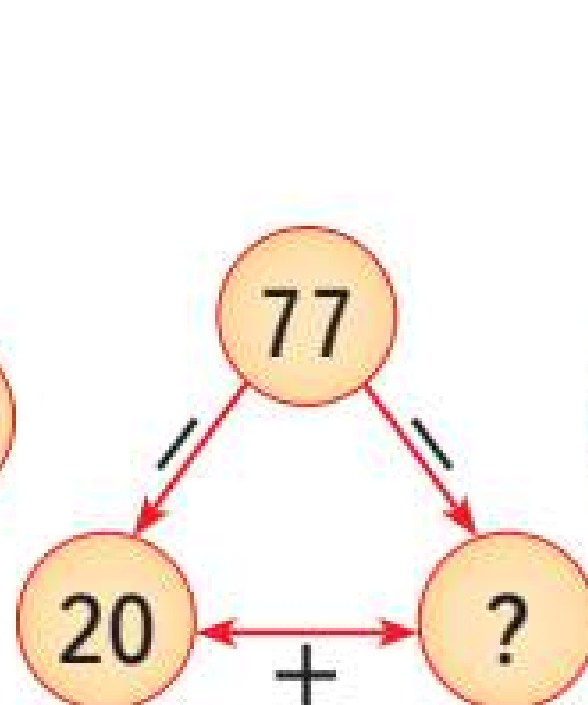
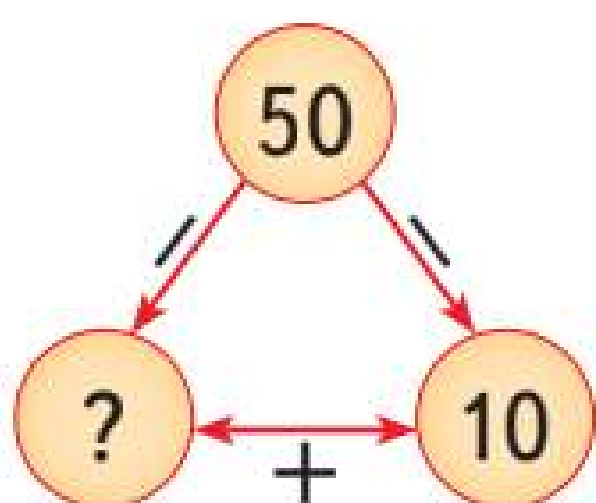
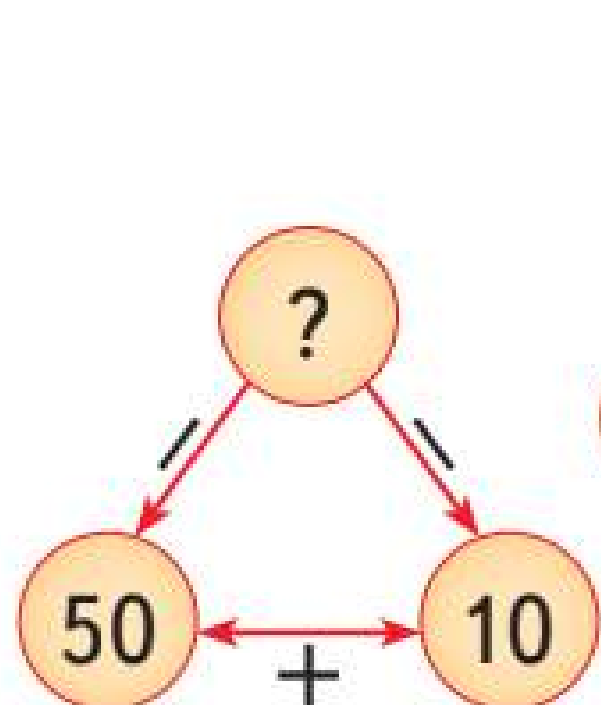

Зразок:

$$\begin{aligned} 5 + \square &= 18 \\ 13 + \square &= \square \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 18 - \square &= 13 \\ \square - 13 &= \square \end{aligned}$$

4. Запиши за «числовими трійками» по дві рівності: одну — на додавання й одну — на віднімання.

 5. Придумай і запиши рівності відповідно до записів.

парне $\ominus$ парне = 10

непарне $\oplus$ непарне = 10

кругле $\ominus$ кругле = 10

парне $\oplus$ парне = 10

кругле $\oplus$ кругле = трицифрове

6. Доповни запитання. Розв'яжи задачі

- У майстерні виготовили 11 ляльок, які танцюють, і 8 ляльок, які співають. Скільки всього ляльок ...?
- У майстерні виготовили 19 ляльок. Із них: 11 ляльок танцюють, а інші — співають. Скільки ... співають?
- У майстерні виготовили 19 ляльок. Деякі ляльки танцюють, а 8 ляльок співають. Скільки ... танцюють?

 7. Лис поміняв у Кота 5 золотих монет на 12 срібних. Тепер у Лиса є 15 срібних монет і 3 золоті. Скільки срібних і скільки золотих монет було в Лиса спочатку?

1235

Урок 26

5432

Пряма. Відрізок

У цариці всіх наук Математики є донька Геометрія. Вона вдалася в свою маму — любить бавитися фігурами, креслити і ставити точки. Попрацюй із Геометрією.

Пригадай!

Пряма лінія не має ні початку, ні кінця.
На прямій є безліч точок.

1. Накресли пряму. Познач:

- зеленим кольором 3 точки на прямій;
- червоним кольором 2 точки, які не лежать на прямій.

2. Постав червону точку. Проведи пряму так, щоб точка опинилася над прямою.

3. Постав зелену точку. Проведи пряму так, щоб точка опинилася зліва від прямої.

4. Дмитрик і Артемко позначають міста точками, а дороги — прямими лініями.

1) Скільки прямих можна провести через одну точку? Чия відповідь правильна?

Дмитрик каже: «Одну пряму».

Артемко каже: «Безліч прямих».

місто

2) Скільки прямих можна провести через дві точки? Поясни, чия відповідь правильна.

Дмитрик каже: «Одну пряму».

Артемко каже: «Безліч прямих».

місто 1

місто 2

Пригадай!

Відрізок — це частина прямої, обмежена двома точками (кінцями відрізка). У відрізка є початок і кінець.

5. Виміряй довжину відрізка, який утворили краплинки меду.

6. Виміряй довжини відрізків. На скільки сантиметрів довжина червоного відрізка більша від довжини синього?

Запиши вираз і обчисли.

7. Два їжачки і два єнотики біжать назустріч один одному так, як на малюнках. Накресли в зошиті відрізки такої самої довжини.

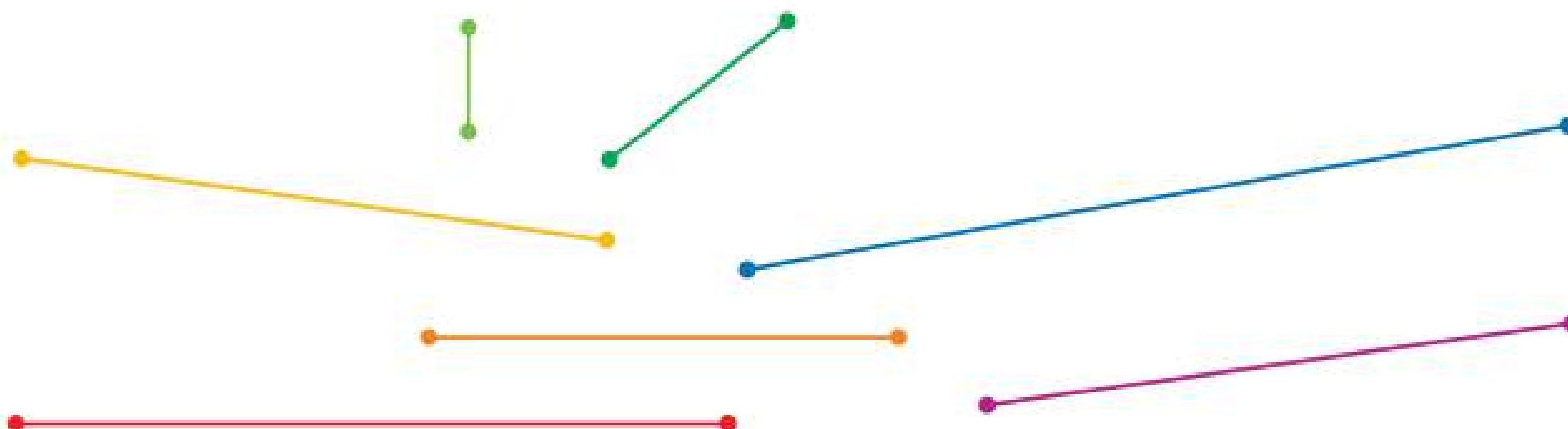

Познач на відрізках точки так, щоб:

- відстань, яку пробіжить кожен їжачок до зустрічі, була однаковою;
- відстань, яку пробіжить перший єнотик, була більшою, ніж відстань, яку пробіжить другий.

8. Накресли два відрізки: перший — довжиною 6 см, а другий — на 3 см довший.

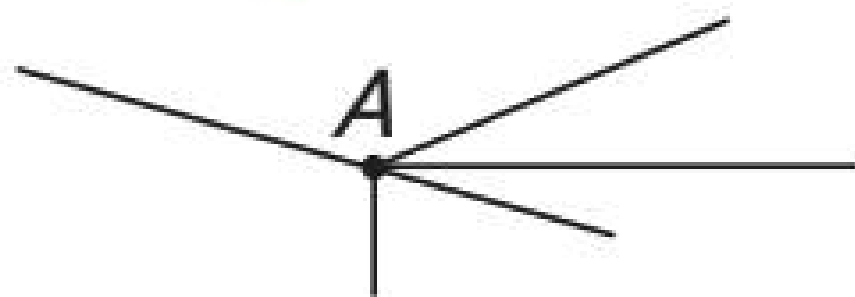
9. Знайди 2 відрізки однакової довжини. Обчисли суму їх довжин.

Промінь. Кути. Прямий кут

1. Скільки променів виходить з точки A ?

Пригадай!

Промінь — це частина прямої, яка має початок і не має кінця.

Зверни увагу!

Зелений і синій промені мають спільний початок.

2. 1) Познач точку. Побудуй від неї промінь угору $\uparrow$.
 2) Познач точку. Побудуй від неї промінь униз $\downarrow$.
 3) Познач точку. Побудуй від неї два промені: ліворуч $\leftarrow$ і праворуч $\rightarrow$.
 4) Познач точку. Побудуй від неї два промені: вниз $\downarrow$ і праворуч $\rightarrow$.

Пригадай!

Кут утворюється двома променями, які мають спільний початок.

Щоб накреслити кут, познач точку і проведи від неї два промені.

два промені

кути

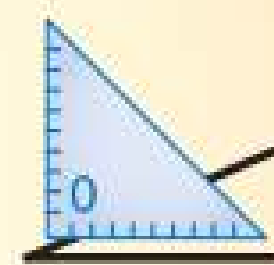
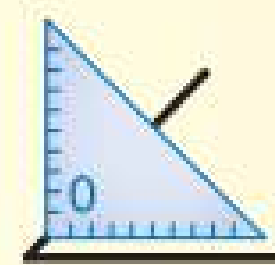
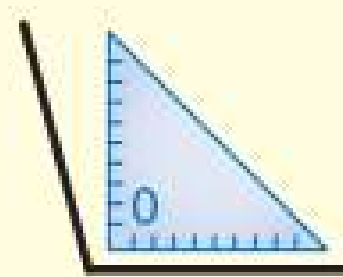

Довідничок

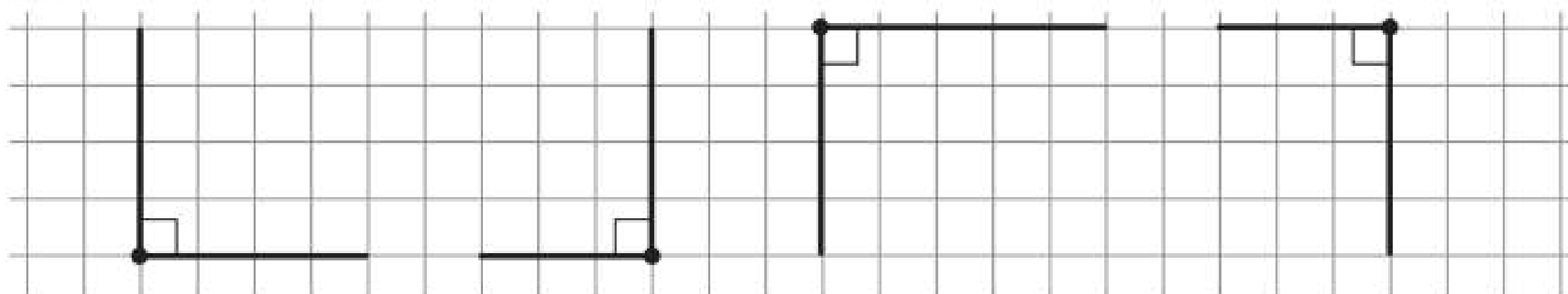

Це — **прямий кут**

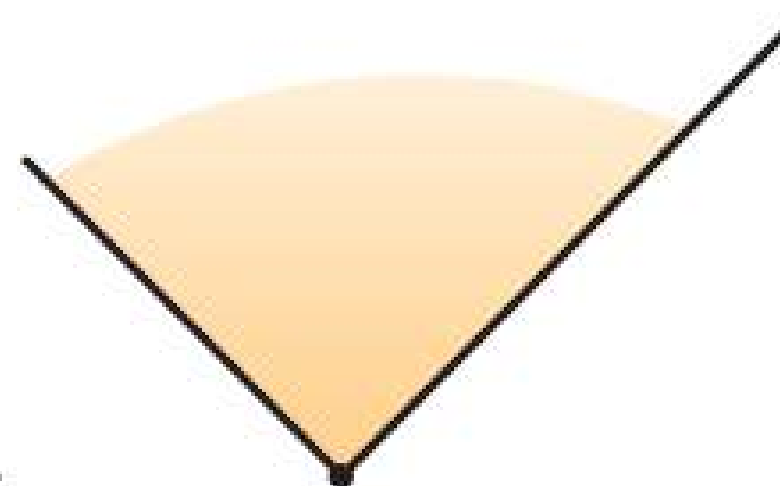
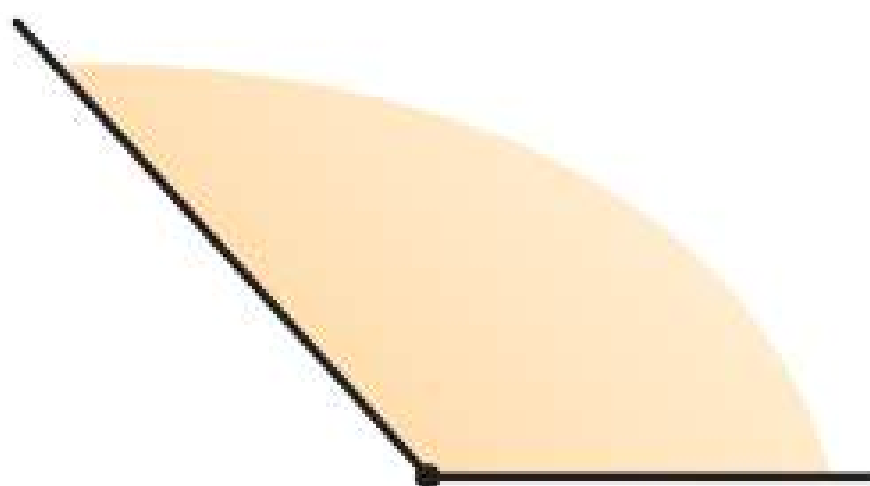
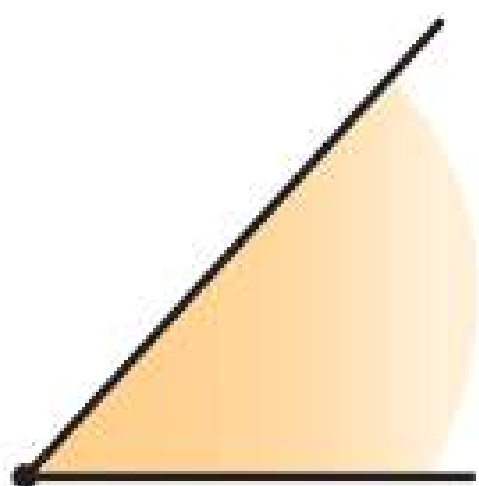

Це не є **прямі кути**

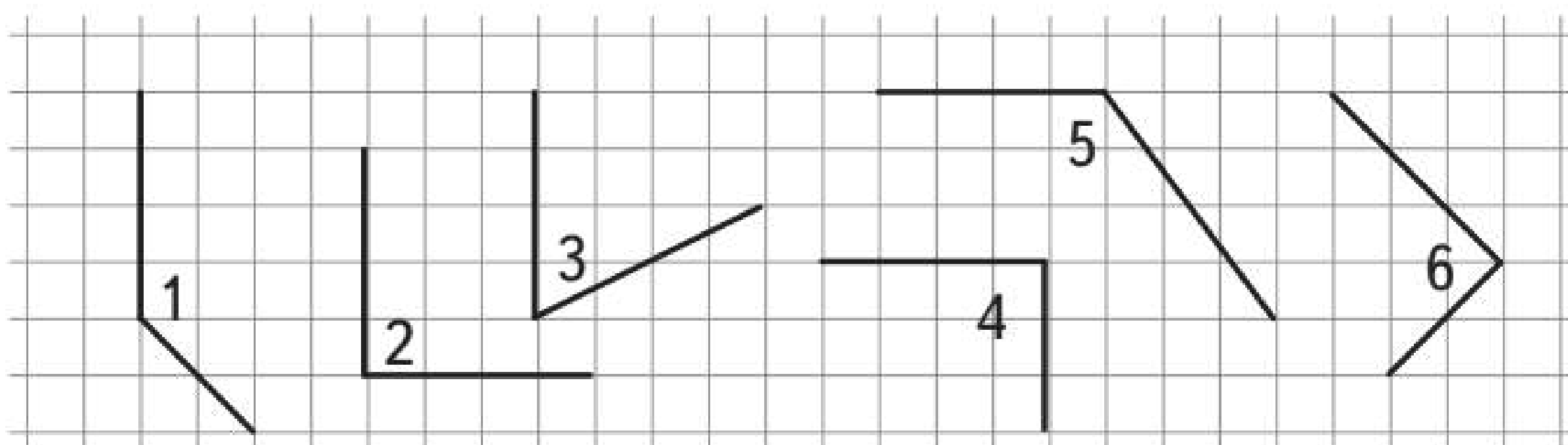
3. Накресли в зошиті такі прямі кути.

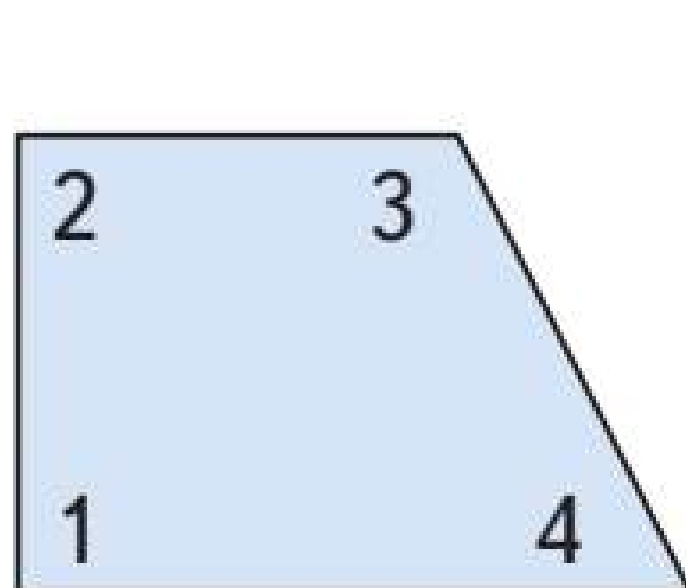
4. Візьми косинець. Приклади його до кожного кута по черзі і встанови, чи є ці кути прямими.

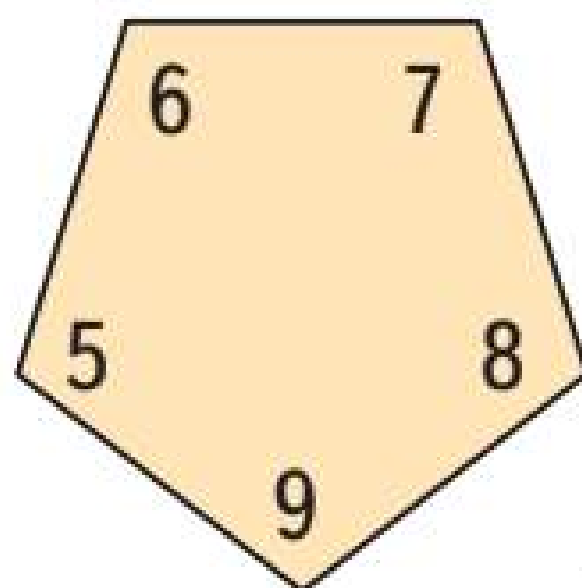
5. Назви номери прямих кутів.

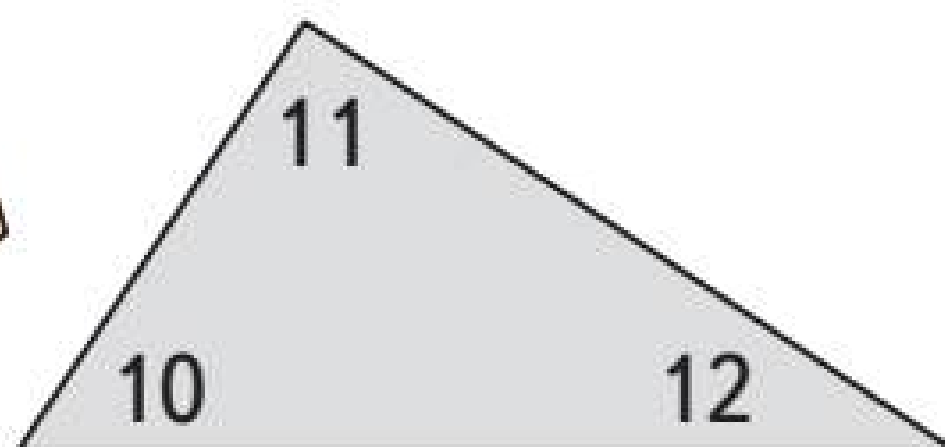
- 6.** 1) Скільки кутів має фігура А? Фігура Б? Фігура В?
2) Впиши в перший рядок номери прямих кутів, а в другий — номери кутів, що не є прямими.

А

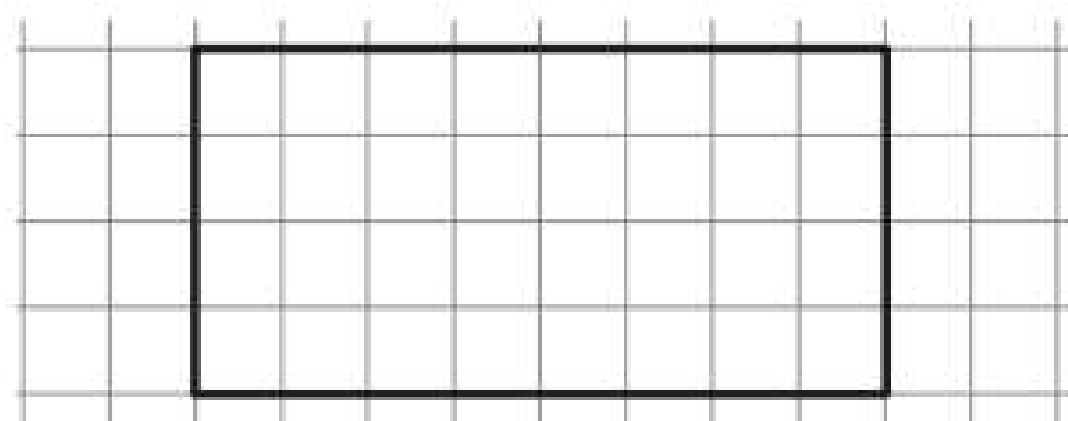
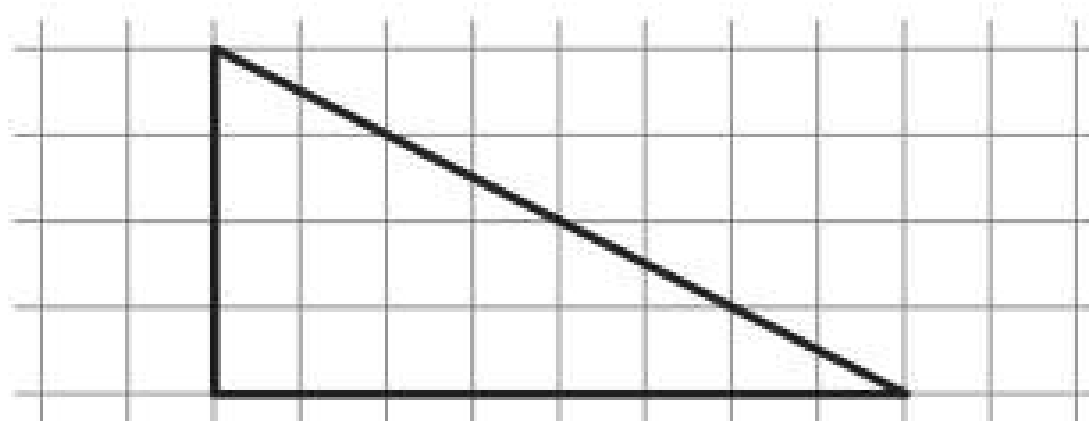

Б

В

- 7.** Накресли в зошиті фігури, як показано на рисунках.

- !** **8.** У кожному прямому куті сиділо по троє котів, а в усіх інших кутах — по двоє котів. Скільки всього котів сиділо по кутах? Виконай обчислення за зразком.

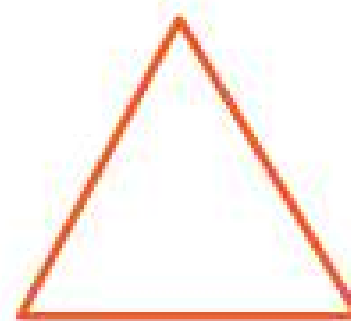
Зразок:

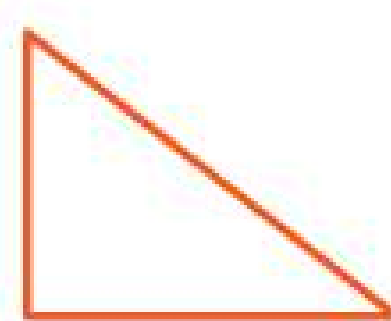
$$2 + 3 = 5 \text{ (к.)}$$

1)

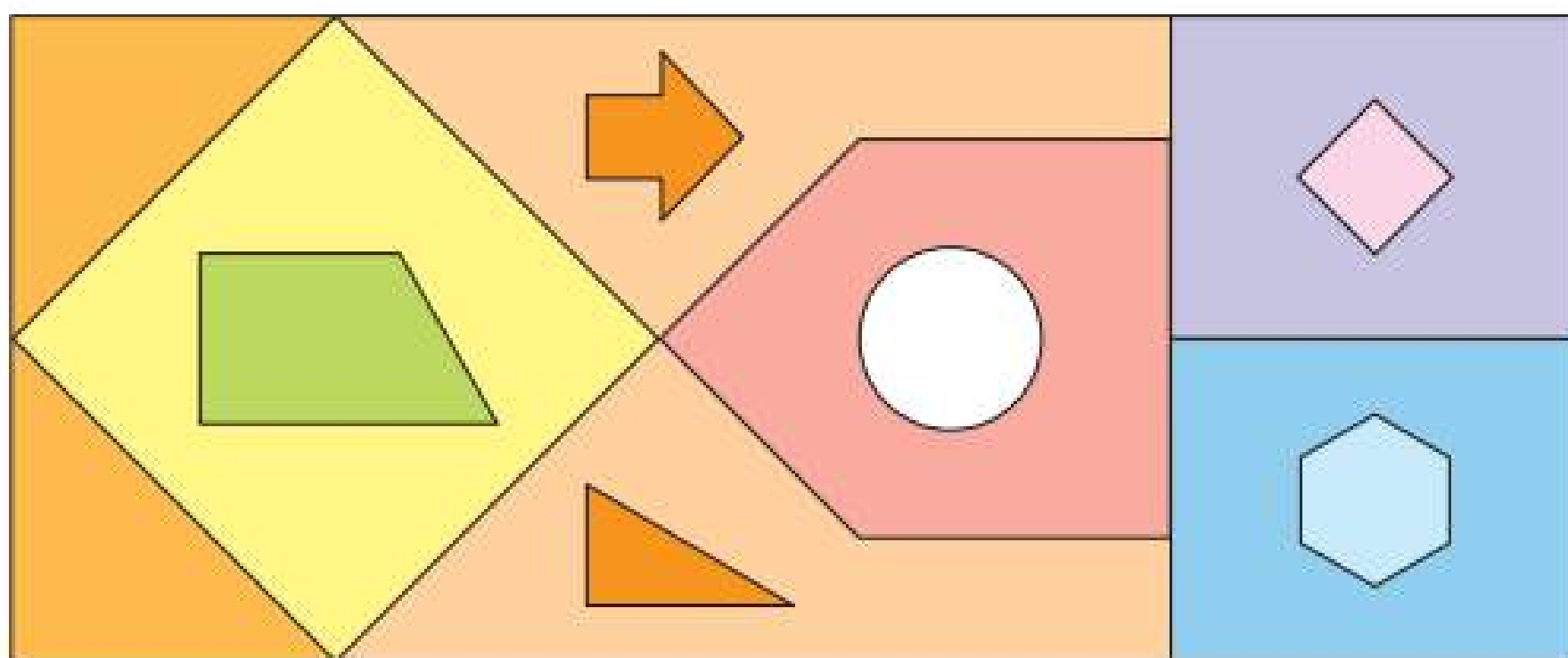
2)

3)

 9. Подивися у верхній лівий кут кімнати, де ти перебуваєш. Скільки прямих кутів ти бачиш?

 10. 1) Знайди на рисунку 35 прямих кутів.
2) Скільки тут трикутників? Чотирикутників? П'ятикутників? Шестикутників? Семикутників? Восьмикутників?

1235

Урок 28

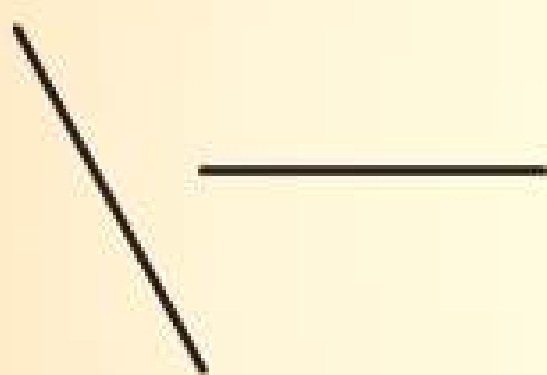

5432

Прямі, криві та ламані лінії. Фігури

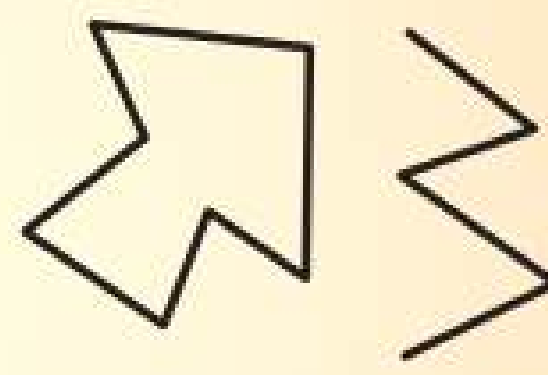
Пригадай!

Це — прямі.

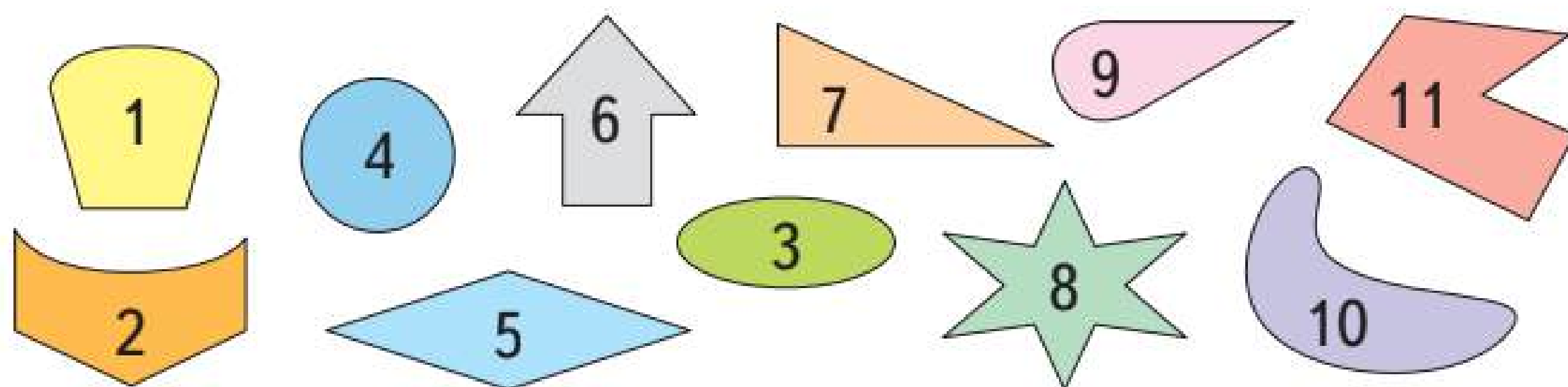

Це — криві.

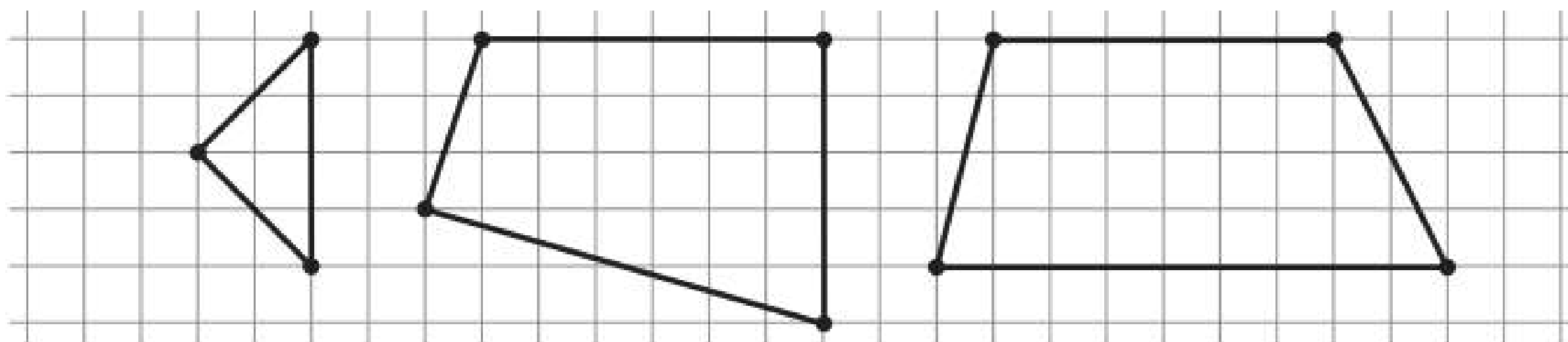

Це — ламані.

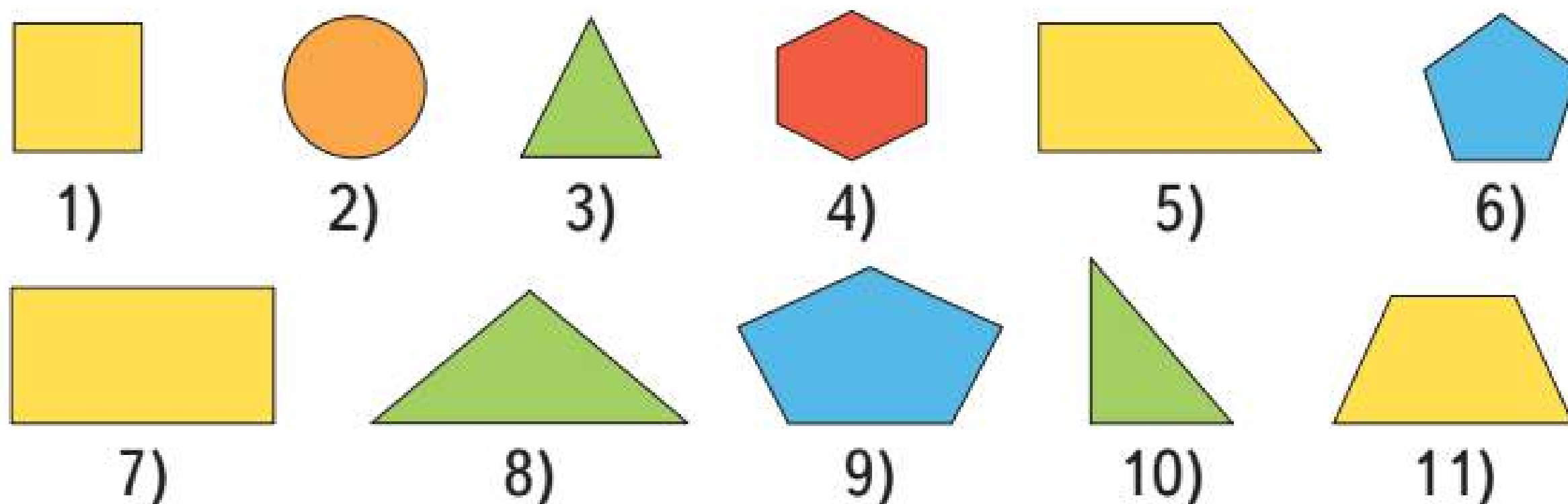
- 1) Запиши номери фігур, що утворені:
 - **тільки** кривими лініями;
 - **і** прямими, **і** кривими лініями.
- 2) Назви номери ламаних. Скільки ланок має кожна ламана?

2. Накресли в зошиті ламані, що мають прямий кут.

3. Розглянь зображені фігури.

- Яка фігура не має кутів?
- Усі зображені фігури, крім однієї, називають многокутниками. Чому?
- Як одним словом можна назвати фігури жовтого кольору?
- Скільки кутів має кожна фігура зеленого кольору?
- Скільки сторін має фігура червоного кольору?
- Якого кольору п'ятикутники?
- Запиши номери фігур, що мають менше ніж 4 кути.

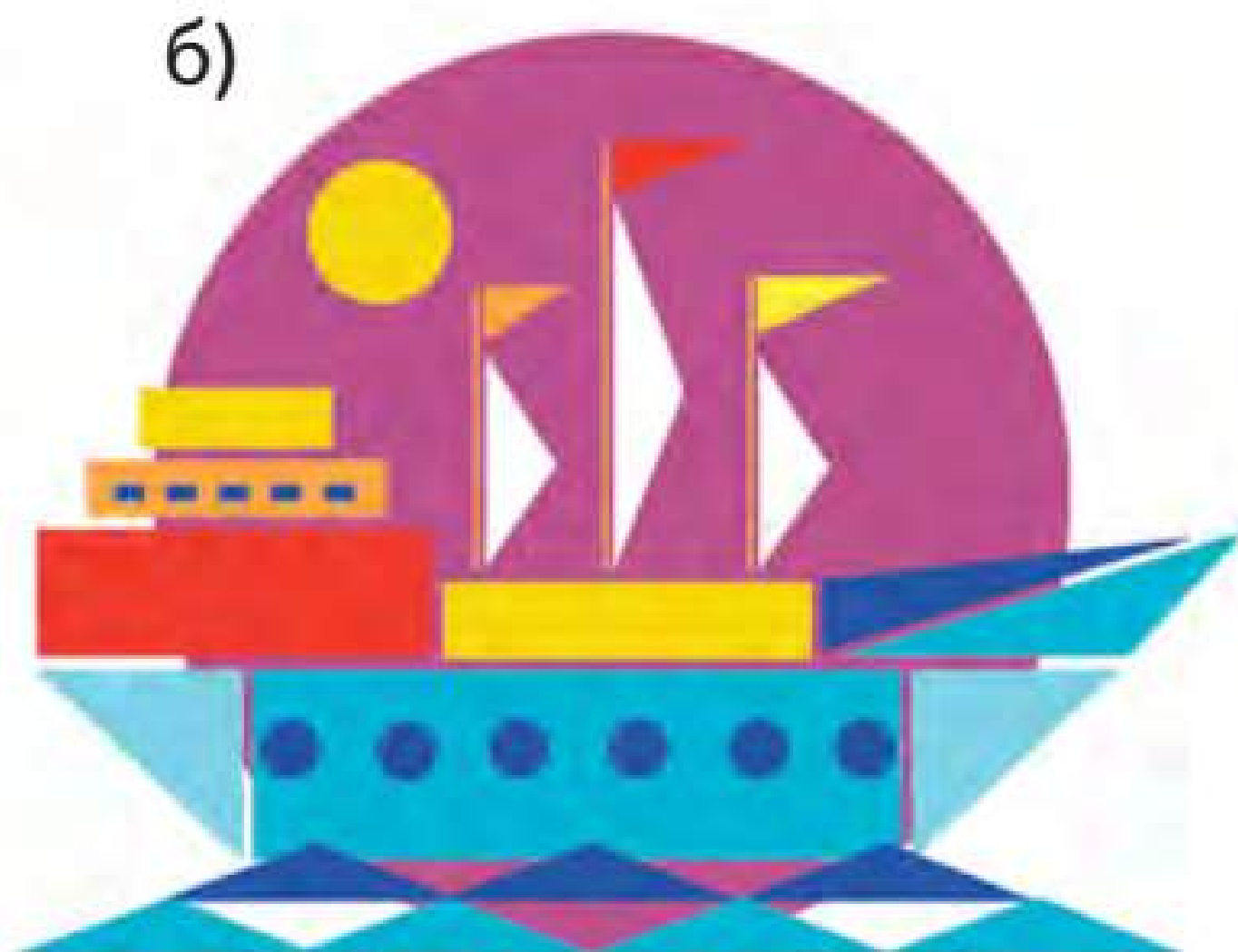

4. Скільки і які фігури ти бачиш на кожному малюнку?

а)

б)

5. Майстер виготовив 26 рамок для світлин. Із них: 11 круглі, а решта — прямокутні. Скільки прямокутних рамок виготовив майстер?

6. Чим подібні ці фігури? Чим вони відрізняються?

1)

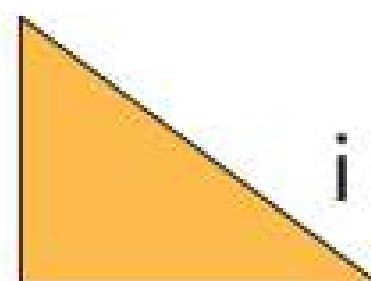

і

.

2)

і

.

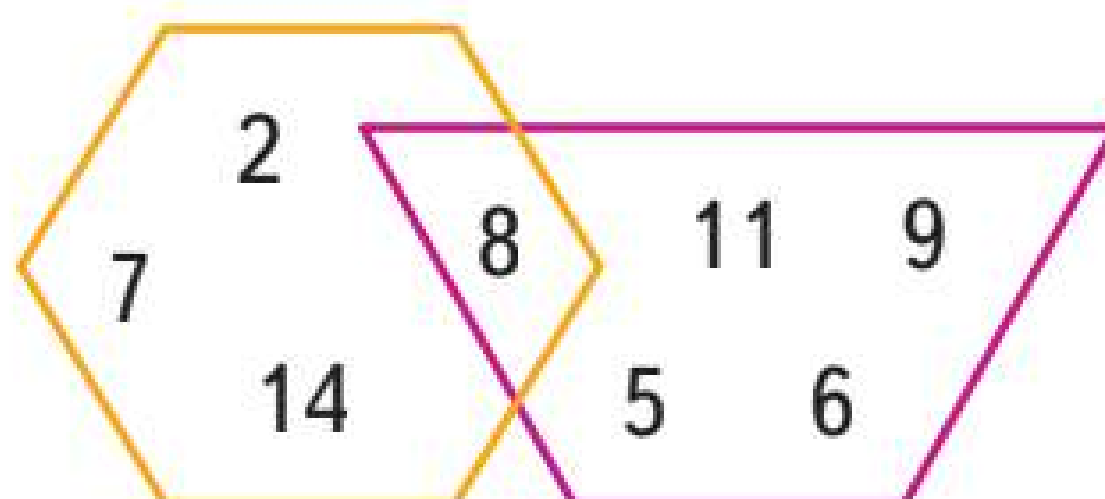

7. У паперового трикутника відрізали по прямій один кут. Скільки кутів залишилося?

Скільки кутів залишиться, якщо відрізати один кут по прямій у паперового чотирикутника?

8. Я — число, яке більше ніж 6, але менше ніж 10. Мене немає у шестикутнику. Знайди мене.

1.

Математичний диктант

1) Запиши «сусідів» чисел: 10, 16, 30, 89.

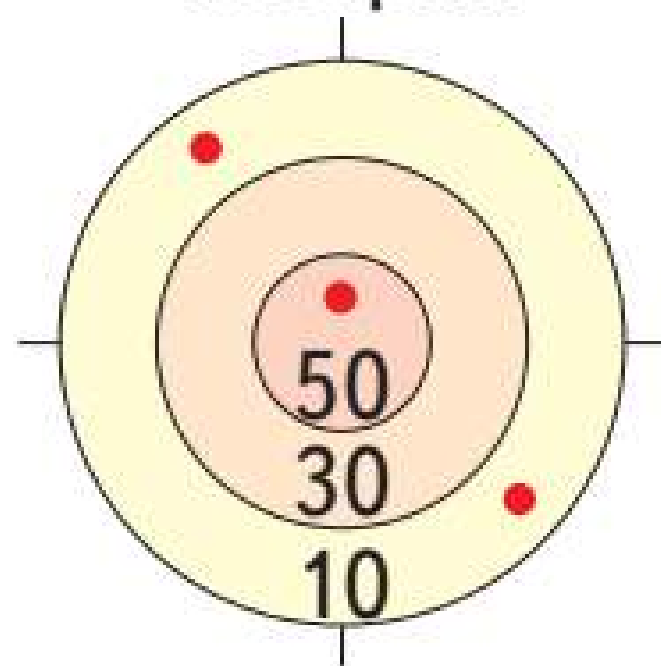
2) Склади вирази та обчисли їх:

- перший доданок — 8, другий доданок — 11;
- 43 зменш на 10;
- 24 збільш на 14;
- зменшуване — 57, від'ємник — 2.

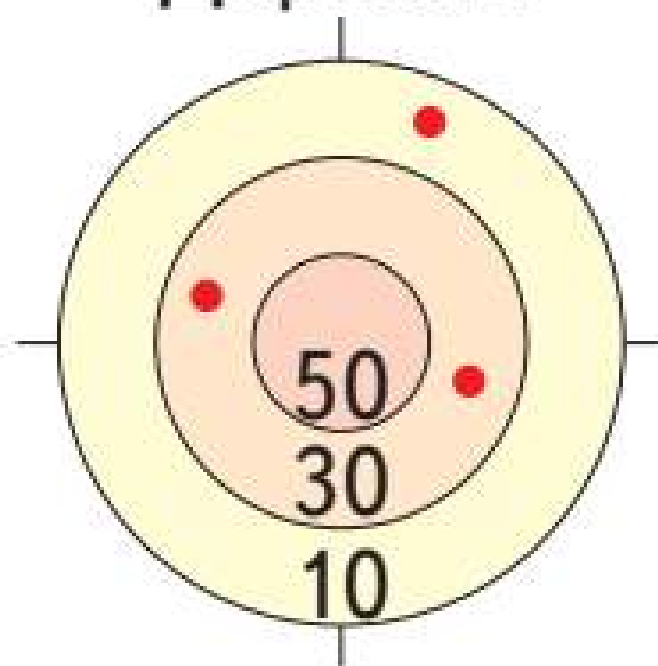
3) Накресли ламану, що має 4 ланки.

2. Северин, Даринка і Михайлик брали участь у змаганнях зі стрільби. Склади та обчисли вирази, щоб дізнатися, скільки очок у кожної дитини.

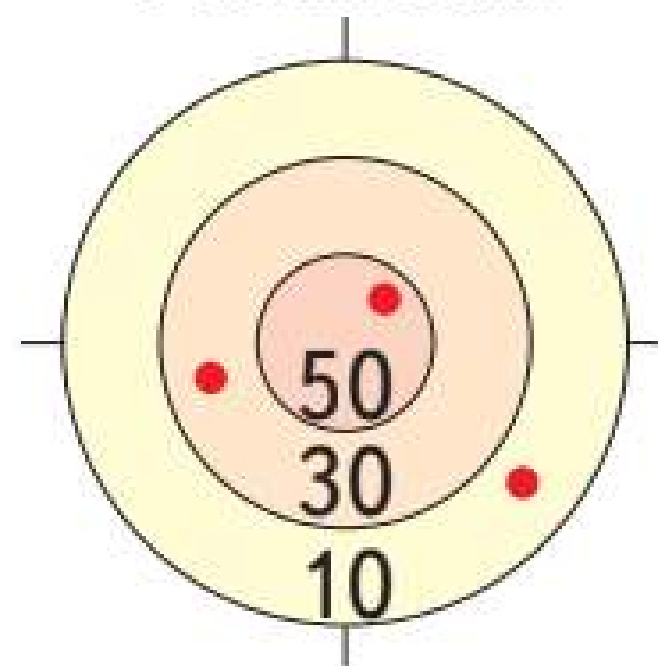
Северин

Даринка

Михайлик

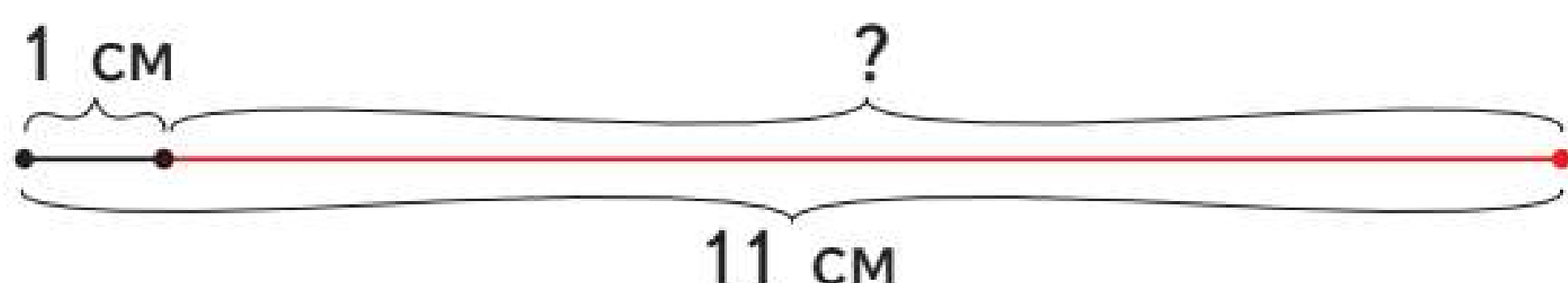
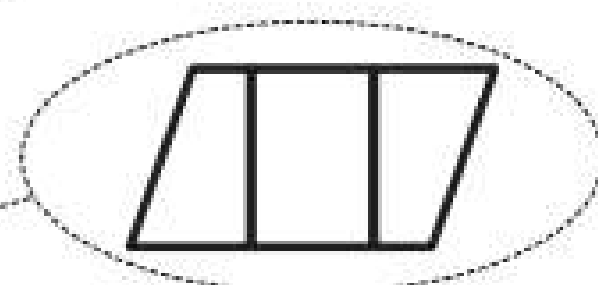
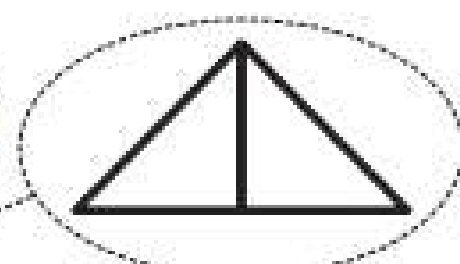
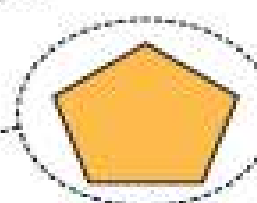
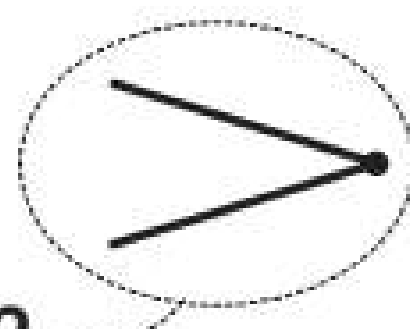

3. Накресли два відрізки: перший завдовжки 1 дм, а другий — 11 см. Який із відрізків довший? На скільки сантиметрів?

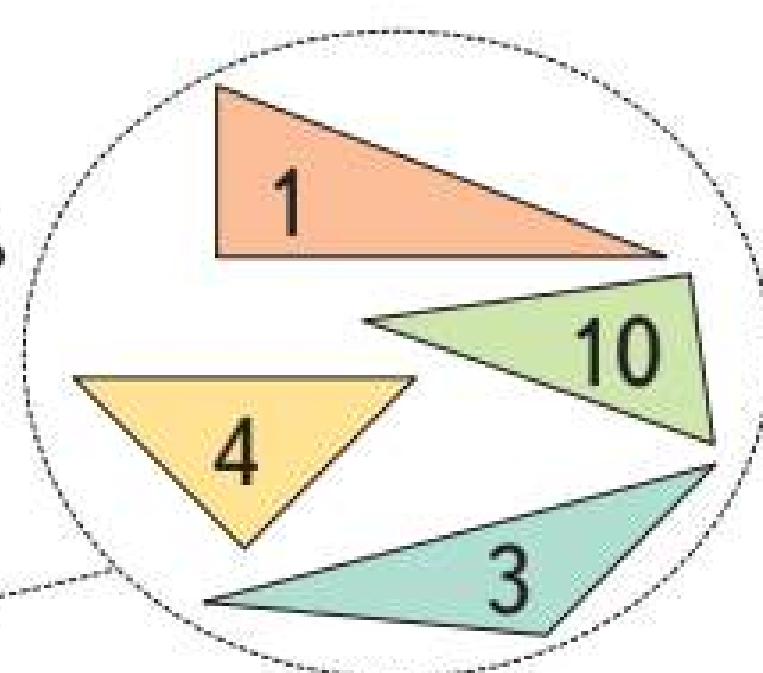
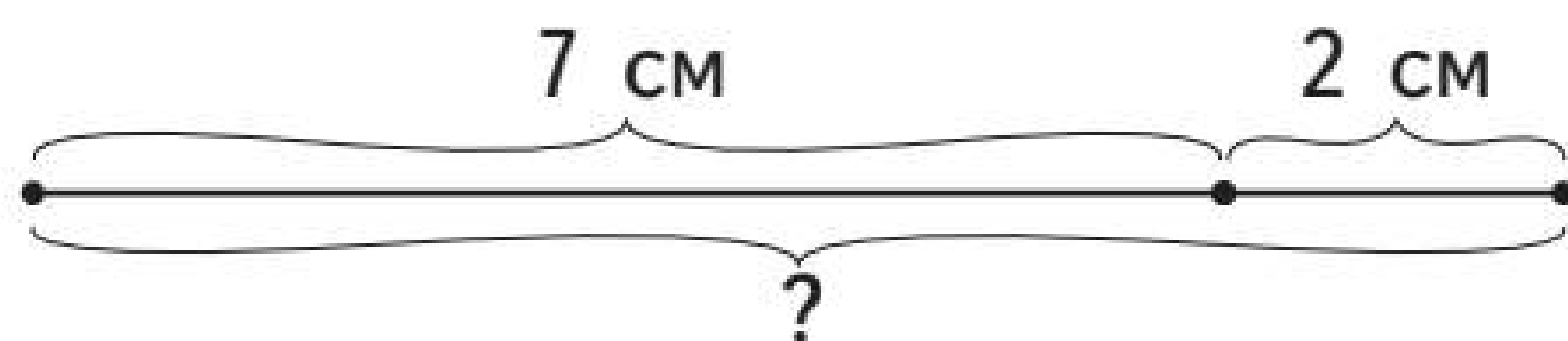
4. На вітрині було 27 булочок, а рогаликів — на 12 більше. Скільки рогаликів було на вітрині?

5. Запиши в рядок числа-відповіді на запитання. Таблиця кодів допоможе тобі розгадати «заховане» слово.

- 1) Скільки сторін у семикутника?
- 2) Скільки вершин у восьмикутника?
- 3) Скільки спільних точок мають ці промені?
- 4) Скільки разів слід розрізати стрічку, щоб отримати три частини?
- 5) Скільки отримаємо частин, якщо розпиляти колоду 3 рази?
- 6) Скільки кутів має ця фігура?
- 7) Полічи всі можливі трикутники на рисунку. Скільки їх?
- 8) Полічи всі чотирикутники на рисунку. Скільки їх?
- 9) Обчисли довжину червоного відрізка. Накресли його.

10) Яка довжина найдовшого відрізка? Накресли його.

Знайди суму чисел у трикутниках із прямим кутом.

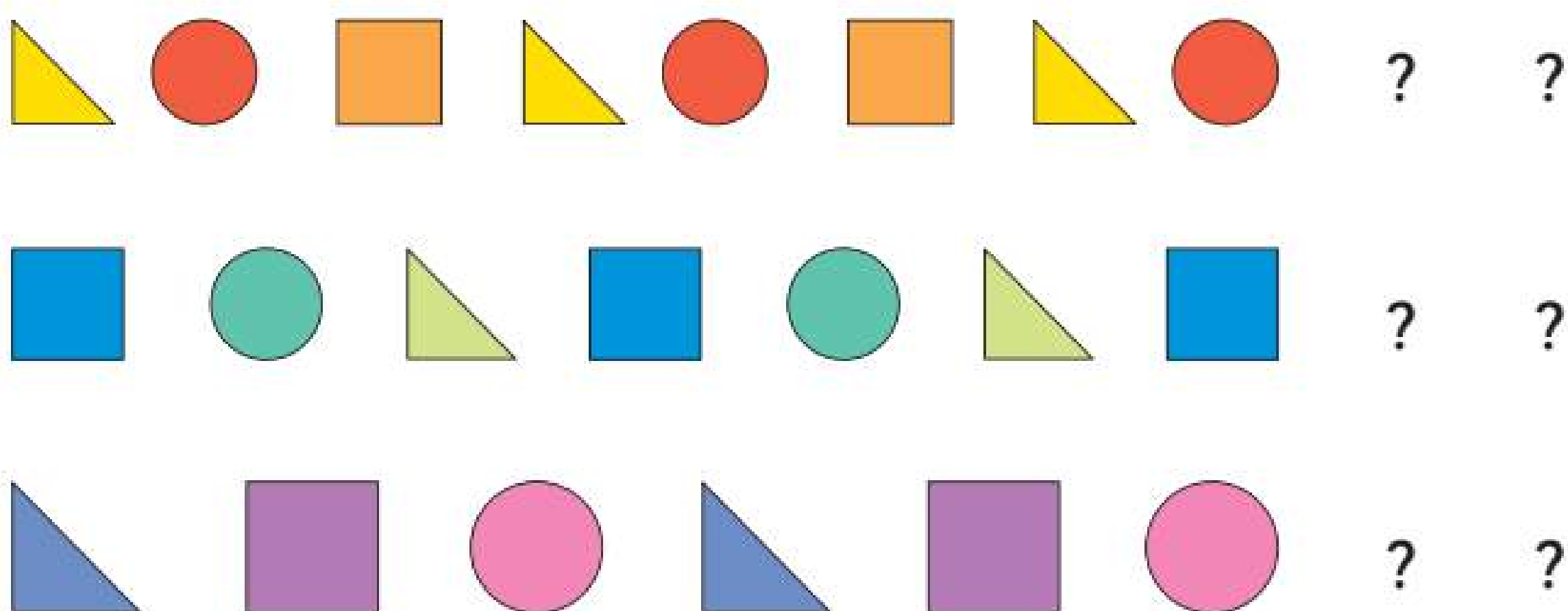
Таблиця кодів

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	15
О	Г	У	О	К	Т	М	Н	И	Н	К

 6. 1) У кожному ряду назви двох наступних тваринок.

2) У кожному ряду назви дві наступні фігури.

 Урок 30

Геометричні тіла

Пригадай!

циліндр

конус

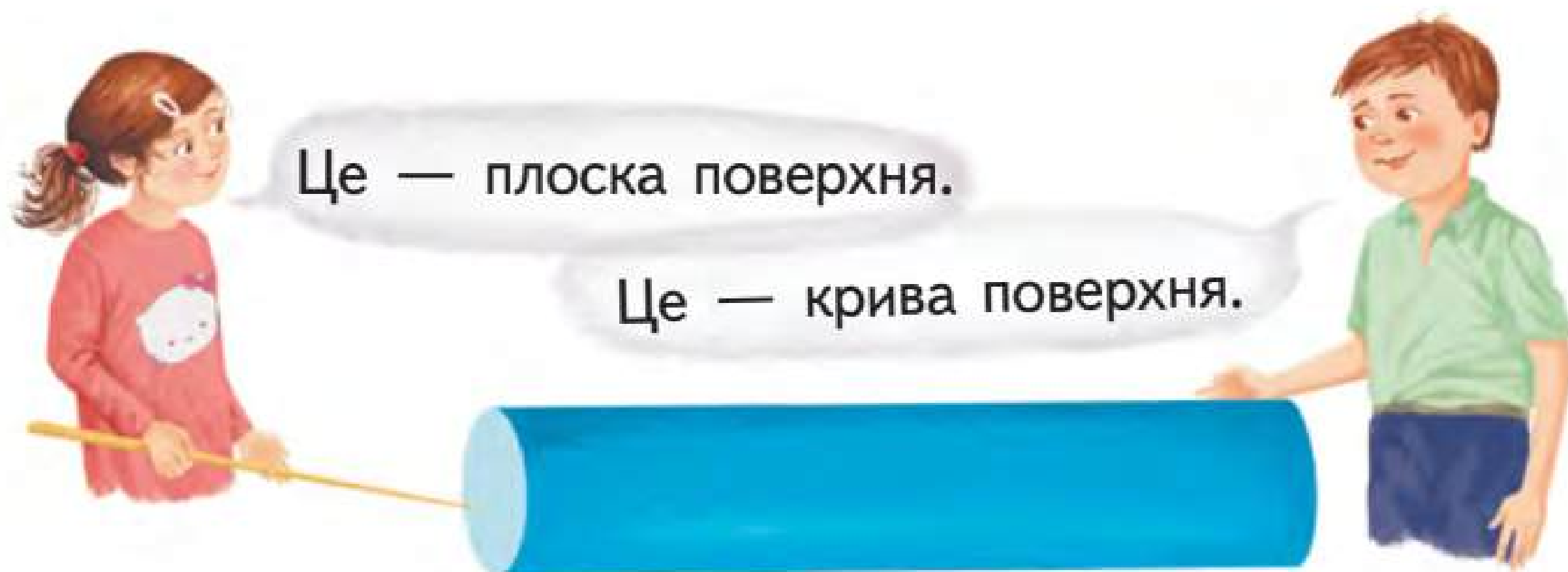
піраміда

куб

куля

1. Відгадай, яка я фігура.

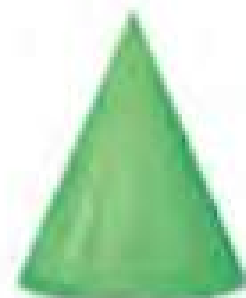
- Я маю одну криву поверхню і дві — плоскі.
- Я не маю кривої поверхні, але маю 6 плоских.
- Я взагалі не маю плоских поверхонь.
- Я маю 4 плоскі поверхні.
- Я маю одну криву поверхню й одну плоску.

куб

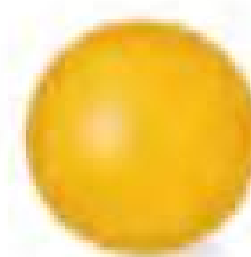
циліндр

конус

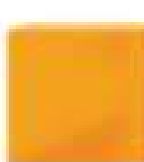
піраміда

куля

2. У кожному рядку назви дві наступні фігури.

3.

$$\begin{array}{l} 50 + 20 \\ 36 + 52 \\ 89 - 32 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 97 - 61 \\ 88 - 14 \\ 61 - 11 \end{array}$$

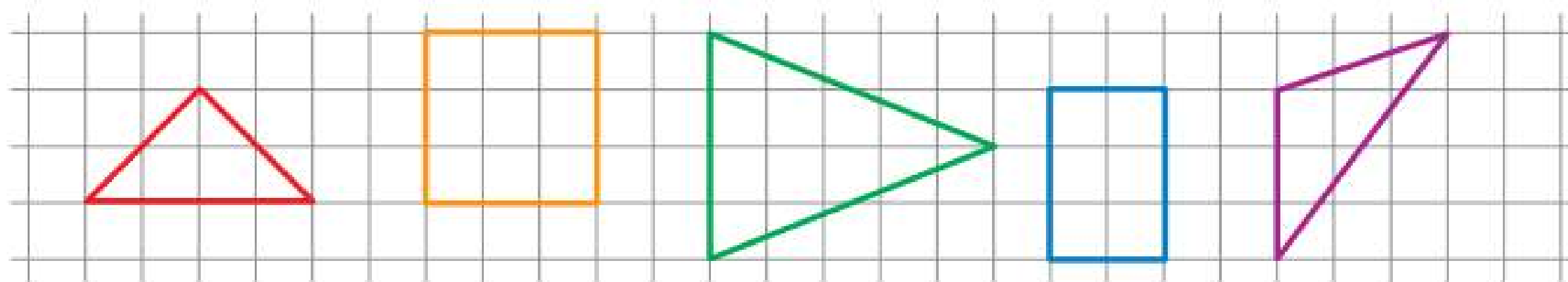
$$\begin{array}{l} 57 + 40 \\ 74 - 13 \\ 70 + 19 \end{array}$$

4. У господаря на фермі є:

1) 57 корів і 26 коней. На скільки менше коней, ніж корів, у господаря?

2) 65 качок, а курей — на 24 більше, ніж качок. Скільки курей на фермі? Склади задачу по-іншому. Почни так: На фермі є ... качок і ... курей. На скільки ... ?

! 5. Скопіюй фігури у зошит.

1235

Урок 31

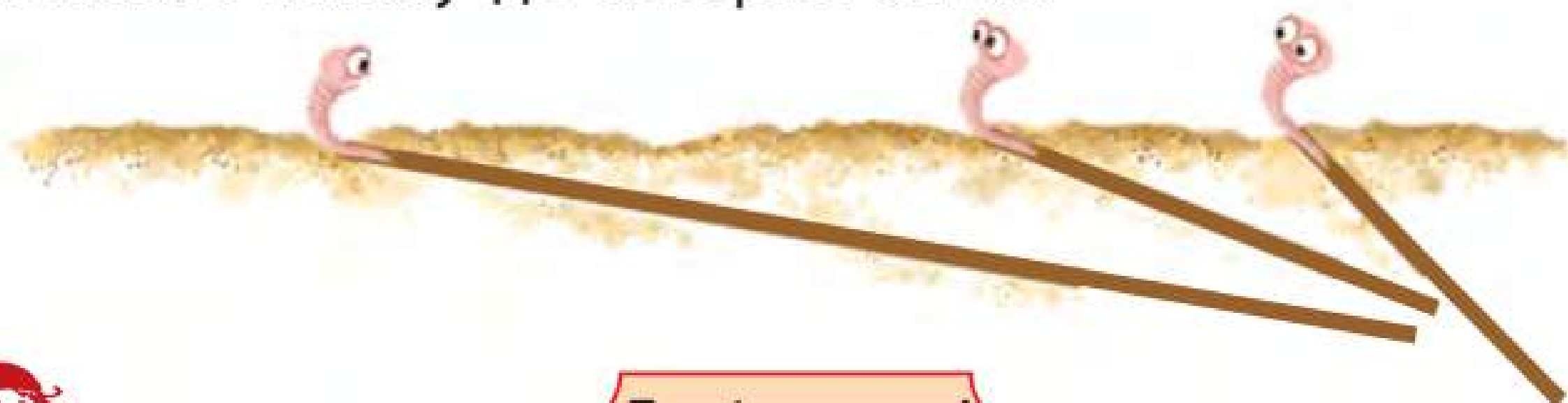
5432

Одиниці довжини. Перетворення та порівняння

1. Запиши числа в порядку зростання.

2. Хробачки розпушували землю. Виміряй довжину кожного каналу до поверхні землі.

Довідничок!

Іменоване число — це число, біля якого стоїть одиниця виміру. Воно є результатом вимірювання певної величини.

3. Розташуй іменовані числа з кожного блокнота в порядку зростання.

1) 1 м 1 см 1 дм

2) 3 см 1 м 3 дм

4.

1 дм ○ 1 см

5 см ○ 1 дм

2 дм ○ 1 м

1 дм ○ 10 см

1 дм ○ 9 см

99 см ○ 1 м

5. Вибери з кошика одиницю довжини, потрібну для кожного запису.

1 дм < 1 ...

1 дм > 1 ...

4 ... = 4 м

3 ... < 1 дм

9 дм > 10 ...

2 м > 20 ...

6. Андрійко побачив рекламу бенгальських вогнів. Вони були різної довжини — по 15 см і по 2 дм. Але як дізнатися, які з них довші?

Довідничок

Міркую так:

1) Згадую співвідношення між **дм** та **см**
1 дм = 10 см, тобто 1 десяток сантиметрів

2) Перетворюю 2 дм у **см**

2 дм — це 2 десятки сантиметрів,
отже, 2 дм = 20 см

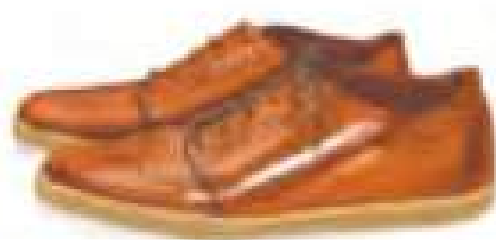

3) Порівнюю 15 см і 20 см

15 см < 20 см, отже, 15 см < 2 дм

7. Сергійкова ступня має довжину 2 дм. Ступня його мами — 25 см, а тата — 27 см. На скільки сантиметрів:

- 1) довжина ступні мами більша, ніж довжина ступні Сергійка?
- 2) має вирости Сергійкова ступня, щоб стати такою, як у тата?

8.

3 дм ○ 20 см

25 см ○ 2 дм

60 см ○ 6 дм

2 м ○ 17 дм

31 дм ○ 3 м

40 дм ○ 4 м

9. Який сірник потрібно забрати у кожній рівності, щоб виправити помилку?

1) $4 - 4 = 8$

2) $6 + 4 = 9$

1235

Урок 32

5432

Одиниці довжини.

Додавання і віднімання. Перетворення

1. Запиши числа.

3 дес. 5 од.

5 дес. 3 од.

1 дес.

1 дес. 2 од.

2 дес. 8 од.

8 дес.

Підкресли десятки в кожному числі.

2. Запиши числа в порядку спадання.

22

50

12

15

45

25

Довідничок

Дії над іменованими числами виконують так:

$$2 \text{ м } 15 \text{ см} + 1 \text{ м } 10 \text{ см} = 3 \text{ м } 25 \text{ см}$$

$$7 \text{ дм } 9 \text{ см} - 2 \text{ дм } 1 \text{ см} = 5 \text{ дм } 8 \text{ см}$$

$$5 \text{ м } 6 \text{ дм} - 6 \text{ дм} = 5 \text{ м}$$

$$9 \text{ дм } 3 \text{ см} - 9 \text{ дм} = 3 \text{ см}$$

3.

$$8 \text{ м } 35 \text{ см} - 35 \text{ см}$$

$$9 \text{ дм } 7 \text{ см} - 9 \text{ дм}$$

$$3 \text{ м } 4 \text{ дм} + 6 \text{ м } 5 \text{ дм}$$

$$5 \text{ дм } 8 \text{ см} - 2 \text{ дм } 4 \text{ см}$$

4. Розумійко прочитав, що довжина дзьоба лелеки 1 дм 9 см, а чаплі — 13 см. Цікаво: чий дзьоб довший?

Довідничок

Міркую так:

1) 1 дм 9 см перетворюю у см

$$1 \text{ дм } 9 \text{ см} = 10 \text{ см} + 9 \text{ см} = 19 \text{ см}$$

2) Порівнюю: $19 \text{ см} > 13 \text{ см}$, отже, дзьоб лелеки довший

5. Столяру треба нарізати планки різної довжини:

1 дм 5 см

2 дм 9 см

6 дм 2 см

7 дм 5 см

9 дм 1 см

Перетвори ці іменовані числа у сантиметри.

6. Зразок:

$$4 \text{ м } 3 \text{ дм} < 45 \text{ дм}$$

$$43 \text{ дм} < 45 \text{ дм}$$

$$5 \text{ м } 3 \text{ дм} \bigcirc 50 \text{ дм}$$

$$34 \text{ дм} \bigcirc 3 \text{ м } 5 \text{ дм}$$

$$2 \text{ м } 6 \text{ дм} \bigcirc 25 \text{ дм}$$

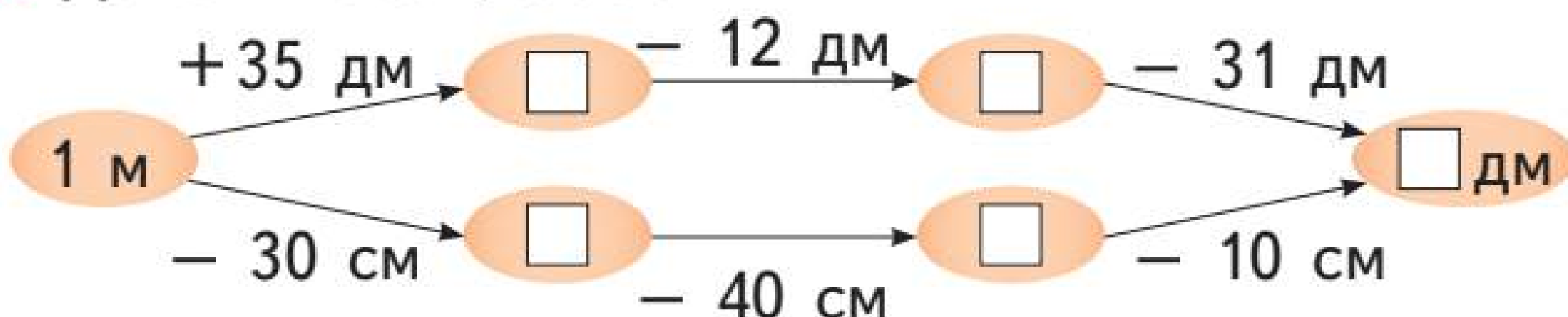
$$33 \text{ см} \bigcirc 3 \text{ дм } 3 \text{ см}$$

$$2 \text{ дм } 6 \text{ см} \bigcirc 62 \text{ см}$$

$$45 \text{ дм} \bigcirc 5 \text{ м } 4 \text{ дм}$$

7. До електричного шнура завдовжки 1 м електрик приєднав подовжувач завдовжки 50 дм. Якої довжини став увесь електричний шнур? Обчисли в дециметрах.

8. Доповни ланцюжки.

Урок 33

1. $14 \geq 4 < 40 \bigcirc 39 \bigcirc 93 \bigcirc 100 \bigcirc 1 \bigcirc 18 \bigcirc 81 \bigcirc 79$

2. $1 \text{ см} < 1 \text{ дм} < 1 \text{ м} \bigcirc 90 \text{ см} \bigcirc 89 \text{ см} \bigcirc 8 \text{ дм} \bigcirc 80 \text{ см}$

3. Розглянь, як зростав Володя від народження до двох років. Коли Володя ріс швидше: від народження до року чи від року до двох років?

Народився	1 рік	2 роки
		
50 см	8 дм	92 см

4. На уроці фізкультури відбуваються змагання зі стрибків у довжину з місця. Довжина стрибка Оле-сі — 95 см, Василянки — 9 дм 2 см, а Улянки — 1 м. Виконай необхідні перетворення і з'ясуй: яка дівчинка посіла перше місце, яка — друге, а яка — третє.

5. 1 м 2 дм — 2 дм
1 дм 2 см — 1 дм
7 дм 5 см — 4 дм

1 м 3 дм + 5 дм
4 м 7 дм + 3 м 1 дм
2 дм 5 см — 1 дм 3 см

6. Накресли перший відрізок завдовжки 8 см, а дру-гий — завдовжки 1 дм. Знайди суму їх довжин. Котрий відрізок довший? На скільки сантиметрів?

7. Мишці до нірки — 90 см, а котику до нірки миш-ки — 1 м.

Кому ближче до нірки? На скільки сантиметрів?

 8. Який сірник потрібно забрати у кожній рівності, щоб виправити помилку?

1) $9 + 7 = 10$

2) $2 + 9 = 7$

Сюжетні задачі. Стільки, скільки

1. Обчисли усно.

$15 - 5 + 80$

$27 - 7 - 20$

$48 - 40 + 0$

$15 - 10 + 51$

$27 - 20 + 32$

$48 - 8 + 60$

2. Горобці, синички та голуби дзьобали зернятка. Горобців було 13, синичок — 6. Скільки голубів дзьобали зернятка, якщо їх було стільки, скільки горобців і синичок разом?

Горобців — 13
 Синичок — 6
 Голубів — ?

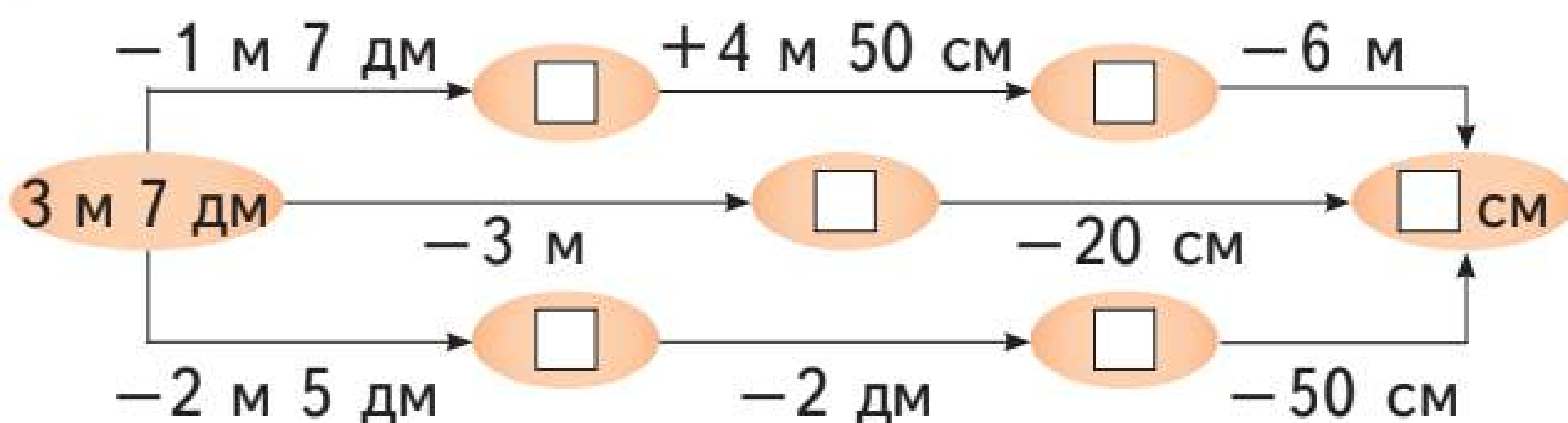
3. Маріцці — 7 років, її мамі — 31 рік, а татові — стільки, скільки Маріцці і мамі разом. Скільки років татові?

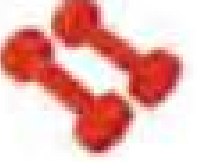
4. Знайди в таблиці 8 пар чисел, що стоять по сусідству і в сумі дають число 35. Запиши рівності на додавання.

30	12	32	3	33	12
5	20	2	40	1	21
0	11	25	10	34	15
35	24	12	23	5	20

5. Обчисли ланцюжки.

6. У три школи привезли спортивний інвентар. Скільки гантелей привезли у школу № 1? Скільки м'ячів — у школу № 2? Скільки обручів — у школу № 3?

Інвентар	Школа № 1	Школа № 2	Школа № 3
	26	22	стільки, скільки у школу № 1 і школу № 2 разом
	45	стільки, скільки у школу № 1 і школу № 3 разом	14
	стільки, скільки у школу № 2 і школу № 3 разом	13	24

 7. Пудель, такса і вівчарка загубили ошийники.

Яку кличку має вівчарка, якщо:
пудель — не Рексі, а такса — не Рексі і не Альфик?

Сума трьох доданків

1. Папуга Арифметик безперестанку повторює фрази. Визнач, які з них істинні, а які — хибні.

доданок + різниця = сума

промінь не має кінця

12 — парне число

47 передуює числу 46

10 — це десяток, а 100 — це сотня

$4 + 2 = 6$ — це істинна нерівність

90 — найбільше двоцифрове число

2. Знайди та виправ помилки.

$$21 - 10 = 1$$

$$37 - 3 = 7$$

$$5 + 13 = 18$$

$$14 + 3 = 17$$

$$45 + 20 = 25$$

$$63 - 20 = 53$$

3. Для приготування борщу Ганнуся з мамою взяли 5 картоплин, 3 буряки і 2 морквини. Скільки овочів знадобилося для приготування борщу?

4. Василько з татом на сніданок для своєї родини готують сік зі свіжих фруктів. Їм потрібно: 10 яблук, 5 апельсинів і 3 груші. Скільки всього фруктів потрібно для фруктового соку?

— 10

— 5

— 3

5. Розглянь таблицю. Обчисли:

- Скільки карток з автомобілями у Костика і Ростика разом?
- Скільки всього карток з літаками?
- Скільки всього карток з мотоциклами?
- Скільки всього карток у колекції Костика?
- Скільки всього карток у колекції Ростика?

Картки Колекціонер			
			
Костик 	21	30	8
Ростик 	34	13	11

6. У якій задачі не вистачає даних?
Доповни задачу даними і розв'яжи
її. У якій задачі є зайві дані?
Розв'яжи її.

- 1) Щоб прикрасити морозиво, Сашко взяв 13 ягід смородини, 4 малини і 2 горіхи. Скільки ягід узяв Сашко, щоб прикрасити морозиво?
- 2) Аня розрізала торт на шматочки. Чотири шматочки вона з'їла з друзями, а решту поклала в холодильник. Скільки шматочків торта в холодильнику?

7. Розглянь таблицю. Визнач переможця/переможницю:

- у першій грі;
- у другій грі.

Назви перших трьох переможців у кожній грі.

Учас- ники				
Гра	Михайлик	Наталя	Надійка	Назар
Гра 1	36	20	8	31
Гра 2	10	25	39	20

- У котрій грі Михайлик набрав більше очок — у першій чи у другій? На скільки більше?
- У котрій грі Наталя набрала більше очок? На скільки більше?
- У котрій грі Надійка набрала менше очок? На скільки менше?
- У котрій грі Назар набрав менше очок? На скільки менше?

8. Кролик розклав 6 морквин на три купки з різною кількістю морквин у кожній. Скільки морквин у кожній купці?

1235

Урок 36

5432

Додавання чисел частинами

1. Офіціант накриває святковий стіл на 10 осіб. Він уже поклав: 7 тарілок, 5 виделок, 8 ножів та 4 фужери. Скільки ще тарілок, виделок, ножів і фужерів потрібно донести?

2. Із банки потрібно перекласти рибок в акваріум так, щоб доповнити їх кількість до 10. Скільки рибок тоді залишиться у кожній банці?

3.

$$7 + \square = 10$$

$$4 + \square = 10$$

$$5 + 1 + \square = 10$$

$$\square + 8 = 10$$

$$\square + 9 = 10$$

$$4 + 4 + \square = 10$$

Довідничок

Додавати можна частинами.

$$6 + 4 = 10 \longrightarrow$$

$$6 + 3 + 1 = 10$$

$$6 + 2 + 2 = 10$$

$$6 + 1 + 1 + 1 + 1 = 10$$

4. Виконай додавання. Поясни, скільки всього додали до числа 9; 8; 7 у кожній рівності.

$$9 + 1 + 3$$

$$9 + 1 + 6$$

$$8 + 2 + 2$$

$$8 + 2 + 4$$

$$7 + 3 + 1$$

$$7 + 3 + 5$$

5. Пугі головки перетворюються на жабок через 13 тижнів. Маленькому пугі головку вповнилось уже 3 тижні. Скільки ще тижнів йому слід чекати, щоб стати жабеням?

6. Накресли відрізок завдовжки 8 см. Скільки сантиметрів йому не вистачає до 1 дм?

 7. Де слід докласти один сірник у кожній рівності, щоб виправити помилку?

1) $5 + 4 = 3$

2) $0 + 2 = 10$

 8. Як трьома монетами набрати 8 грн? 9 грн? 14 грн? 17 грн? 25 грн?

Зразок: 16 грн =

Пригадай!

Монети бувають такі:

1235

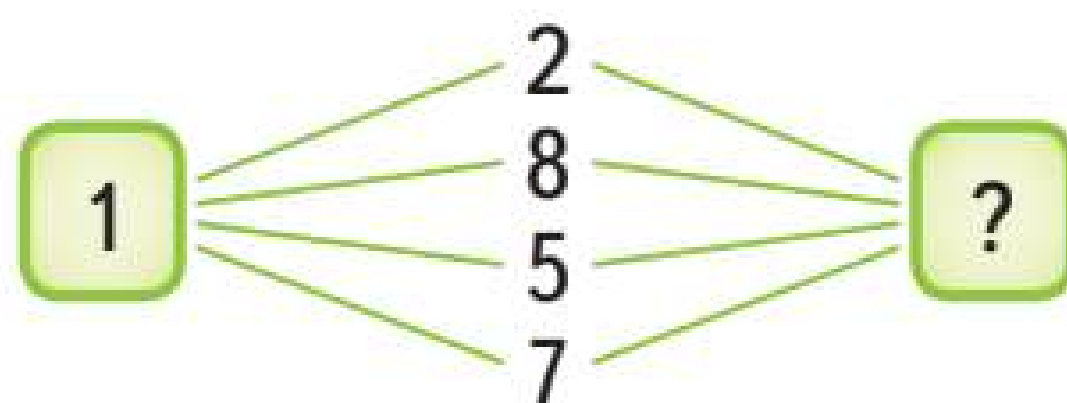
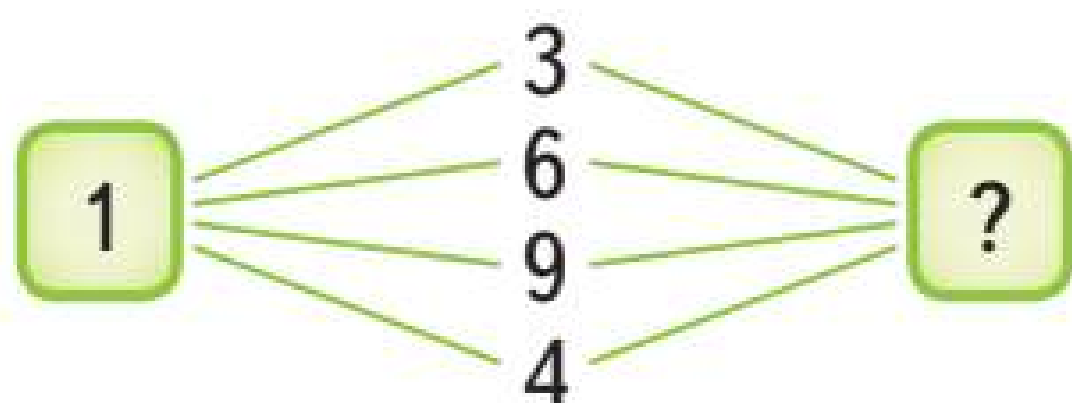
Урок 37

5432

Додавання до числа 9

1. Розклади кожне число на доданки так, щоб один з них дорівнював 1.

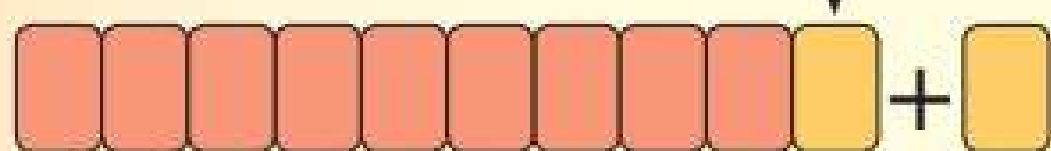
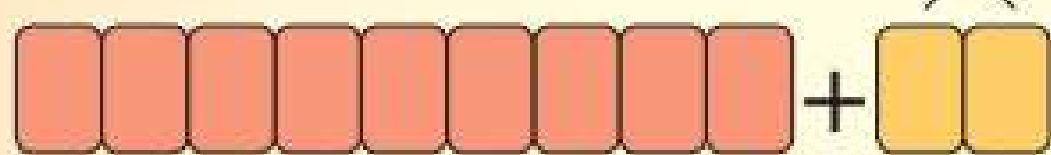

2. Розглянь, як додають частинами.

Довідничок

$$9 + 2 = \square$$

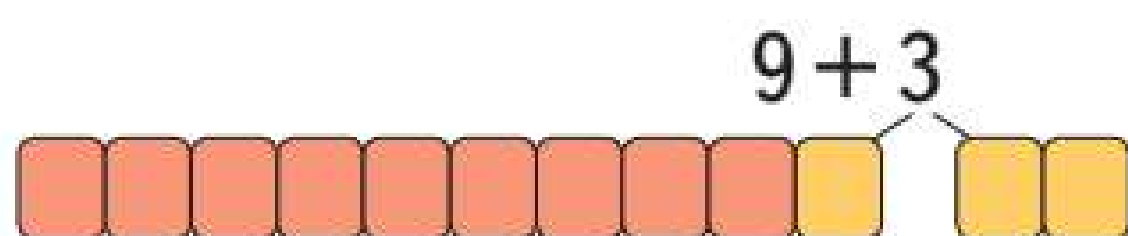
$$10 + 1 = 11$$

Запис:

$$9 + 2 = 10 + 1 = 11$$

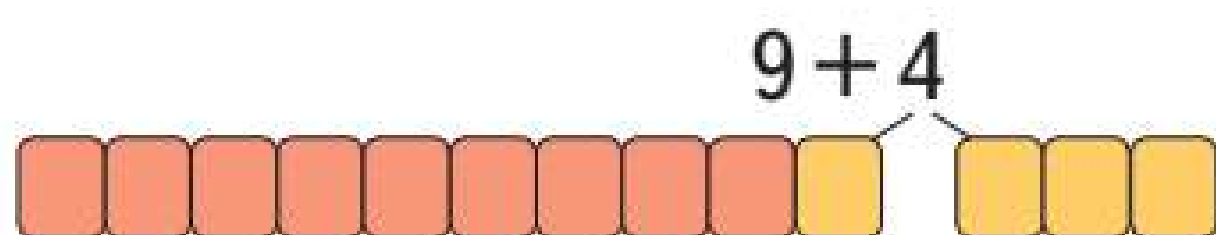
3. Поясни і закінчи рівності на додавання, користуючись Довідничком.

Запис:

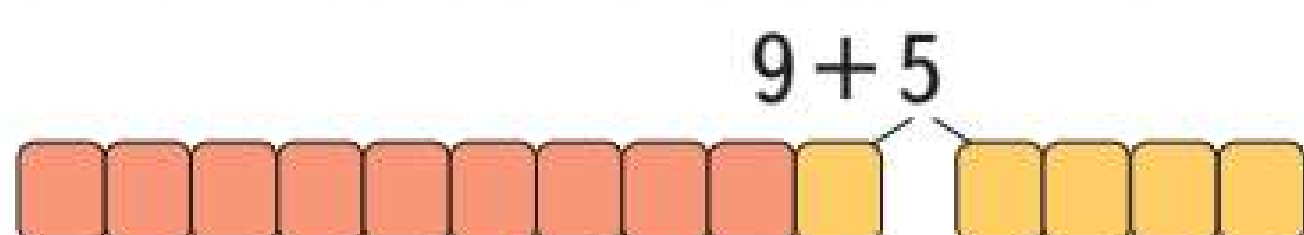
$$9 + 3$$

$$9 + 3 = 10 + \dots$$

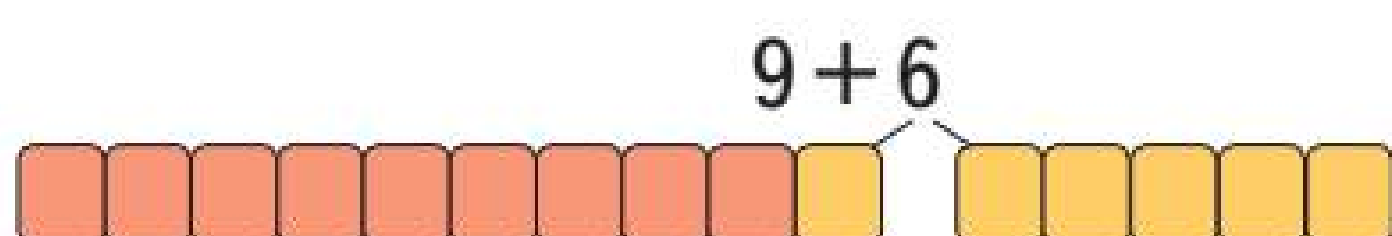
$$9 + 4$$

$$9 + 4 = \dots$$

$$9 + 5$$

$$9 + 5 = \dots$$

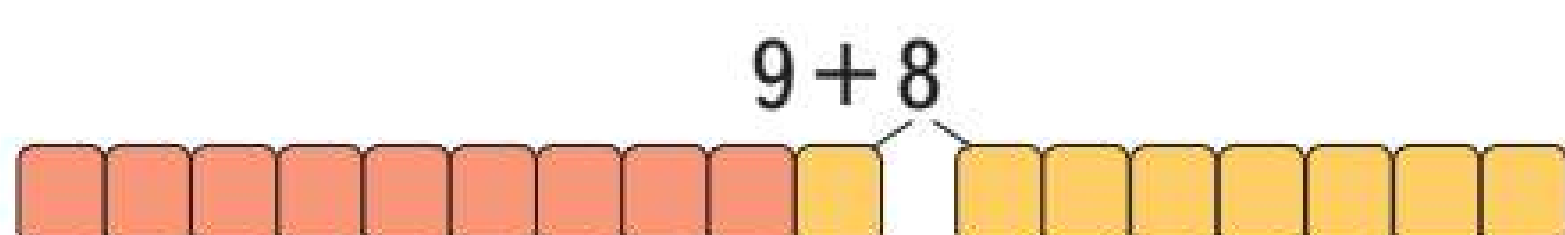
$$9 + 6$$

$$9 + 6 = \dots$$

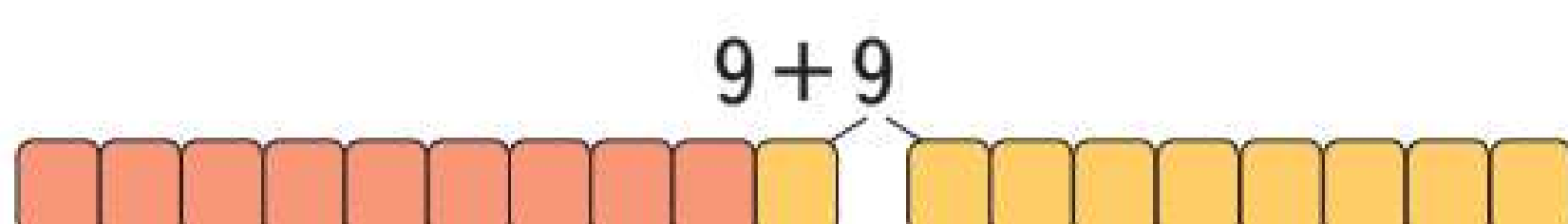
$$9 + 7$$

$$9 + 7 = \dots$$

$$9 + 8$$

$$9 + 8 = \dots$$

$$9 + 9$$

$$9 + 9 = \dots$$

4.

$$\begin{array}{l} 9 - 0 + 6 \\ 8 + 1 + 2 \\ 6 + 3 + 4 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 2 + 7 + 7 \\ 4 + 5 + 8 \\ 9 + 3 + 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 9 + 8 - 17 \\ 9 + 9 + 80 \\ 19 - 10 + 5 \end{array}$$

5. Рудий кіт видряпався на висоту 9 м, а смугастий — на 5 м вище. На яку висоту видряпався смугастий кіт?

6. На виставці собак виступали 9 пуделів, 4 такси й 1 болонка. Скільки всього собак виступали на виставці? Запиши розв'язання двома способами.

 7. Марічка і Надійка люблять печиво «Марія» і «Надія». Кожна дівчинка любить різне печиво. Марічка не любить печиво «Марія». Яке печиво любить Надійка?

 8. У магазині іграшок ведмідь, заєць і мавпа сидять поряд. Хто розташований посередині, якщо ведмідь сидить поряд з мавпою, але не біля зайця?

1235

Урок 38

5432

Додавання до числа 8

1.

$$8 \xrightarrow{+ \square} 10$$

$$9 \xrightarrow{+ \square} 11$$

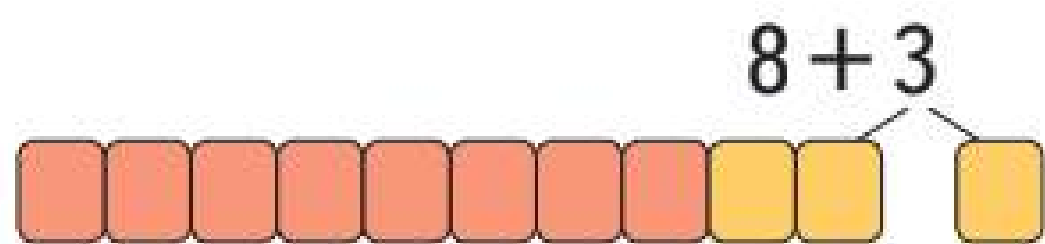
$$9 \xrightarrow{+ \square} 18$$

$$9 \xrightarrow{+ \square} 10$$

$$9 \xrightarrow{+ \square} 13$$

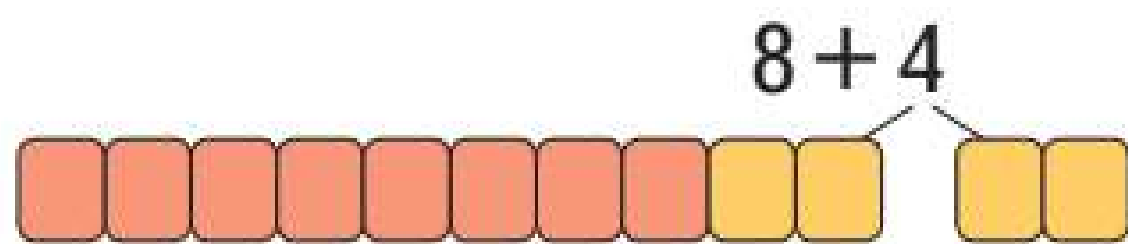
$$9 \xrightarrow{+ \square} 15$$

2. Закінчи обчислення виразів з поясненнями.

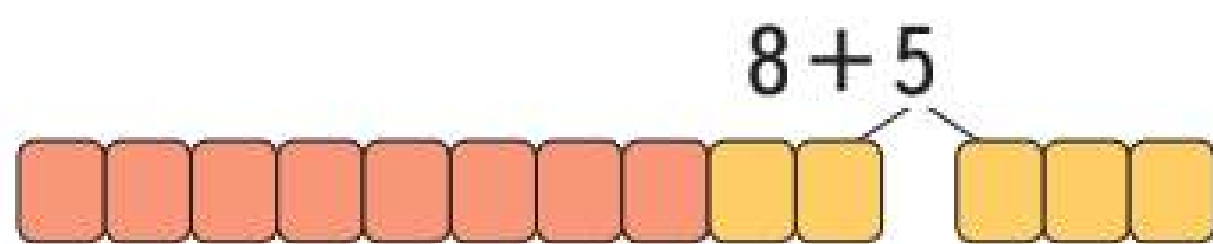
$8 + 3 = 10 + 1 = 11..$

2 1

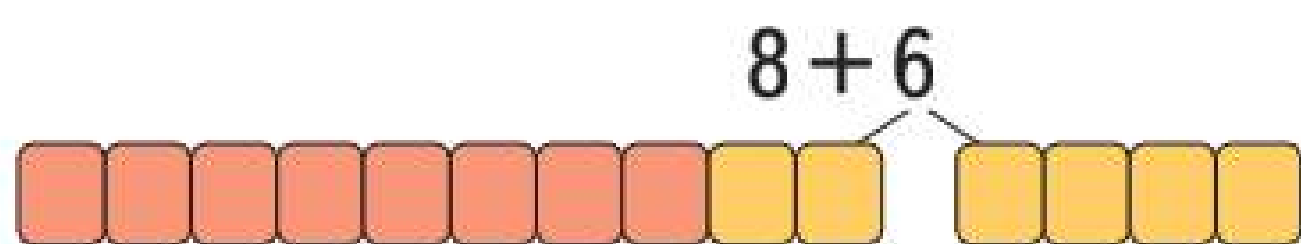

$8 + 4 = \dots$

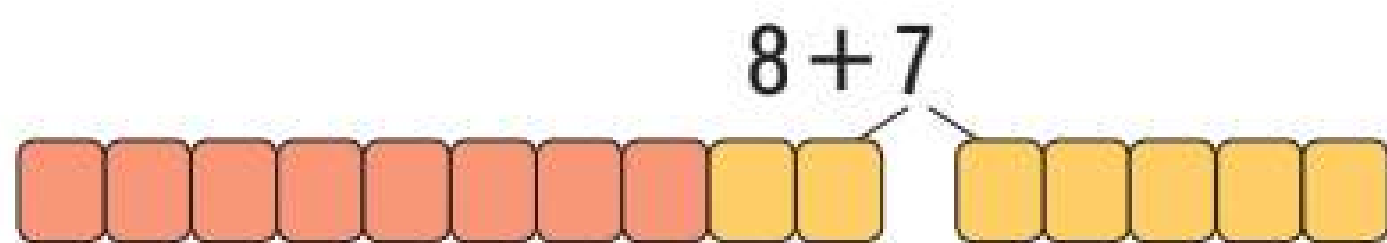
2

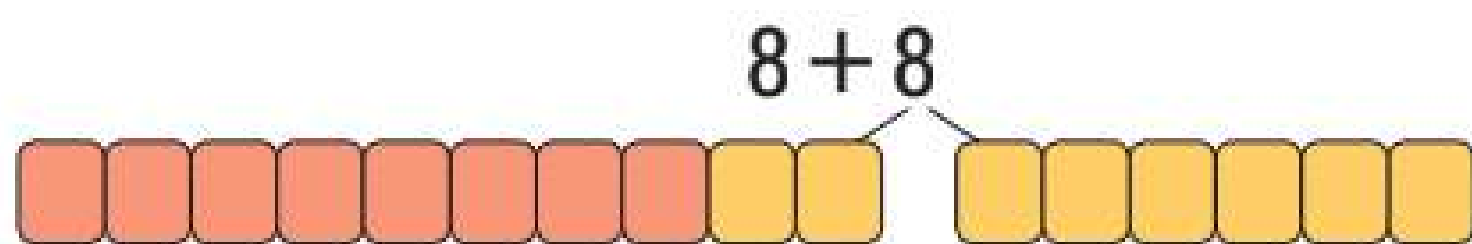
$8 + 5 = \dots$

$8 + 6 = \dots$

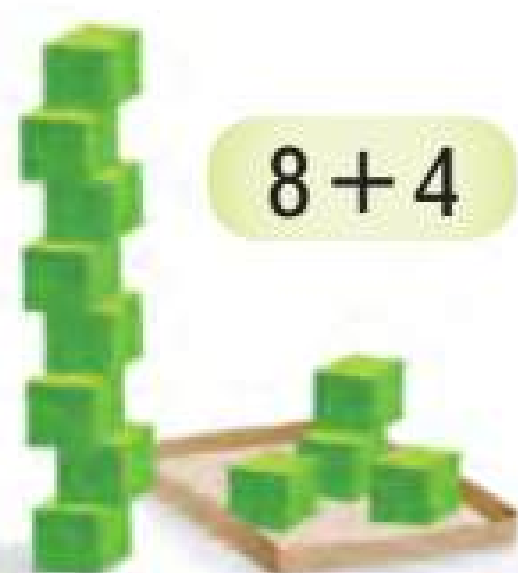

$8 + 7 = \dots$

$8 + 8 = \dots$

3. Скільки кубиків залишиться в кожній коробці, якщо доповнити вежі до 10 кубиків?

4.

$8 + 3 + 1$
 $1 + 7 + 8$

$8 + 7 + 2$
 $4 + 8 - 10$

$0 + 8 + 6$
 $19 - 11 + 5$

5. Побачивши мишу, кіт Мурко пробіг за нею 8 м прямо, а потім — 8 м праворуч. Яку відстань пробіг кіт Мурко за мишею?

6. Зустрілася якась родина котячих: 2 тигри, 3 пантери, 3 рисі та 5 гепардів. Скільки всього звірів зустрілося?

тигр

пантера

рись

гепард

7. Леви також належать до родини котячих. Зібралася якась уся родина левів: 1 лев, 3 левиці і 8 левенят. Скільки всього тварин налічується в родині левів?

8. Протягом тижня левиця 2 дні полювала, а решту днів відпочивала. Скільки днів протягом тижня левиця відпочивала?

 9. Як розкласти 6 мандаринок на три тарілки так, щоб на кожній з них була різна кількість мандаринок? Зроби перевірку.

Додавання до числа 7. Задачі з двома запитаннями

1. Розклади числа в кружечках на зручні доданки. Обчисли суми.

$$9 + \begin{array}{c} \textcircled{4} \\ \swarrow \quad \searrow \\ \square + \square \end{array}$$

$$9 + \begin{array}{c} \textcircled{7} \\ \swarrow \quad \searrow \\ \square + \square \end{array}$$

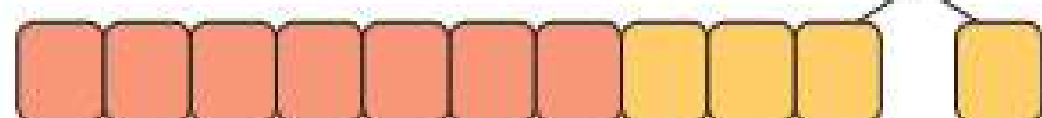
$$9 + \begin{array}{c} \textcircled{9} \\ \swarrow \quad \searrow \\ \square + \square \end{array}$$

$$8 + \begin{array}{c} \textcircled{3} \\ \swarrow \quad \searrow \\ \square + \square \end{array}$$

$$8 + \begin{array}{c} \textcircled{5} \\ \swarrow \quad \searrow \\ \square + \square \end{array}$$

$$8 + \begin{array}{c} \textcircled{8} \\ \swarrow \quad \searrow \\ \square + \square \end{array}$$

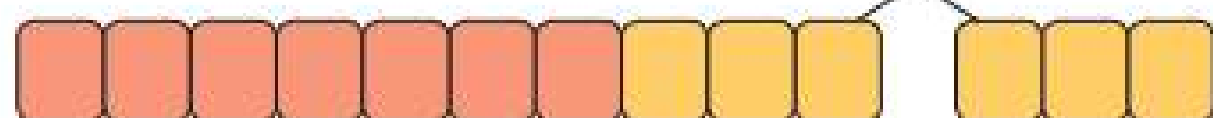
2. Закінчи обчислення виразів з поясненнями.

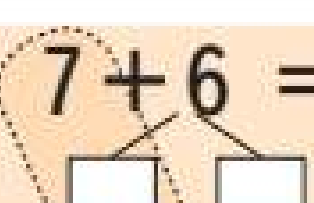
$$7 + 4$$

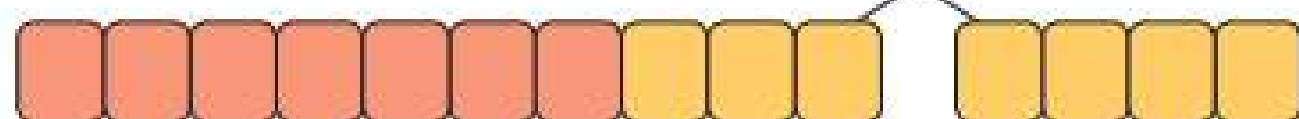
$$7 + 4 = 10 + 1 = 11$$

$$7 + 5$$

$$7 + 5 = \dots$$

$$7 + 6$$

$$7 + 6 = \dots$$

$$7 + 7$$

$$7 + 7 = \dots$$

3.

$$7 + 5 \bigcirc 13$$

$$11 \bigcirc 7 + 4$$

$$10 + 7 \bigcirc 10 + 8$$

$$7 + 6 \bigcirc 12$$

$$15 \bigcirc 7 + 7$$

$$20 - 10 \bigcirc 20 - 20$$

4. Мамина відпустка тривала два тижні. Скільки це днів?

5.

 $7 + 5$	→ збільш на 1	 $7 + 7$	→ зменш на 2
 $7 + 6$	→ зменш на 1	 $4 + 7$	→ збільш на 2

6. Капітан корабля побачив на крижині 7 імператорських пінгвінів, а звичайних — на 3 менше.

- Скільки звичайних пінгвінів побачив капітан корабля?
- Скільки всього пінгвінів було на крижині?

7. Перший пінгвін зловив 7 рибин, а другий — на 5 рибин більше.

- Скільки рибин зловив другий пінгвін?
- Скільки всього рибин зловили обидва пінгвіни разом?

 8. Розклади число 15 на три доданки так, щоб кожне наступне число було на 3 більше, ніж попереднє. Зроби перевірку.

Додавання до числа 6

1. Скільки слоників не вистачає у кожній колекції до 10?

2. Розклади числа в кружечках на зручні доданки. Обчисли суми.

$$7 + \boxed{} + \boxed{} \quad \begin{array}{c} \textcircled{5} \\ \swarrow \quad \searrow \end{array}$$

$$8 + \boxed{} + \boxed{} \quad \begin{array}{c} \textcircled{4} \\ \swarrow \quad \searrow \end{array}$$

$$9 + \boxed{} + \boxed{} \quad \begin{array}{c} \textcircled{5} \\ \swarrow \quad \searrow \end{array}$$

$$8 + \boxed{} + \boxed{} \quad \begin{array}{c} \textcircled{5} \\ \swarrow \quad \searrow \end{array}$$

$$7 + \boxed{} + \boxed{} \quad \begin{array}{c} \textcircled{7} \\ \swarrow \quad \searrow \end{array}$$

$$9 + \boxed{} + \boxed{} \quad \begin{array}{c} \textcircled{8} \\ \swarrow \quad \searrow \end{array}$$

3. Закінчи обчислення виразів з поясненнями.

$$6 + 5$$

$$6 + 5 = \dots$$

$$6 + 6$$

$$6 + 6 = \dots$$

4. Слони йдуть до водопою. Ватажком стада є слониха. Біля неї йдуть четверо слоненят, їхній батько та ще п'ятеро дорослих слонів — сестри й тітки. Скільки всього слонів ідуть до водопою?

5. За день слониха просурмила хоботом 6 разів, бо помітила пожежу, і стільки ж разів — бо відчула ворога. Скільки всього разів просурмила слониха за день?

6.

збільш на 10

зменш на 10

збільш на 3

зменш на 1

7. Випиши з таблиці іменовані числа в порядку зростання. Чий хвіст найдовший? А чий — найкоротший?

Слониха-мама	1 м 2 дм
Слон-тато	14 дм
Слоненя-син	8 дм
Слоненя-доця	70 см
Слониха-тітка	1 м

- На скільки дециметрів хвіст слона-тата довший, ніж хвіст слонихи-мами?
- На скільки сантиметрів хвостик слоненяти-сина довший, ніж хвостик слоненяти-доці?
- На скільки сантиметрів має вирости хвостик слоненяти-доці, щоб стати такої самої довжини, як хвіст слонихи-тітки?

1. Обчисли й скажи, скільки всього додали до першого числа у кожному виразі.

$$\begin{array}{l} 9 + 1 + 6 \\ 8 + 2 + 4 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 7 + 3 + 1 \\ 6 + 4 + 2 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 9 + 1 + 4 \\ 8 + 2 + 5 \end{array}$$

2. Заміни кожне число сумою двох однакових доданків.

12

14

16

60

18

100

3. Заміни числа 14 і 16 сумою двох різних одинцифрових доданків.

$$14 = \square + \square$$

$$14 = \square + \square$$

$$16 = \square + \square$$

4. Повзаючи по піску, перший тюлень залишив слід завдовжки 8 м, а другий — на 6 м довший. Яку довжину має слід другого тюленя?

5. Щоб перепочити, тюлені вибралися з води на сушу. Дорослих тюленів було 9, а дитинчат — на 1 менше.

- Скільки дитинчат вибралося з води на сушу?
- Скільки всього тюленів вибралося з води на сушу?

6. Які дані в задачі є зайвими?

На першій крижині відпочивало 4 тюлені і 2 моржі, а на другій — 16 тюленів. На скільки більше тюленів відпочивало на другій крижині, ніж на першій?

7.

Між тюленими — змагання: вони закидають м'ячі у кошики. Результати змагань записано в таблиці. У які кошики влучив кожен тюлень? Запиши відповідні рівності.

Чорний тюлень	2 кидки	6 очок	М'ячі влучили в один і той самий кошик $\square + \square = \square$
Сірий тюлень	2 кидки	8 очок	М'ячі влучили в різні кошики $\square + \square = \square$
Білий тюлень	3 кидки	9 очок	Один м'яч пролетів мимо кошика $\square + \square = \square$
Плямистий тюлень	3 кидки	12 очок	Усі м'ячі влучили в один і той самий кошик $\square + \square + \square = \square$

1235

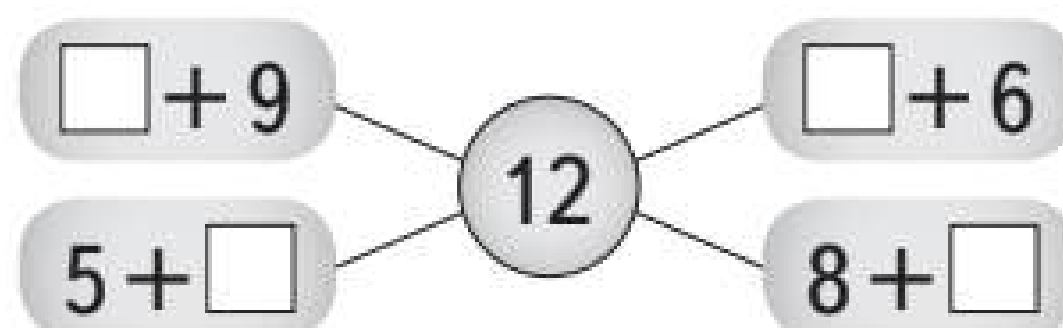
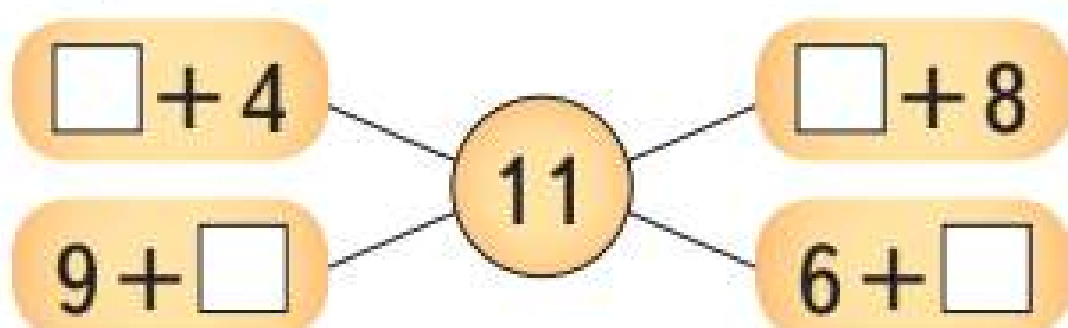
Урок 42

5432

Складена задача

1. Пригадай таблицю додавання чисел з переходом через 10 і назви невідомі доданки.

2. Запиши розв'язання до кожної задачі:

1) Біла курочка знесла 7 яєць, а руда — на 5 яєць більше. Скільки яєць знесла руда курочка?

2) Біла курочка знесла 7 яєць, а руда — 5 яєць.

Скільки всього яєць знесли обидві курочки?

Що спільне у цих задачах? А що відмінне?

3. Прочитай задачу, її скорочений запис і міркування. Запиши розв'язання та відповідь.

Квочка висиділа курчат: чотирьох півників, а курочок — на 3 більше. Скільки всього курчат висиділа квочка?

Півників — 4
Курочок — ?, на 3 більше } ?

Міркування:

1) Чи можна відразу відповісти на запитання задачі?

• Ні, не можна. Тому що невідомо, скільки було курочок.

2) Чи можна дізнатися, скільки було курочок?

• Так. Курочок було на 3 більше, ніж півників.
Отже, $4 + 3 = 7$ (курочок)

3) Тепер можна дізнатися, скільки всього курчат висиділа квочка?

• Так. Треба до числа півників додати число курочок.
 $4 + 7 = 11$ (курчат)

4) Скількома діями розв'язується задача?

• Двома діями.

Довідничок

Задача, яка розв'язується двома або більше діями, називається **складеною**.

4. Розв'яжи задачу, міркуючи так, як у завданні № 3. Андрійко доглядає 9 білих кроликів, а сірих — на 3 кролики менше. Скільки всього кроликів доглядає Андрійко?

5. Павук має 8 лапок, а мурашка — на 2 лапки менше. Скільки лапок мають дві мурашки разом?

6. Козаки Крутивус і Вернидуб змагалися верхи на конях, хто першим прибуде до міста.

Хто яке місце посів, якщо Вернидуб фінішував передостаннім?

7. 1) Я — одноцифрове число. Якщо мене додати до самого себе, я стану числом 14. Яке я число?

$$\boxed{?} + \boxed{?} = 14$$

2) Я — одноцифрове число. Якщо до мене додати 7, моя остання цифра стане 6. Яке я число?

$$\boxed{?} + 7 = \boxed{?}6$$

3) Я — одноцифрове число. Якщо до мене додати 6, моя остання цифра стане 4. Яке я число?

$$\boxed{?} + 6 = \boxed{?}4$$

4) Я — найбільше одноцифрове число. До мене додали число, що є сусіднім до чисел 3 і 5. Якою стала моя остання цифра?

$$\boxed{?} + \boxed{?} = \boxed{?}\boxed{?}$$

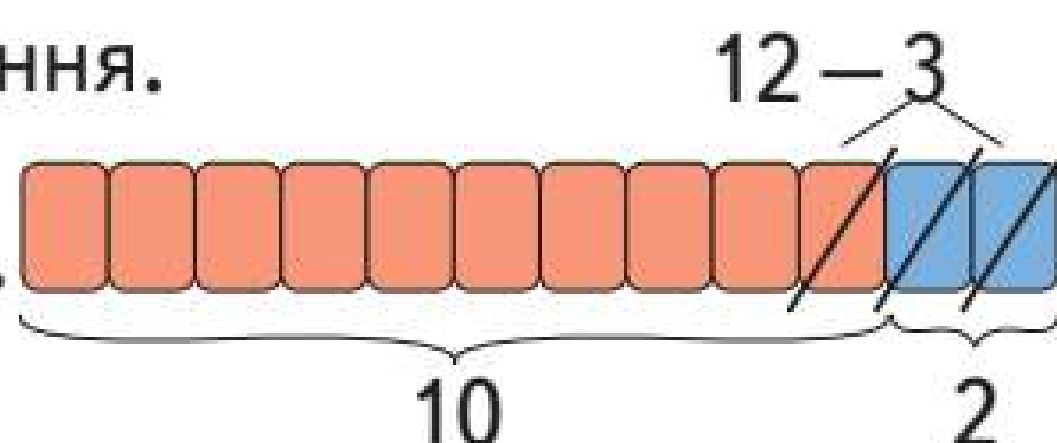
Віднімання чисел частинами

1. У Катрусі сьогодні іменини. Вона розклала на столі: 14 тарілок, 12 виделок, 11 ножів та 13 склянок. За святковий стіл сіло 10 осіб. Скільки виявилось зайвих тарілок? Виделок? Ножів? Склянок?

2. Розглянь прийоми віднімання.

Перший прийом: **частинами**.

Довідничок

Віднімати можна частинами:

1) спочатку віднімаємо стільки, щоб залишилося 10:

$$12 - 2 = 10;$$

2) згадуємо, що 3 — це 2 і 1. Вже відняли 2, отже, залишилося відняти ще 1:

$$10 - 1 = 9.$$

Запис: $12 - 3 = 10 - 1 = 9$

Другий прийом: за **таблицею додавання**. Тобі відомо, що 12 — це 3 і 9. Віднявши 3, ти отримаєш 9.
 $12 - 3 = 9$

Запис:

3. Потренуйся віднімати двома способами. Який спосіб для тебе зручніший?

Перший спосіб:

$$\begin{array}{r} 11 - 4 = \dots \\ 1 \quad \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 12 - 5 = \dots \\ 2 \quad \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 13 - 7 = \dots \\ 3 \quad \square \end{array}$$

Другий спосіб:

$$\begin{array}{r} 11 - 4 = \dots \\ \cancel{4} \quad \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 12 - 5 = \dots \\ \cancel{5} \quad \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 13 - 7 = \dots \\ \cancel{7} \quad \square \end{array}$$

4. Прочитай задачу. Доповни скорочений запис. Розв'яжи задачу за планом.

У шкільному автобусі їхало 9 хлопців і 6 дівчат. Біля школи вийшло 5 дітей. Скільки дітей залишилось у шкільному автобусі?

План розв'язання:

Їхало — $\square$ хл. і $\square$ дівч.
Вийшло — $\square$ діт.
Залишилося — ?

- 1) Скільки хлопців і дівчат їхало у шкільному автобусі?
- 2) Скільки дітей залишилося в автобусі?

5. Склади задачу за скороченим записом. Вибери два правильні розв'язання задачі. Поясни свій вибір.

$$18 - 7 = 11$$

$$7 + 3 = 10$$

$$1) 18 - 7 = 11$$

$$2) 11 - 3 = 8$$

Їхало — 18 діт.
Вийшло — 7 хл. і 3 дівч.
Залишилося — ?

$$1) 18 - 7 = 11$$

$$2) 11 + 3 = 14$$

$$1) 7 + 3 = 10$$

$$2) 18 - 10 = 8$$

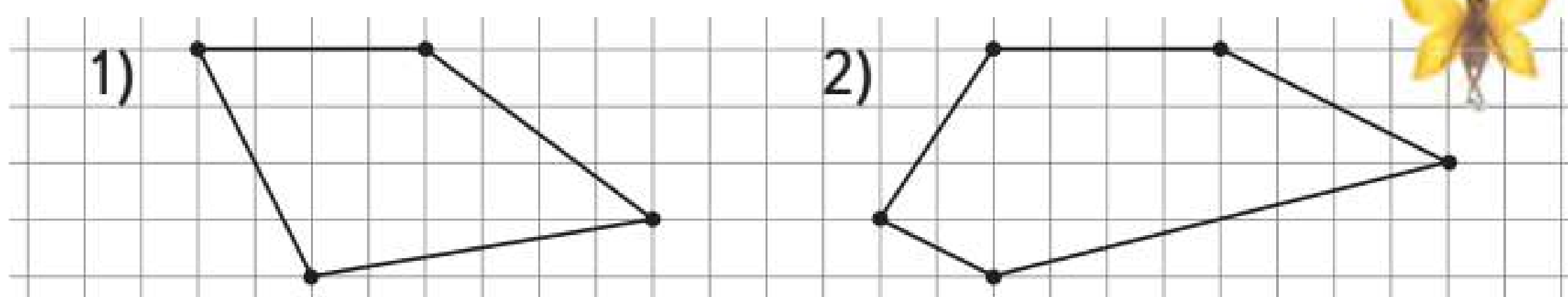
 6. Склади із чисел 4 рівності на додавання і 4 нерівності.

Зразок рівності: $7 + 5 = 12$

Зразок нерівності: $15 > 7 + 5$

7. Накресли такі фігури. Як вони називаються? Постав точку на найменшій стороні кожної фігури і дві точки — на найбільшій стороні.

 8. Кілька людей зайшли в ліфт на першому поверсі. Після того як він піднявся на сьомий поверх, п'ятеро людей з нього вийшли, а троє зайшли. Тепер у ліфті четверо людей. Скільки людей зайшло в ліфт на першому поверсі?

1235

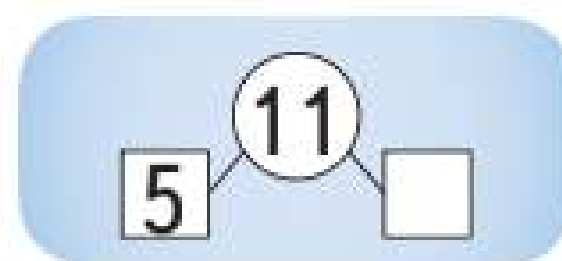
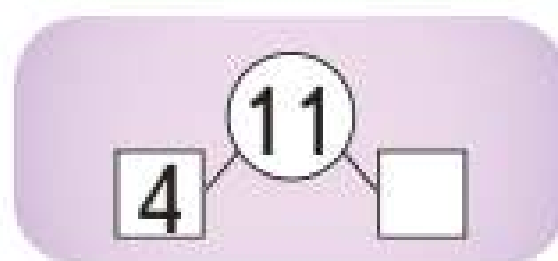
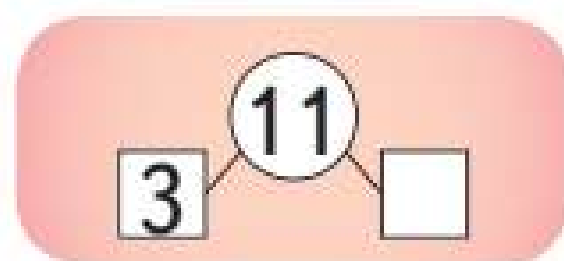
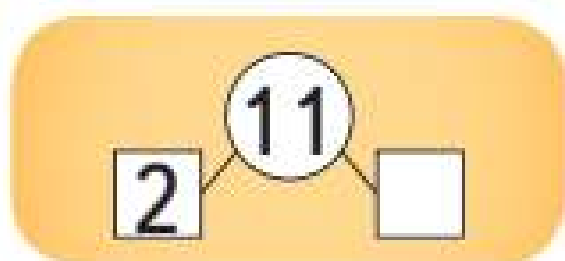
Урок 44

5432

Віднімання від числа 11

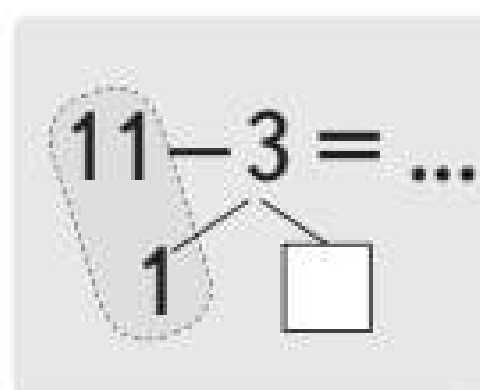
1. $11 - \square = 10$

2. Обчисли за зразком.

Зразок:

$11 - 2 = 10 - 1 = 9$

$11 - 4$

$11 - 6$

$11 - 8$

$11 - 5$

$11 - 7$

$11 - 9$

 3. Обчисли кругові вирази і знайди зайвий.

$7 + 4$		$90 - 60$		$6 + 7$		$12 - 10$		$95 - 5$
$13 + 2$		$78 - 71$		$11 - 5$		$15 + 80$		$30 + 48$

 4.

$4 \bigcirc 11 - 6$	$7 + 5 \bigcirc 13$	$37 - 10 \bigcirc 2 + 26$
$12 \bigcirc 8 + 4$	$4 + 9 \bigcirc 14$	$41 + 50 \bigcirc 41 + 5$
$9 \bigcirc 11 - 3$	$11 - 9 \bigcirc 2$	$98 - 46 \bigcirc 56 - 4$

Довідничок

Одну задачу іноді можна розв'язати
різними способами.

5. У лото грали троє хлопців. Вони запросили ще двох хлопців і шістьох дівчаток. Скільки дітей стало грати в лото?

Грали — 3 хл.
Запросили — 2 хл. і 6 дівч.
Стало грати — ?

Перший спосіб:

1) Скількох дітей запросили?

$$2 + 6 = \square$$

2) Скільки дітей стало грати в лото?

$$3 + \square = \square$$

Другий спосіб:

1) Скільки хлопців стало грати?

$$3 + 2 = \square$$

2) Скільки дітей стало грати?

$$\square + 6 = \square$$

Закінчи розв'язання обома способами і порівняй їх.

6. У хованки грали 4 дівчинки і 5 хлопців. До них прийшло ще двоє хлопців. Скільки дітей стало грати в хованки? Розв'яжи задачу двома способами.

7. На каруселі каталися хлопці і 6 дівчат. На скільки менше дівчат, ніж хлопців, каталося на каруселі?

Чи можливо розв'язати задачу? Поясни. Доповни дані задачі й розв'яжи її.

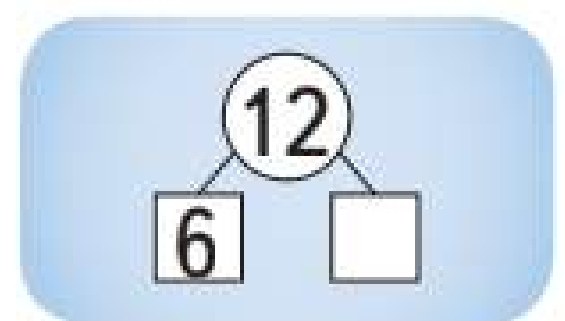
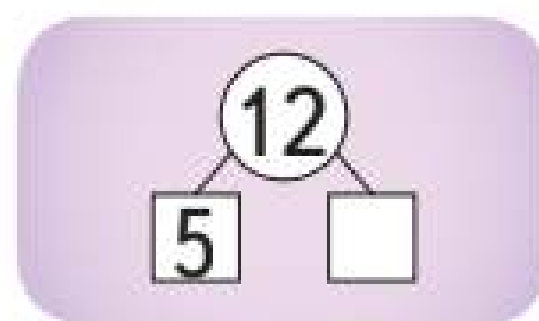
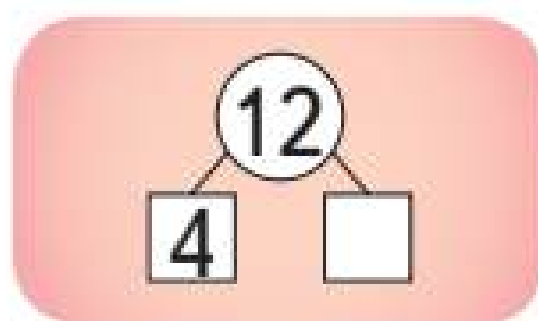
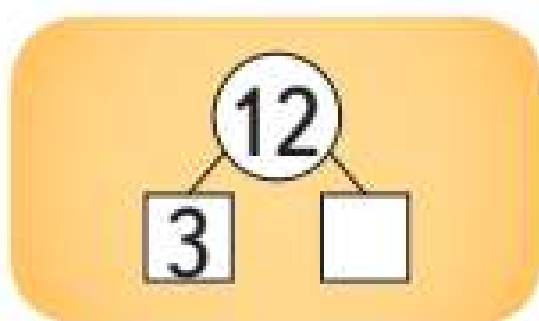
 8. Де слід докласти один сірник у кожній рівності так, щоб виправити помилки?

1) $4 + 5 = 10$ 2) $5 - 4 = 5$

1235 Урок 45 5432

Віднімання від числа 12

1. $12 - \square = 10$

2. Обчисли за зразком.

Зразок:

$12 - 3 = 10 - 1 = 9$

A diagram showing the number 3 being decomposed into 2 and 1. A dashed oval encircles the number 3, and two lines branch down from it to the numbers 2 and 1.

$12 - 4 = \dots$

A diagram showing the number 4 being decomposed into 2 and a box. A dashed oval encircles the number 4, and two lines branch down from it to the number 2 and an empty box.

$12 - 5$

$12 - 8$

$12 - 6$

$12 - 7$

3. 1) Знайди суму і різницю кожної пари чисел.

44 і 40

9 і 9

8 і 6

11 і 5

12 і 7

76 і 23

2) Підкресли найбільшу різницю і найменшу суму.

4. Доповни запитання і розв'яжи задачу.

Володі подарували 2 диски: на першому диску записано 5 мультфільмів, а на другому — на 2 мультфільми більше. Скільки ... на двох ...?

5. Тато записав на диск 12 серій мультфільму, щоб діти подивилися їх на вихідних. У суботу діти подивилися 4 серії вранці та ще 2 серії — ввечері. Скільки серій залишилося для перегляду в неділю?

6. Яка із цих двох стрічок довша?

2 дм 5 см

25 см

7. Накресли перший відрізок завдовжки 4 см, другий відрізок — завдовжки 7 см. Накресли третій відрізок, який дорівнює довжині першого і другого відрізків разом.

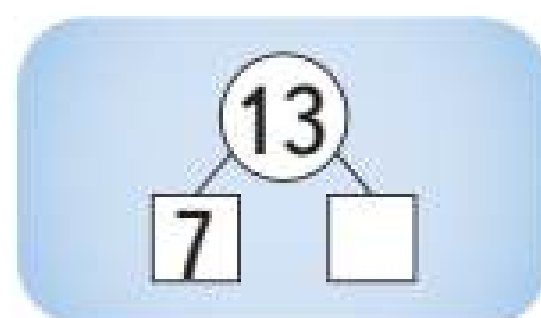
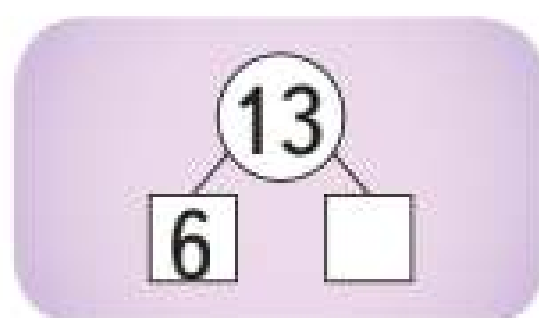
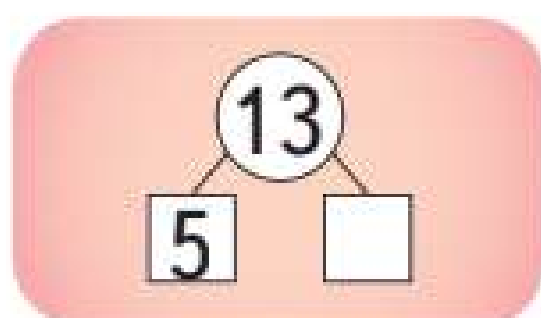
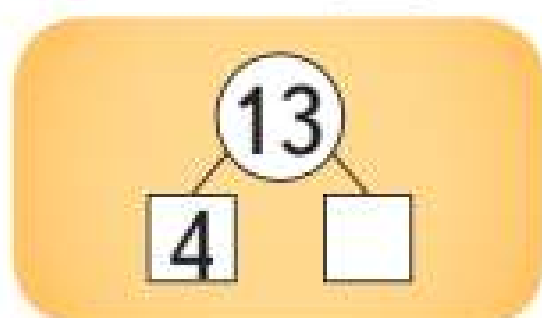

8. Літера О вища, ніж літера Р. Літера Е нижча, ніж літера Р. Літера М — найвища. Розташуй літери від найвищої до найнижчої і прочитай слово.

Віднімання від числа 13

1. $13 - \square = 10$

2. Обчисли за зразком.

Зразок:

$$13 - 4 = 10 - 1 = 9$$

$$13 - 5 = \dots$$

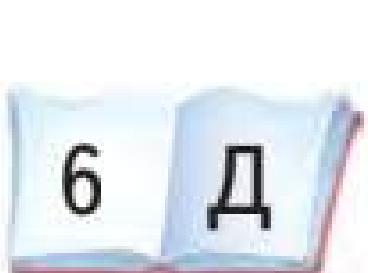
$13 - 6$

$13 - 8$

$13 - 7$

$13 - 9$

3. Обчисли вирази і знайди для кожного аркуша його літеру у книжці. Прочитай отримане слово і відшукай його пояснення у тлумачному словнику.

$8 + 3$

$13 - 8$

$5 + 7$

$11 - 5$

$12 - 4$

$7 + 8$

4. Склади та обчисли математичні вирази.

- 8 збільш на 3 десятки;
- знайди суму чисел 32 і 23;
- знайди різницю чисел 11 і 4;
- перший доданок — 46, другий доданок — 3, яка сума?
- зменшуване — 55, від'ємник — 20, яка різниця?
- 8 збільш на 3;
- 13 зменш на 7;
- 86 зменш на 51;

5. Івась переглянув у бібліотеці 4 книги про черепах, а про динозаврів — на 5 книг більше.

Постав запитання так, щоб задача розв'язувалася:

1) однією дією;

2) двома діями. Склади дві прості задачі зі складеної.

6. Упродовж семестру Івась прочитав 8 польських народних казок і 6 румунських. Під час канікул він прочитав ще 4 казки кримськотатарського народу. Скільки всього казок прочитав Івась?

7. У читальній залі Івась прочитав 13 веселих історій: 5 з них — про козаків, а решту — про звірят. Скільки веселих історій про звірят прочитав Івась у читальній залі?

8. Куди треба перекласти один сірник у кожній рівності, щоб виправити помилку?

1) $5 + 4 = 7$

2) $8 + 5 = 6$

1235

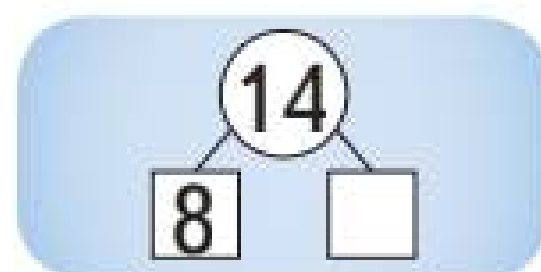
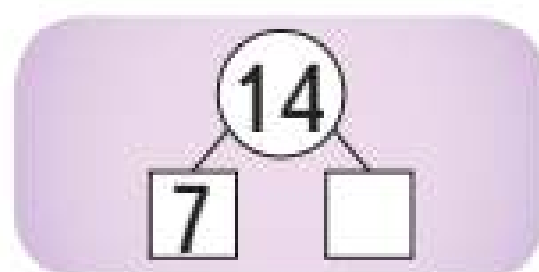
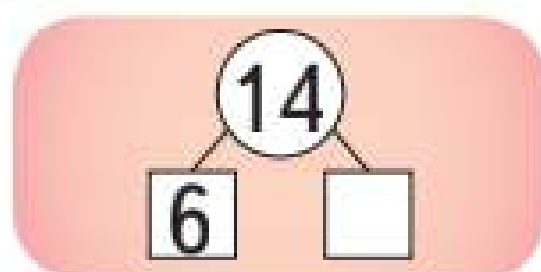
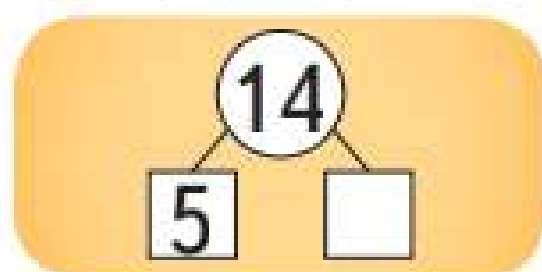
Урок 47

5432

Віднімання від числа 14

1. $14 - \square = 10$

2. Обчисли за зразком.

Зразок:
 $14 - 5 = 10 - 1 = 9$

$$14 - 6 = \dots$$

$$14 - 7 = \dots$$

$14 - 8$

$14 - 9$

3. Уранці Олег та Іринка роблять гімнастику.

1) Олег зробив 14 присідань, а Іринка — на 9 присідань менше. Скільки присідань зробили діти разом?

2)

Стрибки	Ліва нога	Права нога	Усього
Олег	7	12	?
Іринка	11	8	?

- На скільки стрибків більше зробив Олег на правій нозі, ніж на лівій?
- На скільки стрибків менше зробила Іринка на правій нозі, ніж на лівій?
- На скільки менше стрибків на лівій нозі зробив Олег, ніж Іринка?
- На скільки більше стрибків на правій нозі зробив Олег, ніж Іринка?

4. Пригадай назви компонентів дій $\oplus$ і $\ominus$. Який компонент невідомий у кожній рівності? Знайди його.

$\square + 4 = 11$

$\square - 5 = 9$

$14 - \square = 6$

$8 + \square = 12$

$\square - 7 = 7$

$13 - \square = 4$

5. Обчисли ланцюжки виразів.

1) $9 + 2 = \square - 3 = \square + 4 = \square - 5 = \square + 6 = \square - 7 = 6$

2) $14 - 6 = \square + 7 \quad 1 = \square - 4 \quad 3 = \square + 2 \quad 2 = \square - 1 \quad 8 = 40$

6. Андрій і Леся грали в кеглі в одній команді. Андрій збив спочатку 3, а потім — ще 5 кеглів. Леся збила 6 кеглів. Скільки кеглів діти збили разом?

 7. На подвір'ї гралося 14 дітей. Хлопчиків було більше, ніж дівчаток, але менше ніж 10. Скільки могло бути хлопчиків і скільки дівчаток? Знайди 2 варіанти відповідей.

 8. Склади рівності за схемами.

$$\square + \square - \square = 5$$

$$\square - \square - \square = 2$$

$$\square - \square + \square = 4$$

1235

Урок 48

54321

Числові вирази з дужками

Вивчайко побачив запис: $8 - (3 + 2)$.

Що це таке?

Розумійко пояснив:

Це — **числовий вираз із дужками**.

Довідничок

Дія в дужках завжди виконується **першою**.

$$10 - \overset{2}{(6 + \overset{1}{3})} = 10 - 9 = \dots \quad 17 - \overset{2}{(7 - \overset{1}{4})} = 17 - 3 = \dots$$

1. Виконай обчислення.

$$49 - (8 - 5)$$

$$8 + (17 - 12)$$

$$34 - (3 + 7)$$

$$13 - (6 + 2)$$

$$72 - (5 + 7)$$

$$68 - (65 - 45)$$

2. Склади вирази за умовами та схемами. Обчисли їх.

Зразок:

Від 14 відняти суму чисел 3 і 6

$$\square - (\square + \square)$$

Вираз: $14 - (3 + 6)$.

$$14^2 - (3^1 + 6) = 5$$

• До 6 додати суму чисел 4 і 1

$$\square + (\square + \square)$$

• Від 12 відняти суму чисел 2 і 3

$$\square - (\square + \square)$$

• Від 11 відняти різницю чисел 10 і 3

$$\square - (\square - \square)$$

• До 5 додати різницю чисел 6 і 6

$$\square + (\square - \square)$$

3. Андрійко, Софійка і Петрик вірізали сніжинки.

1) Усього діти вірізали 13 сніжинок. Із них: 3 сніжинки приклеїли на двері, а 4 сніжинки — на вікно. Скільки сніжинок залишилося в дітей?

1) $3 + 4 = \square$

2) $13 - \square = \square$

Доповни розв'язання задачі.

За діями можна скласти вираз: $13^2 - (3^1 + 4) = \square$.

2) Андрійко вірізав 6 сніжинок, а Софійка — 7, з яких 2 уже приклеїла. Скільки сніжинок залишилося в обох дітей?

1) $7 - 2 = \square$

2) $6 + \square = \square$

Доповни розв'язання задачі.

За діями можна скласти вираз: $6^2 + (7^1 - 2) = \square$.

 4. Розстав, де потрібно, дужки так, щоб виправити помилки.

$$5 - 1 + 2 = 2$$

$$8 - 4 + 1 = 5$$

$$13 - 7 + 2 = 4$$

$$9 - 6 + 3 = 0$$

$$9 - 6 - 3 = 6$$

$$14 - 11 - 5 = 8$$

5. Уляна має 14 наліпок-сонечок, наліпок-зірочок — на 5 менше, ніж сонечок, а наліпок-сердечок — на 3 більше, ніж зірочок. Скільки наліпок-сердечок має Уляна?

 6. Куди треба перекласти один сірник у кожній рівності, щоб виправити помилку?

1) $7 = 5 - 2$

2) $8 + 1 = 1$

1235

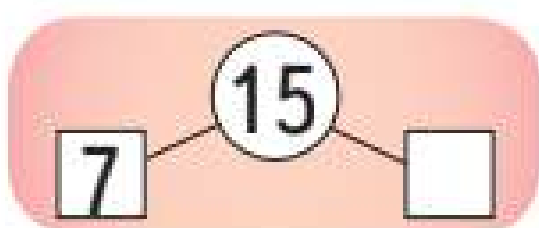
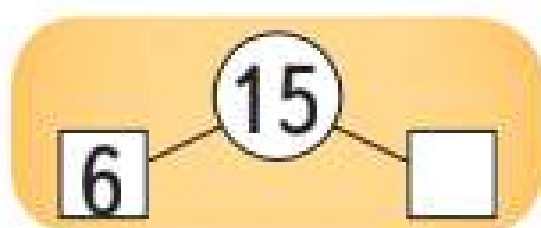
Урок 49

5432

Віднімання від числа 15

1. $15 - \square = 10$

2. Обчисли за зразком.

Зразок:

$$15 - 6 = 10 - 1 = 9$$

$$15 - 7 = \dots$$

$$15 - 8$$

$$15 - 9$$

3. Обчисли різниці. Зроби перевірку додаванням.

$$14 - 6$$

$$13 - 4$$

$$34 - 21$$

$$67 - 43$$

4. У чайник помістилося 15 склянок води. Після того як трохи води використали, у чайнику залишилося 9 склянок води. Скільки склянок води використали?

5. Склади задачу, щоб дізнатися, скільки всього квітів стане у вазі.

1) $5 + 4 = \square$

2) $\square + 2 = \square$

Розв'яжи задачу іншим способом за планом:

1) Скільки жовтих квітів стане у вазі?

2) Скільки всього квітів стане у вазі?

6. $15 - 6 + 3$ $7 + 12 - 8$ $78 - 30 - 20$
 $15 - (6 + 3)$ $7 + (12 - 8)$ $78 - (30 - 20)$

7. 1) Три автомобілі припаркувалися один за одним у ряд. Червоний автомобіль зупинився позаду жовтого автомобіля, а жовтий — позаду синього. Який автомобіль стоїть попереду?

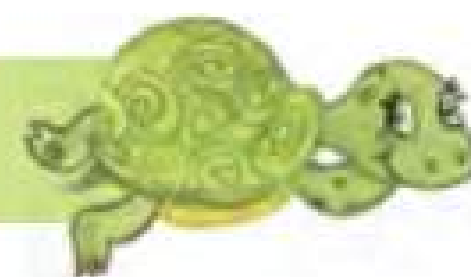

2) Чотири автомобілі припаркувалися один за одним в ряд. Білий автомобіль — перший у ряду. Зелений автомобіль припаркувався між жовтим і чорним автомобілями. Який автомобіль стоїть останнім, якщо чорний автомобіль припаркувався біля білого?

8. На морському березі грілося 15 черепашок. Із них 4 маленькі і 3 великі черепашки пішли поплавати. Скільки черепашок залишилося грітись на березі? Розв'яжи задачу і склади вираз за схемою.

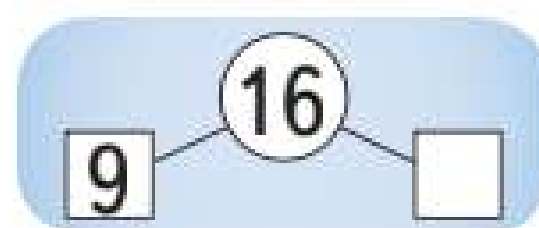
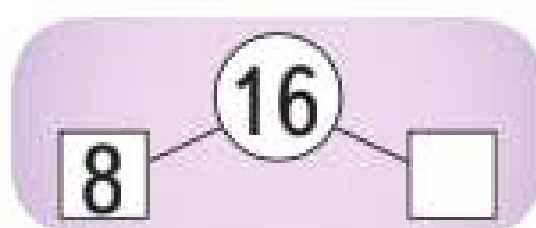
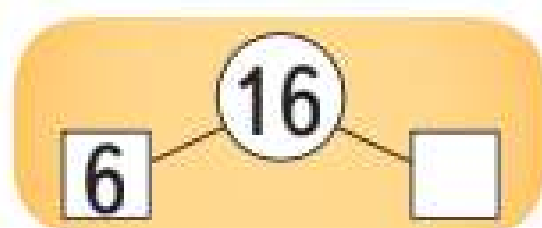
$$\square - (\square + \square) = \square$$

Віднімання від числа 16

1. $16 - \square = 10$

2. Знайди невідомий доданок і поясни свої міркування.

$\square + 7 = 16$

$8 + \square = 16$

$\square + 6 = 14$

$\square + 10 = 16$

$9 + \square = 16$

$9 + \square = 15$

3. Обчисли лише ті вирази, де порядок дій визначено правильно.

$$\overset{1}{9} + \overset{2}{3} - 6$$

$$\overset{1}{12} + (\overset{2}{8} - 1)$$

$$\overset{2}{16} - (\overset{1}{4} + 5)$$

$$\overset{1}{25} - 10 - \overset{2}{8}$$

$$\overset{2}{32} + (\overset{1}{13} - 8)$$

$$\overset{2}{40} - 10 + \overset{1}{8}$$

4. За той час, як тато робить 12 кроків, син робить на 5 кроків більше, ніж тато, а мама — на 2 кроки менше, ніж син. Скільки кроків робить мама?

Тато — 12 кр.

Син — ?, на 5 кр. більше

Мама — ?, на 2 кр. менше

5. Вимірюючи кроками довжину футбольного майданчика, Олег зробив 60 кроків, Андрій — 66, а Тарас — 80 кроків. Чий крок найдовший? Чий — найкоротший?

6. Данилко вишикував армію солдатиків. У першому ряду стоїть 8 солдатиків. У кожному наступному ряду — на 3 солдатики більше, ніж у попередньому. Скільки солдатиків стоїть у другому ряду? А в третьому ряду?

 7. Галинка — диригентка свого лялькового хору. У четвертому ряду в хорі стоїть 16 ляльок. У кожному попередньому ряду — на 4 ляльки менше, ніж у наступному. У якому ряду стоїть 12 ляльок? Скільки ляльок у другому ряду? А в першому ряду?

8. Перший відрізок має довжину 1 дм. Другий відрізок — на 4 см коротший, ніж перший. Третій відрізок — на 6 см довший, ніж другий. Дізнайся довжини другого і третього відрізків. Накресли всі відрізки.

 9. Куди треба перекласти один сірник у кожній рівності, щоб виправити помилку?

1) $9 - 4 = 7$ 2) $5 + 4 = 2$

1235

Урок 51

5432

Віднімання від чисел 17 і 18

1. $17 - \square = 10$

$18 - \square = 10$

2. Підкресли в кожному стовпчику найбільшу різницю.

A row of four yellow cards, each containing three subtraction problems. Between the first and second cards is a small yellow cartoon character with a lightbulb above its head. Between the second and third cards is a yellow cartoon character with a crescent moon on its head. Between the third and fourth cards is a yellow cartoon character with a banana on its head.

Card 1	Card 2	Card 3	Card 4
$14 - 7$	$11 - 6$	$16 - 9$	$15 - 8$
$14 - 8$	$11 - 7$	$17 - 9$	$14 - 8$
$14 - 9$	$11 - 4$	$18 - 9$	$13 - 8$

3. Склади задачі за короткими записами. Розв'яжи їх.
У табуні: У стаді:

Було — 17 коней
Запрягли — ?
Залишилося
запрягти — 8 коней

у стаді:

Було — ?
Постригли — 8 овець
Залишилося
постригти — 8 овець

4. З овечої шерсті зробили 4 покривала, ковдр — на 5 більше, ніж покривал, а подушок — на 9 більше, ніж ковдр. Скільки подушок зробили з овечої шерсті?

5. $97 - 87$ $11 - 2$ $8 + 5$ $5 + 8$
 $40 + 36$ $79 - 2$ $15 - 7$ $14 - 6$

 6. $6 \bigcirc 4 \bigcirc 2 = 4$ $16 \bigcirc 7 \bigcirc 8 = 1$ $8 \bigcirc (2 \bigcirc 6) = 0$
 $8 \bigcirc 2 \bigcirc 6 = 4$ $6 \bigcirc (4 \bigcirc 2) = 8$ $14 \bigcirc (9 \bigcirc 4) = 9$

 7. Коваль викував 9 підків у понеділок і 9 підків у вівторок. Ними підкували двох коней. Скільки підків залишилося?

8. Юрко хоче накреслити відрізок, довжина якого дорівнює сумі довжин синього і червоного відрізків. Допоможи йому.

Ланцюжок простих задач на повторення

Сьогодні в лісі вечірка. Запрошено всіх лісових комах.

1. Жук-олень організовує вечірку, йому допомагають 5 жуків-носорогів і 9 жуків-довгоносиків. Скільки всього жуків організовують вечірку?

2. Запрошено відомий хор «До-ре-мі-фа-сольки», у якому співають 16 цвіркунів, а цикад — на 13 більше. Скільки цикад співають у хорі?

3. Першими на лісову вечірку прилетіли 27 нічних метеликів і 42 світлячки. Скільки комах прилетіли на вечірку першими?

4. Наступним прибув оркестр із 11 павучків. Три павучки грають на скрипках, а решта — на цимбалах. Скільки павучків грають на цимбалах?

5. На вечірці було 13 сонечок: кілька з них сиділи на ромашці й пили чай, а 9 сонечок літали над волошками. Скільки сонечок пили чай на ромашці?

6. Жовтий і білий метелики лічать цяточки на своїх крильцях. У жовтого метелика — 8 цяточок, а в білого — 12. На скільки більше цяточок у білого метелика, ніж у жовтого?

7. Коники-стрибунці розважали гостей стрибками наввипередки. Після виступу 14 коників пострибали у справах, а 32 коники залишилися на вечірці. Скільки коників-стрибунців розважали гостей?

8. Лавки довкола майданчика для танців розставляли працюючі мурахи: чорних мурах — 14, а червоних — на 6 менше. Скільки червоних мурах трудилося на майданчику?

 9. На вечірку також завітала сила-силенна жуків-довгоносиків. Їх було менше сотні, але більше ніж 96. Усі вони прийшли парами. Скільки жуків-довгоносиків завітало на вечірку?

1235

Урок 53

5432

Ламана та її елементи. Довжина ламаної

Пригадаймо:

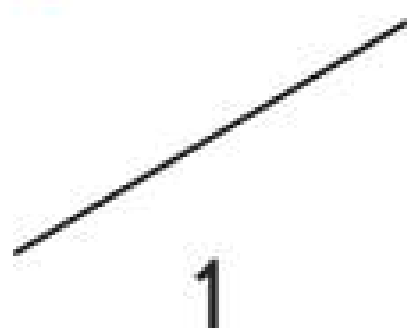
Геометрія — це донька цариці Математики.

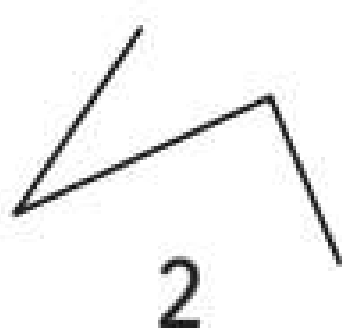
Довідничок

Геометрія вивчає геометричні фігури та їх властивості.

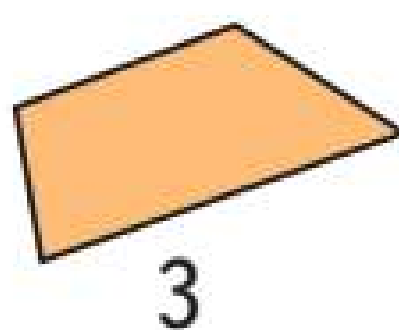
1. Назви номери ліній, а потім — номери фігур.

1

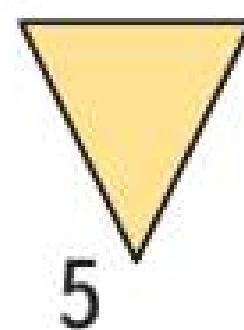
2

3

4

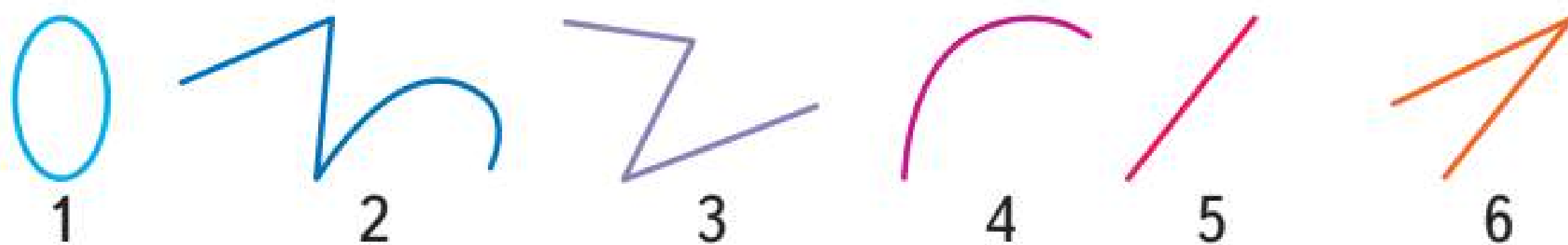
5

Пригадай!

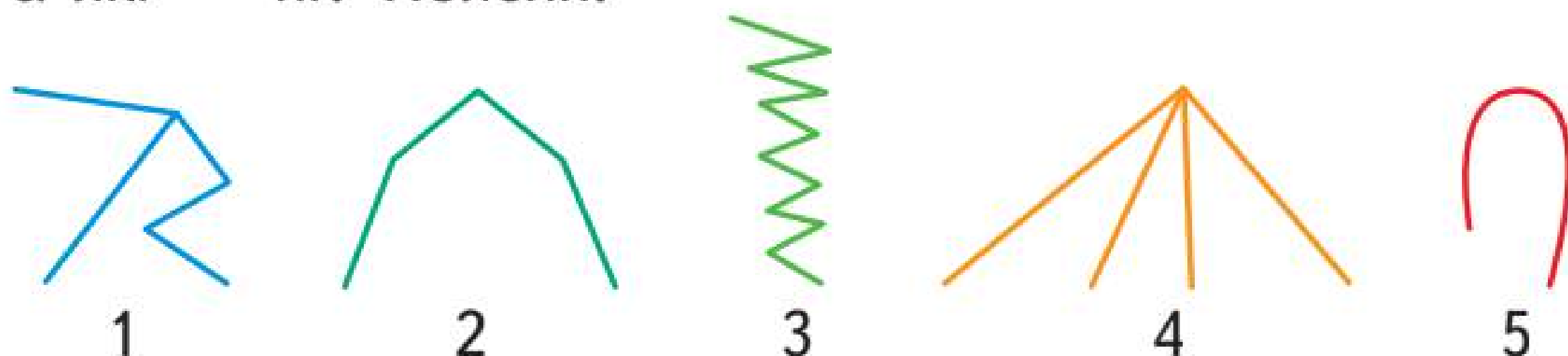
Ламана складається з відрізків.
Кінець одного відрізка є початком наступного.
Відрізки ламаної — це **ланки**.
Кінці ланок ламаної — це **вершини ламаної**.

2. Назви номери ламаних ліній.

Перевір свій вибір: сума чисел-номерів дорівнює 9.

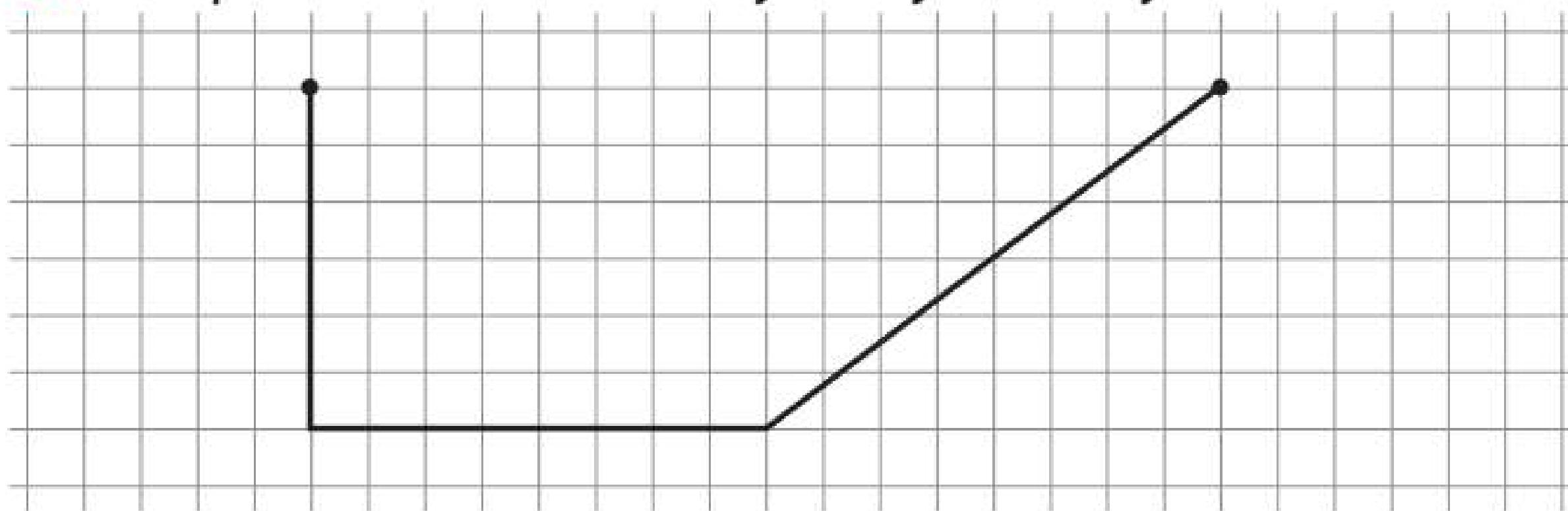
3. Розглянь лінії. Які з них можна назвати ламаними, а які — ні? Поясни.

4. Скільки ланок має ламана? На скільки сантиметрів кожна наступна ланка ламаної більша від попередньої?

5. Накресли в зошиті таку саму ламану.

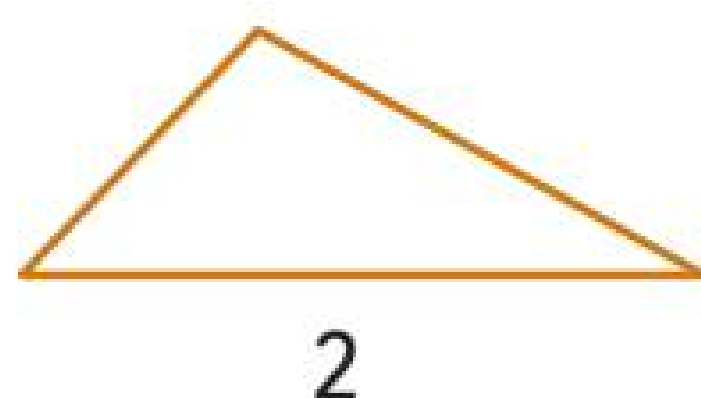
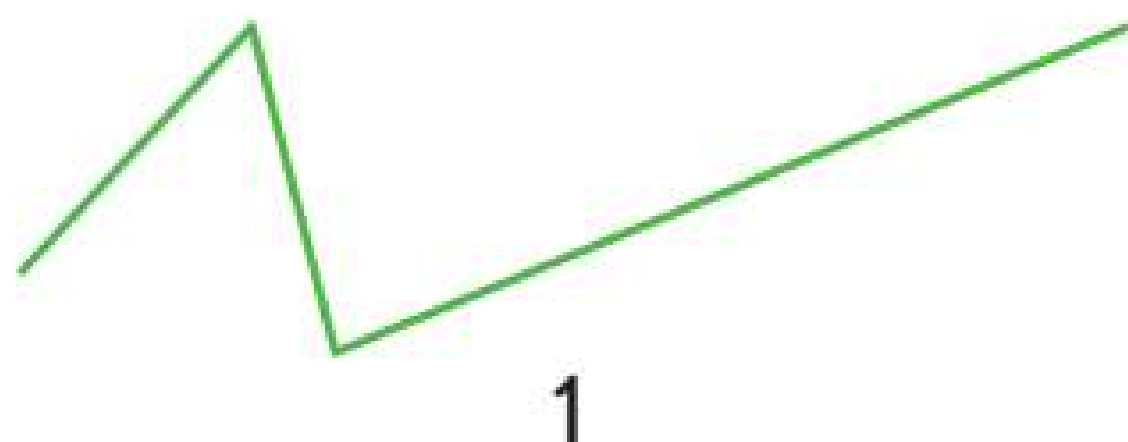
Знайди довжину цієї ламаної: $\square + \square + \square = \square\square$ (см)

Довідничок

Щоб знайти довжину ламаної, треба обчислити суму довжин усіх її ланок.

6. Порівняй ці ламані: яка з них замкнена, а яка — незамкнена? Скільки ланок і скільки вершин має кожна з них? Обчисли довжину кожної ламаної.

7. Виконай обчислення.

1) $11 \text{ см} - 7 \text{ см}$

3) $12 \text{ см} - 9 \text{ см}$

2) $13 \text{ см} - 8 \text{ см}$

4) $11 \text{ см} - 10 \text{ см}$

Результат першого виразу — це довжина першої ланки ламаної, результат другого — другої ланки, третього — третьої ланки, а четвертого — четвертої ланки ламаної. Накресли цю ламану та обчисли її довжину.

8. Жучок виповз із нірки й проповз 3 см. Потім повернув направо й проповз ще 3 см. Потім знову повернув направо й проповз 3 см. Насамкінець ще раз повернув направо й проповз 3 см. Накресли шлях жучка. Де опинився жучок наприкінці своєї подорожі?

9. Довжина червоної ланки ламаної становить 6 дм. Зелена ланка — на 5 дм довша, ніж червона, а жовта ланка — на 2 дм коротша, ніж зелена.

- 1) Яка довжина жовтої ланки ламаної?
- 2) Яка довжина всієї ламаної?

1235

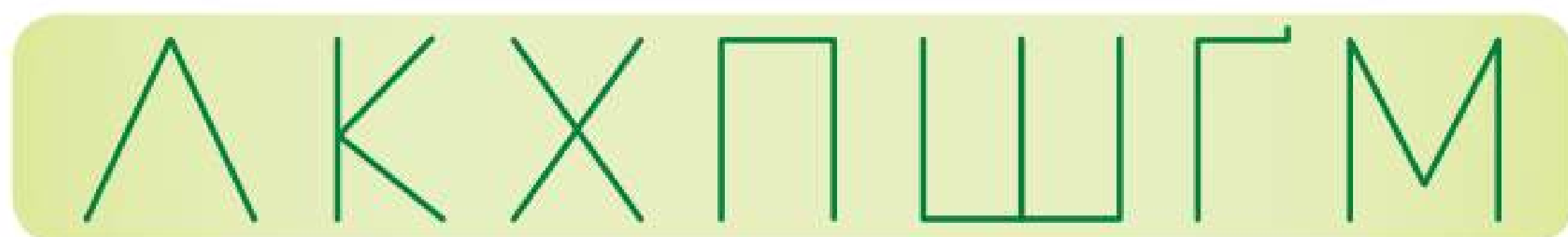

Урок 54

54321

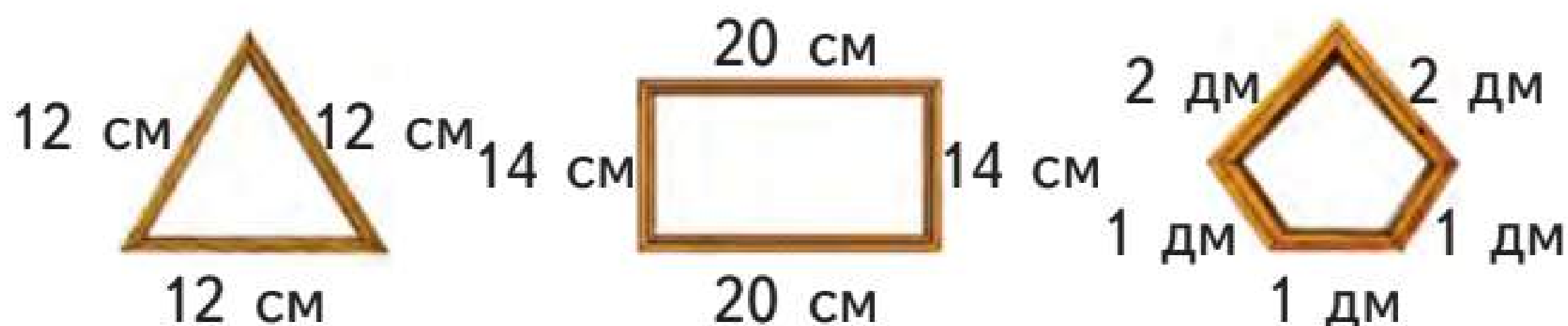
1. Які літери записано за допомогою ламаних ліній? Поясни свою думку.

2. Які цифри не записано за допомогою ламаних ліній? Поясни свою думку.

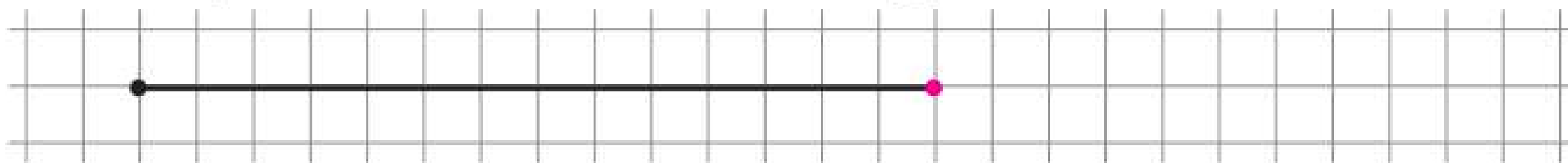

3. Івасик з дідусем зробили рамки різної форми з дерев'яної планки. Обчисли довжину дерев'яної планки для кожної рамки.

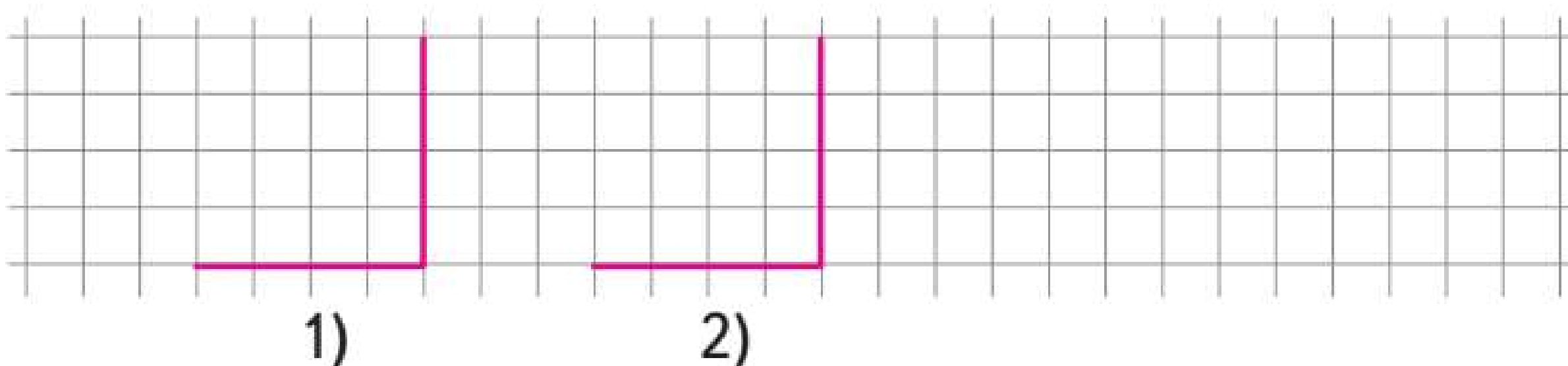
4. Накресли такий відрізок, щоб його довжина була більша ніж 4 см, але менша ніж 7 см. Скільки таких відрізків можна накреслити?

5. Накресли в зошиті такий відрізок.

Від червоної точки накресли відрізок завдовжки 3 см так, щоб утворилася ламана. Яка довжина цієї ламаної? Вона менша чи більша ніж 1 дм?

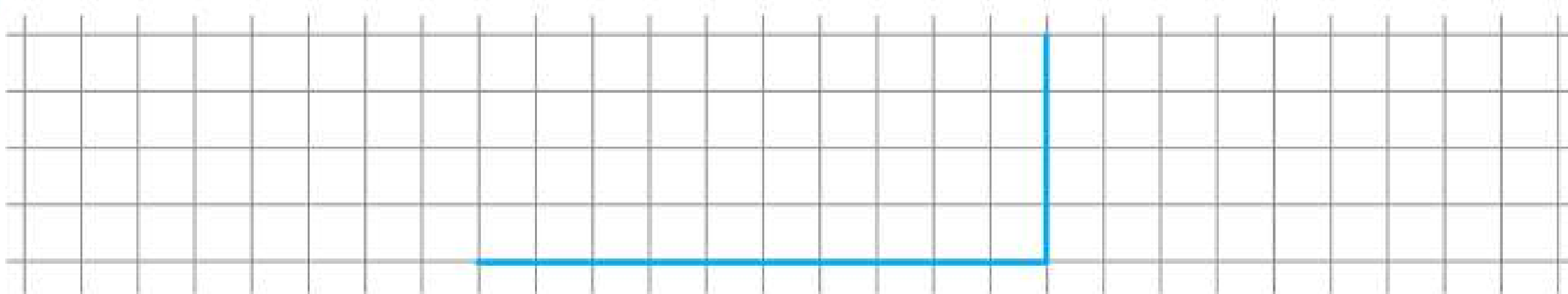
6. Накресли дві такі однакові ламані.

- Докресли на рисунку 1) ще одну ланку ламаної так, щоб ламана стала замкненою.
- Докресли на рисунку 2) ще одну ланку ламаної так, щоб ламана була незамкненою і мала довжину 1 дм.

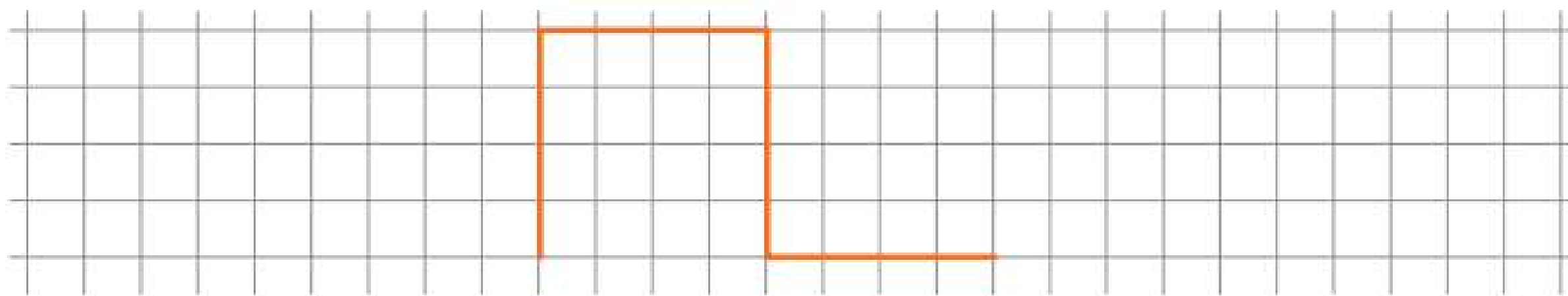
7. Накресли в зошиті таку ламану.

Обчисли її довжину.

Накресли ще одну ланку цієї ламаної так, щоб довжина всієї ламаної дорівнювала 1 дм 1 см.

8. Добудуй дві ланки до ламаної так, щоб всі її ланки мали однакову довжину. Яка довжина такої ламаної?

9. Накресли ламану так, щоб довжина першої ланки дорівнювала 5 см, друга ланка була на 2 см довша від першої, а третя — на 4 см коротша від другої.

1235

Урок 55

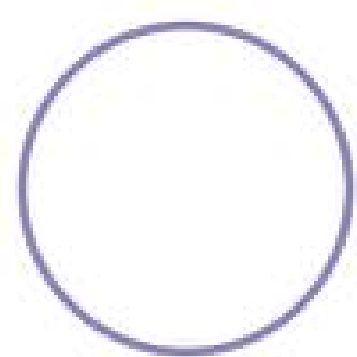

5432

1. Назви номери:

- незамкнених ламаних ліній; • замкнених кривих ліній;
- незамкнених кривих ліній; • замкнених ламаних ліній.

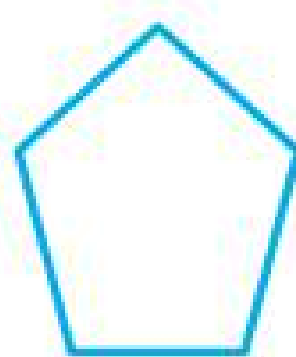
Які фігури утворили замкнені ламані лінії?

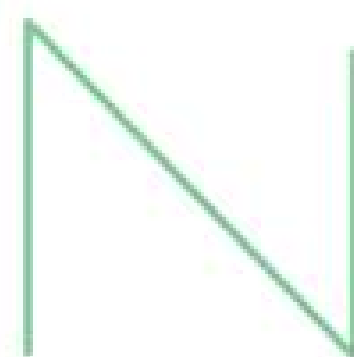
1

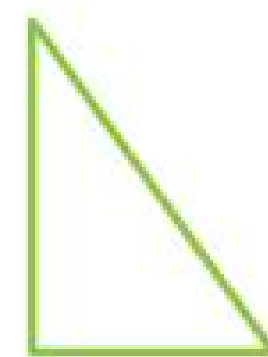
2

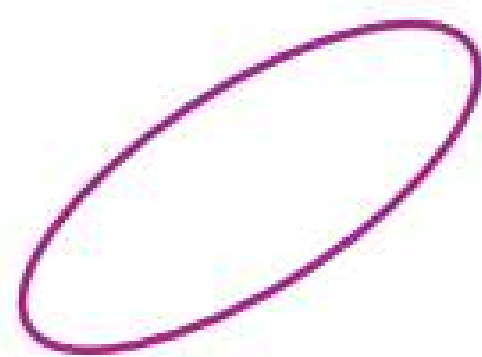
3

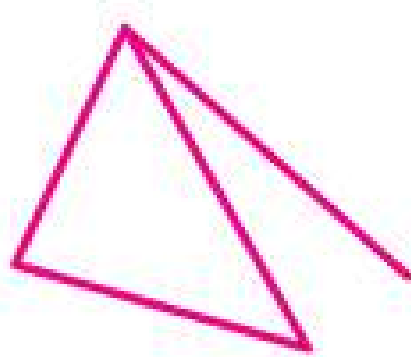
4

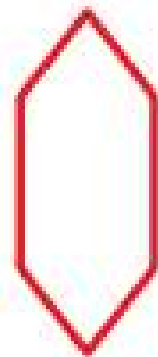
5

6

7

8

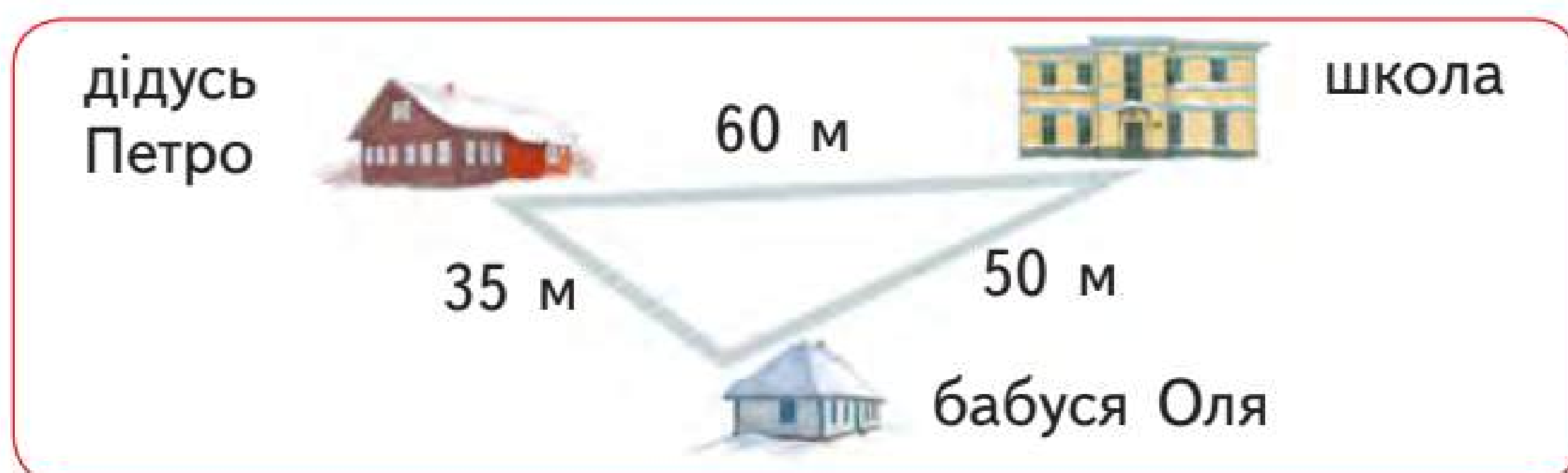

9

10

- 2.** Діти ходили від хати до хати, співаючи колядки.
1) Розглянь малюнок. Прочитай і розв'яжи задачі.

Колядники вирушили зі школи спочатку до дідуся Петра, а далі — до бабусі Олі. Назад до школи вони повернулися коротшою дорогою. На скільки метрів дорога від школи до бабусі Олі була довшою, ніж шлях назад?

- 2) Дідусь Петро пригостив колядників солодощами. У наборі було 7 шоколадок, декілька карамельок і 5 желейних цукерок. Усього — 18. Скільки карамельок було в наборі?
- 3) У бабусі Олі діти за коляду отримали 19 пампушок. З них: 8 пампушок з маком, стільки ж із варенням, а решту — з вишнею. Скільки пампушок із вишнею отримали діти за коляду в бабусі Олі?
- 4) На столі у бабусі Олі були кутя, борщ, голубці та ще 9 різних страв. Скільки всього страв було на столі у бабусі Олі?
- 5) Дідусь Петро зайшов за бабусею Олею й вони разом пішли до школи на різдвяний концерт. Скільки метрів пройшла бабуся Оля? А скільки — дідусь Петро?
- 6) На концерті були присутні 57 дітей, а дорослих — на 17 менше. Скільки всього глядачів і глядачок було на концерті?

7) У групі було 12 колядників: один був у костюмі зіздаря, 4 — у костюмах ангелів, а решта — у костюмах пастушків. Скільки дітей було в костюмах пастушків?

Зіздар — 1
Ангели — 4
Пастушки — ?, решта } 12 кол.

 3. Які знаки слід вставити, щоб отримати правильні рівності?

$$12 \bigcirc 5 \bigcirc 32 = 39$$

$$18 \bigcirc (13 \bigcirc 4) = 9$$

$$44 \bigcirc 10 \bigcirc 22 = 32$$

$$51 \bigcirc (21 \bigcirc 20) = 10$$

4. Накресли ламану, у якої перша ланка має довжину 3 см, друга ланка має таку саму довжину, що й перша, а третя ланка — на 2 см довша, ніж перша. Яка довжина такої ламаної?

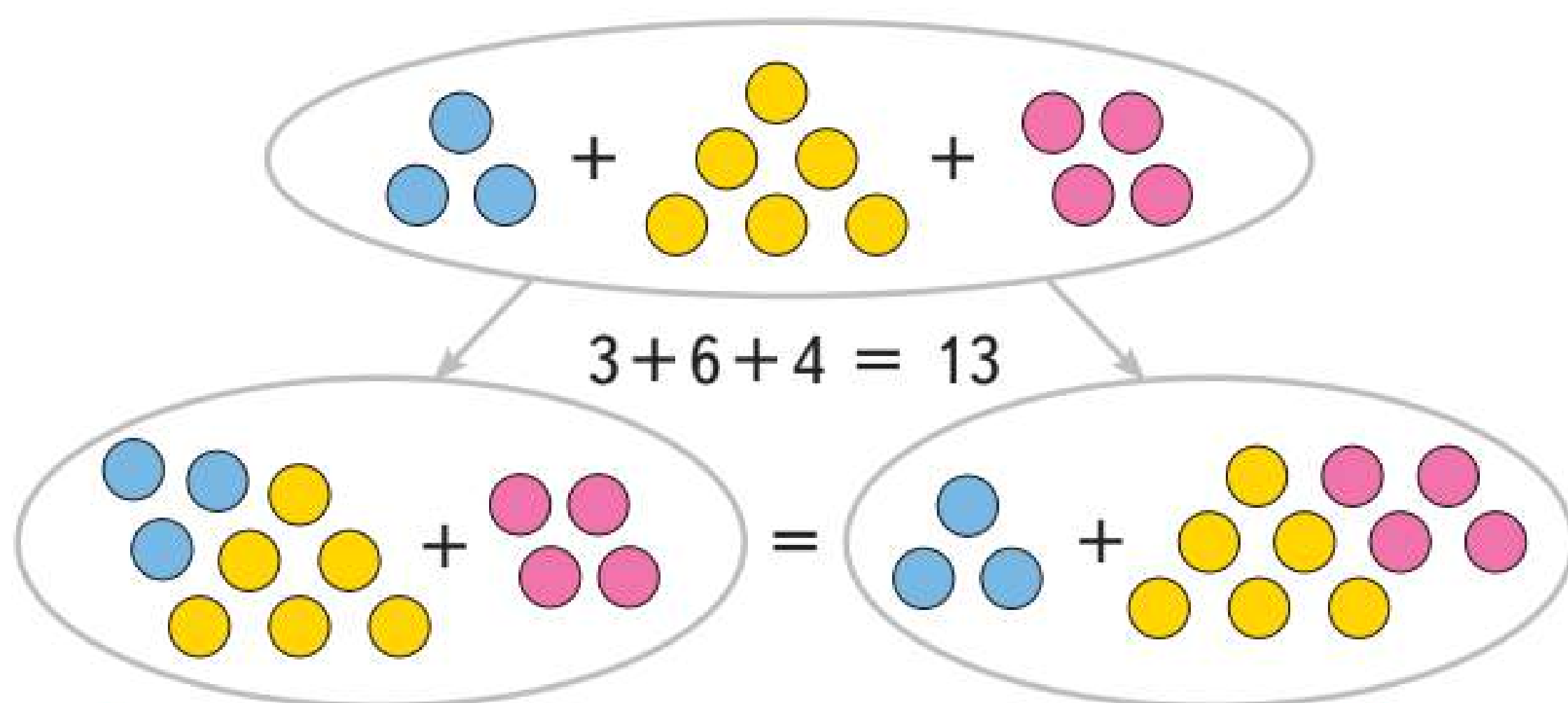
 5. Я — непарне число, живу в п'ятому десятку. Число моїх одиниць більше ніж 3 і менше ніж 9, але воно не є п'ятіркою. Яке я число?

Сполучний закон додавання

1. Розглянь, як можна по-різному обчислювати суму трьох доданків.

$$(3 + 6) + 4 = 13$$

$$3 + (6 + 4) = 13$$

Порівняй результати. У який спосіб було зручніше додавати?

Довідничок

Сполучний закон додавання:

сума не змінюється від того, у який спосіб сполучають доданки.

$$(3 + 6) + 4 = 3 + (6 + 4)$$

2. Додай у зручний спосіб.

$$\begin{array}{l} 5 + 9 + 1 \\ 3 + 3 + 7 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 5 + 5 + 8 \\ 7 + 2 + 8 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 4 + 6 + 9 \\ 7 + 20 + 30 \end{array}$$

3. Обчисли вирази, використовуючи переставний та сполучний закони додавання.

Зразок

$$8 + 20 + 2 = 20 + 8 + 2 = 20 + (8 + 2) = 20 + 10 = 30$$

за переставним законом за сполучним законом

$1 + 30 + 9$

$40 + 7 + 20$

$10 + 8 + 60$

$7 + 90 + 3$

4. Розв'яжи задачі, виконуючи обчислення у зручний спосіб.

• На Різдво до Львова завітали школярі та школярки з інших міст: 6 дітей приїхали з Донецька, 30 — із Запоріжжя і 40 — з Харкова. Скільки всього школярів та школярок завітали до Львова на Різдво?

• Біля різдвяної ялинки в Києві зустрілися 6 львів'ян, 20 киян і 4 одеситів. Скільки людей із різних міст України зустрілися в Києві біля різдвяної ялинки?

5. Світланка з Херсона листується з Настею з Луцька. Восени вона отримала від Насті 16 листів, узимку — 11, навесні — на 10 листів менше, ніж восени і взимку разом. Скільки листів отримала Світланка навесні?

Восени — 16 лист. }
Узимку — 11 лист. }
Навесні — (?), на 10 лист. <

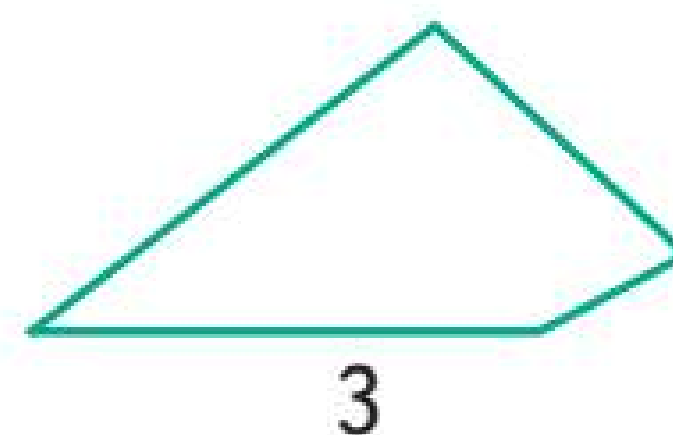
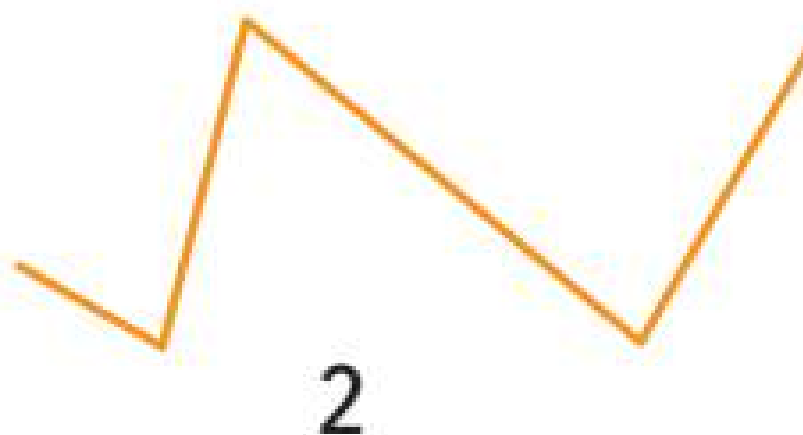
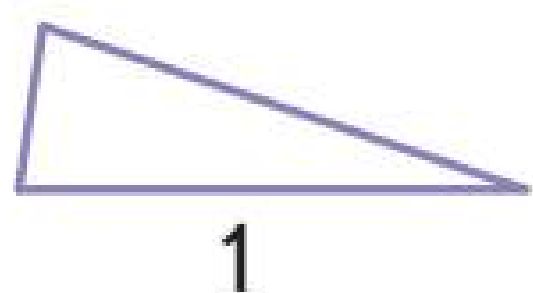
6. Склади задачу за початком і скороченим записом. Розв'яжи її.

Ламана складається з трьох ланок: синьої, жовтої та зеленої.

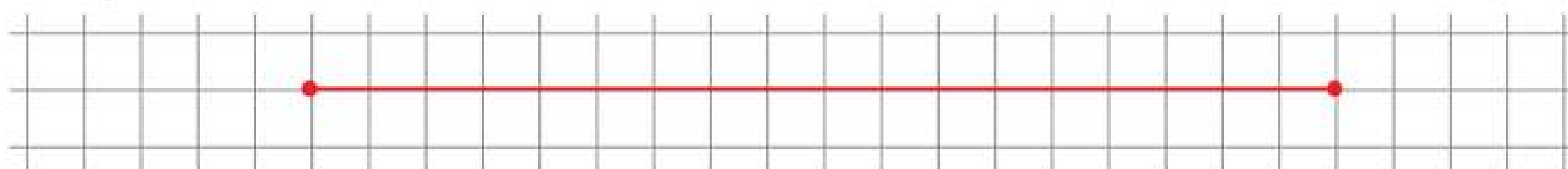
Синя — 8 дм
Жовта — 5 дм
Зелена — (?), на 2 дм >

7. Обчисли довжину кожної ламаної.

- Що спільного мають перша і третя ламані?
- Що спільного мають друга і третя ламані? Назви дві спільні ознаки.

- Котрі з них мають таку саму довжину, що й червоний відрізок?

8. Знайди найзручніший спосіб додавання чисел у ланцюжку.

$$1 + 2 + 3 + 4 + 5 + 6 + 7 + 8 + 9$$

1235

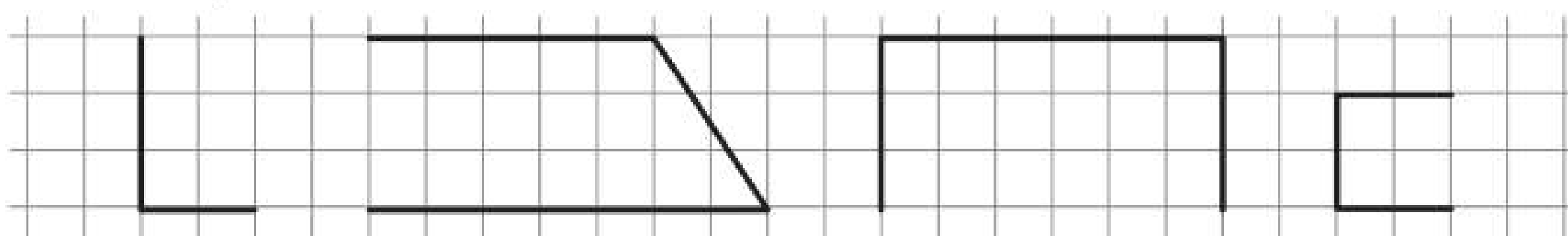
Урок 57

5432

Многокутник. Периметр многокутника

1. Накресли такі ламані.

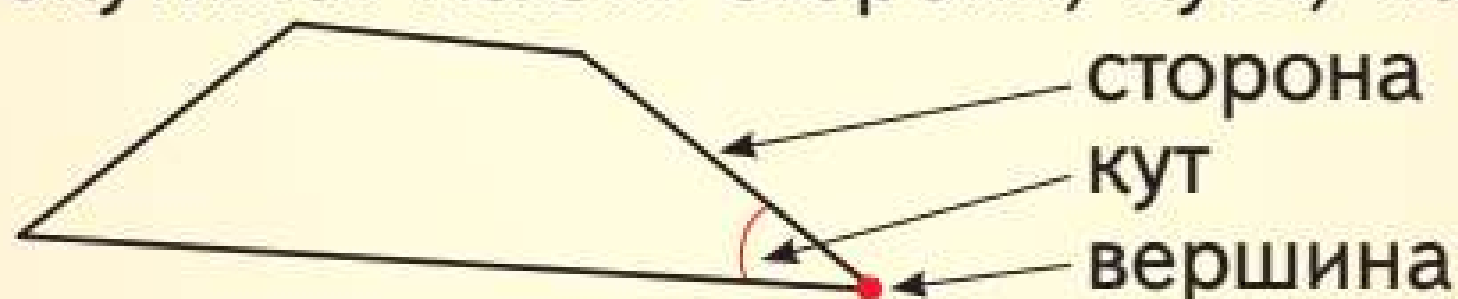

«Замкні» кожну ламану ще однією ланкою. Які фігури утворилися?

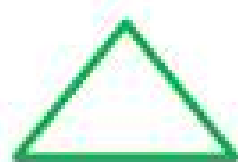

Довідничок

Многокутник — це замкнена ламана.
Многокутники мають сторони, кути, вершини.

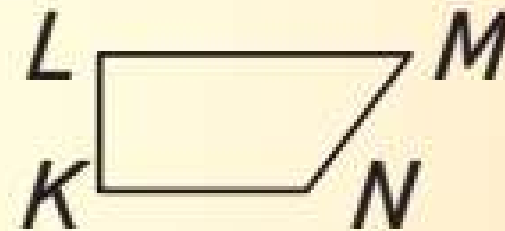
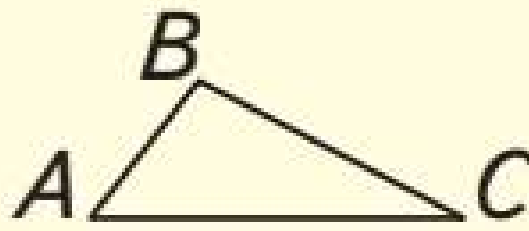
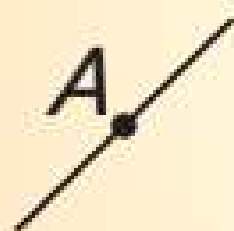

2. Назви многокутники. Скільки в кожного з них вершин?

Довідничок

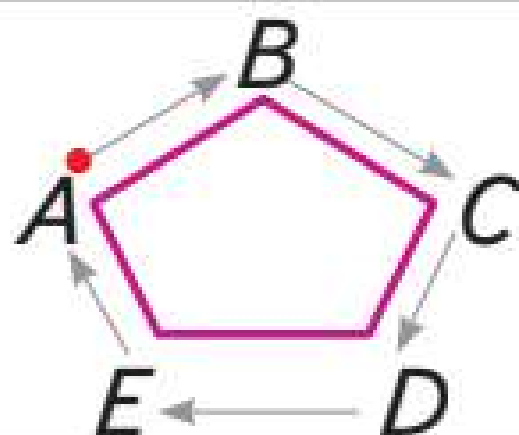
Вершини многокутників — це точки. Точки позначають за допомогою великих букв латинського алфавіту.

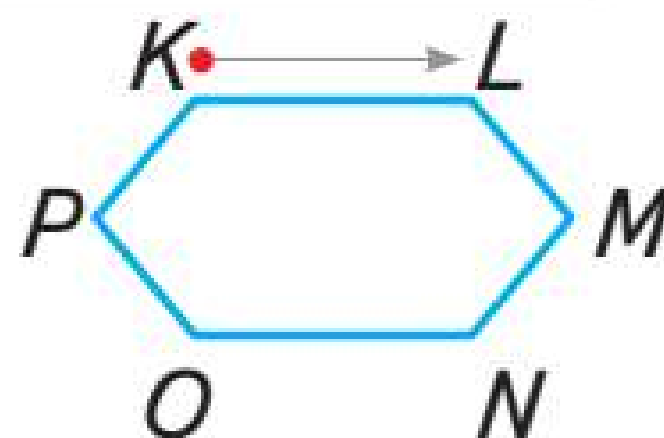
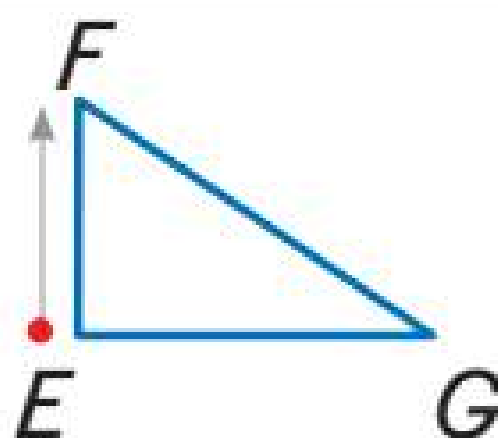
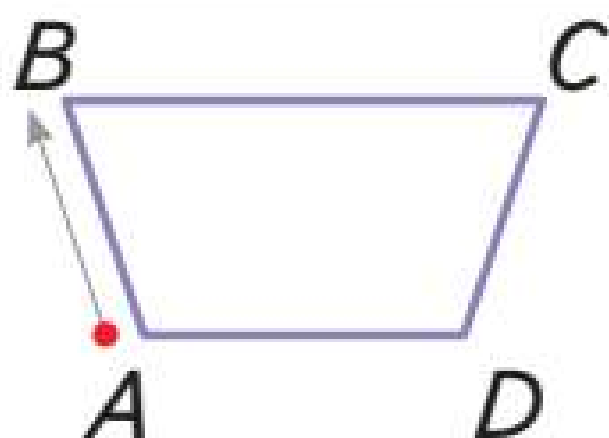
точка A відрізок AB трикутник ABC чотирикутник $KLMN$

3. Розглянь зразок. Прочитай назви многокутників і назви їхні сторони.

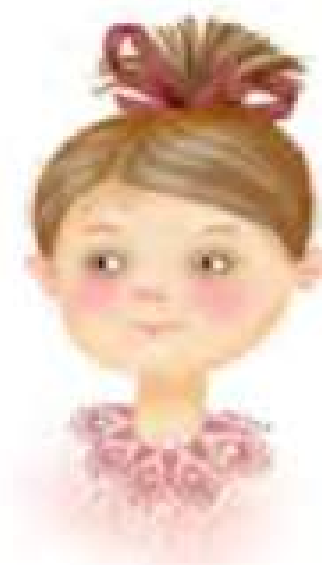
Зразок:

П'ятикутник $ABCDE$ має сторони AB , BC , CD , DE і EA .

4. Соломійка оздоблює рамку сріблястою стрічкою. Скільки сантиметрів сріблястої стрічки потрібно Соломійці для оздоблення рамки?

Дій за правилами:

- 1) Виміряй довжини всіх сторін рамки.
- 2) Запиши суму цих довжин. Обчисли її. Сума довжин сторін вказує, скільки сантиметрів сріблястої стрічки потрібно для всієї рамки.

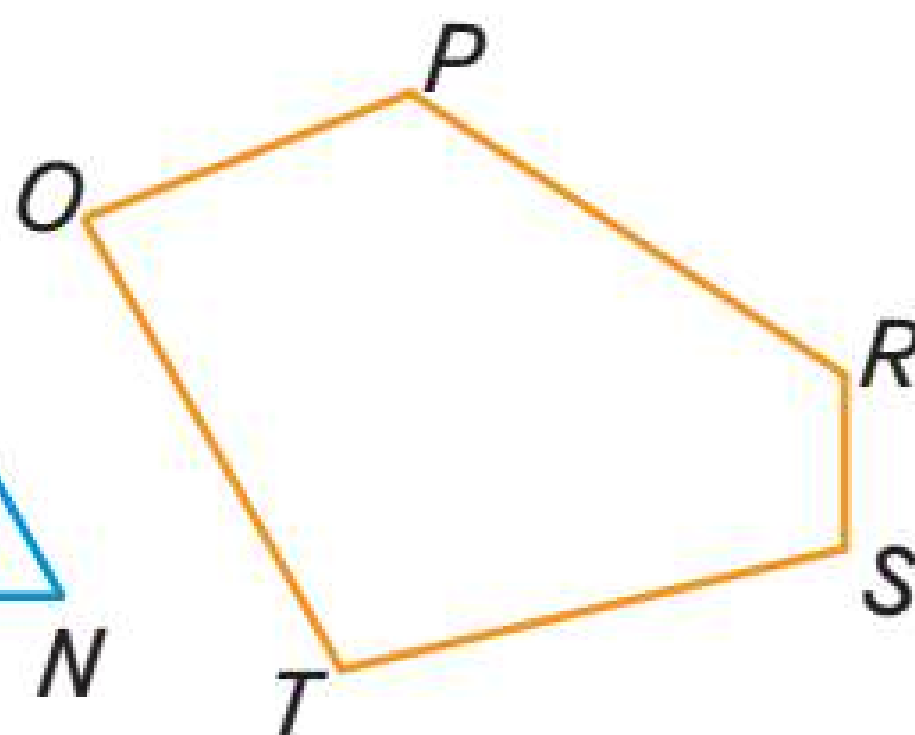
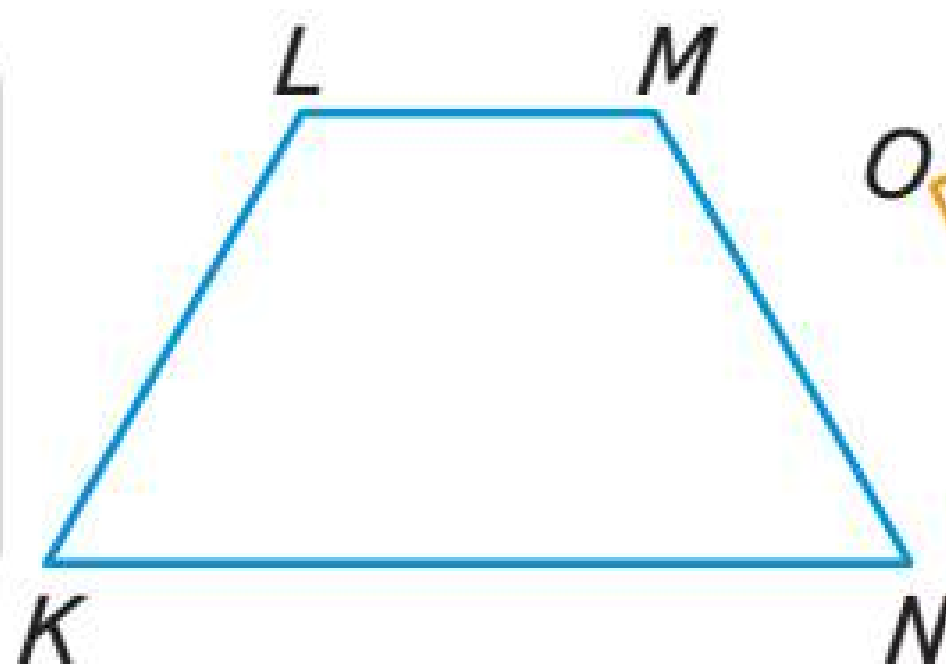
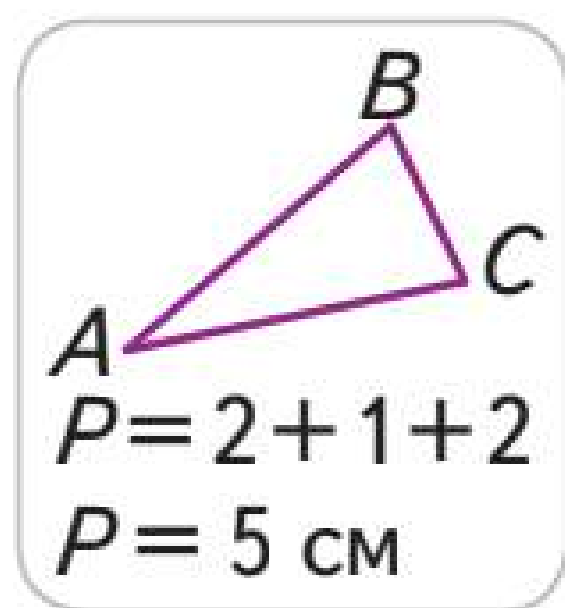

Довідничок

Сума довжин сторін многокутника називається **периметром** многокутника.

Периметр позначають латинською літерою ***P***.

5. Прочитай назви многокутників. Розглянь, як обчислили периметр трикутника *ABC*. Обчисли периметри інших фігур.

6. Максим зігнув дротик у формі трикутника. Перша його сторона має довжину 7 см, друга — 6 см, третя — 5 см. Обчисли периметр трикутника. Яку довжину мав дротик перед згинанням?

7.

$$16 - 9 + 7$$

$$16 - (9 + 7)$$

$$6 + 9 - 8$$

$$6 + (9 - 8)$$

$$4 + 8 + 5$$

$$4 + (8 + 5)$$

8. Обчисли периметр чотирикутника, дві сторони якого мають по 5 см кожна, а дві інші — по 3 см кожна.

9. Візьми 5 сірників і склади з них два трикутники.

1235

Урок 58

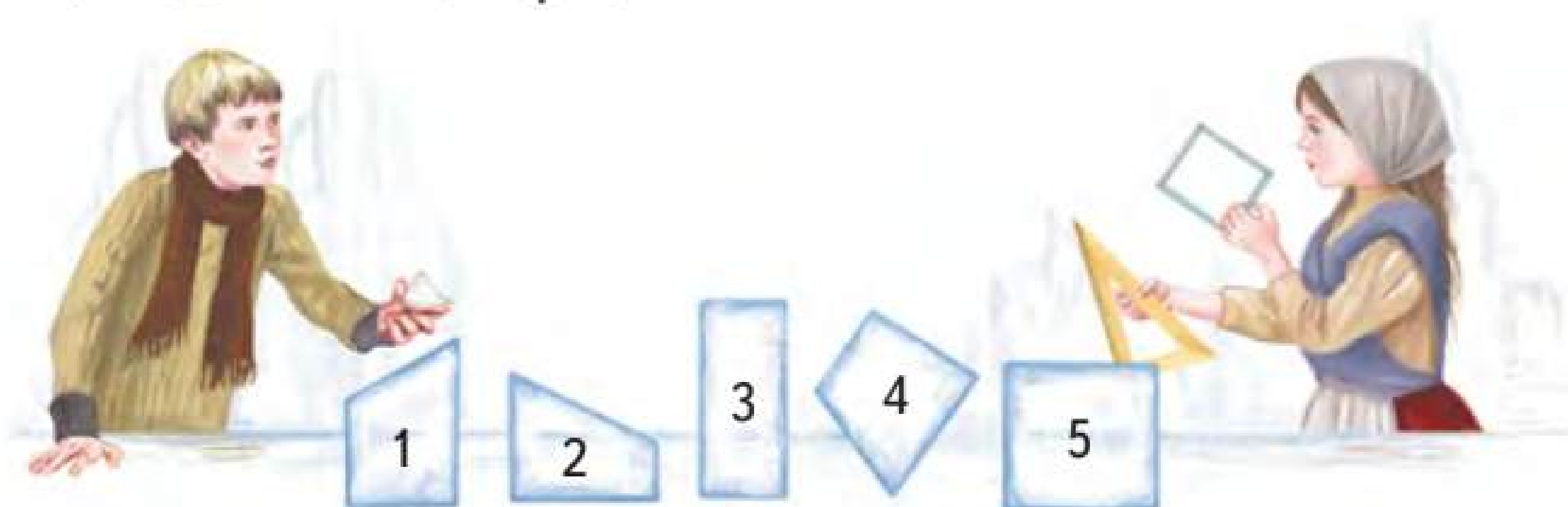
5432

Прямокутник. Периметр прямокутника

Снігова Королева пообіцяв відпустити Кая, якщо він виконає всі її завдання. Допоможи Каю разом з Гердою виконати ці завдання.

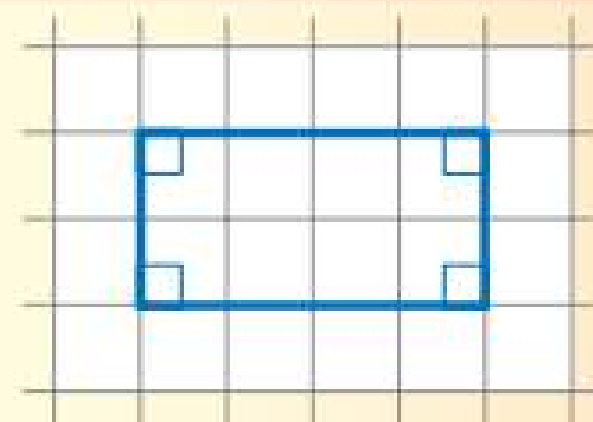
1. Знайди чотирикутні крижинки, у яких усі кути прямі. Назви їх номери.

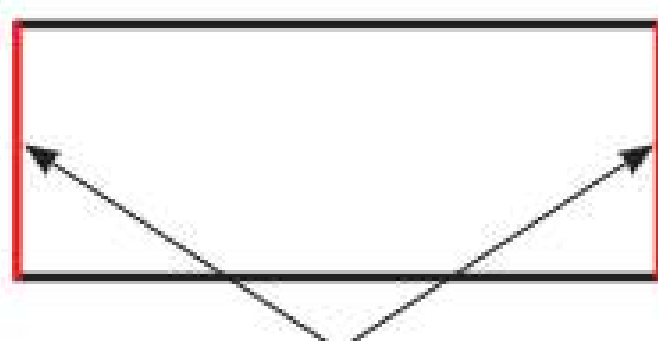

Довідничок

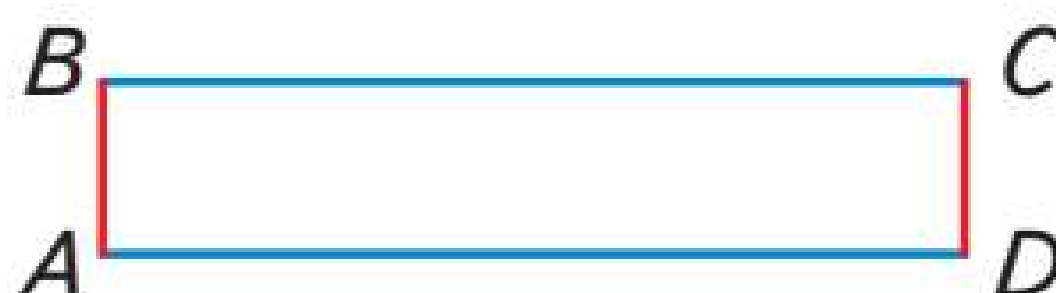
Чотирикутник, у якого всі кути прямі, називається **прямокутником**.

2. Склади із 6 лічильних паличок прямокутник. Склади з 8 паличок прямокутник двома способами.
3. Герда показує Каю протилежні сторони прямокутника.

- 1) Протилежними сторонами прямокутника $ABCD$ є:
 AB і ... ;
 AD і

- 2) Виміряй протилежні сторони прямокутника $ABCD$.

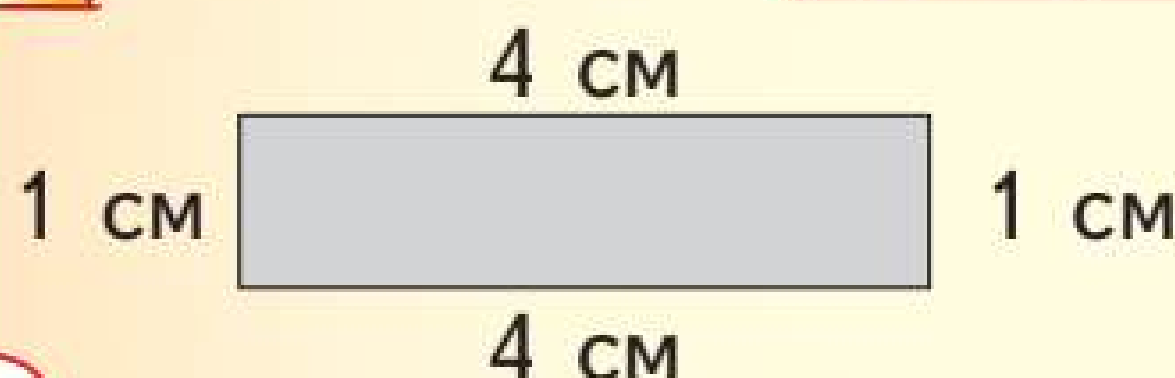
Довідничок

Протилежні сторони прямокутника рівні.

4. Сірий прямокутник має сторони завдовжки 4 см й 1 см та периметр — 10 см. Прочитай у Довідничку, як знайшли периметр прямокутника.

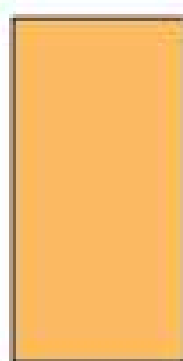
Довідничок

$$P = 1 + 4 + 1 + 4$$

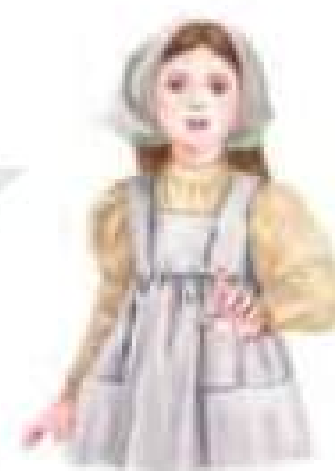
$$P = 10 \text{ (см)}$$

5. Виміряй довжини сторін прямокутників. Обчисли їх периметри.

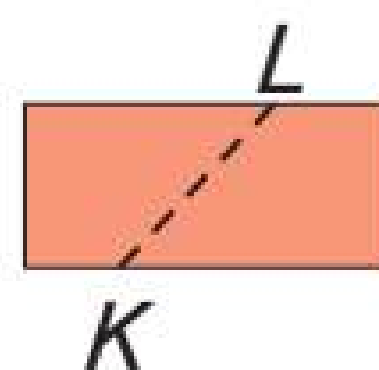
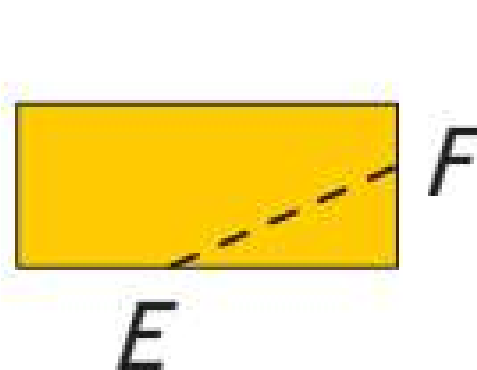
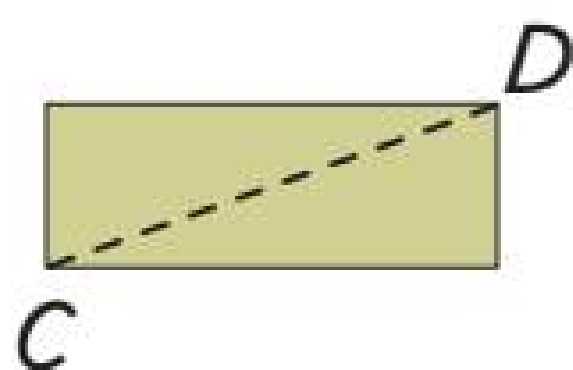
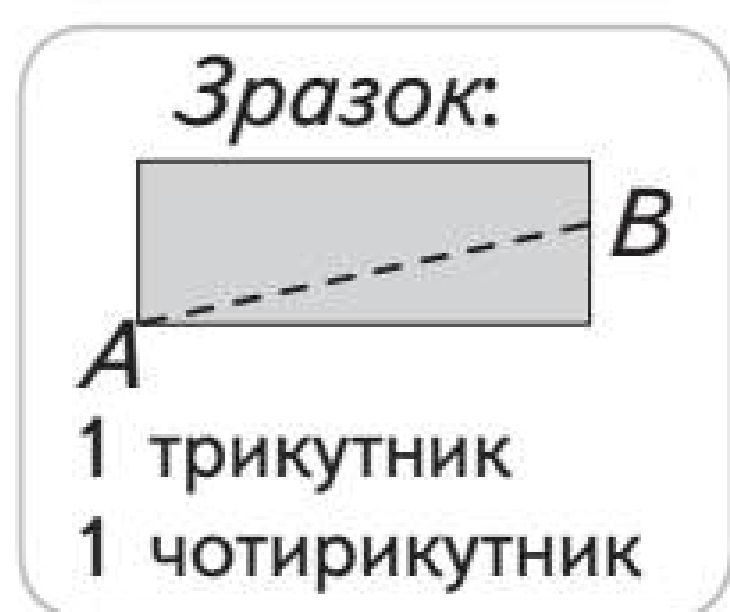

6. Побудуй прямокутник зі сторонами 5 см і 3 см. Познач його вершини. Обчисли периметр прямокутника за підказкою Герди:

- 1) Накреси відрізок завдовжки 5 см.
- 2) Прикладі до нього косинець з прямим кутом.
- 3) Накреси відрізок завдовжки 3 см.
- 4) ...

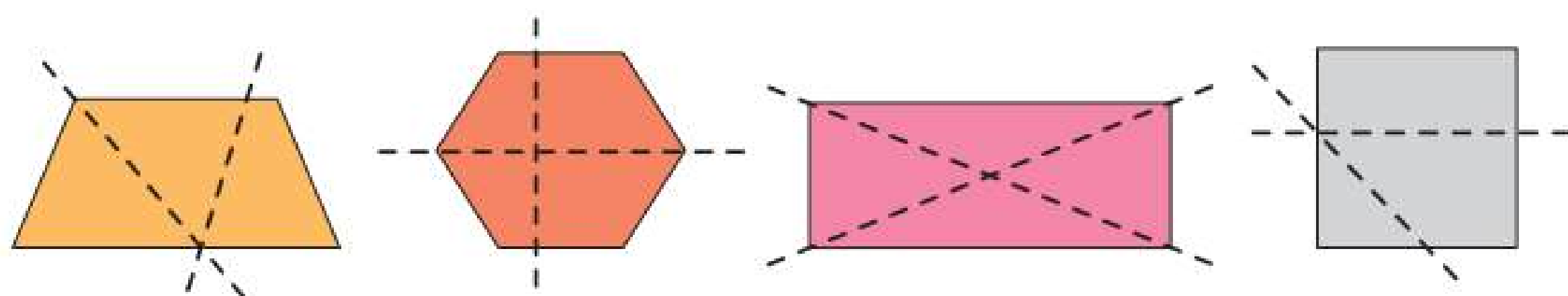
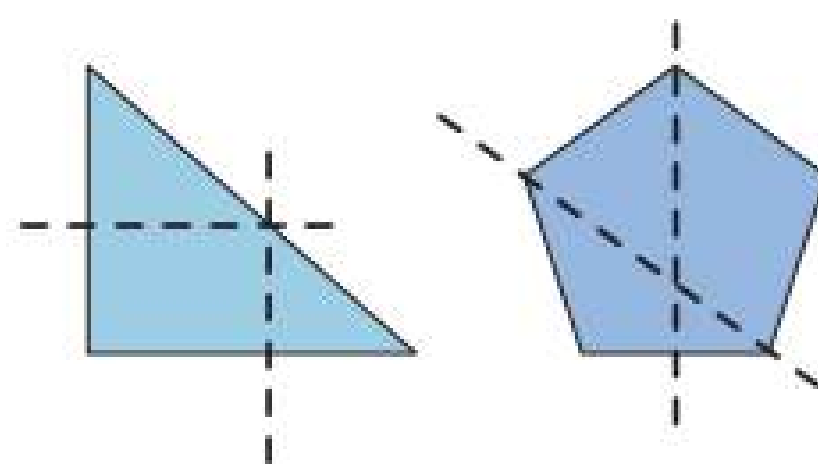
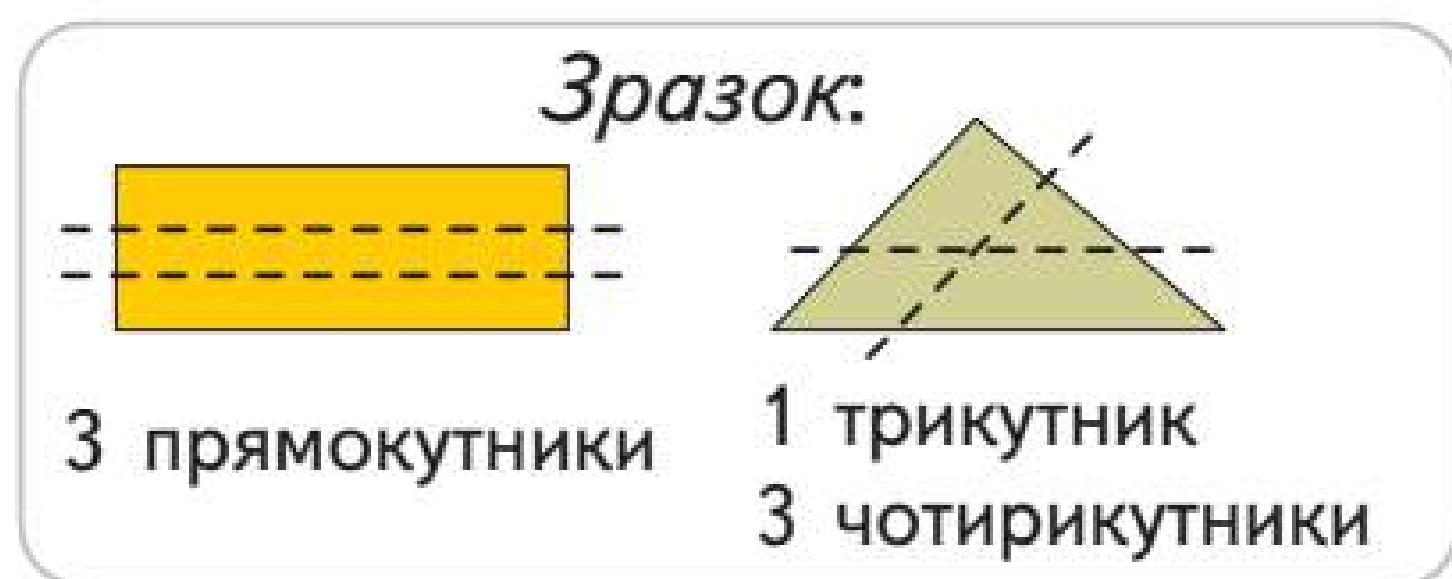
7. Які дві фігури утворяться в кожному випадку, якщо паперовий прямокутник розрізати ножицями по прямій лінії, що сполучає дві задані точки?

! **8.** Знайди прямокутник з найбільшим периметром.

- 9.** Назви фігури, які утворяться після розрізання паперових фігур по двох прямих лініях.

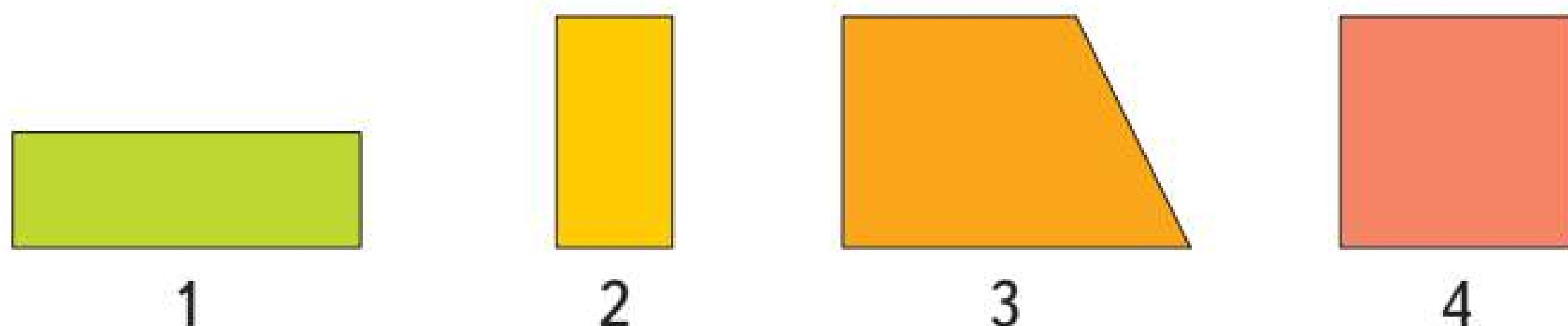

- 10.** Кожен прямокутник можна розділити прямою лінією на дві рівні частини. Покажи на чернетці 4 різні способи.

Урок 59

Квадрат. Периметр квадрата

- 1.** Назви номери фігур, у яких усі кути прямі. Пригадай назву цих фігур.

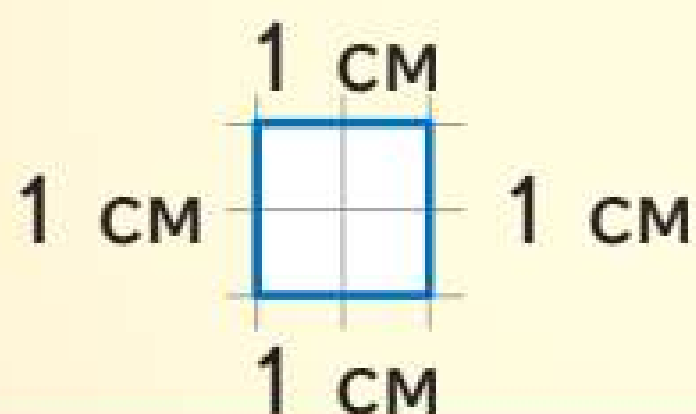

Виміряй сторони кожного прямокутника. Чим відрізняється останній прямокутник від перших двох?

Довідничок

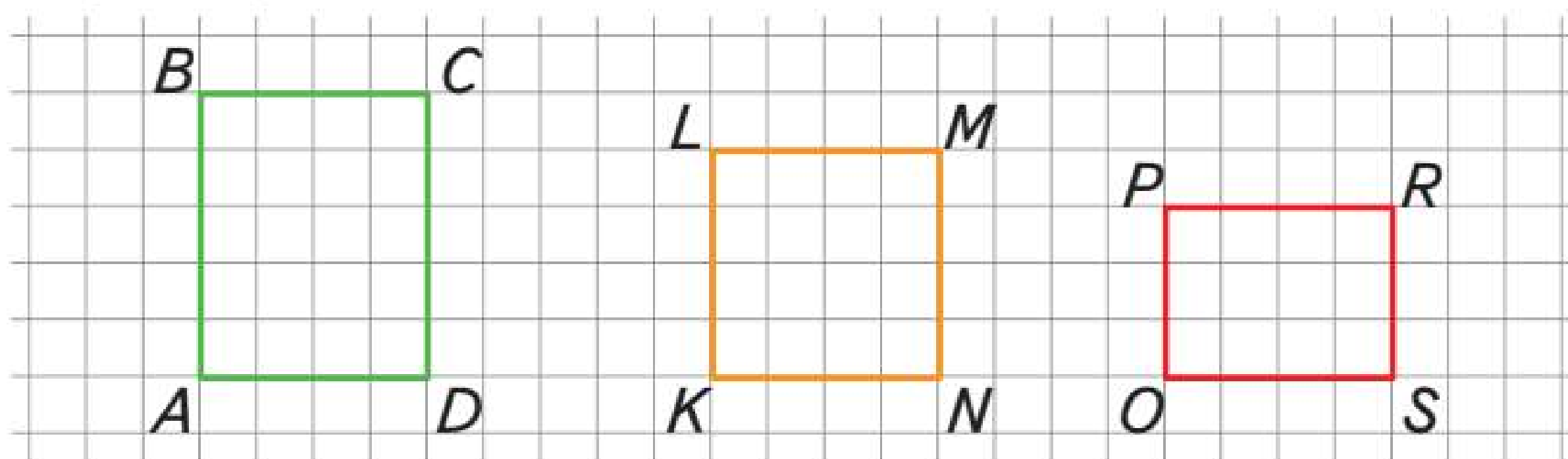
Прямокутник, у якого всі сторони рівні, називається **квадратом**.

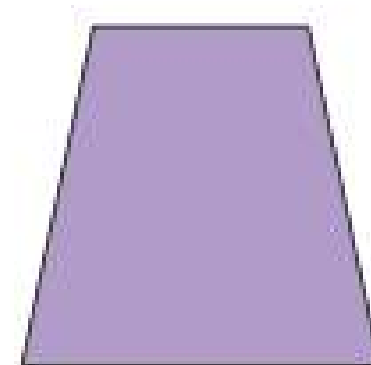
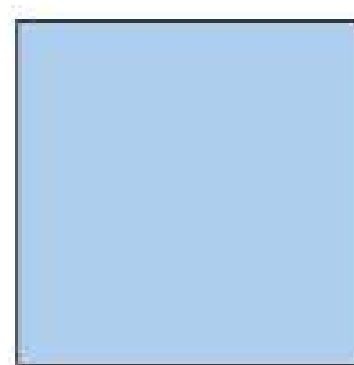
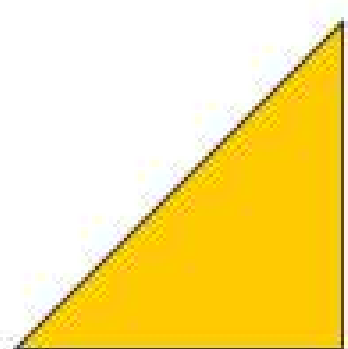
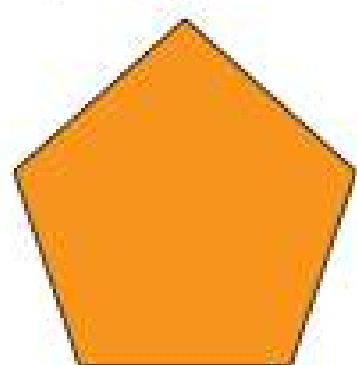
$$P = 1 + 1 + 1 + 1$$

$$P = 4 \text{ (см)}$$

2. Вибери серед фігур квадрат і побудуй його в зошиті. Яка довжина сторони квадрата? Який його периметр?

3. 1) Усі мої кути — прямі. Але я не зелений. Яка я фігура?

2) Чи правда, що квадрат і прямокутник, які є на рисунку, мають однакові периметри?

4. Які 2 сірники треба забрати, щоб:

1) залишився 1 прямокутник?

2) залишилося 2 квадрати?

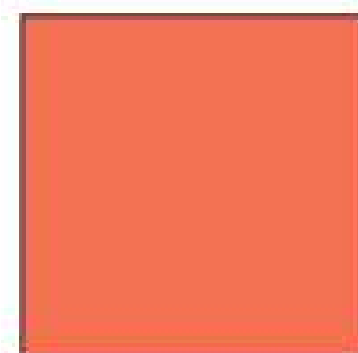

5. 1) Що спільного у прямокутника і квадрата? А що відмінного?

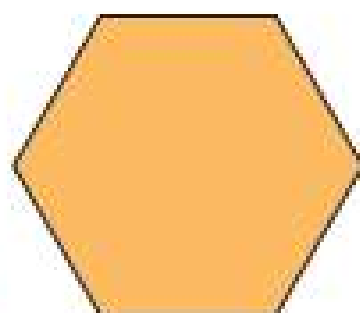
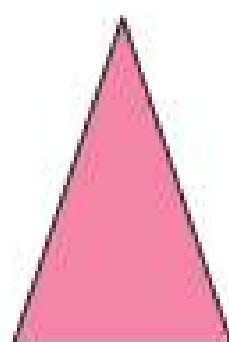
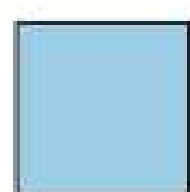
2) Прямокутник сказав: «Я — квадрат». Квадрат відповів: «А я — прямокутник». Хто з них має рацію? Поясни.

3) Чи кожен квадрат є прямокутником? Чи кожен прямокутник є квадратом?

6. Накресли квадрат, сторона якого на 2 см довша, ніж сторона цього квадрата. Обчисли периметр нового квадрата.

7. Знайди для кожної фігури відповідний запис для обчислення її периметра.

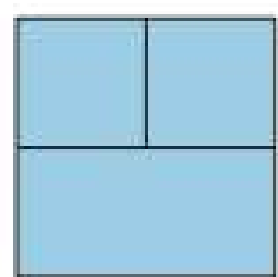
$$P = 2 + 2 + 1$$

$$P = 1 + 1 + 1 + 1$$

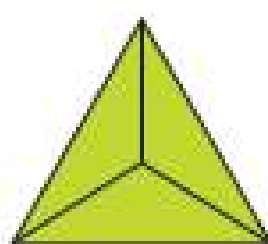
$$P = 1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1$$

$$P = 1 + 2 + 1 + 2$$

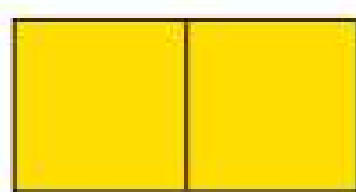
8. Як називаються фігури, розфарбовані у блакитний колір? Зелений колір? Жовтий колір? Оранжевий колір? Назви номери тих фігур, які поділено на рівні частини.

1

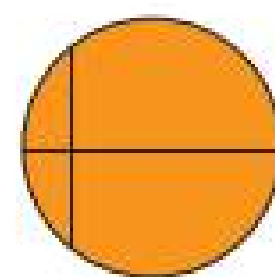
2

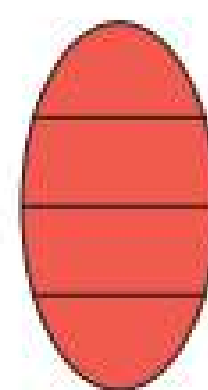
3

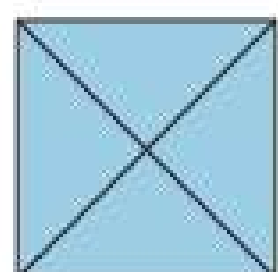
4

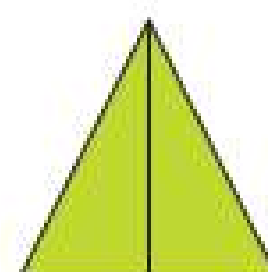
5

6

7

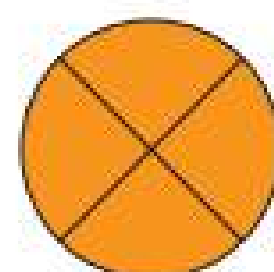
8

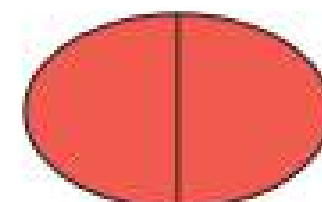
9

10

11

12

9. Розділи квадрат на 4 рівні частини трьома різними способами. Використай чернетку.

Додавання виду $27 + 3$

1. Назви 6 пар чисел, які в сумі дають число 10.
2. Виконай обчислення за зразком.

Зразок

$$\begin{array}{r} 27 + 3 = \square \\ 20 \quad 7 \end{array}$$

$$20 + (7 + 3) = 30$$

$$\begin{array}{r} 98 + 2 = \square \\ 90 \quad 8 \end{array}$$

$$90 + (\dots + \dots) = \dots$$

$$16 + 4$$

$$35 + 5$$

$$73 + 7$$

$$91 + 9$$

3. За каменем ховалися раки. Аж ось звідти виповзло 9 раків, потім — ще 3. За каменем залишилося 8 раків. Скільки раків ховалося за каменем спочатку?

Ховалося — ?

Виповзло — 9 раків і 3 раки

Залишилося — 8 раків

4. Біля берега стояли катери і яхти. Після того як 14 катерів і 6 яхт відпливли, коло берега залишилося 12 катерів. Скільки катерів і яхт стояло біля берега спочатку?

5. Я — двоцифрове парне число. Мене немає ні в крузі, ні в квадраті. Знайди мене.

6

8

26

35

74

47

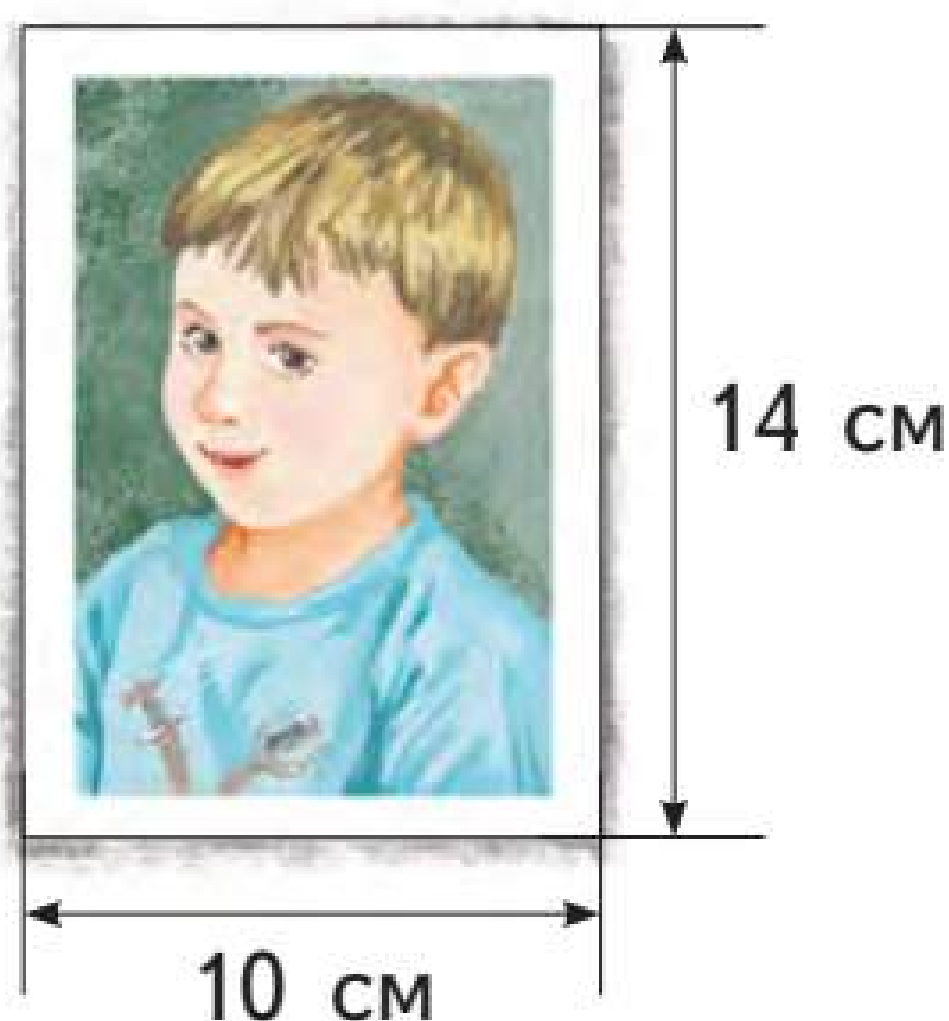
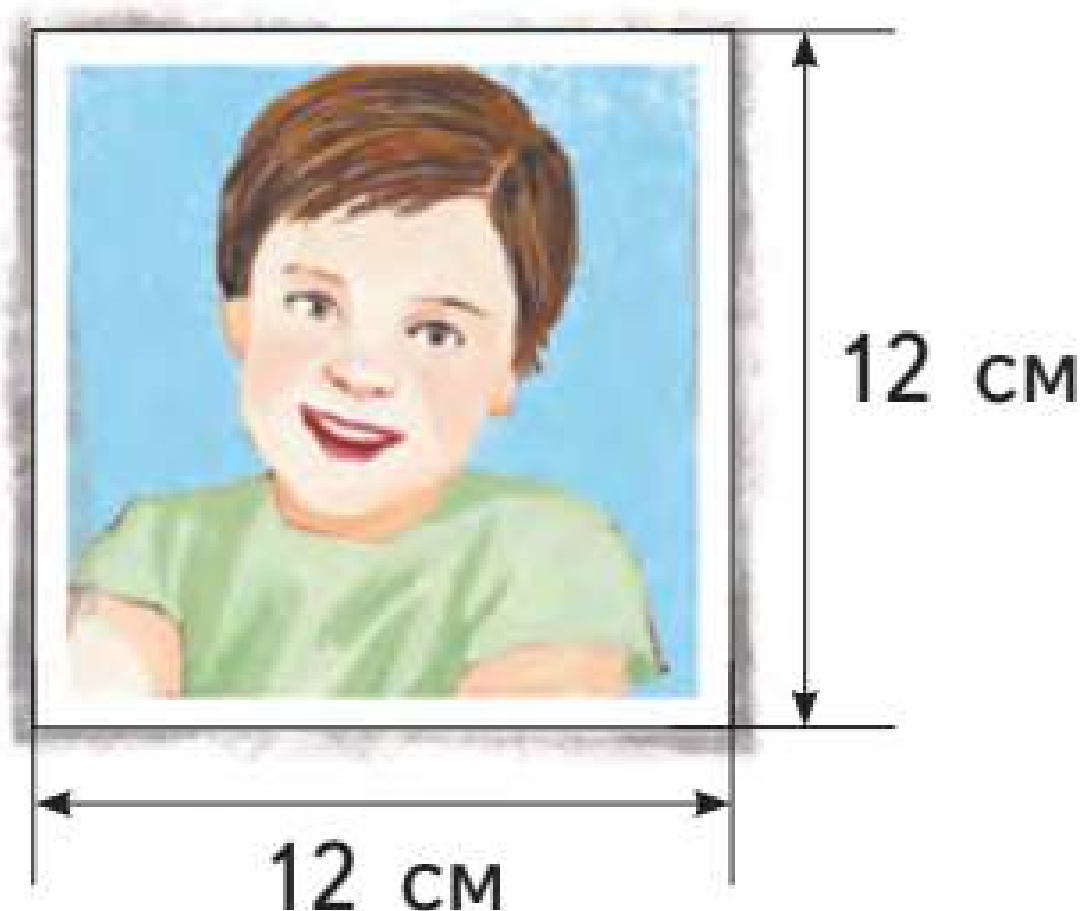
50

6. Доповни таблицю.

Зменшуване					19	14	50	67
Від'ємник	9	13	44	8				
Різниця	9	7	6	62	10	6	0	60

7. 1) Фотографія Олега — квадратної форми, а Романа — прямокутної форми. На якій фотографії Олег? А на якій — Роман?

2) Обчисли периметри рамок з фотографіями. Який периметр більший?

1235

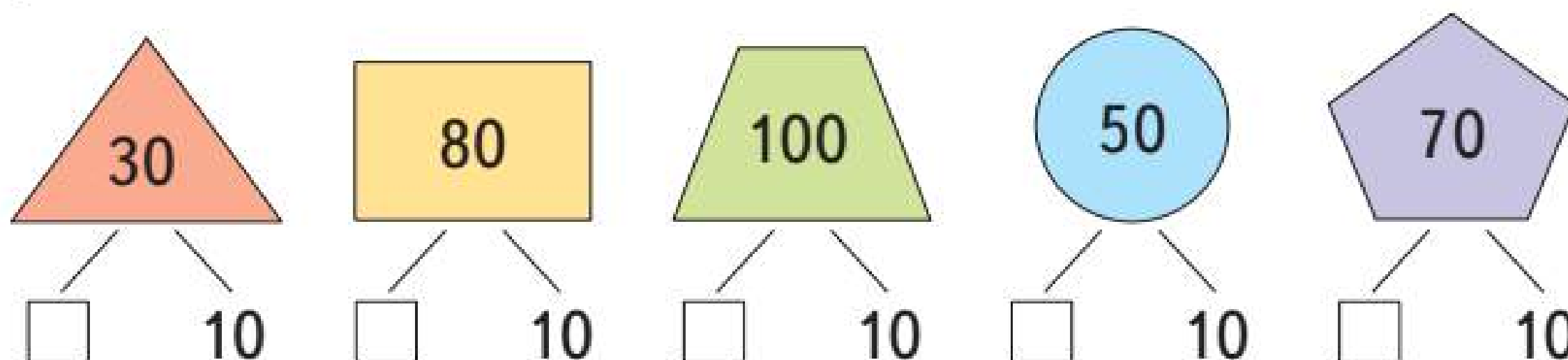
Урок 61

5432

Віднімання виду 40 – 3

1. Що спільного мають числа у фігурах? Назви числа у «віконцях».

2. Запиши такі двоцифрові числа, щоб їх сума і різниця закінчувались однією і тією самою цифрою.

3. Виконай обчислення за зразком.

Зразок

$$\begin{array}{r} 40 - 3 = \square \\ \swarrow \searrow \\ 30 \quad 10 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 60 - 4 = \square \\ \swarrow \searrow \\ 50 \quad 10 \end{array}$$

$$30 + (10 \overset{7}{-} 3) = 37$$

$$50 + (\dots - \dots) = \dots$$

$$50 - 6$$

$$30 - 9$$

$$100 - 8$$

$$70 - 2$$

$$60 - 7$$

$$80 - 5$$

4. Три вчительки, які вчать 2-А, 2-Б і 2-В класи, мають прізвища: Доброта, Радість і Злагода. Прізвища вчительок 2-А та 2-Б закінчуються на однакову літеру. Доброта не вчить 2-А. Хто вчить 2-А клас? 2-Б клас? 2-В клас?

5. 2-А клас зі своєю вчителькою ліпили сніговиків. У понеділок вони зліпили 11 сніговиків, у вівторок — ще 9 сніговиків. У середу 4 сніговики розпалися. Скільки сніговиків залишилося?

6. 2-Б клас зі своєю вчителькою робили ковзанку. Хлопці принесли 9 відерець води, дівчата — на 3 відерця води менше, ніж хлопці, а їхня вчителька — стільки, скільки хлопці й дівчата разом. Скільки відерець води для ковзанки принесла вчителька?

Хл. — 9 в. $\leftarrow$
 Д. — (?), на 3 в. $\leftarrow$ }
 Вч. — (?) в. $\leftarrow$

7. 2-В клас з учителькою збудували снігову фортецю прямокутної форми. Більша сторона має довжину 4 м, а менша — 3 м. Який периметр снігової фортеці?

8. Котрі з фігур можна скласти, використовуючи лише прямокутники?

9. Доповни числами та знаками дій.

$50 \bigcirc \square = 6$

$9 \bigcirc \square = 99$

$30 \bigcirc \square = 3$

$38 \bigcirc \square = 30$

$40 \bigcirc \square = 40$

$60 \bigcirc \square = 8$

1235

Урок 62

5432

Віднімання виду $50 - 24$

1. Обчисли кругові вирази і знайди зайвий.

$50 - 30$
 $10 + 60$

$70 - 40$
 $40 + 10$

$20 - 10$
 $80 + 10$

$30 + 50$
 $90 - 40$

2. $40 - 1$ $40 - 4$ $60 - 1$ $60 - 6$ $90 - 1$ $90 - 9$

3. Виконай обчислення за зразком.

Зразок

$50 - 24 = \square$

 $(50 - 30) - 4 = 26$

$60 - 57 = \square$

 $(60 - 50) - 7 = 3$

$40 - 18$	$20 - 14$	$100 - 12$
$70 - 39$	$80 - 72$	$100 - 45$

4. Визнач арифметичну дію для кожного запитання.

На скільки більше?

На 5 менше

Скільки всього?

На 5 більше

На скільки менше?

5. Діти влаштували змагання — хто більше разів влучить сніжками в ціль. Команда «Живчики» влучила 30 разів. Команда «Сміливці» — на 11 разів менше, ніж «Живчики». А команда «Завзяті» — на 5 разів більше, ніж «Живчики». Скільки разів влучили в ціль «Сміливці» та скільки — «Завзяті»? Хто переміг?

«Ж.» — $\square$ р. $\leftarrow$

«См.» — $\textcircled{?}$, на $\square$ р. $<$

«З.» — $\textcircled{?}$, на $\square$ р. $>$

6. Доповни задачу числами з карток і розв'яжи її.

На лижах каталися дітей, на санчатах — на дітей більше, ніж на лижах, а на ковзанах — на дітей менше, ніж на лижах. Скільки дітей каталося на санчатах і скільки — на ковзанах?

7. Марко з'їхав на санчатах 40 разів. Юстинка — на 14 разів менше, ніж Марко. А Віктор з'їхав на санчатах стільки разів, скільки Марко та Юстинка разом. Скільки разів з'їхав на санчатах Віктор?

- **8.** Я — число. Сусіднє зліва число на 5 більше ніж 12.
- Яке число стоїть зліва від мене? А яке я число?
 - Сусіднє справа число сказало: «Я на 2 менше ніж 20». Чи правду воно сказало?

- **9.** Периметр трикутника становить 9 см. Одна зі сторін має довжину 1 см. Підбери довжини інших сторін трикутника, якщо вони рівні.

Урок 63

Додавання виду $37+8$

1. Прочитай спочатку вирази з результатом 11, а потім — з результатом 13.

$8+5$

$4+7$

$6+5$

$9+4$

$2+9$

$7+6$

2. Розглянь Зразок 1. Доповни Зразок 2. Обчисли вирази за зразком.

Зразок 1

Перший спосіб:

$$\begin{array}{r} 37 + 8 = \square \\ \quad \swarrow \searrow \\ \quad 3 \quad 5 \end{array}$$

40

$$(37 + 3) + 5 = 45$$

Другий спосіб:

$$\begin{array}{r} 37 + 8 = \square \\ \quad \swarrow \searrow \\ 30 \quad 7 \end{array}$$

15

$$30 + (7 + 8) = 45$$

Третій спосіб:

$$\begin{array}{r} 37 + 8 = \square \\ \quad \swarrow \searrow \\ 10 \quad 2 \end{array}$$

47

$$(37 + 10) - 2 = 45$$

Зразок 2

Перший спосіб:

$$\begin{array}{r} 44 + 7 = \square \\ \quad \swarrow \searrow \\ \quad 6 \quad 1 \end{array}$$

$$(44 + \dots) + \dots = \dots$$

Другий спосіб:

$$\begin{array}{r} 44 + 7 = \square \\ \quad \swarrow \searrow \\ 40 \quad 4 \end{array}$$

$$\dots + (4 + 7) = \dots$$

Третій спосіб:

$$\begin{array}{r} 44 + 7 = \square \\ \quad \swarrow \searrow \\ 10 \quad 3 \end{array}$$

$$(\dots + \dots) - 3 = \dots$$

$$19 + 6$$

$$56 + 6$$

$$75 + 7$$

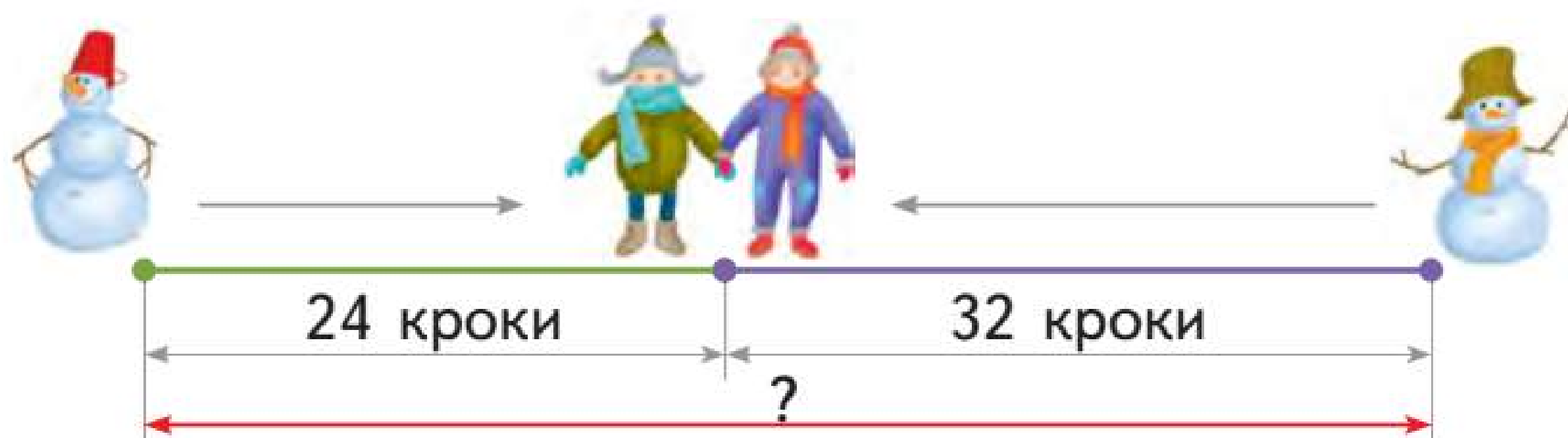
$$28 + 3$$

$$89 + 4$$

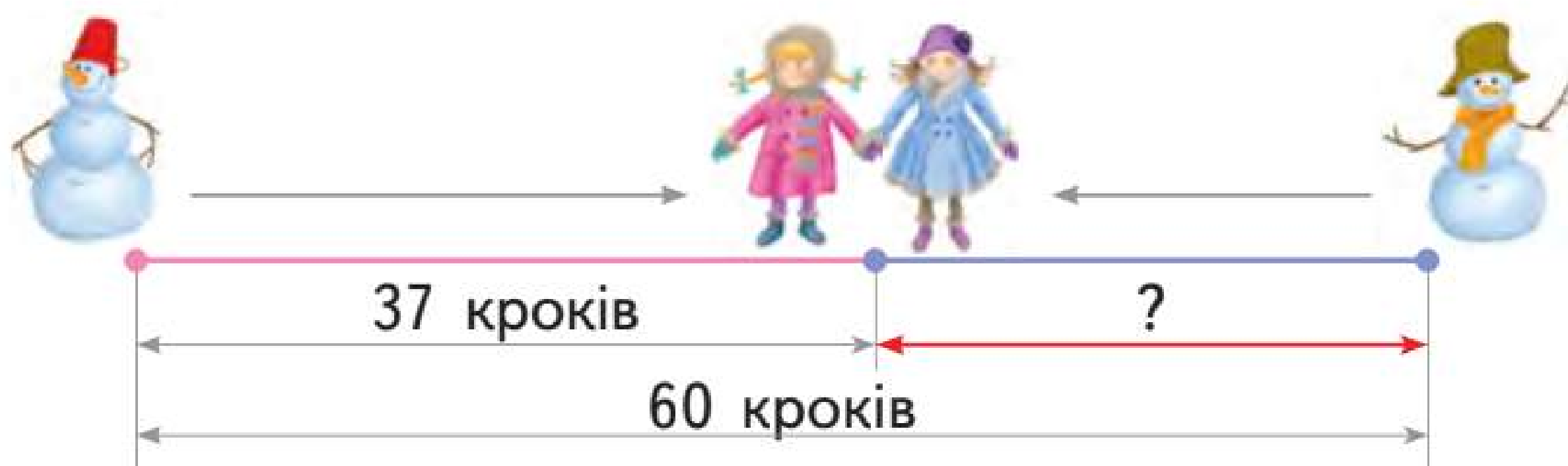
$$63 + 9$$

3. Діти міряли своїми кроками відстань між сніговиками.

- 1) Максим пройшов до зустрічі 24 кроки, а Володя — 32. Скільки всього кроків зробили діти між сніговиками, якщо кроки в них однакові?

- 2) Ігор до зустрічі зробив 25 кроків, а Надійка — на 7 кроків більше. Скільки кроків до зустрічі зробила Надійка? Скільки кроків між сніговиками, якщо кроки в дітей однакові?
- 3) Дівчатам відомо, що відстань між сніговиками становить 60 їхніх кроків. Кроки в дівчат — однакові. Христина зробила 37 кроків до зустрічі. Скільки кроків до зустрічі зробила Юля?

4. Прочитай задачу.

Від воріт до школи — 60 м. Двірник розчистив від снігу 45 м доріжки. Хлопці взялися допомагати й розчистили ще 6 м доріжки. Скільки метрів доріжки залишилося розчистити від снігу?

Розглянь схеми розв'язування задачі двома способами. Запиши дії з поясненнями.

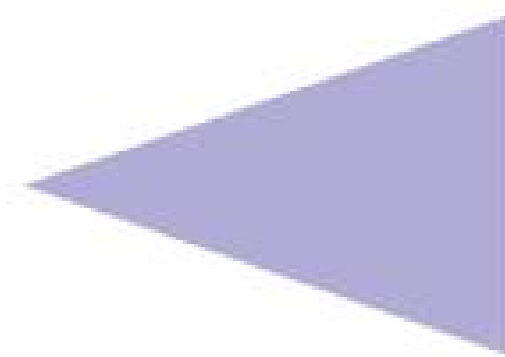
Перший спосіб:

$$\begin{aligned} 1) & \text{ } \square + \square = \square \text{ (м)} \\ 2) & 60 - \square = \square \text{ (м)} \end{aligned}$$

Другий спосіб:

$$\begin{aligned} 1) & 60 - \square = \square \text{ (м)} \\ 2) & \square - \square = \square \text{ (м)} \end{aligned}$$

5. Із трьох відрізків вибери той, довжина якого дорівнює периметру трикутника.

6. $25 + 5 = \square$ $\square + 99 = \square$ $\square - 21 = \square$ кругле число
 $\square - 30 = \square$ $\square - 7 = \square$ $\square + 9 = \square$

 7. Коли вдома був ремонт, Славко потрапив лівою ногою в зелену фарбу, а правою — у синю. На підлозі кімнати залишилося 5 синіх відбитків ступні й 4 зелені. Скільки кроків зробив хлопчик у кімнаті?

12345 Урок 64 54321

Віднімання виду $32 - 7$

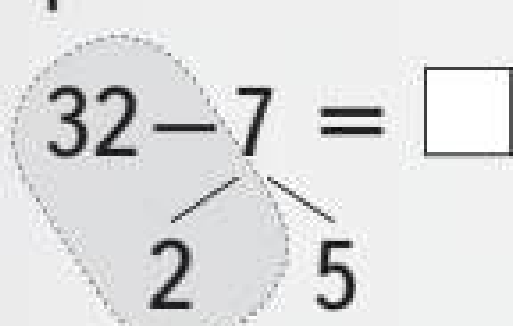
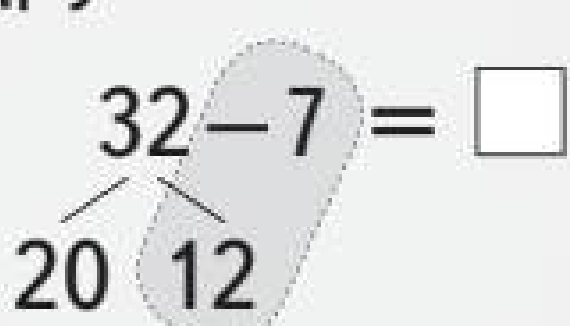
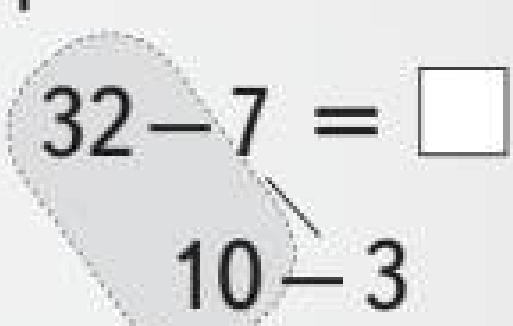
1.

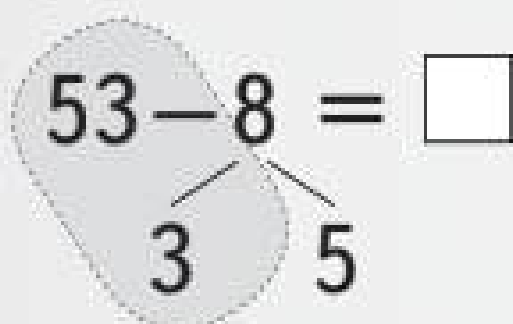
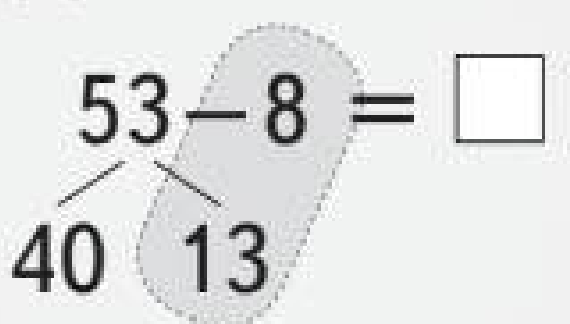
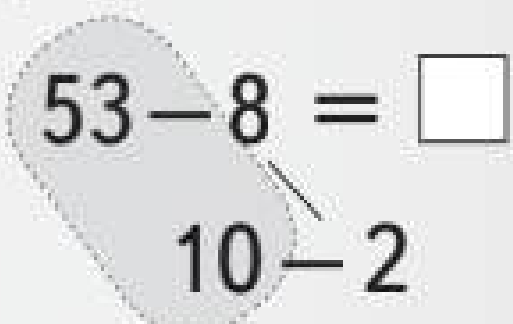
Зменш	30	40	50	60	70	80	90
	на 3	на 6	на 5	на 8	на 4	на 2	на 7

2. У дядька Івана — 16 білих голубів, сірих — на 6 голубів більше, а плямистих — стільки, скільки білих і сірих голубів разом. Скільки плямистих голубів у дядька Івана?

3. Розглянь Зразок 1. Доповни Зразок 2. Обчисли вирази за зразком.

Зразок 1		
Перший спосіб:	Другий спосіб:	Третій спосіб:
$32 - 7 = \square$ $(32 - 2) - 5 = 25$	$32 - 7 = \square$ $20 + (12 - 7) = 25$	$32 - 7 = \square$ $(32 - 10) + 3 = 25$

Зразок 2		
Перший спосіб:	Другий спосіб:	Третій спосіб:
$53 - 8 = \square$ $(53 - \dots) - \dots = \dots$	$53 - 8 = \square$ $40 + (\dots - \dots) = \dots$	$53 - 8 = \square$ $(53 - \dots) + \dots = \dots$

$42 - 8$

$84 - 6$

$75 - 7$

$61 - 5$

$96 - 8$

$27 - 9$

4. Щоб прив'язати годівницю, татові потрібно 60 см шнурка. Від шнурка завдовжки 1 м тато відрізав 30 см, а потім — ще 10 см. Чи достатньо шнурка, який залишився, щоб прив'язати годівницю?

5. Я — непарне двоцифрове число. Мої цифри різні, вони більші ніж 4, але менші ніж 7. Назви мене.

6. Діти взимку спостерігали за шишкарями.

1) Під ялинкою шишкарі залишили 21 порожню шишку. Під сосною — на 5 порожніх шишок менше, ніж під ялинкою. Під смерекою — на 7 порожніх шишок менше, ніж під сосною. Скільки порожніх шишок залишили шишкарі під смерекою?

2) Шишкарі висиджують пташенят узимку. В першому гнізді було 6 яєць, у другому — 5 яєць, а в третьому — на 7 яєць менше, ніж у перших двох гніздах разом. Скільки яєць було у третьому гнізді?

3) Шишкарі — гостинні птахи. За день у їхній «їдальні» поїло 23 горобці, а снігурів — на 9 менше. Скільки всього птахів поїли в «їдальні» шишкарів за день?

Схема розв'язання задачі:

1) $\square - \square = \square$ (снігурів)

2) $\square + \square = \square$ (птахів)

За діями задачі можна скласти вираз. Ось його схема:

$\square + (\square - \square) = \square$

Склади за схемою вираз до задачі.

7. Потренуйся з двох виразів на одну дію скласти вираз на дві дії.

1) $4 + 3 = 7$

2) $7 - 2 = 5$

$\square + \square - \square = 5$

1) $2 + 1 = 3$

2) $10 - 3 = 7$

$\square - (\square + \square) = 7$

1) $9 - 2 = 7$

2) $7 - 3 = 4$

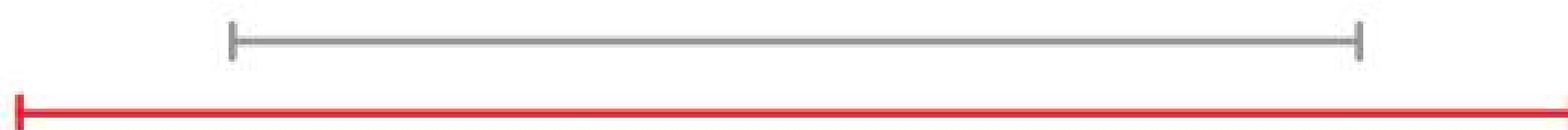
$\square - \square - \square = 4$

1. На скільки кілограмів червоних яблук більше, ніж жовтих? На скільки кілограмів жовтих яблук менше, ніж червоних?

2. На скільки сантиметрів червоний відрізок довший, ніж сірий? На скільки сантиметрів сірий відрізок коротший, ніж червоний?

3. Дай відповіді на запитання. Порівняй записи ліворуч і праворуч у кожному рядку.

На скільки більше?

30, ніж 7

60, ніж 25

41, ніж 9

На скільки менше?

7, ніж 30

25, ніж 60

9, ніж 41

4. До годівниці прилетіли 4 чубаті синички, стільки ж блакитних синичок і 13 горобців. Скільки всього синичок прилетіло до годівниці? На скільки більше горобців, ніж синичок прилетіло до годівниці?

Чубатих — 4 с.
Блакитних — 4 с. } на ? більше
Горобців — 13

Склади за схемою вираз до задачі:

$$\square - (\square + \square) = \square$$

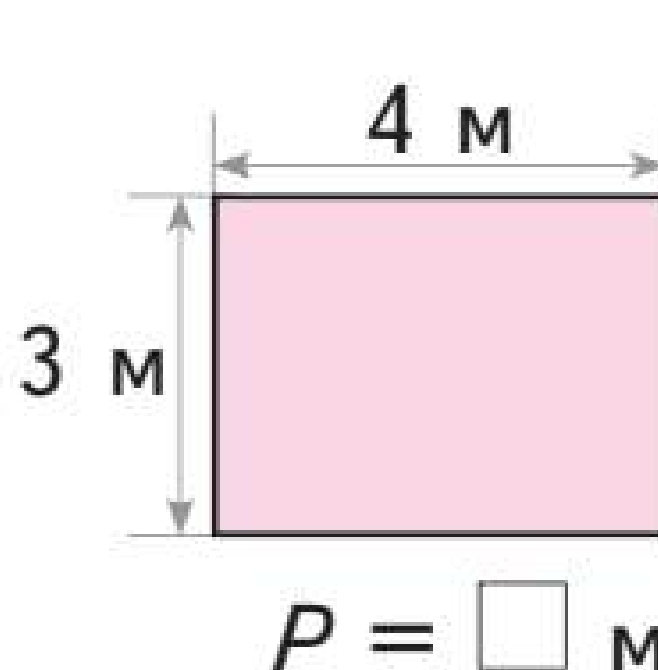
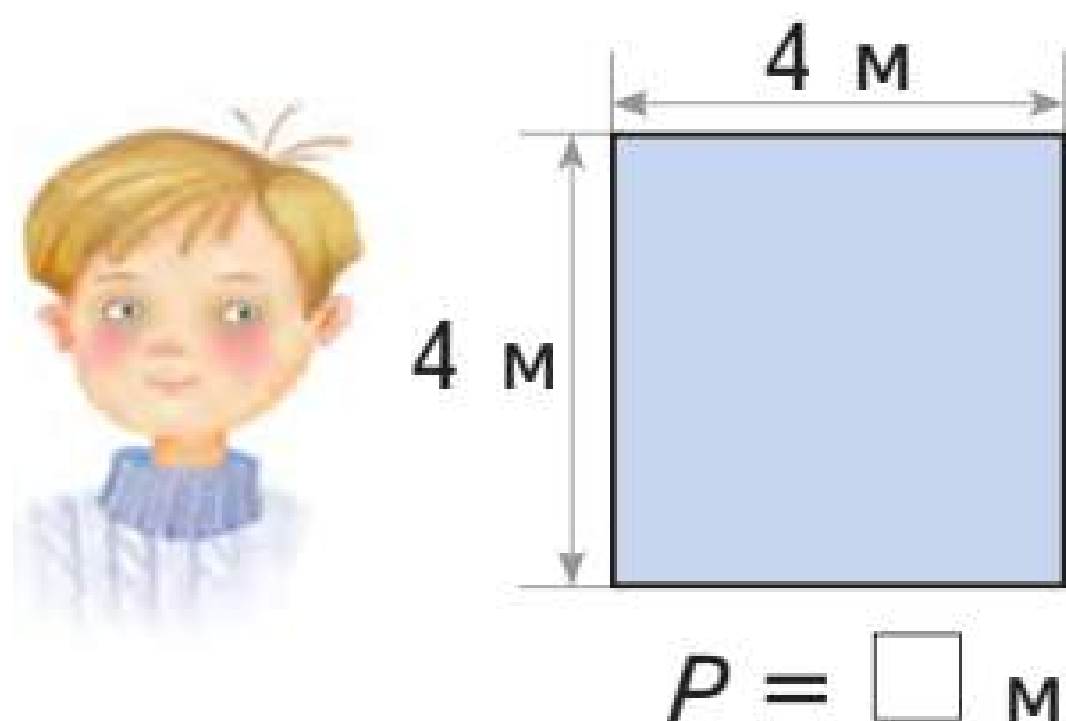
2) 1)

5. Під дахом грілося 20 пташок, а в кущах — 9. Потім до тих, що в кущах, прилетіло ще 2 пташки. На скільки менше пташок грілося в кущах, ніж під дахом? Поясни, що дізнаємося, обчисливши вирази:

$$9 + 2$$

$$20 - (9 + 2)$$

6. Допоможи дітям обчислити периметри їхніх кімнат. Чия кімната має більший периметр? На скільки метрів більший?

 7. Які цифри «сховалися» під фігурами?

1) $2 + 4 = 16$

3) $4 - 10 = 24$

5) $54 - \text{red square} 3 = 31$

2) $2 \text{ pink triangle} + 3 = 27$

4) $4 \text{ blue pentagon} - 16 = 31$

6) $89 - 2 \text{ green hexagon} = 64$

1235

Уроки 66–67

5432

Казкові історії. День морського футболу

Грає команда восьминогів проти команди морських зірок. Риба судак — суддя.

1. У команді восьминогів — 10 гравців. У команді морських зірок — на 6 гравців більше, тому що вони мають лише по 5 ніг. Скільки гравців грають в обох командах разом? Яка інформація в задачі зайва?

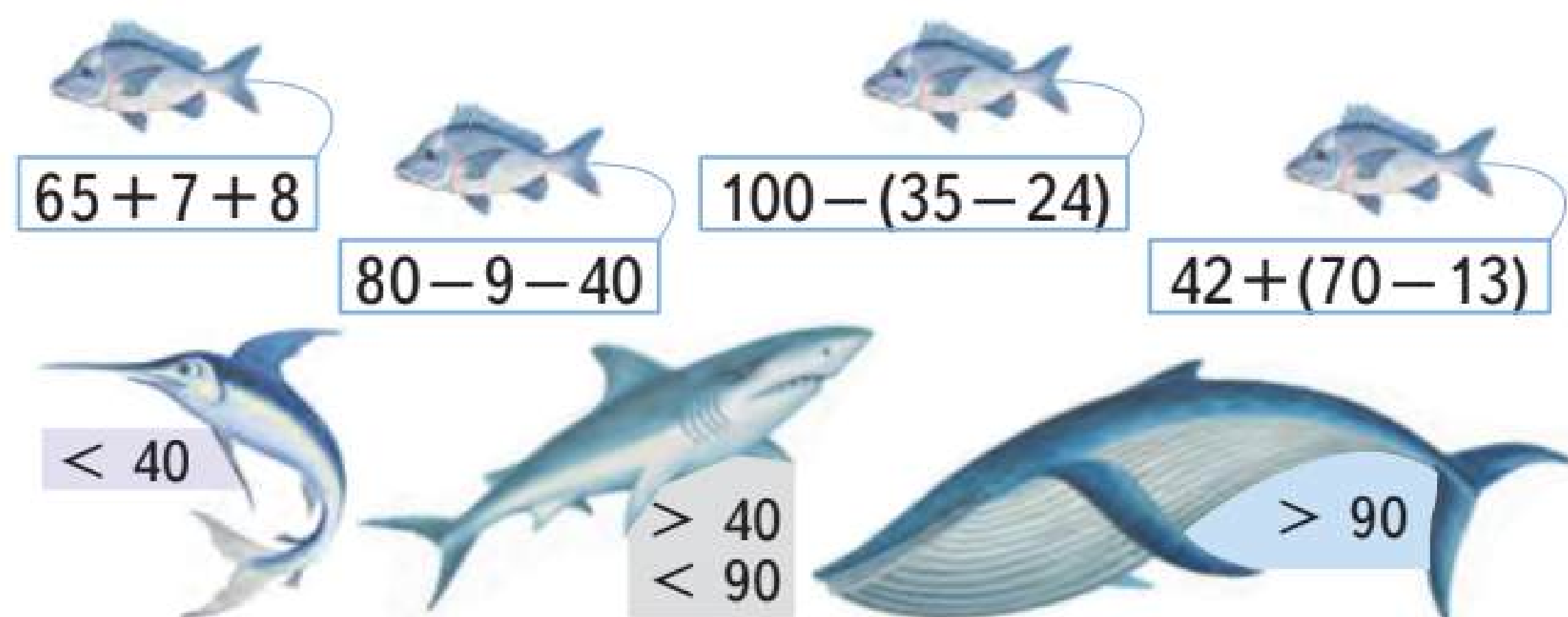
2. Футбольне поле обгородили мушлями. Їх складали за певним правилом. Які дві мушлі треба покласти у кінці кожного ряду, щоб не порушити правила?

3. Каракатиця продавала квитки. У четвер вона продала 60 квитків. У п'ятницю — на 15 квитків менше, ніж у четвер. У суботу — на 10 квитків більше, ніж у п'ятницю. Скільки квитків каракатиця продала в суботу?

4. Риба-меч, акула та кит працюють в охороні на різних входах стадіону. Через який вхід повинна проплисти кожна рибка, щоб потрапити на футбол?

Глядачів завітало так багато, що годі полічити.
Вони розмістилися по рядах.

1-й ряд

5. Тут примостилися маленькі морські жителі: 20 креветок, а устриць — на 15 більше, ніж креветок. Біля них — ще 8 морських коників. На скільки більше устриць, ніж морських коників, у першому ряду?

2-й ряд

6. Другий ряд займають маленькі морські рибки: 10 рибок-метеликів, 40 рибок-корів, а рибок-ангелів — стільки, скільки рибок-метеликів і рибок-корів разом. Скільки всього морських рибок у другому ряду?

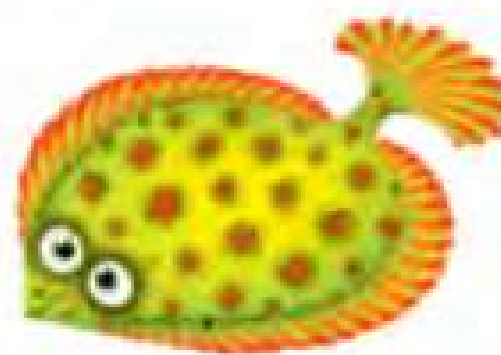
3-й ряд

7. У цьому ряду було 18 рибок-клоунів, риб-хірургів — на 9 менше, ніж рибок-клоунів, а риб-кажанів — стільки, скільки рибок-клоунів і риб-хірургів разом. Скільки риб-кажанів було у третьому ряду?

4-й ряд

8. Тут за грою спостерігають 17 фіолетових риб-скорпіонів, 13 рожевих риб-скорпіонів, а камбал — на 9 менше, ніж усіх риб-скорпіонів разом. Скільки камбал спостерігає за грою?

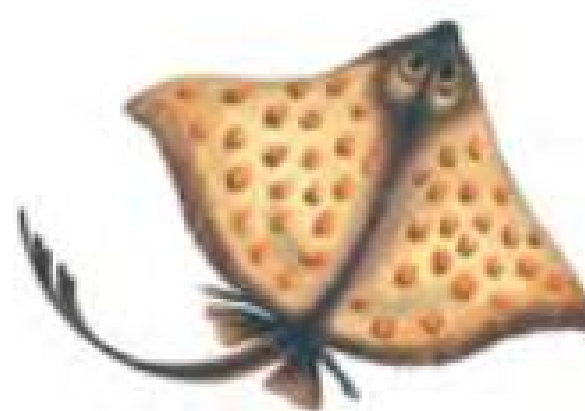
5-й ряд

9. П'ятий ряд займають 50 риб-їжаків, а крабів — на 14 менше. Скільки всього риб-їжаків та крабів у п'ятому ряду?

6-й ряд

10. У шостому ряду футбол дивляться 9 кальмарів, 17 медуз і кілька скатів. Скільки скатів дивляться футбол, якщо всього у ряду 30 глядачів?

11. Цікаво, що:

кальмар має п'ять пар щупалець

медуза морська оса має 24 ока

Граючись, кальмар кожним своїм щупальцем закрив одне око медузи. Скільки очей медузи залишилися незакритими?

Відгадай,
хто це!

7-й ряд

12. Останній ряд залишили для великих тварин: дельфінів, черепах та тюленів. Черепах було менше, ніж дельфінів, але більше, ніж тюленів. Скільки окремо черепах, дельфінів та тюленів, якщо кількість тварин різна, а всього їх — 7?

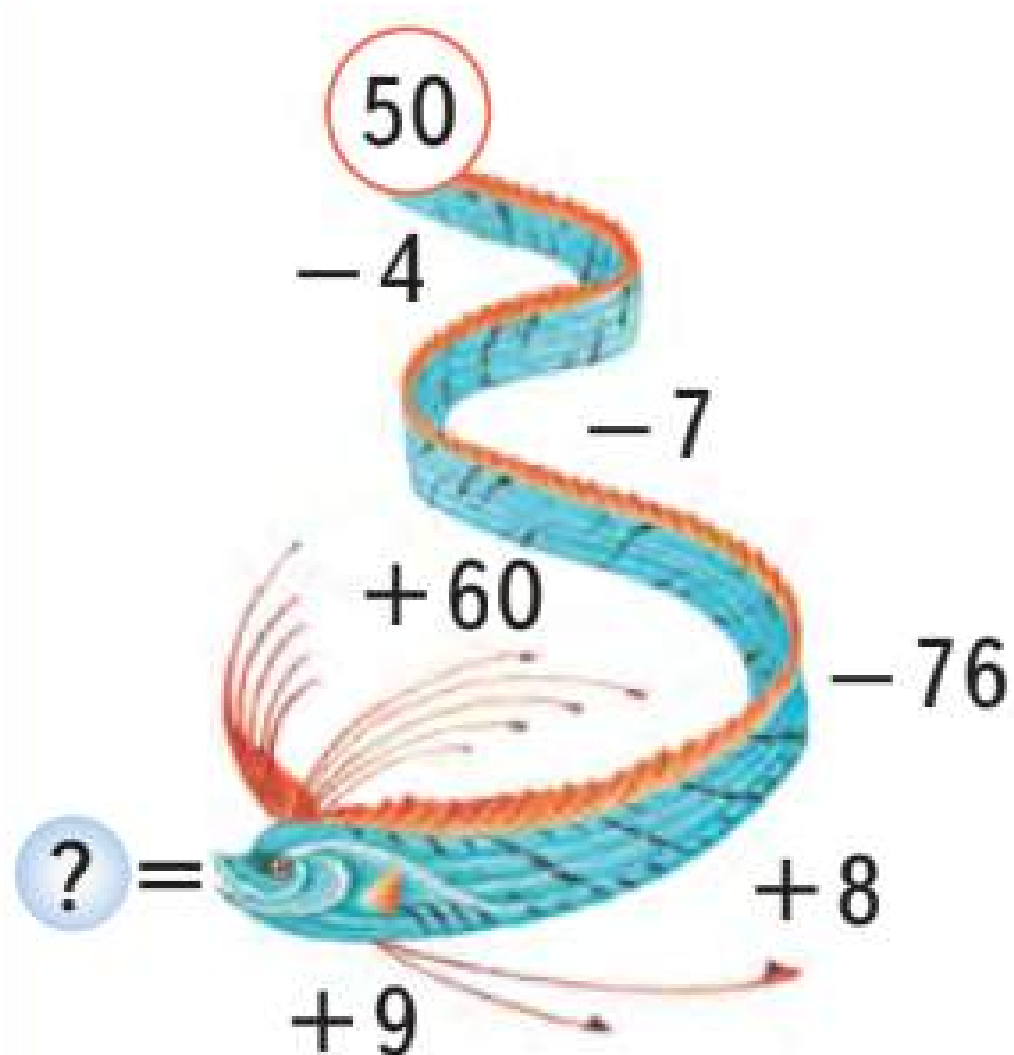
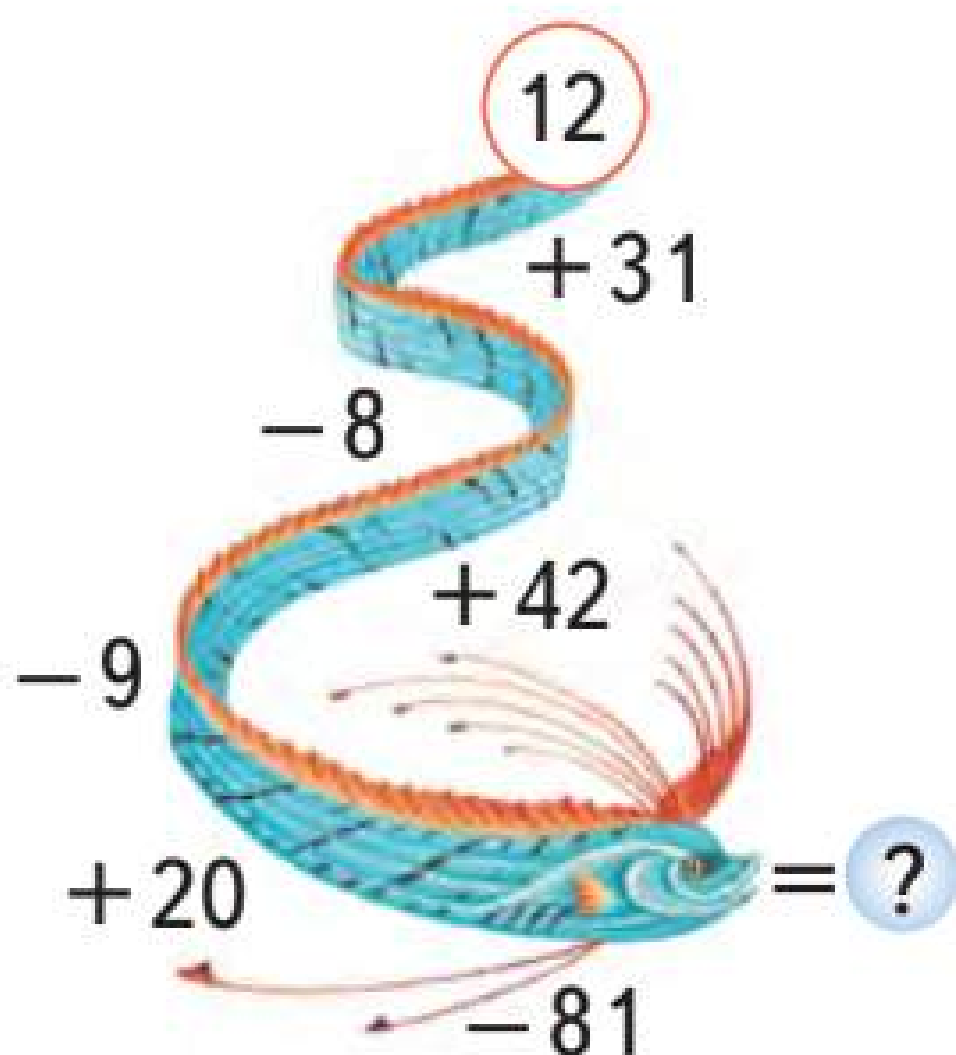

13. Глядачі вже заповнили 7 рядів стадіону, а згодом — ще 5 рядів. Залишилося заповнити 9 рядів. Скільки всього рядів на морському стадіоні?

14. У першому таймі перемогли восьминоги, забивши на 2 голи більше, ніж морські зірки. У другому таймі морські зірки забили на 3 голи більше, ніж восьминоги. Хто здобув перемогу? На скільки більше голів вони забили?

15. Обчисли «морські» ланцюжки.

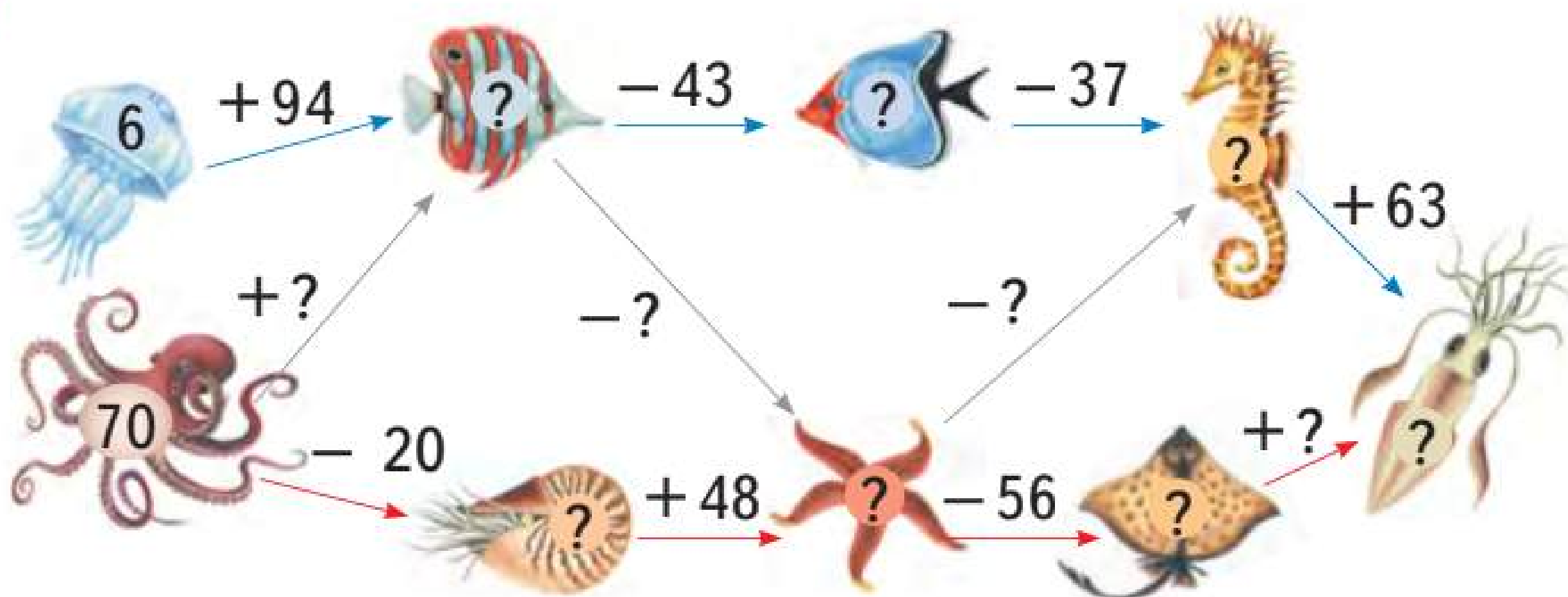

16. Обчисли «морські» вирази.

a) 100 $-$ 7 $-$ 41 $=$

б) 100 $-$ 41 $+$ 7 $=$

17. Склади та обчисли вирази, щоб дізнатися, які числа мають стояти замість знаків питання.

Додавання виду $48 + 22$ та $39 + 15$

1.

$$\begin{array}{r} 68 + 2 \\ 48 + 20 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 49 + 5 \\ 39 + 50 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 67 + 4 \\ 27 + 40 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 85 + 7 \\ 15 + 70 \end{array}$$

2. Розглянь різні способи додавання. Обчисли за зразком.

Зразок

Перший спосіб:

$$\begin{array}{r} 48 + 22 = \square \\ \quad \swarrow \searrow \\ 20 \quad 2 \end{array}$$

68

$$(48 + 20) + 2 = 70$$

Другий спосіб:

$$\begin{array}{r} 48 + 22 = \square \\ \quad \swarrow \searrow \\ 2 \quad 20 \end{array}$$

50

$$(48 + 2) + 20 = 70$$

Третій спосіб:

$$48 + 22 = \square$$

$$40 + 20 = 60$$

$$8 + 2 = 10$$

$$60 + 10 = 70$$

$$17 + 13$$

$$26 + 34$$

$$41 + 39$$

$$55 + 35$$

3. Розглянь, як виконано обчислення. Обчисли решту сум.

Перший спосіб:

$$\begin{array}{r} 39 + 15 = \square \\ \quad \swarrow \searrow \\ 10 \quad 5 \end{array}$$

49

$$(39 + 10) + 5 = 54$$

Другий спосіб:

$$\begin{array}{r} 39 + 15 = \square \\ \quad \swarrow \searrow \\ 1 \quad 14 \end{array}$$

40

$$(39 + 1) + 14 = 54$$

Третій спосіб:

$$39 + 15 = \square$$

$$\begin{array}{r} 30 + 10 = 40 \\ 9 + 5 = 14 \end{array}$$

$$40 + 14 = 54$$

Четвертий спосіб:

$$\begin{array}{r} 39 + 15 = \square \\ 40 - 1 \end{array}$$

55

$$(40 + 15) - 1 = 54$$

$$18 + 16$$

$$35 + 26$$

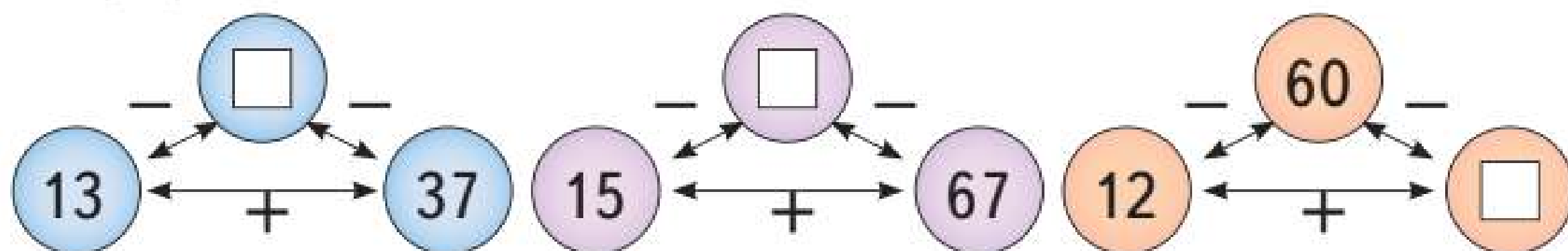
$$47 + 34$$

$$68 + 25$$

4. Мама розклала в перший альбом 26 фотографій, у другий — 24 фотографії, а в третій — стільки фотографій, скільки в перші два альбоми разом. Скільки всього фотографій розкладено у трьох альбомах?

5. Тарас розглядав фотографії. В альбомі «Сім'я» було 35 фотографій, в альбомі «Дитсадок» — 18 фотографій, а в альбомі «Школа» — на 20 фотографій менше, ніж у перших двох альбомах разом. Скільки фотографій було в альбомі «Школа»?

6. Доповни усно «числові трійки». Назви доданки й суму в кожній з них.

7. Перепиши у зошит числа:

26, 70, 35, 13, 82, 77, 55, 8, 20

Сполучи між собою ті пари чисел, що в сумі дають 90.

 8. Тато розрізав шнурок завдовжки 100 м на три частини. Якої довжини є ці частини? Обери.

35 м

25 м

30 м

70 м

50 м

15 м

1235

Урок 69

5432

Віднімання виду 34 – 16

1.

24 – 6

34 – 10

21 – 4

51 – 30

26 – 7

46 – 20

33 – 5

73 – 40

2. Розглянь різні способи віднімання. Обчисли за зразком.

Зразок		
Перший спосіб:	Другий спосіб:	Третій спосіб:
$\begin{array}{r} 34 - 16 = \square \\ \begin{array}{r} 10 \quad 6 \end{array} \end{array}$	$\begin{array}{r} 34 - 16 = \square \\ \begin{array}{r} 14 \quad 2 \end{array} \end{array}$	$\begin{array}{r} 34 - 16 = \square \\ \begin{array}{r} 20 \quad 4 \end{array} \end{array}$
$(34 - 10) - 6 = 18$	$(34 - 14) - 2 = 18$	$(34 - 20) + 4 = 18$

$51 - 34$

$73 - 45$

$94 - 57$

$38 - 29$

$46 - 27$

$62 - 36$

$25 - 18$

$67 - 59$

3. Мама посадила 29 кущиків суниці та 45 кущиків полуниці. На скільки більше кущиків полуниці посадила мама?

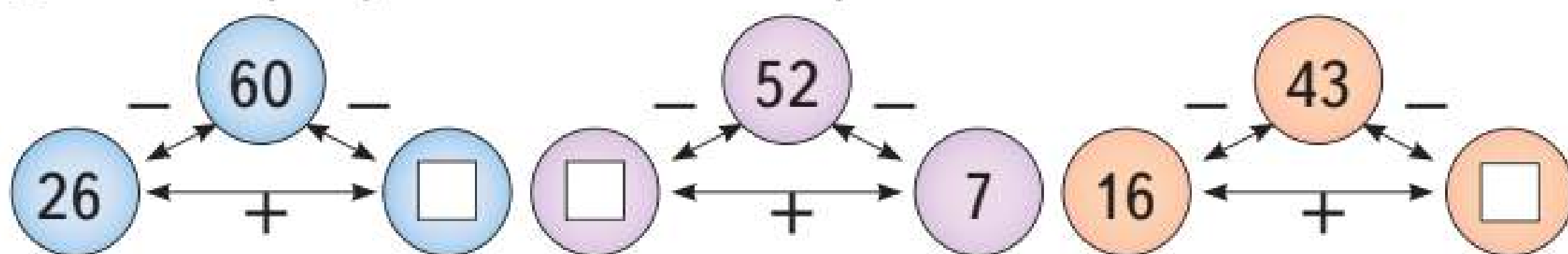
4. У молодшій групі дитсадка налічується 25 дітей, у середній — 27, а в старшій — 29. На скільки менше дітей у старшій групі, ніж у молодшій і середній групах разом?

5. У пекарні кримськотатарської випічки в останній день Рамадану мама купила 32 шматки пахлави. Із них: 7 — у вигляді ромбів, 9 — у вигляді місяців, а решту — трикутних. Скільки пахлави у вигляді трикутників купила мама?

Розв'яжи задачу діями за такою схемою:

$$\square - (\square + \square) = \square$$

6. Доповни «числові трійки». Назви зменшуване, від'ємник і різницю в кожній з них. Перевір дією додавання результат кожної «трійки».

 7. Три роки тому Петрик був на 7 років старший, ніж Аня. Зараз Ані виповнилося 10 років. Скільки років Петрику?

1235

Урок 70

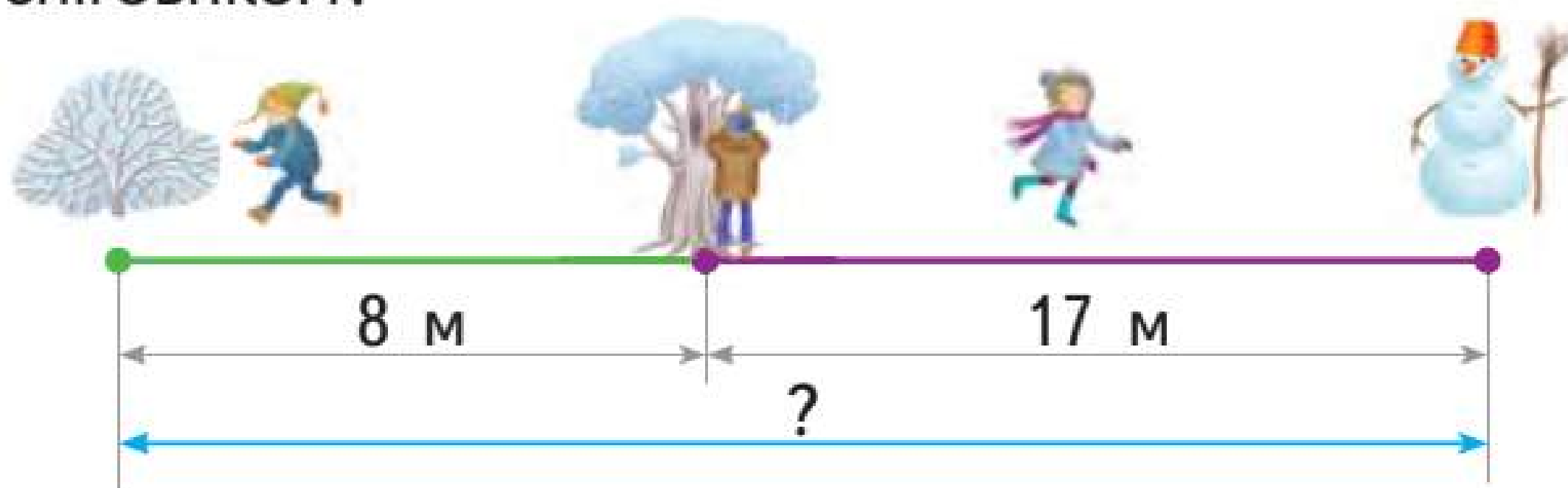

5432

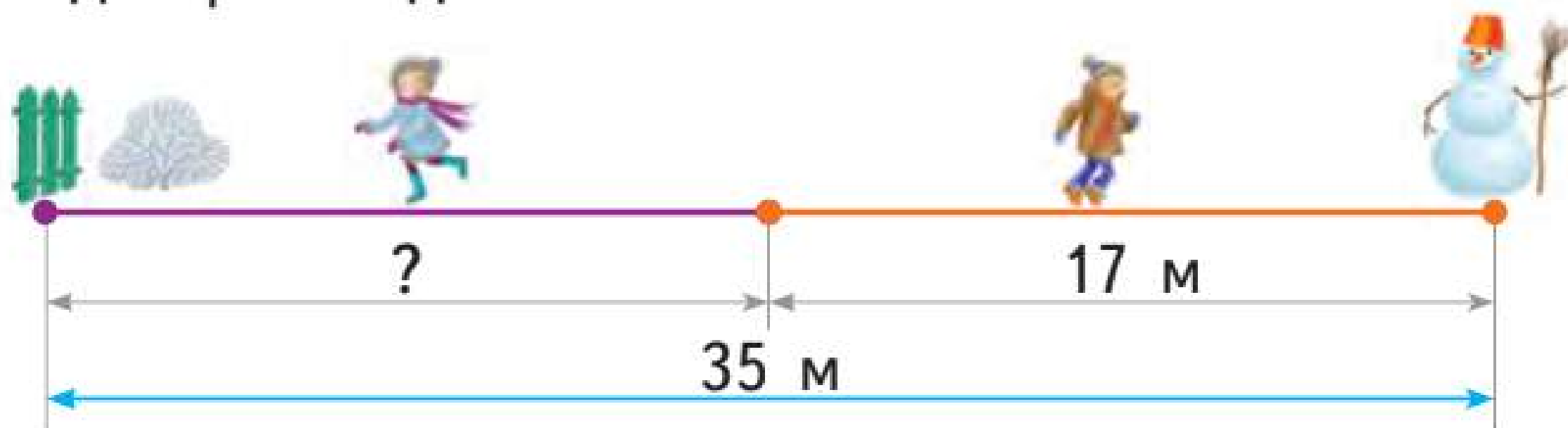
Задачі на визначення напрямку руху

1. Діти грають у хованки.

1) Першим жмурих Остап. Назар побіг ліворуч від дерева й через 8 м заховався за кущем. Катруся побігла праворуч від дерева й через 17 м заховалася за сніговиком. Яка відстань між кущем і сніговиком?

2) Потім жмурих Назар. Остап побіг праворуч від дерева й через 17 м заховався за сніговиком. Катруся побігла ліворуч від дерева і заховалася за парканом. Скільки метрів пробігла Катруся, якщо від паркана до сніговика — 35 м?

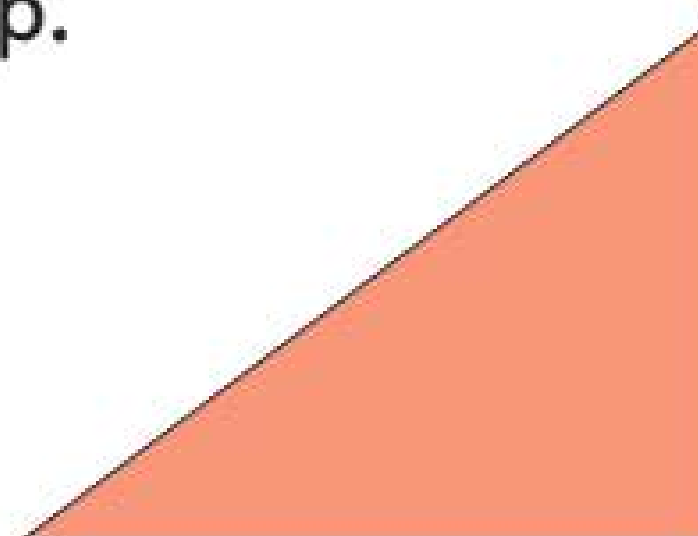
3) Тепер жмуристь Катруся. Остап побіг ліворуч від дерева 8 м і заховався за кущем. Назар пробіг праворуч від дерева 17 м і спочатку заховався за сніговиком, а потім передумав і пробіг ще 5 м у тому ж напрямку і заховався за бочкою. На скільки більше метрів пробіг Назар, ніж Остап?

2. $11 - 3 = \square$ $\square - 18 = \square$ $\square + 10 = \square$ кругле число

$\square + 32 = \square$ $\square - 3 = \square$ $\square + 1 = \square$

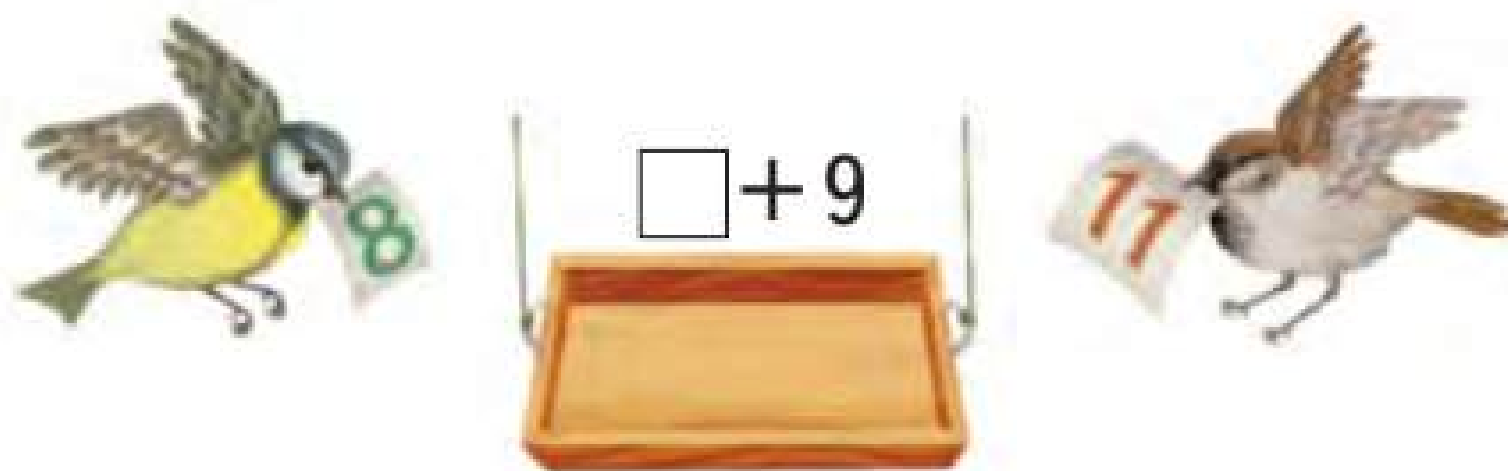
3. Порівняй периметри цих фігур.

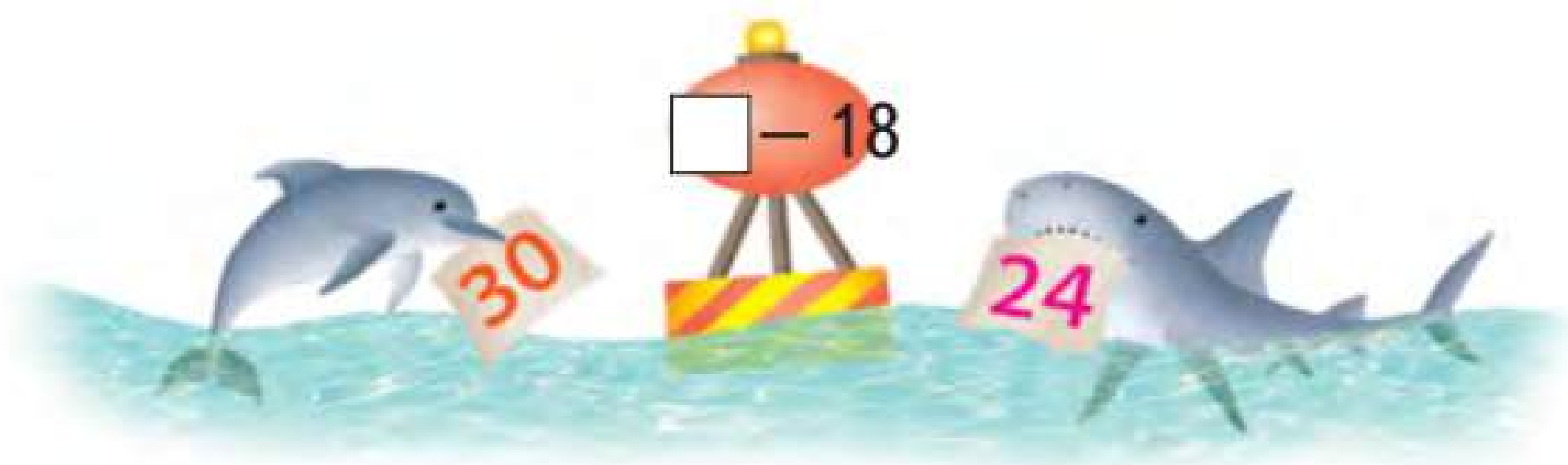
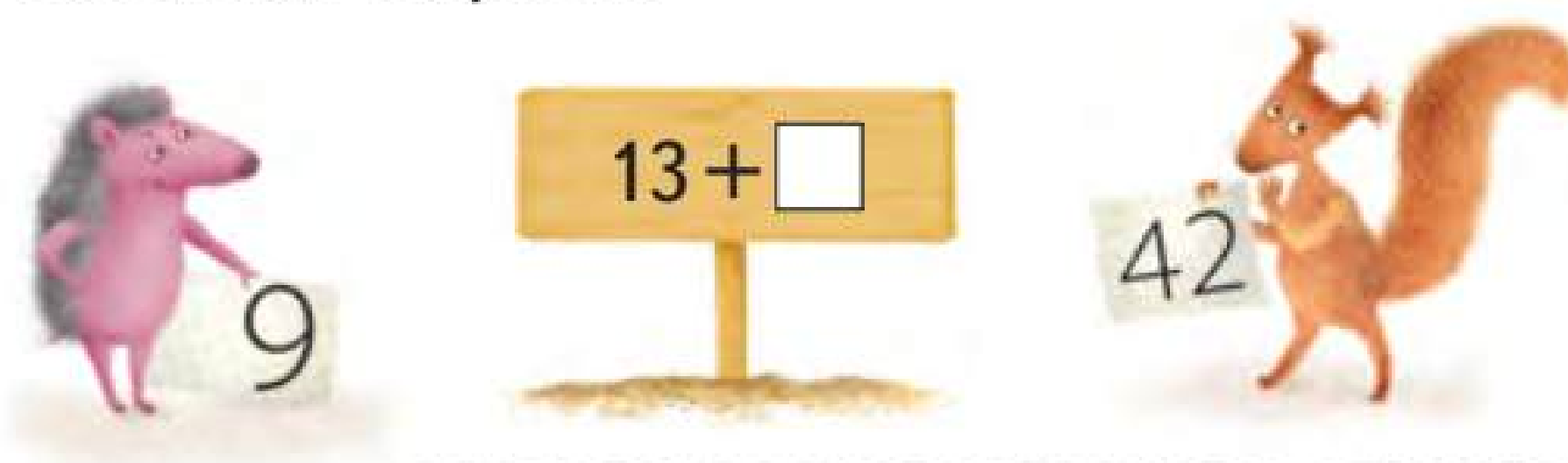
4. Якщо: 72 — це ⑨, 35 — це ⑧, 50 — це ⑤, 89 — це ⑪.

Тоді: 42 — це ②, 79 — це ③, 94 — це ④, 100 — це ⑤.

5. 1) Якщо у «віконце» підставити картку, яку тримає синичка, отримаємо вираз: $8 + 9$. Обчисли його. Підстав у «віконце» число горобчика та обчисли вираз.

2) Підстав у «віконце» числа, що на картках у тваринок. Обчисли вирази.

3) Що більше:

сума чисел
їжачка та акули

чи

різниця чисел
білочки та синички?

Вираз зі змінною

1. Підстав у «віконця» по черзі числа 6, 10, 12 і запиши значення отриманих виразів.

$$\square + 4$$

$$12 - \square$$

$$\square - 5$$

Довідничок

Якщо у «віконце» підставити маленьку латинську букву, то отримаємо:

$a + 4$ $12 - b$ $x - 5$. Це **вирази зі змінними**.

змінна a змінна b змінна x

Читають так: «а плюс 4», «12 мінус бе», «ікс мінус 5».

Числа, які підставляють замість змінної, називають **значеннями змінної**.

2. Прочитай вирази.

$$b + 8$$

$$20 - b$$

$$b - 8$$

$$12 + b$$

Знайди значення цих виразів, якщо $b = 8$.

3. Знайди значення виразу $34 + d$, якщо $d = 6, 43, 18$.

4. Доповни таблицю за зразком.

m	7	20			
$m - 5$	2		13	46	100
$100 - m$	93				

5. Запиши суму й різницю чисел c і 6. Знайди їх значення, якщо $c = 45$.

6. Вибери ті числа, які можна підставити замість змінної a у виразі $9 - a$.

$$a = 4$$

$$a = 6$$

$$a = 9$$

$$a = 10$$

7. При якому значенні змінної k сума $45 + k$ буде найбільшою? При якому значенні — найменшою?

$$k = 11$$

$$k = 12$$

$$k = 13$$

$$k = 14$$

$$k = 15$$

8. Знайди значення виразу $90 - (k + 10)$, якщо $k = 20, 7, 12$.

9. Марко щоразу брав по дві картки з коробки. Він додавав або віднімав числа на них. Які дві картки взяв Марко, якщо в результаті отримав:

- найбільшу можливу суму?
- найменшу можливу суму?
- найбільшу можливу різницю?
- найменшу можливу різницю?

Складання виразів зі змінною. Задача на три дії

1. $a = 11, 49, 28$. Збільш a на 2; зменш a на 9.

2. Склади вирази зі змінною.

t збільшити на 13;

число 80 зменшити на p ;

суму чисел 21 і 6 зменшити на m ;

різницю чисел 34 і 18 збільшити на s ;

різницю чисел 12 і n зменшити на 3.

3. Обчисли вирази у зручний спосіб, якщо $b = 1$.

$$b + 50 + 9$$

$$35 + b + 29$$

$$89 + 7 + b$$

4. Естафети з м'ячем грали 8 дівчат і 7 хлопців. До них приєдналися ще 3 дівчинки і 5 хлопців. Кого стало більше — хлопців чи дівчат? На скільки більше?

Розв'яжи задачу за запитаннями:

1) Скільки стало дівчаток?

2) Скільки стало хлопців?

3) Кого стало більше — хлопців чи дівчат? На скільки більше?

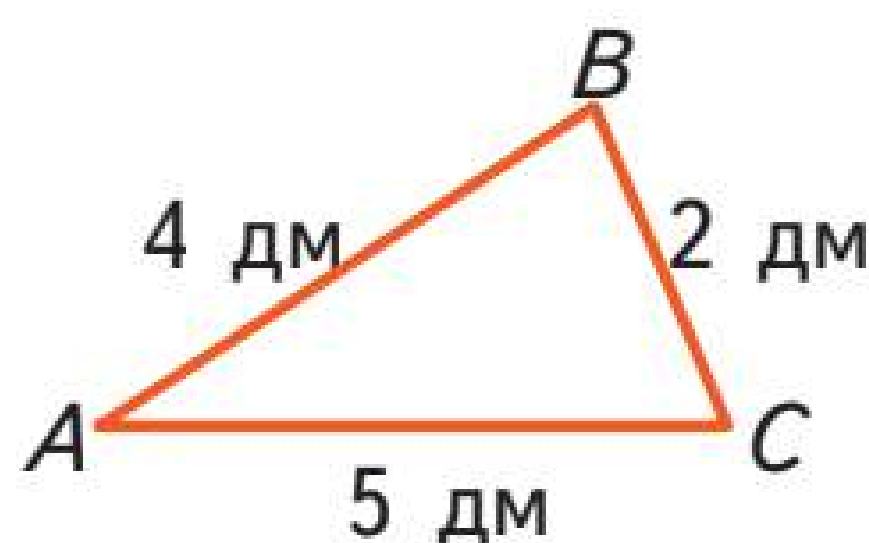

>

5. Учителька перевіряє зошити з математики і з мови. Склади задачу за таблицею й розв'яжи її.

	Треба перевірити (з.)	Перевірила (з.)	Залишилося перевірити (з.)
3 5 7	24	13	? ?
мова	21	8	

6. Тато приготував 20 дм шнурка, щоб огородити молоду яблуньку так, як це показано на малюнку. Скільки дециметрів шнурка залишилося в тата після огороження яблуньки?

7.

$18 + 4 \bigcirc 30 - 2$

$40 - 1 - 6 \bigcirc 23 + 9$

$19 - 6 \bigcirc 20 - 7$

$37 - 9 \bigcirc 47 - 19$

$5 + 5 + 5 \bigcirc 6 + 7$

$55 + 8 \bigcirc 5 + 58$

8. 1) На кожному малюнку обери такі три числа, з яких можна скласти правильну рівність. Запиши ці рівності.

2) На скільки найменше число у зеленого жучка менше від найбільшого числа у коричневого жучка?

 9. Який сірник потрібно забрати, щоб кожна рівність стала правильною?

$$9 + 8 = 15$$

$$9 + 8 = 11$$

$$9 + 8 = 18$$

$$9 + 6 = 14$$

1235

Урок 73

5432

1.

«Правда-неправда»

Якщо число 38 збільшити на 20, то одержиш 40.

Різниця чисел 53 і 7 становить 46.

Сума чисел 24 і 26 дорівнює 50.

Якщо 50 зменшити на 5, то одержиш 55.

Якщо у вираз $a - 9$ замість a підставити 20, то отримаєш 12.

Якщо сума двох доданків — 22,
перший доданок — 12,
тоді другий доданок — 34.

Зменшуване — 14. Різниця — 9.
Отже, від'ємник — 5.

2. Двоє братів вийшли з дому в одному напрямку: старший — до бібліотеки, молодший — у басейн. Розглянь малюнок. Що розташоване ближче — бібліотека чи басейн? На скільки ближче?

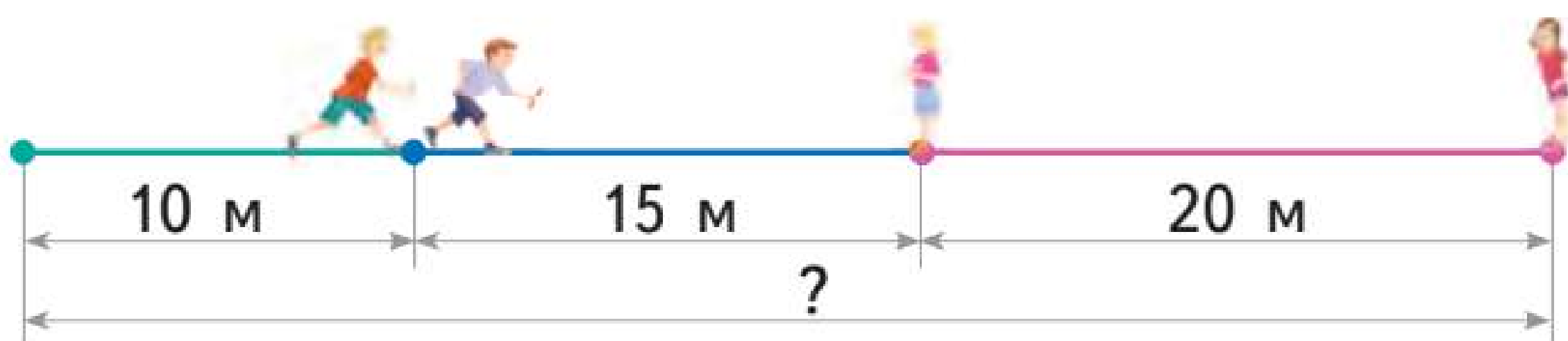
3. Андрійко з татом пройшли 38 м від хати до кіоску з квітами. Купивши квіти, вони пройшли у зворотному напрямку 62 м до зупинки, щоб зустріти маму.

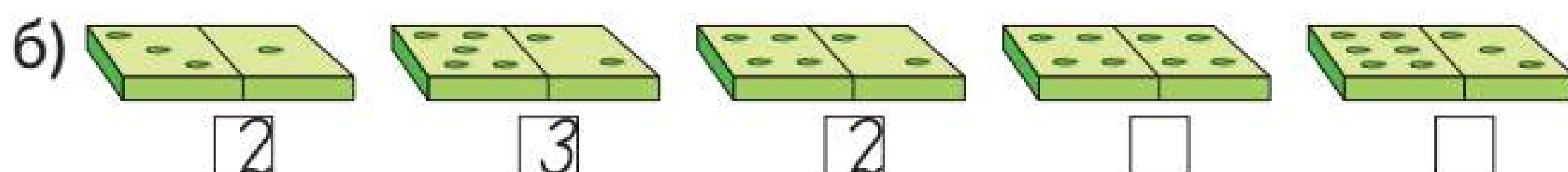
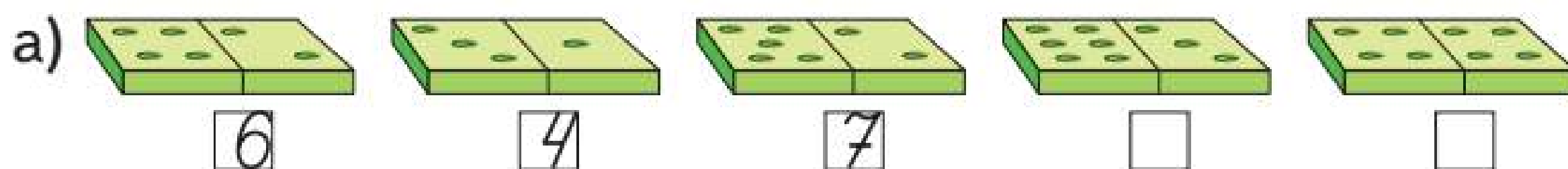
- 1) Скільки всього метрів пройшли Андрійко з татом?
- 2) Скільки метрів пройдуть вони з мамою від зупинки до хати?

4. Склади задачу за початком і схематичним малюнком. Розв'яжи її.

Діти беруть участь в естафеті. Перший хлопчик пробіг 10 м до другого. Другий хлопчик пробіг

 5. Які числа потрібно поставити у «віконця»?

 6.

$$a + 1 \bigcirc a - 1$$

$$b + 0 \bigcirc b - 0$$

$$1 + c \bigcirc 0 + c$$

$$a + b \bigcirc b + a$$

$$e + 10 \bigcirc e + 11$$

$$(30 + a) + 7 \bigcirc 30 + (a + 7)$$

7. На першій галявині зацвіло 15 підсніжників, на другій — 11, а на третій — на 9 підсніжників більше, ніж на перших двох галявинах разом. Скільки підсніжників зацвіло на третій галявині?

 8. Де слід покласти один сірник так, щоб кожна рівність стала правильною?

$$1 + 7 = 14$$

$$12 - 5 = 3$$

$$3 + 7 = 16$$

$$13 - 5 = 7$$

Рік. Пори року. Місяці

1. Левко побачив у дитячій енциклопедії таку схему. Розглянь її.

2. Допоможи Левкові вибрати правильні відповіді.

- 1) Рік має **2, 3, 4** пори року. Назви їх.
- 2) Перед зимою була **весна, літо, осінь**.
- 3) Після літа настане **весна, осінь, зима**.
- 4) Між зимою і літом — **осінь, весна**.
- 5) Кожна пора року має по **2, 3, 4** місяці.
- 6) У році — **10, 11, 12** місяців.
- 7) Жовтень — **весняний, осінній** місяць,
а квітень — **весняний, літній** місяць.
- 8) Липень настане **восени, взимку, влітку**.
- 9) До весняних місяців не належить
березень, червень, квітень, грудень.
- 10) Узимку ніколи не настане **травень, грудень, січень**.

3. Собаці Жучці виповнилося 2 роки і 3 місяці, а собаці Кудлаю — 25 місяців. Який собака старший?

4. Мартуся поїхала в гості до бабусі у червні й повернулася додому через 2 місяці. У якому місяці Мартуся повернулася додому?

Дорослі вміють на кулачках дізнаватися, скільки днів у кожному місяці. Указуючи на «горбочки» і «ямки», вони називають місяці за порядком так, як показано на малюнку.

Довідничок

Ці місяці мають по 31 дню.

Ці місяці мають по 30 днів.

У лютому — 28 або 29 днів.

5. Що триває довше?

1 місяць чи 3 тижні?

1 місяць чи 40 днів?

2 тижні чи 15 днів?

2 роки чи 17 місяців?

6. Дай відповіді на запитання.

- Скільки місяців у році мають по 30 днів? Назви їх.
- Скільки місяців у році мають по 31 дню? Назви їх.
- Які два місяці-«сусіди» мають по 31 дню?
- Якщо сьогодні 28 квітня, то через скільки днів буде 1 травня?
- Скільки днів минуло між 27 жовтня та 2 листопада?
- Скільки днів триває літо? А осінь?

7. У січні школярі та школярки відпочивали 16 днів, а решту днів училися в школі. На скільки менше робочих днів, ніж вихідних, було в дітей у січні?

8. Діти спостерігали за погодою в грудні: 14 днів ішов сніг, 9 днів були сонячними, а решта — похмурими. Скільки днів у грудні були похмурими?

 9. День народження Іринки — 30 березня. Леся народилася на 2 дні пізніше, ніж Іринка. А Іванка — на 4 дні раніше, ніж Іринка. Коли день народження Лесі? А коли — Іванки?

1235

Урок 75

54321

Одиниці часу. Додавання, віднімання, порівняння

1. Обчисли вирази за зразком.

Зразок

$$2 \text{ роки } 1 \text{ міс.} - 5 \text{ міс.} = \square$$

$$1 \text{ рік } 13 \text{ міс.} - 5 \text{ міс.} = 1 \text{ рік } 8 \text{ міс.}$$

2 роки — 9 міс.
4 роки — 7 міс.

5 років 2 міс. — 9 міс.
10 років 1 міс. — 11 міс.

2. Обчисли вирази за зразком.

Зразок

$$2 \text{ роки } 10 \text{ міс.} + 4 \text{ міс.} = \square$$

$$2 \text{ роки } 14 \text{ міс.} = 3 \text{ роки } 2 \text{ міс.}$$

$$\begin{array}{l} 2 \text{ роки } 6 \text{ міс.} + 6 \text{ міс.} \\ 4 \text{ роки } 7 \text{ міс.} + 5 \text{ міс.} \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 5 \text{ років } 8 \text{ міс.} + 9 \text{ міс.} \\ 10 \text{ років } 4 \text{ міс.} + 11 \text{ міс.} \end{array}$$

3. Упродовж зими інструктор навчив кататися на лижах 85 дітей. Із них:

у грудні	у січні	у лютому
33 дитини	35 дітей	? — решту

Скількох дітей інструктор навчив кататися на лижах у лютому?

4. Іринка гостювала в бабусі з 28 грудня по 8 січня включно. Скільки днів Іринка гостювала в бабусі?

5. Петрик і Ксеня відпочивали в січні в Карпатах. Петрик був там 3 тижні, а Ксеня — цілий місяць без 5 днів. Хто пробув довше в Карпатах? На скільки?

6. Що триває довше: весна чи осінь?

7. Знайди і запиши вирази, між якими можна поставити знак «=».

$$\begin{array}{l} 4 \text{ роки} - 4 \text{ міс.} \\ 31 \text{ міс.} - 19 \text{ міс.} \\ 5 \text{ років} - 12 \text{ міс.} \\ 6 \text{ міс.} + 6 \text{ років} \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 70 \text{ років} - 4 \text{ роки} \\ 8 \text{ років} - 6 \text{ років } 12 \text{ міс.} \\ 2 \text{ роки } 10 \text{ міс.} + 1 \text{ рік } 2 \text{ міс.} \\ 17 \text{ років } 6 \text{ міс.} - 14 \text{ років} \end{array}$$

 8. Мамі — 24 роки, а її донечці — стільки ж місяців. Скільки років донечці?

 9. У дужках записано числа. Визнач, яке число з поданих у дужках у яке віконце слід вставити, щоб отримати правильну рівність.

$$\square + \square - \square = 22 \quad (16, 9, 15) \quad \square - \square + \square = 37 \quad (12, 29, 4)$$

1235

Урок 76

5432

Календар

1. Степанко виготовив календарик. Назви пропущені дати.

Грудень						
Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд
				1		3
4			7		9	
	12			15		
18	19			22		24
25		27	28		30	31

- Який день тижня був першим у грудні?
- 25 грудня — Різдво. Які дні тижня є «сусідами» цього святкового дня?
- На яке число припадає друга неділя грудня?
- Степанко отримав подарунок від Святого Миколая в ніч проти першої середи грудня. Яке це число?
- Іменини Степанка припадають на четверту середу грудня. Яке це число?

- Через 2 дні після своїх іменин Степанко з друзями був у кінотеатрі. Коли це відбулося?
- Степанко з батьками катався на лижах 16 і 17 грудня. У які дні тижня це було?
- Який день тижня був останнім у грудні?
- Якого числа була остання субота грудня?
- Назви всі дати грудня, коли була неділя.
- Скільки разів у грудні була субота? А скільки — п'ятниця?

2. Василько відпочивав у таборі 2 тижні і ще 3 дні. Скільки всього днів Василько відпочивав у таборі?

3. 2 роки 3 міс. + 6 міс.
3 роки 4 міс. + 8 міс.
12 міс. + 4 роки

7 років — 7 міс.
3 роки 3 міс. — 12 міс.
20 міс. — 1 рік 3 міс.

4. У понеділок кондитер спік 12 тістечок. Кожного наступного дня він пік на 2 тістечка більше, ніж попереднього. Скільки тістечок кондитер спік у п'ятницю?

5. Тато вчить англійську мову. У понеділок він вивчив 7 нових слів. Кожного наступного дня він вивчав на 3 слова більше, ніж попереднього. Скільки всього слів вивчив тато з понеділка до четверга?

6. У Мартусі день народження в п'ятницю, а в Сергійка — на 5 днів пізніше. Який це буде день тижня?

7. Сніг ішов у день перед п'ятницею, в день перед серединою та у два наступні дні після суботи. У які дні не йшов сніг?

Тривалість доби. Орієнтування за годинником

1. Прочитай довідничок.

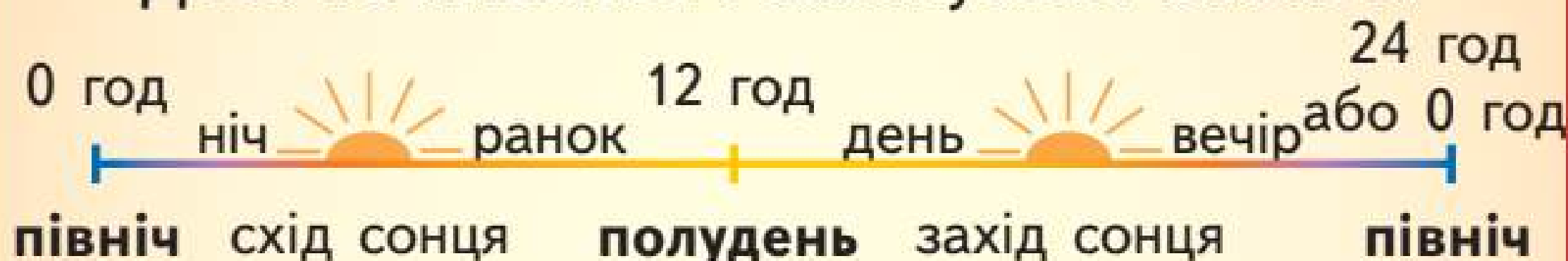

Довідничок

Північ — початок доби (0 год або 24 год).

Полудень — це середина доби (12 год).

Доба починається і закінчується опівночі.

З півночі до полудня минає 12 год.

Від полудня до півночі — теж 12 год.

$$12 \text{ год} + 12 \text{ год} = 24 \text{ год}$$

24 години — це тривалість однієї доби.

$$1 \text{ доба} = 24 \text{ год}$$

2. Щоб бути здоровою, семирічна Наталя спить 9 год на добу. Скільки часу впродовж доби вона не спить?

3. Сторож має чергувати в саду 1 добу. Склади вирази, щоб дізнатися:

- Скільки йому залишилося чергувати, якщо від початку чергування минуло 2 год? 9 год? 12 год? 20 год?
- Скільки часу сторож уже прочергував, якщо йому залишилося ще чергувати 13 год? 10 год? 6 год? 1 год?

4. Вивчайко замислився:

Розумійко:

Доба має 24 години, а на годиннику лише 12 чисел. Як позначати решту годин?

Не хвилюйся, Майстер Часу все передбачив! Розглянь годинник.

0 год — це початок доби. Рухаючись за синьою стрілкою, називай години за порядком. Це — нічні та ранкові години. 12 год — це середина доби. Рухаючись за червоною стрілкою, називай години далі: 13, 14, Це — години дня та вечора. На справжньому годиннику ти їх не побачиш, тому запам'ятай їх розташування.

5. Години по полудню можна називати двома способами:

Перший спосіб:

третя година дня

$$3 + 12 = 15 \text{ (год)}$$

четверта година дня

...

восьма година вечора

$$8 + 12 = 20 \text{ (год)}$$

одинадцята година вечора

...

дванадцята година ночі

$$12 + 12 = 24 \text{ (год)}$$

Другий спосіб:

п'ятнадцята година

...

двадцята година

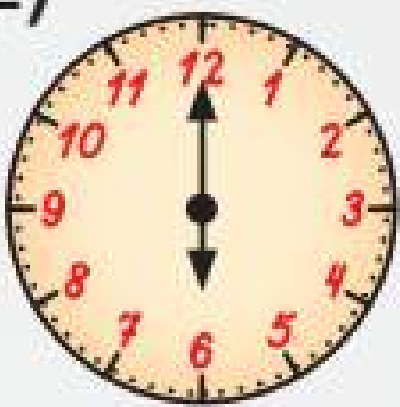
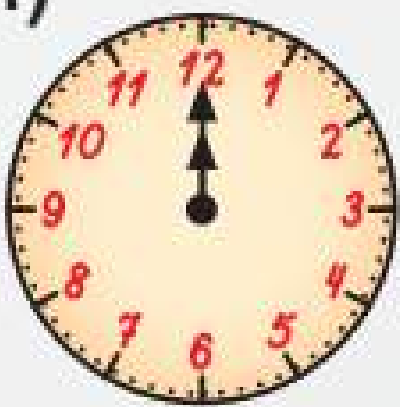
...

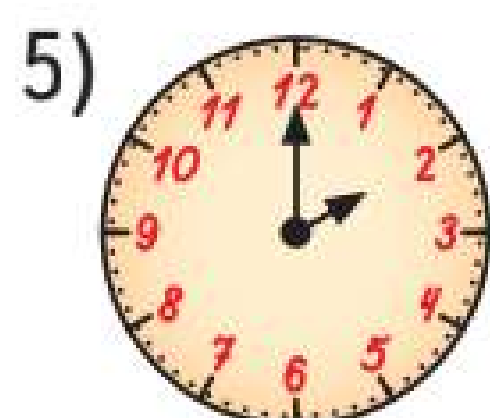
північ

Потренуйся називати час по-іншому:

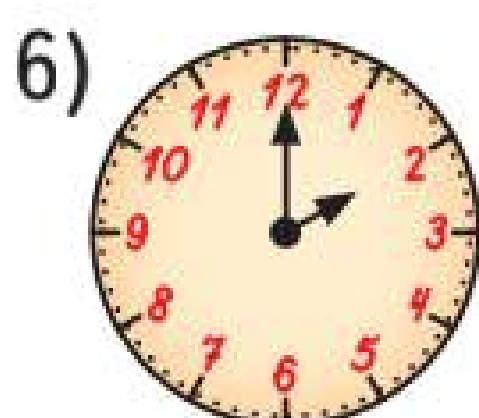
- сьома година вечора;
- п'ята година по полудню.

6. Скажи, котра година, двома способами за зразком.

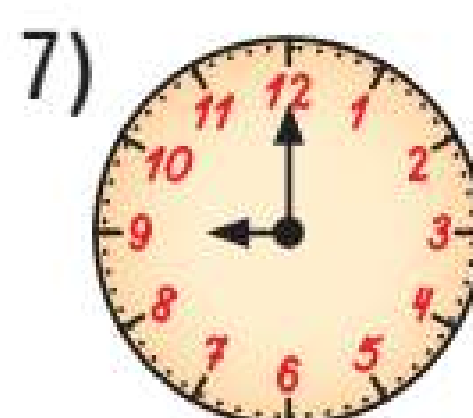
		Зразок	
1)		6 год Шоста годи- на ранку	
	ранок		
2)		18 год Шоста годи- на вечора	
	вечір		
3)		0 год або 24 год 12 година ночі (північ)	
	ніч		
4)		12 год 12 година дня (полудень)	
	день		

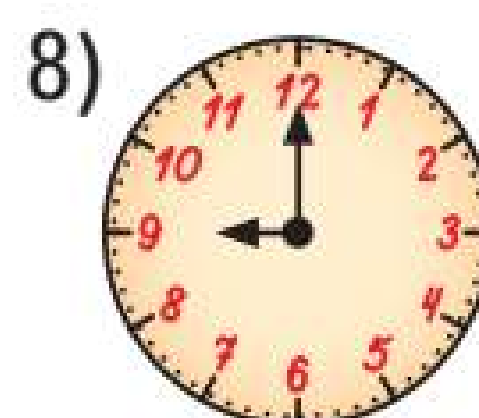
ніч

день

ранок

вечір

7. О сьомій годині вечора в школі — батьківські збори. Скільки часу залишилося до початку зборів, якщо зараз п'ятнадцята година?

 8. Сашко спав з 10 год вечора до 8 год ранку. Мартуся заснула о 21 год, а прокинулась о 7 год ранку. Хто спав довше: Сашко чи Мартуся?

 9. О другій годині дня у Києві йшов дощ. Чи буде в Києві сонячна погода через 12 год?

10. Два лінивці, Сплюшок і Позіхайко, хотіли знати, хто з них менше лінується. Допоможи їм це з'ясувати.

11. У Юрка сьогодні день народження. По обіді будуть гості. Ось розклад їхнього прибуття:

Бабуся з дідусем	О другій годині дня
Тітка Марія із сином Петриком	3:00
Двоюрідна сестричка Юля	5:00
Сусіди	Дев'ятнадцята година

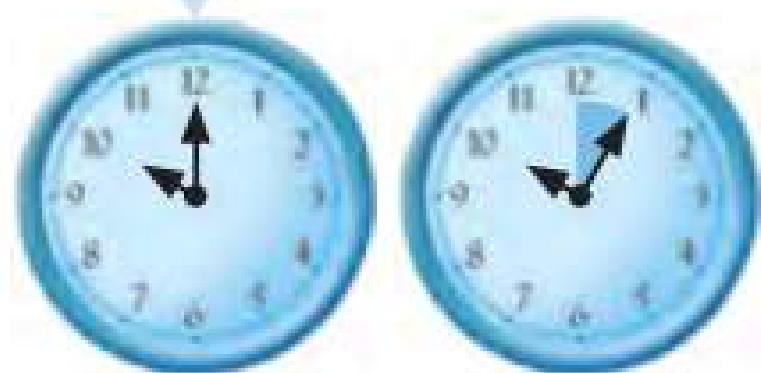
- Зараз — полудень. Через скільки годин треба зустрічати бабусю та дідуса?
- Через скільки часу після приїзду бабусі й дідуса прибуває тітка Марія з Петриком?
- Скільки часу чекатимуть бабуся з дідусем, поки прибуде Юля? Поки прийдуть сусіди?

Хвилина**1. Розігрій свій мозок!**

- Полічи від 45 до 60.
- Полічи десятками до 80.
- Полічи п'ятірками до 60.
- Назви числа у порядку спадання, починаючи з 12.
- Полічи п'ятірками у зворотному порядку від 70 до 25.

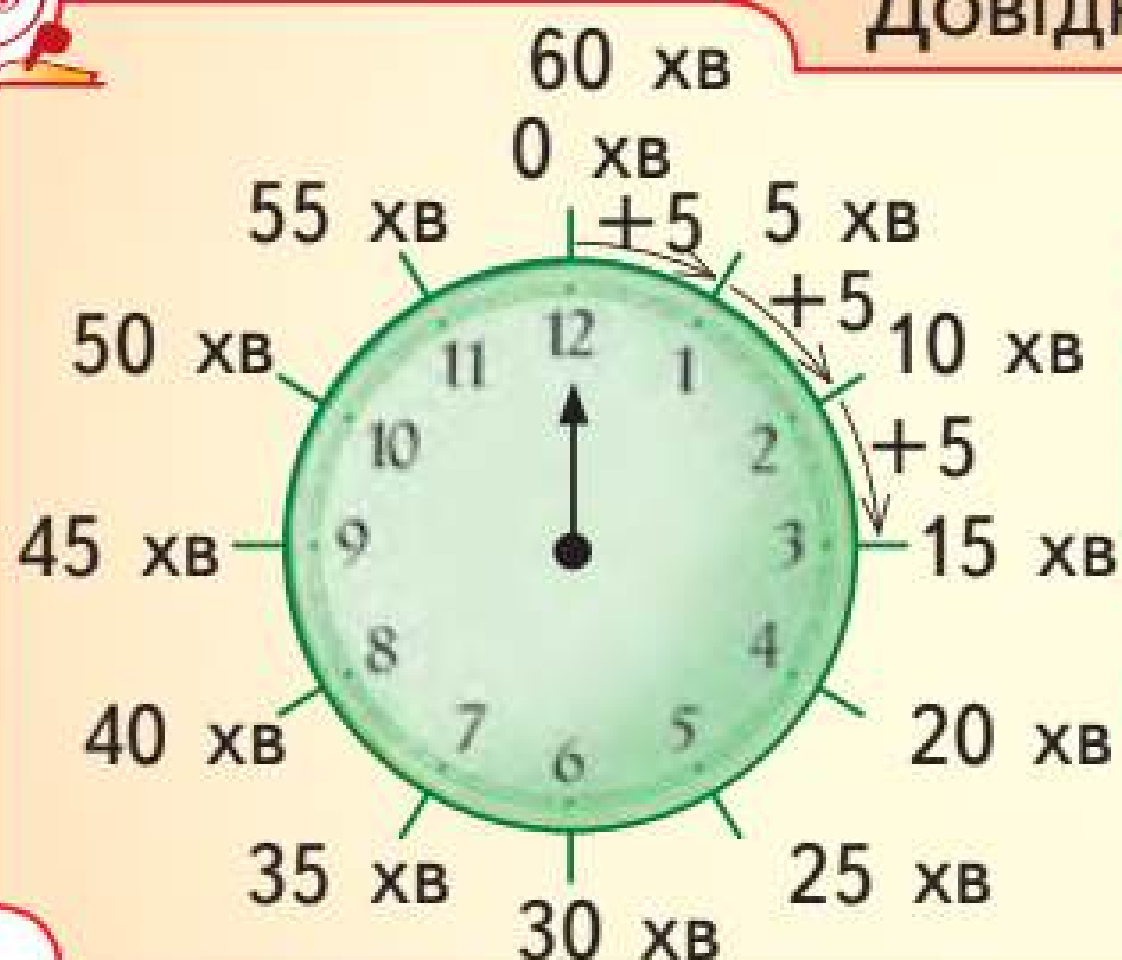
2. Розглянь годинники і порівняй їх.

Велику стрілку називають хвилинною стрілкою, а малу — годинною.

Якщо хвилинна стрілка перемістилася від одного числа до наступного, минуло 5 хвилин (5 хв).

- Куди переміститься хвилинна стрілка, якщо мине ще 5 хв? А потім ще 10 хв?

3. Розглянь, за скільки хвилин зробить один повний оберт хвилинна стрілка.**Довідничок**

Якщо хвилинна стрілка зробила один повний оберт, минула
1 година (1 год).
 $1 \text{ год} = 60 \text{ хв}$

4. Що триває довше: 5 хв чи 1 год?

5. Вибери правильну відповідь:

1) Хвилинна стрілка переходить від одного числа до наступного за **1 год, 5 хв, 1 хв**.

2) Годинна стрілка переходить від одного числа до наступного за **1 год, 5 хв, 60 хв**.

 3) Якщо хвилинна стрілка перемістилася з числа 12 на число 4, то минуло **4 хв, 16 хв, 20 хв**.

 4) Якщо минуло 10 хв, то хвилинна стрілка перемістилася з числа 2 на число **12, 4, 8**.

 6. Яка стрілка переміщається повільніше: годинна чи хвилинна?

7. У фотосалоні зайчик-фотограф фотографував друзів-звірят. Кожному було відведено по 5 хв. Як розмістяться хвилинні стрілки на годинниках?

Фото	Початковий час	Кінцевий час
 Мишка		
 Борсук		

Фото	Початковий час	Кінцевий час
 Єнотик		
 Їжачок		

8. У програмі передач написано, що мультфільм «Попелюшка» починається о 20 год. Зараз на годиннику 6 год вечора. Через скільки часу розпочнеться мультфільм?

9. Що можна зробити за 5 хв?

1) Надійка за 5 хв: приготувала чай, застелила ліжко, помила яблуко.

Що корисного ти можеш встигнути за 5 хв?

2) Засічи на годиннику 5 хв і обчисли стільки виразів, скільки встигнеш.

$$52 - 9 + 30$$

$$32 + 28 - 45$$

$$72 - (54 - 28)$$

$$15 + 16 + 17$$

$$61 - 34 - 27$$

$$98 - (65 + 28)$$

Обчислено виразів!

Скажи: 5 хв — це довго?

10. Наприкінці травня норма з техніки читання для 2 класу — 60 слів за хвилину. У січні Надійка з 2-А класу читала 42 слова за хвилину. У березні — на 10 слів за хвилину більше, ніж у січні. У травні — на 14 слів за хвилину більше, ніж у березні. Чи виконала Надійка норму з техніки читання?

Дія множення

- Скільки зайчиків дивляться мультфільм?
 - По скільки вух у кожного зайчика?
 - Скільки вух у чотирьох зайчиків?

Довідничок

Додавання однакових доданків можна замінити дією **множення**.

Дія множення позначається крапкою: $\odot$

Рівність записують так: $2 \cdot 4 = 8$

Читають так: 2 помножити на 4, дорівнює 8.

- Заміни додавання множенням за зразком.

Зразок: $3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 3 \cdot 5$

$$6 + 6 + 6 = \dots$$

$$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 = \dots$$

$$7 + 7 + 7 + 7 = \dots$$

$$1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1 = \dots$$

3. Заміни множення додаванням за зразком.

Зразок: $5 \cdot 3 = 5 + 5 + 5$

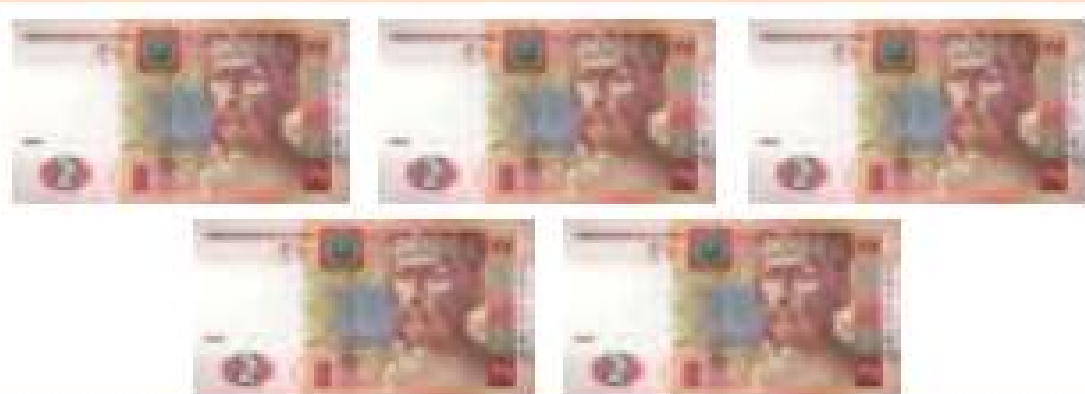
$2 \cdot 6 = \dots$

$8 \cdot 4 = \dots$

$7 \cdot 2 = \dots$

$9 \cdot 8 = \dots$

4. Розглянь малюнки й доповни записи.

$\square + \square + \square + \square + \square = \square$
 $2 \cdot \square = \square$

$\square + \square + \square + \square = \square$
 $5 \cdot \square = \square$

$\square + \square + \square + \square + \square + \square = \square$
 $\square \cdot 6 = \square$

$\square + \square + \square + \square = \square$
 $\square \cdot 4 = \square$

5. Зроби малюнок до задачі й розв'яжи її.

У кожній з трьох ваз по 7 тюльпанів.
Скільки всього тюльпанів у цих вазах?

1 в. — 7 т.
3 в. — ?

6. Перевір за зразком, чи правильно обчислено вирази на множення.

Зразок: $8 \cdot 3 = 24 \rightarrow 8 + 8 + 8 = 24$ — правильно

$6 \cdot 2 = 12$

$9 \cdot 2 = 13$

$3 \cdot 4 = 12$

$7 \cdot 5 = 22$

7. $7+7+7 \bigcirc 7 \cdot 2$ $6 \cdot 5 \bigcirc 6+6+6+6$
 $3+3+3 \bigcirc 3 \cdot 4$ $1 \cdot 4 \bigcirc 1+1+1+1$

8. На скільки $3 \cdot 2$ менше, ніж $3 \cdot 4$?

9. Склади і розв'яжи задачу за скороченим записом.

Перший корж — 45 свічок
 Другий корж — 25 свічок
 Третій корж — 18 свічок
 Четвертий корж — ?

100 свічок

1235

Урок 80

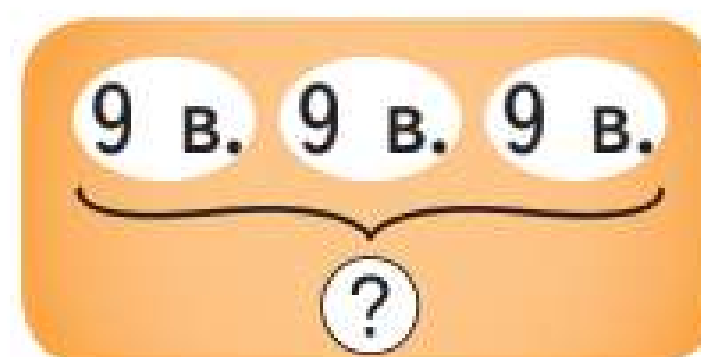
5432

Множник, множник, добуток. Переставний закон множення

1. В одній порції — 9 вареників. Скільки вареників у трьох таких порціях?

Перемалюй схематичний малюнок і розв'яжи задачу додаванням, а потім заміни дією множення.

2. Зроби схематичний малюнок до задачі й розв'яжи її.

В одній порції — 3 кульки морозива. Скільки кульок морозива в шести таких порціях?

множник ← $6 \cdot 4 = 24$ → результат множення

множник добуток

- перший множник — 4, другий множник — 6, добуток — 24;
- добуток чисел 4 і 6 становить 24.

$$4 \cdot 2 = 8$$
$$2 \cdot 5 = 10$$

Довідничок

$$5 \cdot 2 = 2 \cdot 5$$

5. Зафарбуй у зошиті:

1) 2 рази по 3 клітинки; 2) 3 рази по 2 клітинки.

Порівняй кількість зафарбованих клітинок.

Вибери запис до кожного завдання.

$$3 \cdot 2 = 6$$

$$2 + 3 = 5$$

$$3 + 2 = 5$$

$$2 \cdot 3 = 6$$

6. Скільки лапок у чотирьох курчат? Скільки лапок у двох цуценят? Склади вирази на множення й порівняй їх значення.

7. Висота однієї табуретки — 4 дм. Клоун поставив 3 такі табуретки одна на одну і піднявся на верхню. На якій висоті опинився клоун?

 8. Я — число між 9 і 20. Якщо до мене додати 6, моя остання цифра стане 8. Яке я число?

1235

Урок 81

5432

Таблиця множення числа 2. Порядок дій

1. Полічи двійками від 2 до 20 у прямому і зворотному порядку. Парні чи непарні це числа? Поясни.

2. Склади вирази та обчисли їх, замінивши додаванням.

1) 5 помножити на 2;

2) перший множник — 3, другий множник — 4;

3) добуток чисел 6 і 3.

3. У лівій кишені було:

У правій кишені було:

- У якій кишені більше грошей? На скільки більше?
- У якій кишені більше монет? На скільки більше?

4. Додавати багато разів одне і те саме число — незручно.

Тому придумали дію множення і склали таблиці.

Таблиця множення числа 2		
2	 Знаю $\longrightarrow$	$2 \cdot 1 = 2$
$2 + 2$		$2 \cdot 2 = 4$
$2 + 2 + 2$		$2 \cdot 3 = 6$
$2 + 2 + 2 + 2$		$2 \cdot 4 = 8$
$2 + 2 + 2 + 2 + 2$		$2 \cdot 5 = 10$
$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2$		$2 \cdot 6 = 12$
$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2$		$2 \cdot 7 = 14$
$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2$		$2 \cdot 8 = 16$
$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2$		$2 \cdot 9 = 18$
$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2$		$2 \cdot 10 = 20$

5. Скористайся переставним законом множення й перепиши по-іншому таблицю множення числа 2.

Зразок:

$$3 \cdot 2 = 6$$

$$4 \cdot 2 = \dots$$

...

6. Дідусь зауважив, що дощ періщив 45 хв. Із них: 14 хв — поки він одягався, кілька хвилин — поки йшов до автобуса, і ще 29 хв — поки дідусь їхав. Скільки часу дощило, поки дідусь ішов до автобуса?

Довідничок

У виразах без дужок спочатку виконуй дію $\odot$, а тоді — за порядком $\oplus$ та $\ominus$.

$$25 - 9 \cdot 2$$

7.

$$\begin{array}{l} 2 \cdot 3 + 2 \\ 2 \cdot 3 - 2 \end{array}$$

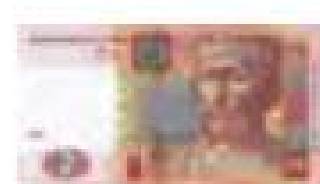
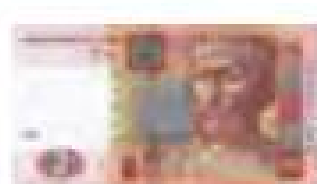
$$\begin{array}{l} 2 + 2 \cdot 6 \\ 2 + 7 \cdot 2 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 2 \cdot 4 + 2 \\ 2 \cdot 4 - 2 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 15 - 2 \cdot 6 \\ 16 - 8 \cdot 2 \end{array}$$

8. Віра навчилась добре їздити на велосипеді за 2 тижні і 3 дні. Скільки це днів? Запиши вираз і обчисли.

9. У Галі є

Чи вистачить їй грошей на горнятко?
На 2 горнятка? Скільки не вистачить?

36 грн

10. Я — одноцифрове число. Після того як число 2 помножили на мене, моя остання цифра стала 6. Яким числом я було спочатку?

1. Склади і запиши рівності на множення, щоб дізнатися:

- Скільки лапок у трьох каченят?
- Скільки лапок у сімох курчат?
- Скільки лапок у двох кошенят?
- Скільки крил у п'ятих пташок?
- Скільки щупалець у двох восьминогів?
- У восьминога — три серця. Скільки сердець у двох восьминогів?

2. Мультфільм дивилося 3 пари дитячих очей, 2 пари батьківських очей і 1 пара котячих очей. Скільки всього очей дивилося мультфільм?

3.

$$2 \cdot 4 + 8$$

$$2 \cdot 6 - 4$$

$$10 + 2 \cdot 7$$

$$22 - 2 \cdot 10$$

$$2 + 5 \cdot 2$$

$$8 - 3 \cdot 2$$

4. Склади з поданих виразів ще одну рівність і три нерівності.

$$4 \cdot 2$$

$$2 \cdot 8$$

$$2 \cdot 5 - 2$$

$$2 \cdot 7 + 2$$

Зразок:

$$4 \cdot 2 = 2 \cdot 5 - 2$$

$$4 \cdot 2 < 2 \cdot 7 + 2$$

5. Доповни рівності.

$$4 + 2 = 2 \cdot \square$$

$$6 \cdot 2 + 2 = 2 \cdot \square$$

$$2 \cdot 5 - 2 = 2 \cdot \square$$

$$2 \cdot 3 + 2 = 2 \cdot \square$$

$$8 \cdot 2 + 2 = 2 \cdot \square$$

$$7 \cdot 2 - 2 = 2 \cdot \square$$

6. Скільки кілограмів важить поросятко? Склади вираз до задачі.

—

— ?, на 12 кг більше

 7. Палиця має два кінці. Один кінець відламали. Скільки кінців залишилося? Скільки кінців у чотирьох палиць?

 8. Наталя зігнула прямокутний аркуш навпіл. Утворився прямокутник, що має сторони 3 см і 2 см. Назви розміри аркуша до того, як його зігнули. *Підказка:* задача має 2 розв'язки.

9. На День кота чорний, білий і рудий коти по черзі виступили на сцені. Їм аплодували аж 46 хв. Чорному котові аплодували 19 хв, білому — 12 хв, а рудому — решту часу. Скільки хвилин аплодували рудому котові?

1235

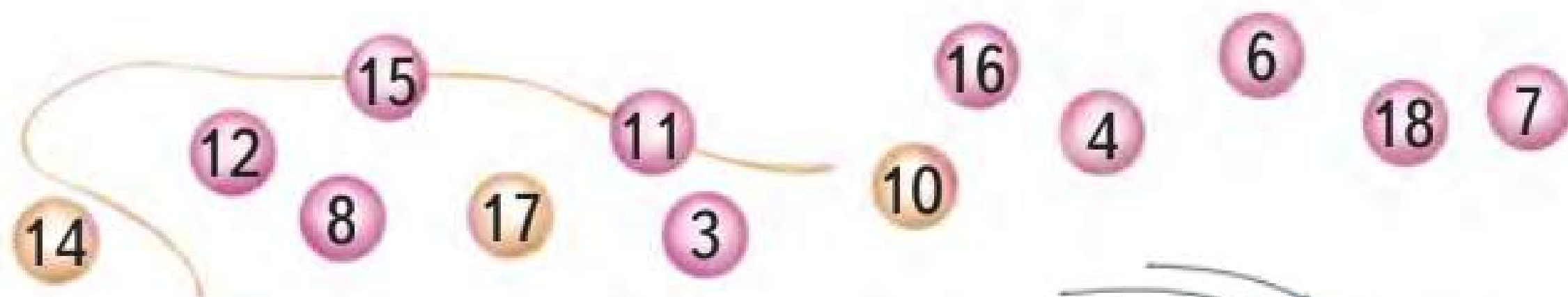
Урок 83

5432

Збільшення числа в кілька разів

1. Вибери й запиши лише ті числа, які є добутками числа 2.

2. Скільки «ріжок» у 9 тролейбусів?

3. Розв'яжи числові ланцюжки.

1) $2 \cdot 4 = \square$ $\square + 9 = \square$ $\square \cdot 5 = \square$ **кругле число**
 $\square + 3 = \square$ $\square - 18 = \square$ $\square \cdot 2 = \square$

2) $7 \cdot 2 = \square$ $\square \cdot 2 = \square$ $\square \cdot 2 = \square$ **більше ніж 99**
 $\square - 6 = \square$ $\square - 10 = \square$ $\square + 88 = \square$

Довідничок

У випадку кількох множників дії виконуються в тому порядку, як вони записані:

$$2 \overset{1}{\cdot} 4 \overset{2}{\cdot} 2 = 16$$

4. Скільки множників у кожному виразі? Обчисли.

$2 \cdot 2 \cdot 2$

$2 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 2$

$2 \cdot 3 \cdot 2$

5. У першій шпаківні живуть 3 шпаки, а в другій — у 2 рази більше. Скільки шпаків живе у другій шпаківні?

I — 3 шп.
II — ?, у 2 р. більше

Міркую так:

«У 2 рази більше» означає «стільки» та ще «стільки ж»:
 $3 + 3 = 6$ або $3 \cdot 2 = 6$.

Отже, у другій шпаківні живе 6 шпаків.

Довідничок

у 2 рази більше збільш у 2 рази удвічі більше
означають множення на 2

6. Збільш на 2 числа: 9, 28, 19, 97.

Збільш у 2 рази числа: 5, 8, 2, 6.

7. У мурашки в 3 рази більше лапок, ніж у горобця. У павука — у 4 рази більше лапок, ніж у синички. Скільки лапок у мурашки? Скільки — у павука? Запиши та обчисли вирази.

8. Максим відремонтував 2 шпаківні, а столяр — у 6 разів більше. Скільки шпаківень відремонтував столяр? Скільки шпаківень відремонтували столяр і Максим разом?

Максим — шп.
Столяр — ?, у 6 р. більше } ?

9. Склади та обчисли вирази, щоб розшифрувати номер телефону столяра. Визнач цифри під кольоровими клітинками.

Оголошення! Навчаю дітей майструвати шпаківні.

Мій телефон: — —

(Столяр Микола)

- 4 збільш у 2 рази і відніми 6;
- 2 збільш у 7 разів і додай 81;
- суму чисел 18 і 15 збільш на 7;
- різницю чисел 50 і 50 збільш на 2;
- різницю чисел 11 і 9 збільш у 2 рази:

			1)			2)	
	(	1	1	-	9	)	· 2 =

Доповни правило: У виразах з дужками спочатку виконуй...

10. Оленці та Ростіку показали однакове число. Оленка збільшила це число на 2, а Ростик збільшив його у 2 рази. Де чий результат? Яке число показали дітям?

1235

Урок 84

54321

Таблиця множення числа 3

1. Полічи трійками від 3 до 30 і назад.

Таблиця множення числа 3		
 Знаю	→	
	$3 \cdot 1 = 3$	$3 \cdot 2 = 6$
$3 + 3 + 3$		$3 \cdot 3 = 9$
$3 + 3 + 3 + 3$		$3 \cdot 4 = 12$
$3 + 3 + 3 + 3 + 3$		$3 \cdot 5 = 15$
$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3$		$3 \cdot 6 = 18$
$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3$		$3 \cdot 7 = 21$
$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3$		$3 \cdot 8 = 24$
$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3$		$3 \cdot 9 = 27$
$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3$		$3 \cdot 10 = 30$

2. $3 \cdot 3 \bigcirc 3 \cdot 2 + 3$ $3 \cdot 7 \bigcirc 2 \cdot 7 + 6$
 $3 \cdot 6 \bigcirc 3 \cdot 6 + 3$ $3 \cdot 4 \bigcirc 4 \cdot 3 - 1$
 $3 \cdot 4 - 3 \bigcirc 3 \cdot 3$ $9 \cdot 3 - 3 \bigcirc 3 \cdot 7 + 3$
 $3 \cdot 5 + 3 \bigcirc 3 \cdot 8$ $3 \cdot 8 + 3 \bigcirc 3 \cdot 10 - 3$

3. $4 = \square \cdot \square$ $6 = \square \cdot \square$ $14 = \square \cdot \square$
 $9 = \square \cdot \square$ $15 = \square \cdot \square$ $21 = \square \cdot \square$

4. Запиши у два різні рядки всі:
 • добутки з таблиці множення числа 2;
 • добутки з таблиці множення числа 3.
 Обведи числа, які є в обох рядках.

2, 4, **6**, ...
 3, **6**, 9, ...

5. Склади вирази та обчисли їх.

	6	9	8	$15 - 8$	$0 + 5$	$2 \cdot 2$
Збільш у 3 рази				$(\square - \square) \cdot 3$	$(\square + \square) \cdot 3$	$\square \cdot \square \cdot 3$

6. Висота драбини становить 3 м.
 Будівельники замовили удвічі довшу драбину,
 а пожежники — утричі довшу.
 Яку висоту буде мати драбина будівельників?
 Пожежників?

7. Накресли відрізок завдовжки 5 см. Накресли дру-
 гий відрізок, що на 3 см довший від першого, і третій
 відрізок, що удвічі довший від першого.
8. Садівник побілив 9 яблунь, а слив — у 3 рази
 більше. Скільки всього дерев побілив садівник? Ви-
 бери вираз до задачі? Поясни свій вибір.

$9 + 3$ $9 \cdot 3$ $9 + (9 + 3)$ $3 \cdot 9$ $9 + 9 \cdot 3$

9. Оля додавала або множила числа на двох різних картках. Які результати вона не могла отримати?

4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12.

1235

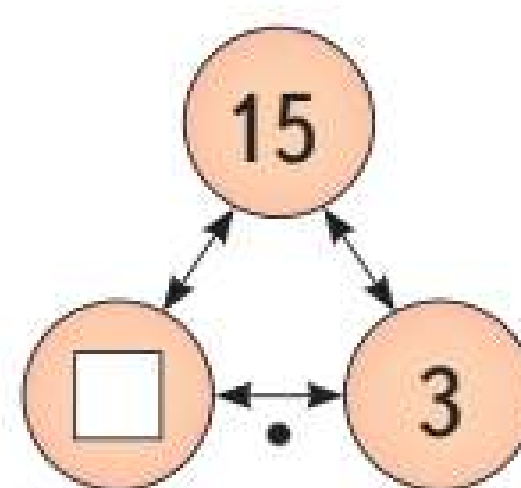
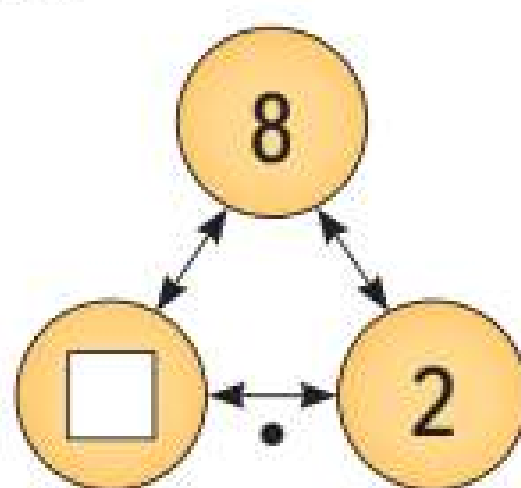
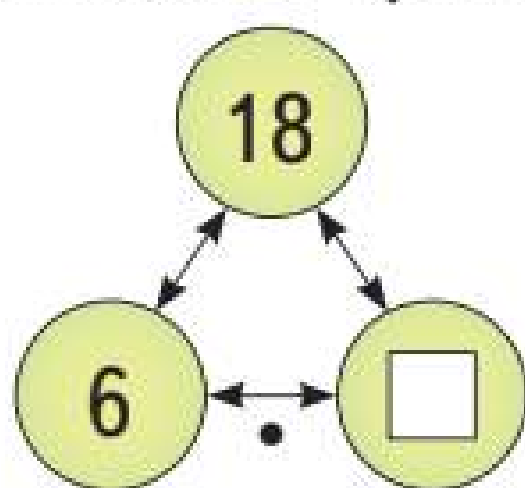
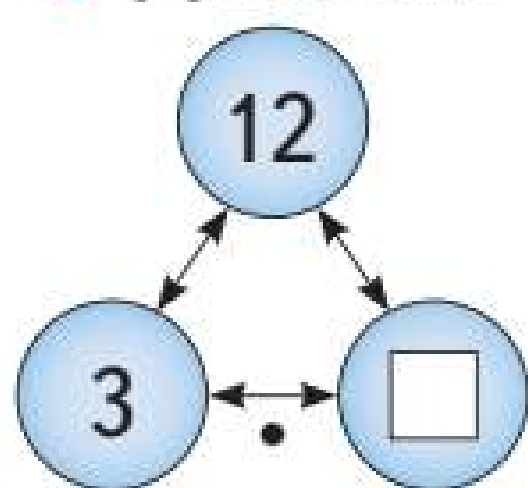

Урок 85

5432

1. Доповни «числові трійки».

2. Вибери й запиши лише ті числа, які є добутками числа 3.

3. Марічка на 3 роки старша за Олю. Оля у 3 рази старша за Віру. Вірі 6 років. Скільки років Марічці?

4. Діти отримали завдання скласти із сірників трикутники. Хто правильно виконав завдання?

Леся

Гліб

Єва

Скільки сірників потрібно кожній дитині, щоб скласти по 3 такі трикутники, які вони вже склали?

 5. Склади з 5 сірників два трикутники, а із 7 сірників — три трикутники.

6. Їдучи до школи, Іринка побачила 7 світлофорів.

Скільки «очей» у семи світлофорів?

7. Склади за малюнком: • задачу на одну дію;
• задачу на дві дії.

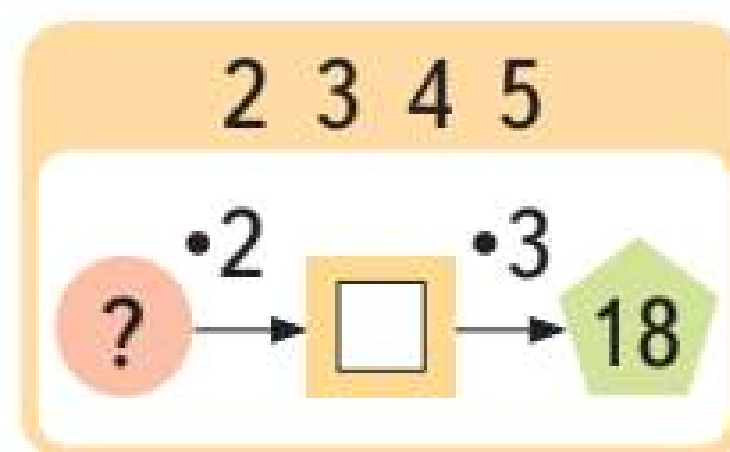
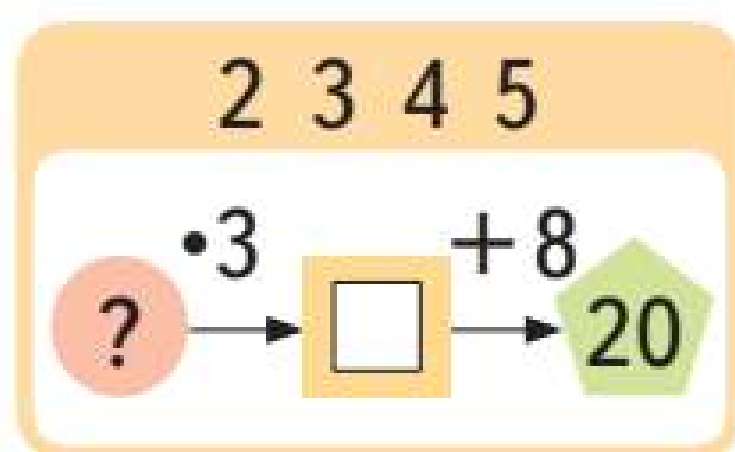
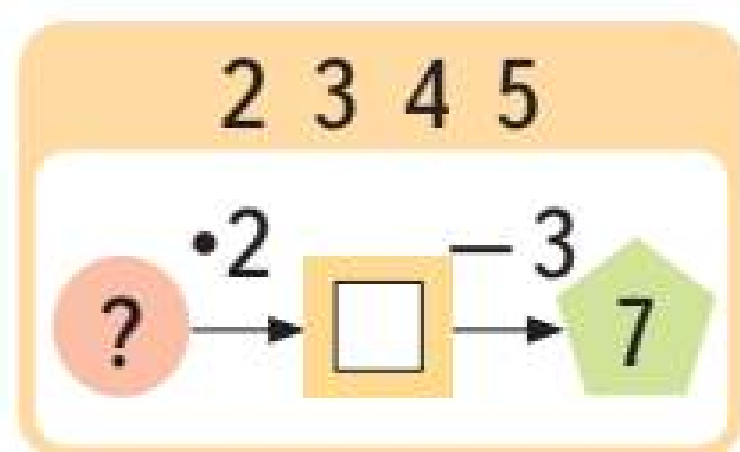
8 грн

?, у 3 рази дорожчий

Запиши скорочено умову й розв'язання другої задачі.

8. З кожного табло комп'ютер вибрав одне з чотирьох чисел, виконав з ним дії й видав результат. Дізнайся, яке це було число.

1235

Урок 86

5432

Таблиця множення числа 4

1. Червоний, синій і зелений олівці виконують дії з числами у таблиці.

5	17	22	39
40	35	30	25
2	8	14	20
70	7	13	31

- 1) Червоний олівець зменшив кожне кругле число на 14.
- 2) Синій олівець збільшив найменше число у 3 рази.
- 3) Зелений олівець збільшив кожне двоцифрове не-парне число на 9.

Запиши та обчисли вирази для кожного олівця.

2. Знайди значення виразу $2 \cdot a$, якщо $a = 5, 6, 7$. Порівняй добутки. Цікаво, чому вони збільшуються?

3. Знайди значення виразу $b \cdot 3$, якщо $b = 5, 4, 3$. Порівняй добутки. Цікаво, чому вони зменшуються?

4. Полічи четвірками від 4 до 20; від 40 до 20. Це парні чи непарні числа?

5. Полічи четвірками лапки всіх песиків.

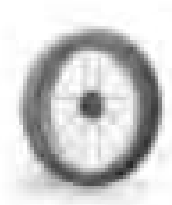
Таблиця множення числа 4			
 Знаю $\longrightarrow$	$4 \cdot 1 = 4$	$4 \cdot 2 = 8$	$4 \cdot 3 = 12$
$4 + 4 + 4 + 4$			$4 \cdot 4 = 16$
$4 + 4 + 4 + 4 + 4$			$4 \cdot 5 = 20$
$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4$			$4 \cdot 6 = 24$
$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4$			$4 \cdot 7 = 28$
$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4$			$4 \cdot 8 = 32$
$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4$			$4 \cdot 9 = 36$
$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4$			$4 \cdot 10 = 40$

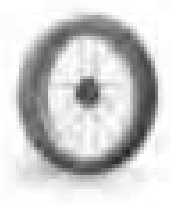
6. $4 \cdot 3 + 4$ $50 - 4 \cdot 7$ $26 + 3 \cdot 8$
 $4 \cdot 5 - 4$ $4 \cdot 10 - 7$ $100 - 3 \cdot 9$

7. Джинси мають 4 кишені. Скільки кишень мають четверо таких джинсів?

 8. Оленка мешкає в першому під'їзді дев'ятиповерхового будинку, у квартирі № 28. На кожному поверсі — по 4 квартири. Скільки квартир в Оленчиному під'їзді? На якому поверсі мешкає Оленка?

9. У магазині продаються дитячі автомобілі, двоколісні та триколісні велосипеди. Доповни таблички.

кількість	
	
1	2
2	4
5	?
7	?
9	?

кількість	
	
1	3
2	6
3	?
6	?
9	?

кількість	
	
1	4
2	8
4	?
7	?
8	?

1235

Урок 87

5432

1. Як змінився добуток у кожному стовпчику? Добери відповідний множник.

$$\begin{array}{l} 2 \cdot 4 = 8 \\ \square \cdot 4 = 12 \\ \square \cdot 4 = 16 \end{array} \downarrow$$

$$\begin{array}{l} 3 \cdot 7 = 21 \\ 3 \cdot \square = 18 \\ 3 \cdot \square = 15 \end{array} \downarrow$$

$$\begin{array}{l} 2 \cdot 10 = 20 \\ \square \cdot 10 = 30 \\ \square \cdot 10 = 40 \end{array} \downarrow$$

2. Числа в кошику не знають, де їхнє місце. Підкажи їм.

$$\square \cdot 2 > 12$$

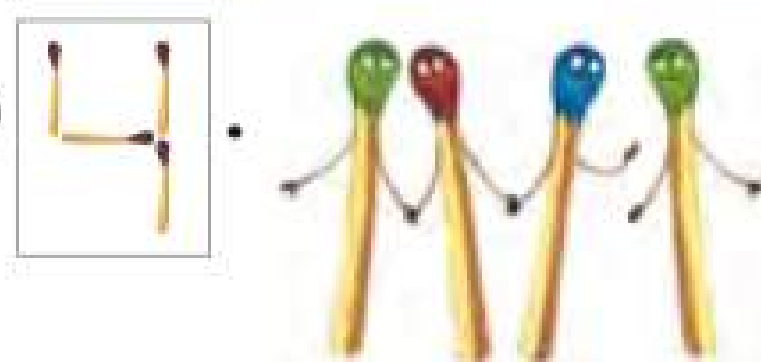
$$2 \cdot \square < 10$$

$$15 = 3 \cdot \square$$

$$4 \cdot \square = 24$$

3. Данилко склав із сірників число. Скільки сірників потрібно, щоб скласти 5 таких четвірок?

4. У маленькій шафі — 5 полиць, у великій — у 4 рази більше. На скільки більше полиць у великій шафі, ніж у маленькій?

5. Виконай за зразком.

На скільки більше?

Зразок: $5 \cdot 3 > 10$ на 5

$$2 \cdot 6 > 6 \dots$$

$$4 \cdot 7 > 22 \dots$$

$$4 \cdot 3 > 7 \dots$$

На скільки менше?

Зразок: $2 \cdot 4 < 2 \cdot 5$ на 2

$$3 \cdot 6 < 4 \cdot 5 \dots$$

$$3 \cdot 8 < 4 \cdot 8 \dots$$

$$2 \cdot 7 < 4 \cdot 4 \dots$$

6. Ламана має 3 ланки, по 4 см кожна. Яка довжина ламаної? Накресли ламану.

7. У старшій групі дитсадка є 8 двоверхових ліжок і 12 звичайних. Скільки всього спальних місць у старшій групі дитсадка?

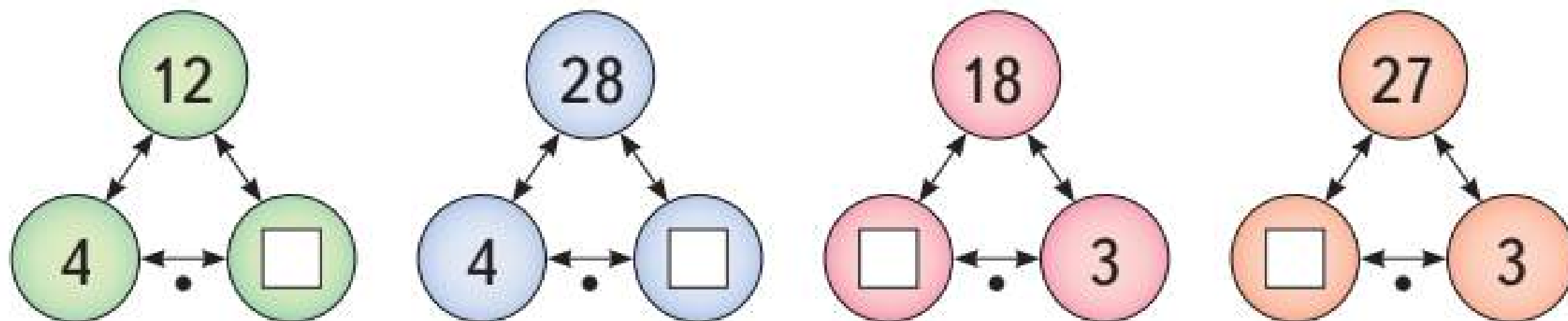
8. Коваль зробив 10 підків. Кілька з них він узяв, щоб підкувати двох коней. Скільки підків залишилося в коваля?

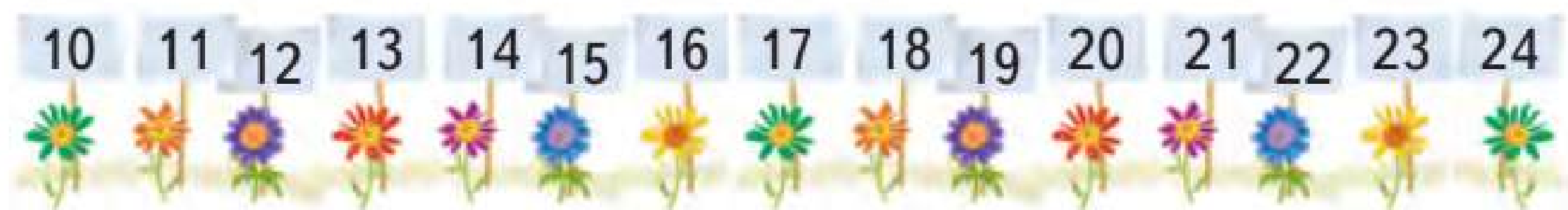
Таблиця множення числа 5

1. Доповни «числові трійки».

2. Вибери з поданих чисел і запиши у три різні рядки:

- добутки з таблиці множення числа 2;
- добутки з таблиці множення числа 3;
- добутки з таблиці множення числа 4.

Обведи числа, що є в кожному з трьох рядків.

3. Полічи п'ятірками від 5 до 50.

4. Не обчислюючи, скажи, який добуток найбільший. Чому?

$$5 \cdot 2$$

$$5 \cdot 3$$

$$5 \cdot 4$$

$$5 \cdot 5$$

5. Розглянь таблицю.

Таблиця множення числа 5		
 Знаю $\longrightarrow$	$5 \cdot 1 = 5$	$5 \cdot 3 = 15$
	$5 \cdot 2 = 10$	$5 \cdot 4 = 20$
$5 + 5 + 5 + 5 + 5$		$5 \cdot 5 = 25$
$5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5$		$5 \cdot 6 = 30$
$5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5$		$5 \cdot 7 = 35$
$5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5$		$5 \cdot 8 = 40$
$5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5$		$5 \cdot 9 = 45$
$5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5$		$5 \cdot 10 = 50$

- Якою цифрою закінчуються результати таблиці множення числа 5 на непарне число? На парне число?

6. Для вербної неділі Марічка заготовила 5 вербових гілок, а Степанко — у 6 разів більше. На скільки менше вербових гілок у Марічки, ніж у Степанка?

7. Пригадай таблиці множення й доповни рівності (усно).

$2 \cdot \square = 8$
 $\square \cdot 5 = 15$
 $\square \cdot 4 = 16$

$3 \cdot \square = 27$
 $\square \cdot 6 = 24$
 $\square \cdot 8 = 24$

$\square \cdot 5 = 30$
 $5 \cdot \square = 40$
 $\square \cdot 7 = 35$

8. Доповни усно ланцюжки.

$6 \rightarrow \text{збільш у 3 рази} \rightarrow \square$

$\square \rightarrow \text{збільш у 4 рази} \rightarrow 20$

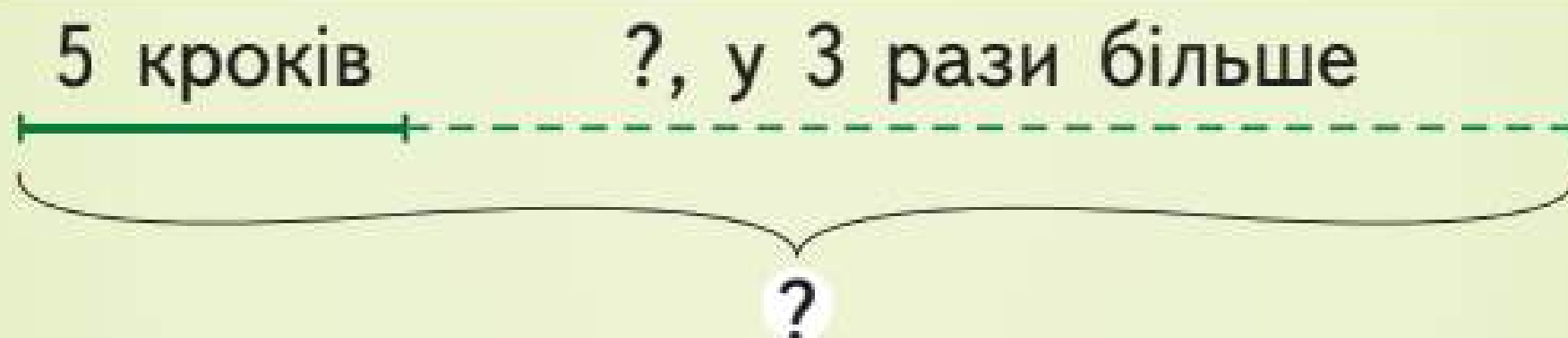
$5 \rightarrow \text{збільш у 5 разів} \rightarrow \square$

$\square \rightarrow \text{збільш у 5 разів} \rightarrow 45$

$3 \rightarrow \dots \square \text{ рази} \rightarrow 9$

$24 \rightarrow \dots \square \text{ рази} \rightarrow 6$

9. Івасик учиться ходити. Спочатку він пройшов 5 кроків і впав. Потім Івасику вдалося пройти у 3 рази більше кроків, ніж першого разу. Скільки всього кроків пройшов Івасик за дві спроби?

10. Перша жабка квакнула 5 разів. Друга жабка — удвічі більше, ніж перша. Третя жабка квакнула утричі більше, ніж перша жабка. Скільки разів проквакали три жабки разом?

1235

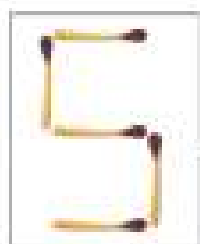

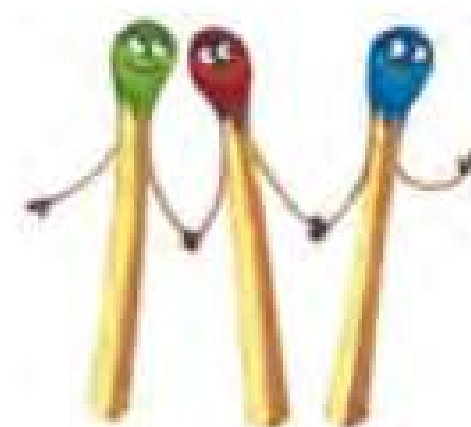
Урок 89

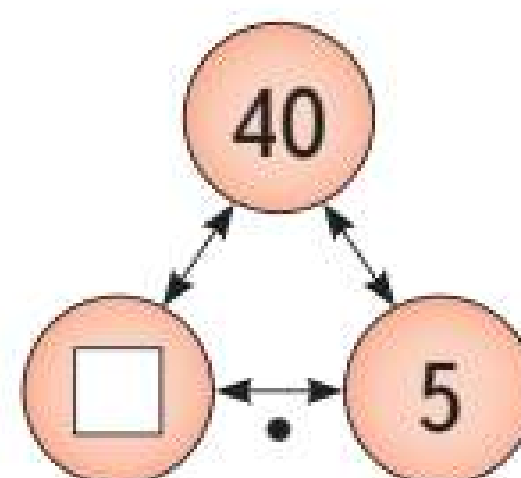
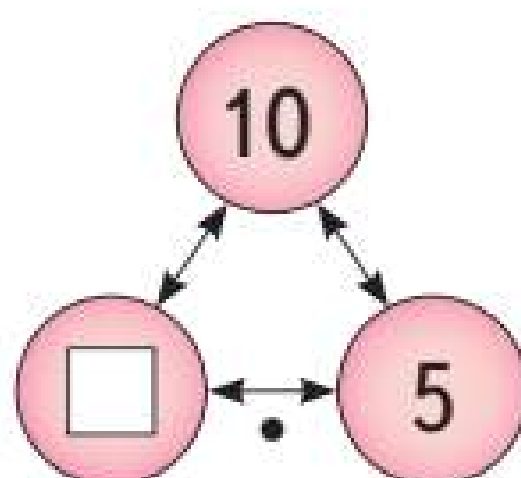
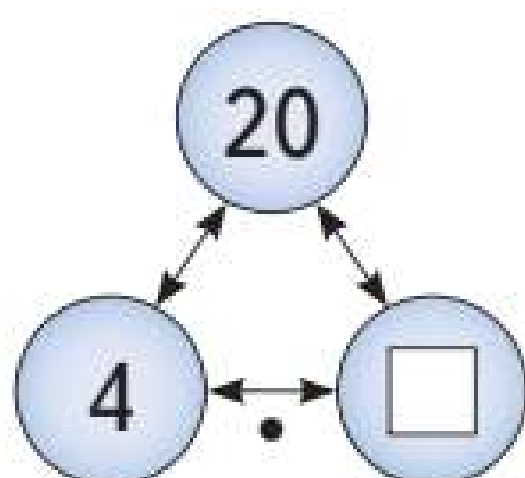
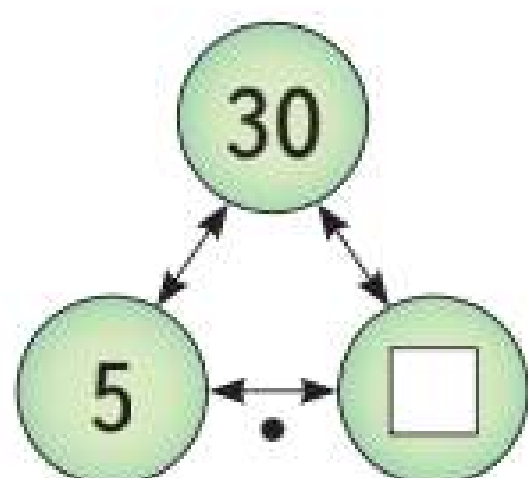
5432

Розклад числа на множники

1. Михайлик склав із сірників число . Скільки сірників потрібно мати Михайликові, щоб скласти 4 такі п'ятірки?

2. Доповни «числові трійки».

3. На які множники можна розкласти число 6? 10? 14? 21? 25? 35? Запиши за зразком.

Зразок:
 $6 = 2 \cdot 3$
 ↑ ↗
 множники

4.

Математичний диктант. Запиши.

Найбільше число з таблиці множення числа 5.

Найбільше число з таблиці множення числа 3.

Добуток чисел 4 і 6.

Що більше: $3 \cdot 7$ чи 24? На скільки більше?

Що менше: 30 чи $5 \cdot 7$? На скільки менше?

Скільки треба взяти монет по 5 грн, щоб набрати 20 грн?

5. Ластівки часто гніздяться колоніями. У кожному гніздечку по 5 пташенят. Скільки пташенят у 8 таких гніздечках? На скільки менше пташенят в одному гніздечку, ніж у восьми?

6. Розглянь малюнок. Розв'яжи задачу діями, а тоді склади за схемою вираз.

Мама купила дітям 5 наліпок зайчиків і 3 наліпки ведмедиків. На скільки більше коштують зайчики, ніж ведмедики?

$\square \cdot \square - \square \cdot \square = \square$ (грн) — на стільки більше

- **7.** Розклади кожне число на два множники так, щоб перший множник був меншим від другого.

Зразок:
 $8 = 2 \cdot 4$
перший множник другий множник

- 8.** Знайди значення виразу $k \cdot 5 - 2$, якщо $k = 3, 6, 8$.

- **9.** В Оленки є 27 фішок. Частину фішок вона поклала у мішечок. Решту розклала у 5 коробочок, по 4 фішки у кожную. Скільки фішок Оленка поклала в мішечок?

1235

Урок 90

54321

Дія ділення

- 1.** Двом дітям дали 6 цукерок. Вони поділили їх порівну. Скільки цукерок у кожної дитини?

Довідничок

Це задача на поділ на рівні частини.

Розв'язується дією ділення.

Дія ділення позначається двокрапкою $:$

$6 : 2 = 3$ (цукерки) — одержала кожна дитина

усі цукерки

усі діти

Запис $6 : 2 = 3$ читають так:
6 поділити на 2, дорівнює 3.

2. Обери відповідний вираз для кожного запитання.
Поклади в ряд 12 олівців. Скільки олівців у кожній групі, якщо їх поділили на:

- 2 рівні групи? • 3 рівні групи?
- 4 рівні групи? • 6 рівних груп?

$12 : 6$

$12 : 3$

$12 : 4$

$12 : 2$

3. Зроби малюнок до задачі й розв'яжи її.

Десять слив розклали порівну на 2 тарілки.

Скільки слив на кожній тарілці?

$10 \text{ сл.} - 2 \text{ т.}$

$\textcircled{?} - 1 \text{ т.}$

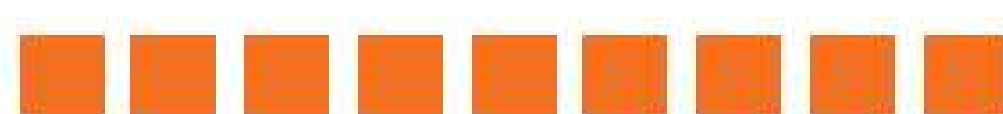
4. Перемалюй фігури в зошит і виконай завдання.
Скільки фігур у кожній групі? Склади й прочитай вирази на ділення.

Об'єднай
у 2 однакові групи.

$8 : 2 = \square$

Розділи порівну
на 3 групи.

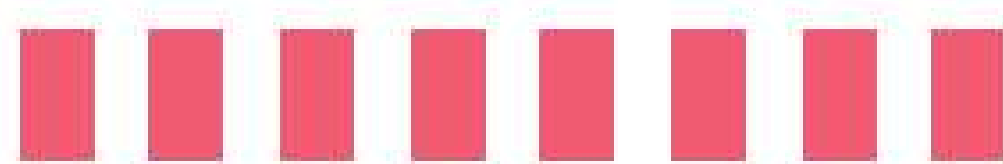
$\square : \square = \square$

Поділи на 3 рівні групи.

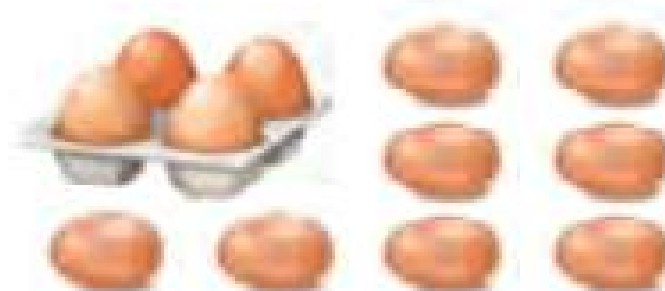
$\square : \square = \square$

Згрупуй порівну в 4 групи.

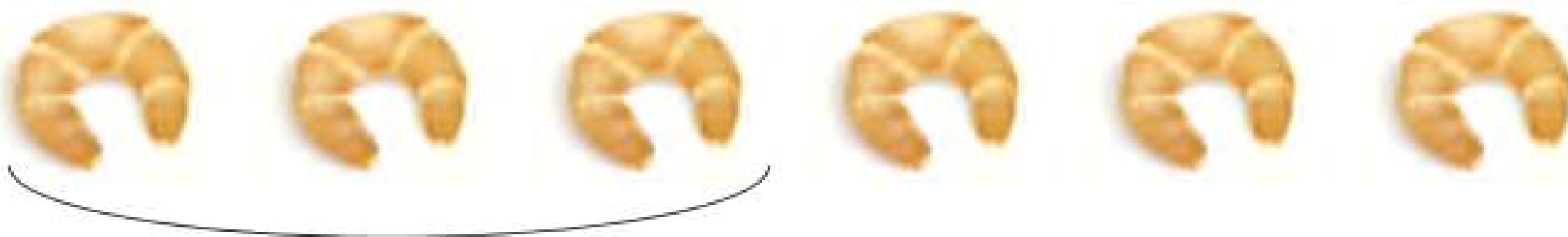

$\square : \square = \square$

5. В одному лотку поміщається 4 яйця. Скільки потрібно таких лотків, щоб розкласти в них 12 яєць?

6. Кондитерка спекла 6 рогаликів. Вона розкладає їх у пакети, по 3 рогалики в кожен. Скільки потрібно пакетів?

Довідничок

Це задача на вміщення.
Розв'язується дією ділення:

$$6 : 3 = 2 \text{ (пакети)}$$

усі

в одному пакеті

7. Для скількох песиків приготували 15 , якщо кожному песику дають по 3 ?

8. Зроби малюнок до задачі й розв'яжи її.

Оля намалювала кількох котів. У кожного кота по 6 вусиків. Скільки котів намалювала Оля, якщо вони мали всього 24 вусики?

9. У двох носорогів — два роги. Скільки рогів у восьми носорогів?

Ділене, дільник, частка. Невідомий множник

1

Скільки яблук у чотирьох дітей?

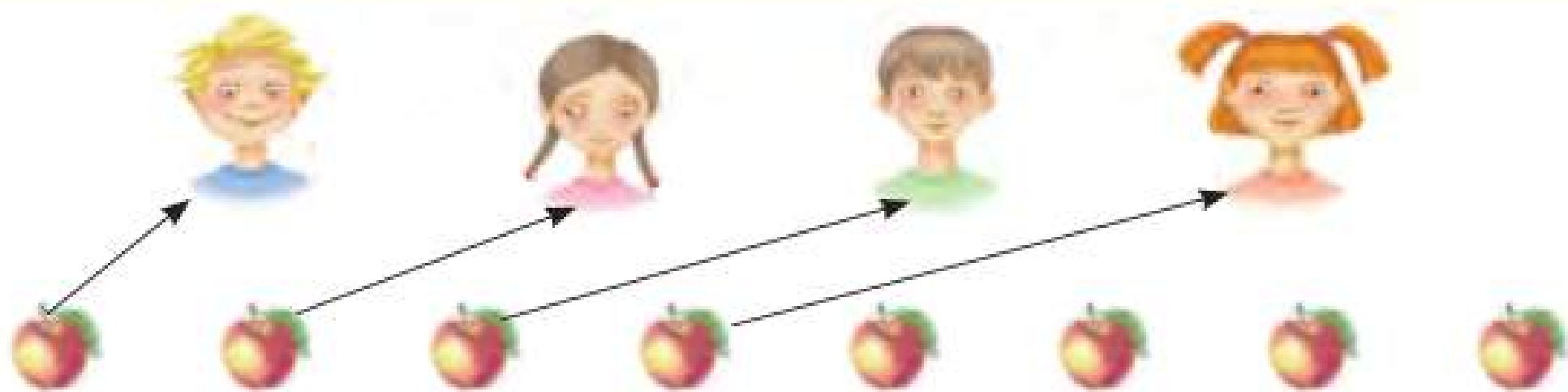
$$2 \cdot 4 = 8$$

Скільки дітей одержать по 2 яблука?

$$8 : 2 = 4$$

По скільки яблук дістанеться кожній дитині?

$$8 : 4 = 2$$

Довідничок

З однієї рівності на множення можна скласти дві рівності на ділення:

$$2 \cdot 4 = 8$$

$$8 : 2 = 4$$

$$8 : 4 = 2$$

2. Обчисли спочатку ті вирази, де перший множник є парним числом, а потім — ті, де другий множник більший від першого. Який добуток найменший? Який найбільший?

$8 \cdot 5$

$5 \cdot 9$

$5 \cdot 6$

$2 + 8$

$3 \cdot 7$

$6 \cdot 4$

$7 \cdot 3$

$4 \cdot 3$

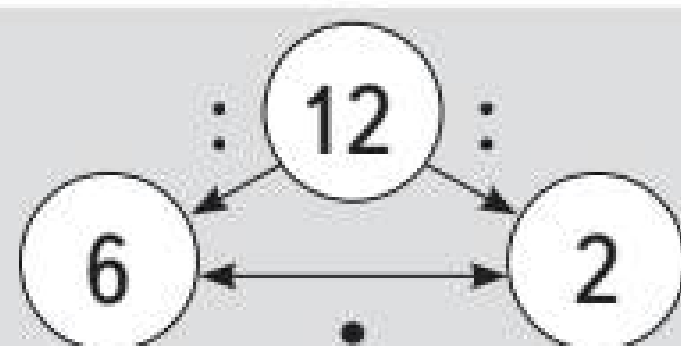
3. Склади сімейство рівностей за зразком. Для кожного стовпчика намалюй його «числову трійку».

$6 \cdot 2 = 12$

$12 : 6 = 2$

$12 : 2 = 6$

Зразок:

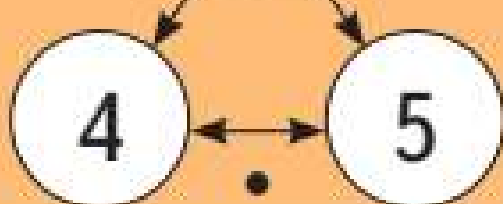

1)

$4 \cdot 5 = \square$

$\square : \square = \square$

$\square : \square = \square$

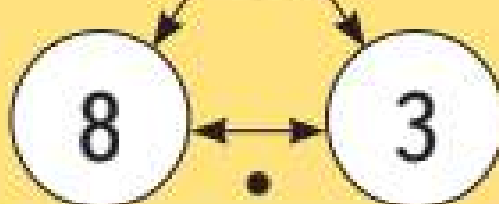

2)

$8 \cdot 3 = \square$

$\square : \square = \square$

$\square : \square = \square$

3)

$7 \cdot 4 = \square$

$\square : \square = \square$

$\square : \square = \square$

4. Знайди такі трійки чисел, з яких можна скласти сімейства рівностей. Запиши ці рівності.

3

36

6

4

9

18

5. З таблиць множення можна легко створити таблиці ділення. Розглянь їх і поясни, як це зробили.

Довідничок

Щоб знайти невідомий множник, треба добуток поділити на відомий множник.

Таблиці ділення на 2, 3, 4 і 5

Вивчу!

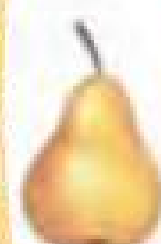
$2 : 2 = 1$	$3 : 3 = 1$	$4 : 4 = 1$	$5 : 5 = 1$
$4 : 2 = 2$	$6 : 3 = 2$	$8 : 4 = 2$	$10 : 5 = 2$
$6 : 2 = 3$	$9 : 3 = 3$	$12 : 4 = 3$	$15 : 5 = 3$
$8 : 2 = 4$	$12 : 3 = 4$	$16 : 4 = 4$	$20 : 5 = 4$
$10 : 2 = 5$	$15 : 3 = 5$	$20 : 4 = 5$	$25 : 5 = 5$
$12 : 2 = 6$	$18 : 3 = 6$	$24 : 4 = 6$	$30 : 5 = 6$
$14 : 2 = 7$	$21 : 3 = 7$	$28 : 4 = 7$	$35 : 5 = 7$
$16 : 2 = 8$	$24 : 3 = 8$	$32 : 4 = 8$	$40 : 5 = 8$
$18 : 2 = 9$	$27 : 3 = 9$	$36 : 4 = 9$	$45 : 5 = 9$
$20 : 2 = 10$	$30 : 3 = 10$	$40 : 4 = 10$	$50 : 5 = 10$

6.

$$\begin{aligned} \square \cdot 2 &= 10 \\ \square \cdot 3 &= 18 \\ \square \cdot 2 &= 18 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 5 \cdot \square &= 20 \\ 4 \cdot \square &= 16 \\ 5 \cdot \square &= 35 \end{aligned}$$

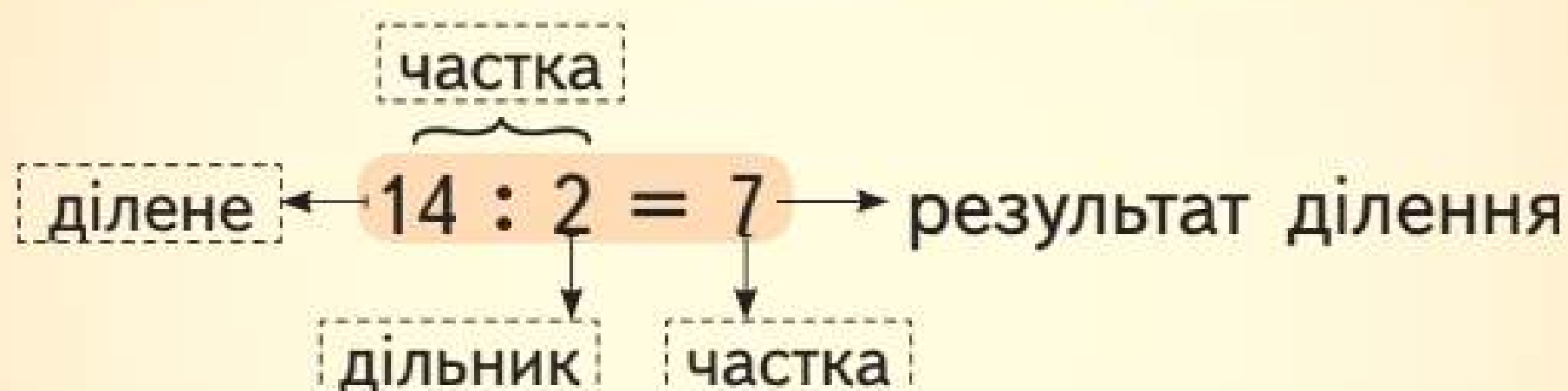

$$\begin{aligned} 4 \cdot \square &= 28 \\ \square \cdot 2 &= 16 \\ \square \cdot 3 &= 27 \end{aligned}$$

Довідничок

Запам'ятай компоненти дії ділення.

Читають так: • ділене — 14, дільник — 2, частка — 7;

• частка чисел 14 і 2 становить 7.

7. Прочитай рівності, називаючи компоненти дій.

$$6 : 2 = 3$$

$$3 \cdot 2 = 6$$

$$5 + 4 = 9$$

$$9 - 5 = 4$$

8. У школі — «День вітамінів».

1) Хлопці помили 40 груш і розклали їх порівну в 5 кошиків. Скільки груш у кожному кошику?

2) Марічка принесла 14 слив — порівну синіх і жовтих. Скільки синіх слив принесла Марічка?

3) Діти розклали 21 абрикосу, по 3 на кожну тарілку. Скільки тарілок вони для цього взяли?

 4) Гнат розрізав кожне яблуко на 4 рівні дольки й отримав 20 дольок. Скільки яблук розрізав Гнат?

 9. Було шестеро дітей. Половина з них тримали по дві кульки, а решта — по три. Скільки всього кульок тримали діти?

10. Розв'яжи задачу.

У сім'ї — четверо дітей. Мама дала кожній дитині по 3 мандарини. Скільки всього мандаринів мама дала дітям?

Доповни дві наступні задачі, використовуючи числові дані першої.

1) Мама дала дітям мандаринів, кожному по . Скільки ... ?

2) Мама роздала дітям мандаринів, кожному — порівну. Скільки ... кожна дитина?

Зменшення числа в кілька разів

1. Кожен вираз на множення шукає свою пару — вираз на ділення. Запиши їх і обчисли.

$3 \cdot 4$

$9 \cdot 4$

$24 : 3$

$12 : 4$

$14 : 2$

$2 \cdot 7$

$36 : 4$

$3 \cdot 8$

2. У першому кошику — 12 писанок. У другому — у 3 рази менше писанок, ніж у першому. Скільки писанок у другому кошику?

I — 12 пис.

II — ?, у 3 р. менше

Довідничок

«У 3 рази менше ніж 12» означає: $12 : 3 = 4$.
Отже, у другому кошику — 4 писанки.

у 3 рази менше зменш у 3 рази утричі менше
 ↓
 означають ділення на 3

3. 1) «Концертна» сопілка має зверху 8 отворів для пальців, а знизу — у 4 рази менше. Скільки всього отворів для пальців має «концертна» сопілка?

2) Народна сопілка має удвічі менше отворів, ніж «концертна» сопілка. Скільки отворів мають 4 народні сопілки?

4. Зменш на 5 числа: 12, 23, 34, 50 .

Зменш у 5 разів числа: 10, 35, 20, 45 .

Довідничок

У виразах без дужок спочатку виконуй за порядком дії $\odot$ і $\odot$, а тоді — $\oplus$ і $\ominus$.

5. $15 - 3 \cdot 4 + 10$

$11 - 5 + 10 : 5$

$3 \cdot 9 + 28 : 4$

$11 + 7 - 6 \cdot 3$

$18 + 8 : 4 - 3$

$5 \cdot 10 - 8 \cdot 4$

6. Склади вирази за схемами та обчисли їх.

1) Від частки чисел 28 і 4 відніми 6. $\square : \square - \square = \square$

2) Частку чисел 18 і 3 збільш на 5. $\square : \square + \square = \square$

3) До 49 додай частку чисел 9 і 3. $\square + \square : \square = \square$

4) 32 зменш на частку чисел 20 і 5. $\square - \square : \square = \square$

Пригадай!

Дія в дужках завжди виконується першою.

7. $(21 - 6) : 5$

$24 : (11 - 8)$

$5 \cdot (17 - 8)$

$(13 - 8) \cdot 6$

8. Синя стрічка має довжину 8 см. Червона стрічка — удвічі довша, ніж синя. Жовта стрічка — удвічі коротша, ніж синя. Яка стрічка довша: червона чи жовта? На скільки?

9. Склади вирази за схемами та обчисли їх.

1) Суму чисел 19 і 13 поділи на 4.

$(\square + \square) : \square = \square$

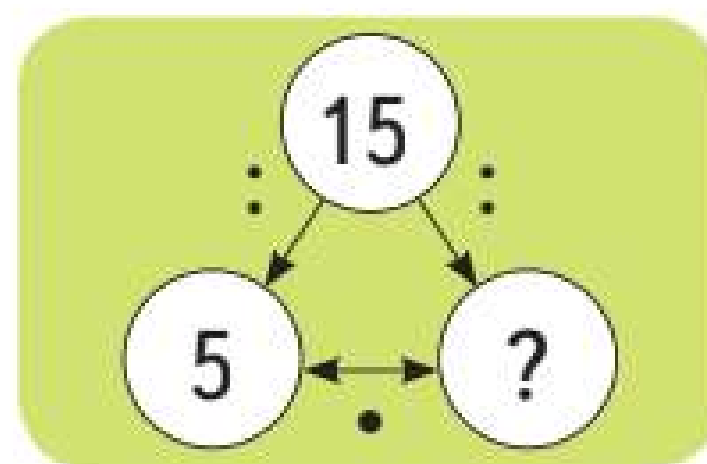
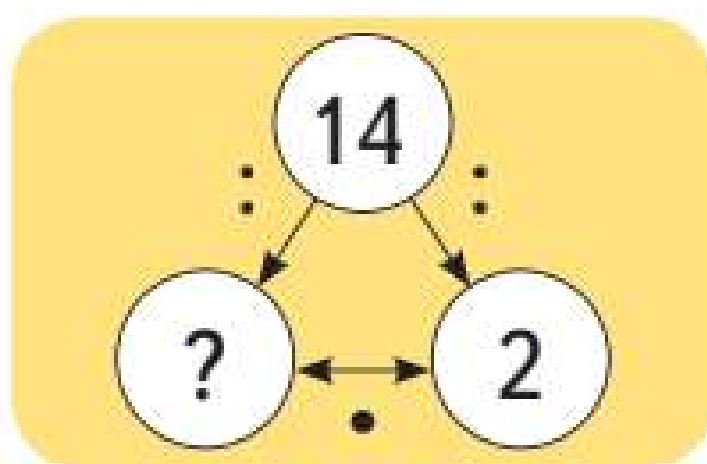
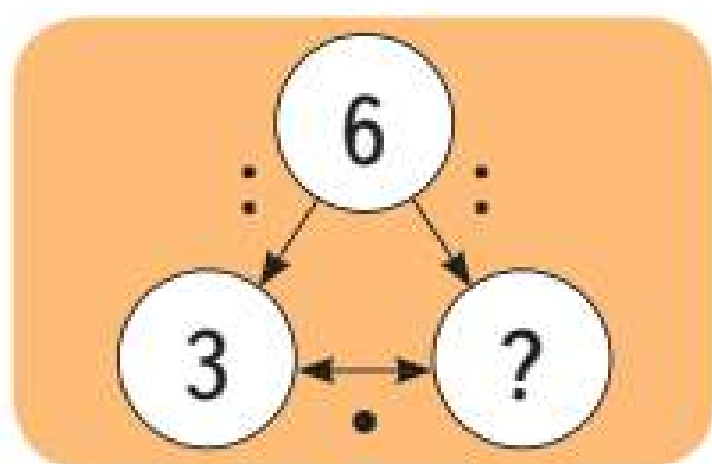
2) Різницю чисел 16 і 7 збільш у 5 разів.

$(\square - \square) \cdot \square = \square$

Знаходження невідомого діленого

1. Доповни «числові трійки». Назви ділене в кожній з них.

2. Оля пригощала трьох подруг цукерками. Скільки цукерок роздала Оля, якщо кожна отримала по 6 цукерок?

$$? : 3 = 6$$

Запиши розв'язання задачі.

Довідничок

Щоб знайти невідоме ділене, треба частку помножити на дільник.

3. Михайлик розставив шахові фігури на шахівниці у 2 ряди. Скільки фігур розставив Михайлик, якщо в кожному ряду було по 8 фігур?

4. Добери числа, користуючись правилом із довідничка.

$$\square : 5 = 4$$

$$\square : 3 = 6$$

$$\square : 4 = 8$$

$$\square : 8 = 5$$

$$\square : 6 = 4$$

$$\square : 8 = 3$$

5. Надійка сплела з бусинок 3 браслети. Скільки бусинок використала Надійка, якщо в кожному браслеті — по 9 бусинок?

6. Миколка поклав свої цукерки в 3 пакети, по 7 штук у кожний, і ще 2 цукерки залишилося. Скільки цукерок у Миколки?

7. $3 \cdot 6 + 18$ $16 : 4 : 2$ $2 \cdot 9 : 3$
 $70 - 24 : 4$ $4 \cdot (20 - 12)$ $15 : 5 \cdot 7$
 $(25 - 20) \cdot 9$ $12 : (90 - 86)$ $(0 + 9) : 3$

 8. Діти для першої гри об'єдналися в групи, по троє в кожній. Для другої гри вони об'єдналися в групи, по п'ятеро в кожній. Скільки всього було дітей, якщо відомо, що їх було менше ніж 20?

1235

Урок 94

5432

Визначення парності числа. Знаходження невідомого дільника

1. Випиши числа, які діляться:

1) на 2: 15, 8, 10, 17, 18. Знайди їх суму;

2) на 3: 21, 14, 8, 12, 10. Знайди їх різницю.

2. Запиши всі парні числа другого десятка. Перевір, чи кожне з них ділиться на 2.

Довідничок

Числа, які діляться на 2, називаються **парними**.

3. Назви ділене і частку в кожній рівності.

$$15 : \square = 3$$

$$35 : \square = 5$$

$$36 : \square = 4$$

4. На кілька пеньків заповзли 24 равлики. Скільки пеньків зайняли равлики, якщо на кожному їх було по 4?

Довідничок

Щоб знайти невідомий дільник, треба ділене поділити на частку.

$$24 : ? = 4$$

:

Запиши розв'язання задачі.

5. Двадцятьоро гостей замовили кілька таксі. Скільки потрібно таксі, якщо в кожному поміщається по 4 особи?

6. За квитки в кіно заплатили 35 однакових монет. Скільки купили квитків, якщо один коштує 5 таких монет?

Довідничок

Дію ділення завжди можна перевірити дією множення, а множення — діленням.

$$35 : 5 = 7 \longleftrightarrow 7 \cdot 5 = 35$$

7. Перевір ділення за зразком.

Зразок: $10 : 2 = 5$

Перевірка: $5 \cdot 2 = 10$

$18 : 2 = 9$

$32 : 4 = 8$

$20 : 5 = 4$

$24 : 3 = 8$

8. Добери числа, користуючись правилом з довідничка, і зроби перевірку множенням.

$12 : \square = 3$

$40 : \square = 5$

$28 : \square = 4$

9. Жабка помітила з-за очерету 16 ніг лелек. Скільки було лелек?

10. Майстер купив 30 лампочок і вкрутив їх у світильники. Скільки було світильників, якщо в кожен з них майстер вкрутив по 5 лампочок?

 11. Дідусь розставив 12 банок меду на кілька полиць порівну. По скільки банок меду могло бути на кожній полиці? Скільки існує варіантів відповіді? Назви кожен.

1235

Урок 95

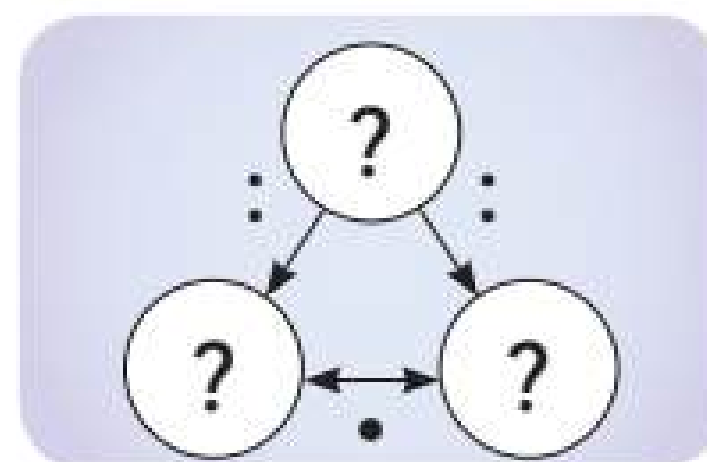
54321

Таблиця множення числа 6. Таблиця ділення на 6

1. Які компоненти невідомі? Знайди їх за правилами. Намалюй «числову трійку» для кожного сімейства рівностей.

$$\begin{aligned} 2 \cdot \square &= 12 \\ \square \cdot 6 &= 12 \\ 12 : \square &= 2 \\ \square : 2 &= 6 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \square \cdot 3 &= 21 \\ 7 \cdot \square &= 21 \\ 21 : \square &= 3 \\ \square : 3 &= 7 \end{aligned}$$

2. Скільки променів має сніжинка? А дві сніжинки? Три?

Таблиця множення числа 6

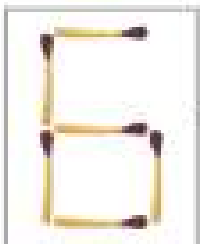
$6 \cdot 1 = 6$	$6 \cdot 6 = 36$
$6 \cdot 2 = 12$	$6 \cdot 7 = 42$
$6 \cdot 3 = 18$	$6 \cdot 8 = 48$
$6 \cdot 4 = 24$	$6 \cdot 9 = 54$
$6 \cdot 5 = 30$	$6 \cdot 10 = 60$

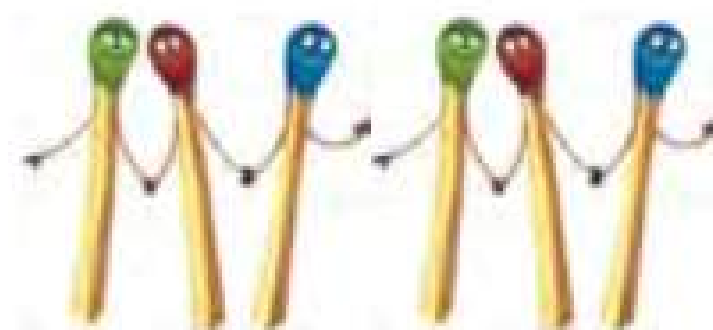
Таблиця ділення на 6

$6 : 6 = 1$	$36 : 6 = 6$
$12 : 6 = 2$	$42 : 6 = 7$
$18 : 6 = 3$	$48 : 6 = 8$
$24 : 6 = 4$	$54 : 6 = 9$
$30 : 6 = 5$	$60 : 6 = 10$

3. $\square : 7 = 6$ $\square : 9 = 6$ $24 : \square = 6$
 $\square : 8 = 6$ $18 : \square = 6$ $30 : \square = 6$

4. Для внуків на пікнік бабуся спакувала 30 тістечок, порівну в 6 пакетів. Скільки тістечок в одному пакеті? А в двох?

5. Із сірників складено число . Чи достатньо 11 сірників, щоб скласти дві такі шістки?

Скільки таких шісток можна скласти із 42 сірників?

6. Обчисли вираз $a : 6 \cdot 3$, якщо $a = 18, 36, 54$.

7. Діти в саду водили гаївки.

1) Дівчат було 27, а хлопців — утричі менше. Скільки було хлопців? На скільки більше дівчат, ніж хлопців, водили гаївки в саду?

2) У першому колі було 16 дітей. У другому — 12 дітей. А в третьому — у 4 рази менше дітей, ніж у перших двох колах разом. Скільки дітей водили гаївки в третьому колі?

3) Діти утворили 3 «змійки».

Довжина першої «змійки» — 6 м. Друга «змійка» — у 2 рази довша за першу. А третя «змійка» — у 3 рази коротша, ніж друга. Яка довжина третьої «змійки»?

8. «Хоча я менше ніж 40, але мене можна поділити на 3, на 5 і на 6. Яке я число?»

**Кратне порівняння чисел.
Таблиця множення числа 7.
Таблиця ділення на 7**

1. Арсенко мріє стати мультиплікатором. Він намалював тварин за кулісами. Ось частина його малюнка:

Склади вирази, щоб дізнатися, скільки тварин за кулісами, якщо Арсенко намалював:

кури	гуси	поні	кози	песи	коти
12 лапок	4 лапки	16 ніг	8 ніг	28 лапок	36 лапок

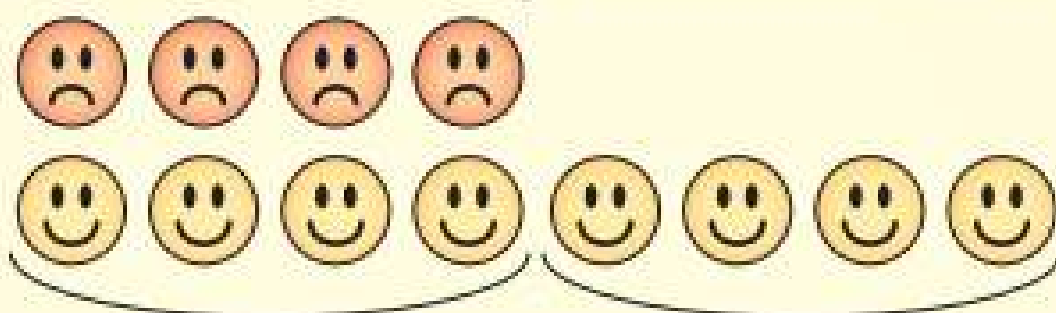
2. Клоун Радійко побачив 4 ☹️ і 8 😊.

У скільки разів більше є 😊, ніж ☹️?

У скільки разів менше є ☹️, ніж 😊?

Міркую так: накладую усміхнені личка на сумні:

Скільки разів по 4 міститься у восьми? 2 рази.

Отже, $8 : 4 = 2$ (рази) — у стільки більше 😊.

$8 : 4 = 2$ (рази) — у стільки менше ☹️.

Довідничок

Це задача на кратне порівняння.

Щоб дізнатися, у скільки разів одне число більше або менше від другого, треба виконати дію ділення.

3. На сцену виставкової зали вибігли:

1) 3 сірих пуделі й 6 білих. У скільки разів більше білих пуделів, ніж сірих?

Сірих — 3 п. $\rightarrow$ у $\odot$ більше
Білих — 6 п. $\leftarrow$

Підказка: дія $\odot$

2) 4 коти в капелюхах, а кішок із бантиками — на 8 більше. У скільки разів менше котів, ніж кішок? Розв'яжи задачу й перевір, чи схема виразу $(\square + \square) : \square$ відповідає діям задачі. Запиши вираз до задачі.

4. Дізнайся за зразком:

У скільки разів більше?

Зразок: $10 > 5$ у $\boxed{2}$ рази,
бо $10 : 5 = 2$

$15 > 3$ у $\square$ разів

$32 > 4$ у $\square$ разів

$45 > 5$ у $\square$ разів

У скільки разів менше?

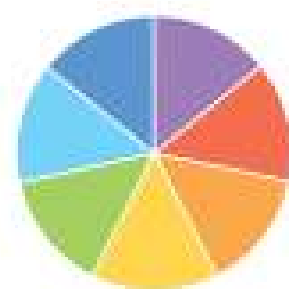
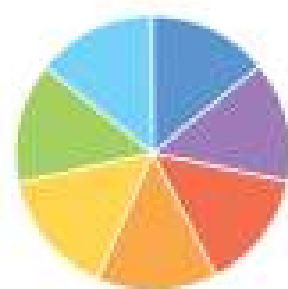
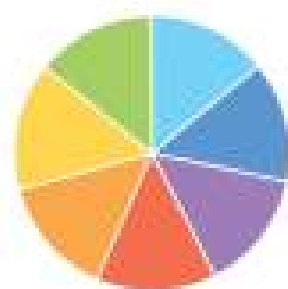
Зразок: $6 < 18$ у $\boxed{3}$ рази,
бо $18 : 6 = 3$

$4 < 16$ у $\square$ рази

$3 < 24$ у $\square$ разів

$6 < 36$ у $\square$ разів

5. Скільки частинок містить кожен круг? Два круги разом? А три?

Таблиця множення числа 7

$7 \cdot 1 = 7$	$7 \cdot 6 = 42$
$7 \cdot 2 = 14$	$7 \cdot 7 = 49$
$7 \cdot 3 = 21$	$7 \cdot 8 = 56$
$7 \cdot 4 = 28$	$7 \cdot 9 = 63$
$7 \cdot 5 = 35$	$7 \cdot 10 = 70$

Таблиця ділення на 7

$7 : 7 = 1$	$42 : 7 = 6$
$14 : 7 = 2$	$49 : 7 = 7$
$21 : 7 = 3$	$56 : 7 = 8$
$28 : 7 = 4$	$63 : 7 = 9$
$35 : 7 = 5$	$70 : 7 = 10$

6. Скільки днів у тижні? Скільки днів у семи тижнях? У дев'яти тижнях? Скільки тижнів становлять 28 днів?

7. Обчисли вираз $2 \cdot b \cdot 7$, якщо $b = 2, 3, 4$.

8. Веселка має 7 кольорів. Наталя намалювала 4 веселки. Скільки кольорових смужок намалювала Наталя?

 9. 1) До комори забігло 6 кішок, а за кожною кішкою — ще по 6 кошенят. Скільки всього кішок і кошенят забігло до комори?

2) Зі страху з комори втікало 7 мишей, а за кожною мишею — ще по 7 мишенят. Скільки всього мишей та мишенят утікало з комори?

1235

Урок 97

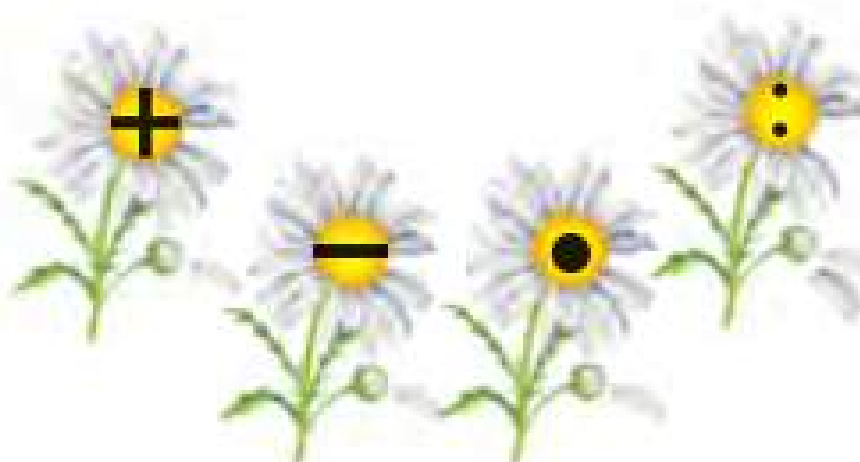
5432

1. Добери для кожного запису на пелюстці відповідну дію на ромашці.

на 2 менше

у 2 рази менше

у 2 рази більше

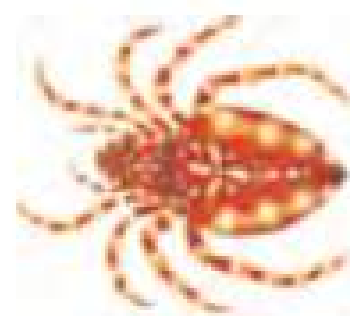

на 2 більше

у ? разів менше

у ? разів більше

2. У скільки разів більше лап у тигра, ніж у страуса?
3. Хто має більше лапок: дві пташки чи один павук? У скільки разів більше?
4. Оля склала 7 однакових букетів із 35 ромашок. А Леся — 4 однакові букети з 28 маків. Скільки ромашок в одному букеті? Скільки маків в одному букеті?
5. Склади вирази й знайди частки.

Ділене	14	42	$(38 + 18)$	$(100 - 51)$	$63 : 7$
Дільник	$(6 + 1)$	$(12 - 5)$	7	7	3

6. Дмитрик піднявся сходами на сьому сходинку. Попереду — у 3 рази більше сходинок. Скільки всього сходинок мають сходи?
7. Один набір містить 6 горнят. На нижній полиці розташовано 5 таких наборів, а на верхній — 3. На скільки більше горнят на нижній полиці?

Міркую так:

Перший спосіб:

1) $\square \cdot \square = \square$

2) $\square \cdot \square = \square$

3) $\square - \square = \square$

Другий спосіб:

1) На скільки більше наборів на нижній полиці?

2) На скільки більше горнят на нижній полиці?

$\square \cdot (\square - \square) = \square$

8. У віночку Галинки — 7 стрічок, біла стрічка розташована посередині. Скільки стрічок зліва від білої стрічки?

Таблиці множення чисел 8 і 9. Таблиці ділення на 8 і на 9

1. $7 \cdot 4 = \square$ $\square : 6 = \square$ $\square + 29 = \square$ парне число
 $\square - 10 = \square$ $\square \cdot 9 = \square$ $\square : 7 = \square$

2. Склади вирази й знайди їх значення.

- 1) Добуток чисел 7 і 8 збільш на 8.
- 2) Число 40 зменш на частку чисел 45 і 5.
- 3) Частку чисел 35 і 7 збільш на 38.
- 4) Число 100 зменш на добуток чисел 7 і 10.
- 5) Частку чисел 45 і 9 збільш у 7 разів.

3. Скільки лапок у павучка? У двох павучків?
А в трьох?

Таблиця множення числа 8

$8 \cdot 1 = 8$	$8 \cdot 6 = 48$
$8 \cdot 2 = 16$	$8 \cdot 7 = 56$
$8 \cdot 3 = 24$	$8 \cdot 8 = 64$
$8 \cdot 4 = 32$	$8 \cdot 9 = 72$
$8 \cdot 5 = 40$	$8 \cdot 10 = 80$

Таблиця ділення на 8

$8 : 8 = 1$	$48 : 8 = 6$
$16 : 8 = 2$	$56 : 8 = 7$
$24 : 8 = 3$	$64 : 8 = 8$
$32 : 8 = 4$	$72 : 8 = 9$
$40 : 8 = 5$	$80 : 8 = 10$

4. Скільки зубців мають одні граблі? А двоє? Троє?

Таблиця множення числа 9

$9 \cdot 1 = 9$	$9 \cdot 6 = 54$
$9 \cdot 2 = 18$	$9 \cdot 7 = 63$
$9 \cdot 3 = 27$	$9 \cdot 8 = 72$
$9 \cdot 4 = 36$	$9 \cdot 9 = 81$
$9 \cdot 5 = 45$	$9 \cdot 10 = 90$

Таблиця ділення на 9

$9 : 9 = 1$	$54 : 9 = 6$
$18 : 9 = 2$	$63 : 9 = 7$
$27 : 9 = 3$	$72 : 9 = 8$
$36 : 9 = 4$	$81 : 9 = 9$
$45 : 9 = 5$	$90 : 9 = 10$

5.

$$\begin{aligned} 8 \cdot 8 \\ 8 \cdot 8 + 8 \\ 8 \cdot 9 + 8 \end{aligned}$$

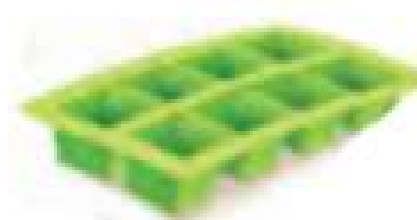
$$\begin{aligned} 8 \cdot 9 \\ 9 \cdot 9 \\ 9 \cdot 9 + 9 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 72 : 8 \cdot 6 \\ 7 \cdot 9 - 8 \cdot 6 \\ 80 : 8 + 81 : 9 \end{aligned}$$

6. У дев'ятох таких посудинах заморозили лід.

Після того як кілька кубиків льоду взяли, у посудинах залишилося 63 кубики. Скільки кубиків льоду взяли?

7. Діти випили 9 склянок яблучного соку, а виноградного — на 27 склянок більше. У скільки разів менше склянок яблучного соку випили діти?

8. Накресли перший відрізок завдовжки 8 см, другий — удвічі коротший, ніж перший, а третій — на 2 см коротший від першого.

9. Підстав у схеми замість фігур відповідні числа й виконай обчислення.

	= 6
	= 24
	= 4
	= 7
	= 3

Різницеве порівняння

$$\begin{aligned} & \text{Green triangle} \cdot 1 - \text{Purple square} \cdot 3 = \text{Red rectangle} \cdot 2 \cdot \text{Yellow pentagon} \\ & \text{Blue parallelogram} : 1 - \text{Yellow pentagon} \cdot 3 = \text{Blue parallelogram} : 2 \cdot \text{Green triangle} \\ & \text{Red rectangle} \cdot 1 - \text{Green triangle} \cdot 3 = \text{Green triangle} : 2 \cdot \text{Yellow pentagon} \end{aligned}$$

Кратне порівняння

$$\begin{aligned} & (\text{Green triangle} \cdot 1 + \text{Purple square} \cdot 3) : (\text{Green triangle} \cdot 2 - \text{Purple square}) \\ & (\text{Blue parallelogram} \cdot 1 - \text{Yellow pentagon} \cdot 3) : (\text{Red rectangle} \cdot 2 - \text{Purple square}) \\ & (\text{Blue parallelogram} \cdot 1 - \text{Green triangle}) : (\text{Yellow pentagon} \cdot 2 + \text{Yellow pentagon}) \end{aligned}$$

Множення й ділення на 1. Множення на 0. Ділення нуля. Неможливість ділення на нуль

1. Запиши розв'язання задачі множенням.

Чотирьом дівчатам подарували по квіточці. Скільки всього квіточок у дівчат?

$$1 + 1 + 1 + 1 = 4$$

$$\square \cdot \square = \square$$

2. Для кожної рівності на множення склади сімейство рівностей за зразком.

Зразок:

$$\begin{array}{l} 1 \cdot 4 = 4 \\ 4 \cdot 1 = 4 \\ 4 : 1 = 4 \\ 4 : 4 = 1 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 1 \cdot 8 = \square \\ \square \cdot \square = \square \\ \square : \square = \square \\ \square : \square = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 1 \cdot 6 = \square \\ \square \cdot \square = \square \\ \square : \square = \square \\ \square : \square = \square \end{array}$$

Довідничок

Якщо число:

- помножити на 1, отримаємо те саме число;
- поділити на 1, отримаємо те саме число;
- поділити саме на себе, отримаємо 1.

3. Знайди значення виразів $a \cdot 1$, $a : 1$, $a : a$, якщо $a = 5$.

4. Дмитрик роздав 6 хом'ячків шістьом своїм друзям, порівну кожному. Скільки хом'ячків одержав у подарунок кожен друг?

5. Коли Андрійко кидав гральний кубик, йому випало 3 рази по одному очку й 2 рази по 6 очок. Скільки всього очок на гральному кубіку випало Андрійкові? Склади вираз до задачі за схемою.

$$\square \cdot \square + \square \cdot \square = \square$$

6. Запиши розв'язання задачі дією множення.

Після святкування іменин на столі залишилося 5 тарілочок. На жодній з них не було жодного шматочка торта. Скільки всього шматочків торта на цих тарілочках?

$$0 + 0 + 0 + 0 + 0 = 0$$

$$\square \cdot \square = \square$$

7. Склади рівності на ділення за зразком.

Зразок:

$$0 \cdot 5 = 0$$

$$0 : 5 = 0$$

$$0 \cdot 6 = \square$$

$$\square : \square = \square$$

$$0 \cdot 9 = \square$$

$$\square : \square = \square$$

Довідничок

Якщо 0 помножити на число, отримаємо 0.

Якщо 0 поділити на число, отримаємо 0.

На нуль ділити не можна!

8. На тарілці не було жодної пампушки. Семеро гномів розділили їх між собою порівну. Скільки пампушок одержав кожен гном?

9.

$$\begin{array}{l} 12 \cdot 1 \\ 18 : 1 \\ 18 : 18 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 0 \cdot 30 \\ 0 : 30 \\ 45 \cdot 0 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 45 \cdot 1 \\ (8 + 5) \cdot 0 \\ 9 : (16 - 7) \end{array}$$

10. «Я — число. Один мій «сусід» сказав, що при множенні на нього кожне число стає парним. Інший мій «сусід» стверджує, що при множенні на нього всі числа перетворюються на нуль, а ділити на нього взагалі не можна. Обидва мої «сусіди» сказали правду.

1) Яке я число?

2) Що станеться з будь-яким числом, якщо його помножити на мене? А поділити?

1235

Урок 100

5432

Множення й ділення на 10

1. Для чисел 3, 5, 6, 7, 9 випиши з таблиць множення результати їх множення на 10. Як можна назвати записані числа?

2. З однієї рівності на множення склади дві рівності на ділення.

Зразок:

$$2 \cdot 10 = 20$$

$$20 : 2 = 10$$

$$20 : 10 = 2$$

$$6 \cdot 10 = \square$$

$$\square : \square = \square$$

$$\square : \square = \square$$

$$9 \cdot 10 = \square$$

$$\square : \square = \square$$

$$\square : \square = \square$$

Довідничок

Щоб помножити число на 10,
треба справа до цього числа дописати нуль.

Щоб поділити кругле число на 10,
треба в ньому відкинути останній нуль.

3. Збільш у 10 разів числа: 3, 8, 10.

Зменш у 10 разів числа: 40, 70, 100.

4. Рак має 10 ніг. Скільки ніг у семи раків?
Скористайся переставним законом множення.

 5. У краба — 5 пар ніг. Дві ноги з них — клешні, і краб ними не ходить. Скільки ніг для ходьби в трьох крабів?

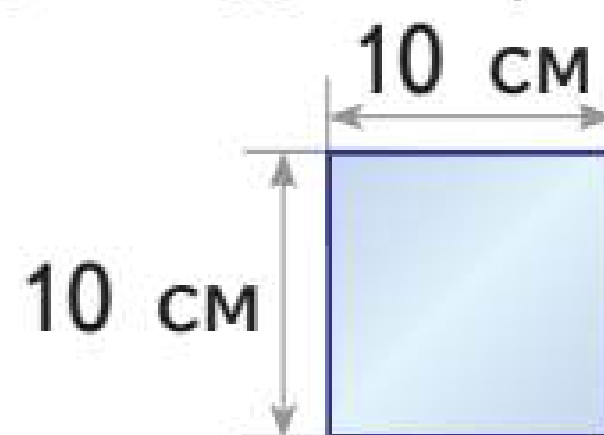

 6. На одній руці — 5 пальців, на двох — 10. Скільки пальців на 10 руках?

7. Кінь має 4 ноги. Двоє коней — 8. Скільки ніг у десяти коней?

8. Сорок дітей об'єдналися в команди, по десятеро в кожній. Скільки утворилося команд?

9. У раму вставляють ось таку шибку:
Який периметр має шибка?

 10. Яке число отримаємо, якщо одиницю помножимо саму на себе 10 разів?

1235

Урок 101

5432

Коло і круг

1. Співак Соловейко сьогодні виступає. На концерт придуть усі лісові любителі музики. Як посадити глядачів, щоб кожен був на однаковій відстані від співака Соловейка?

Дятел придумав спосіб:
«Глядачів можна посадити ось так!»

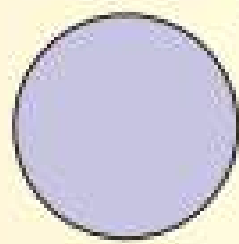
Глядачі утворять коло.

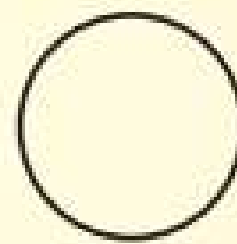

Довідничок

Це — круг.

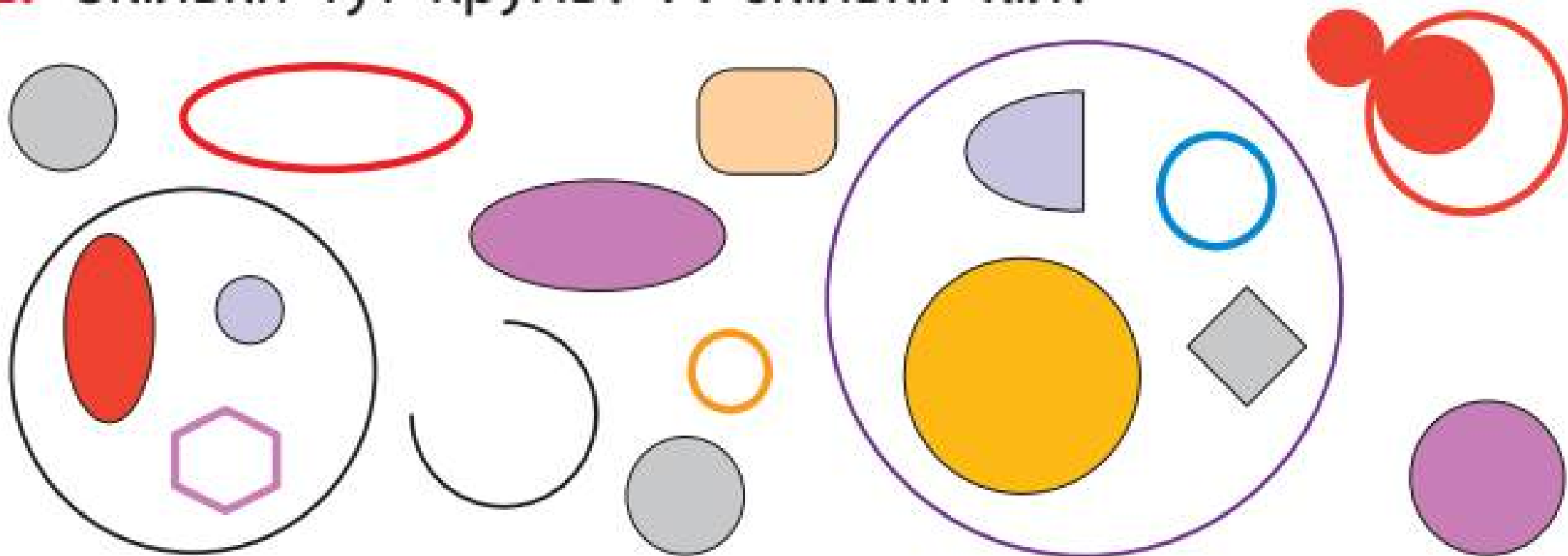
Це — коло.

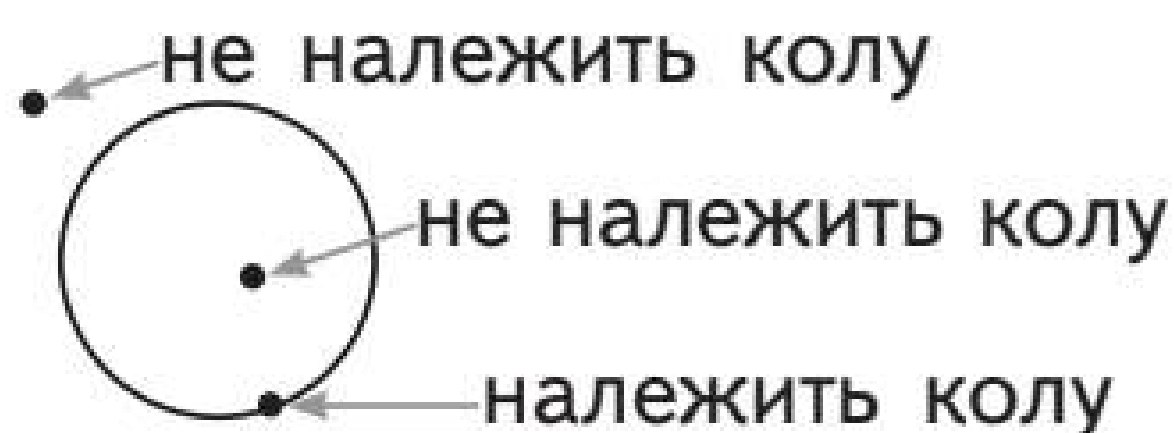
Круг — це фігура.

Коло — це межа круга.

2. Скільки тут кругів? А скільки кіл?

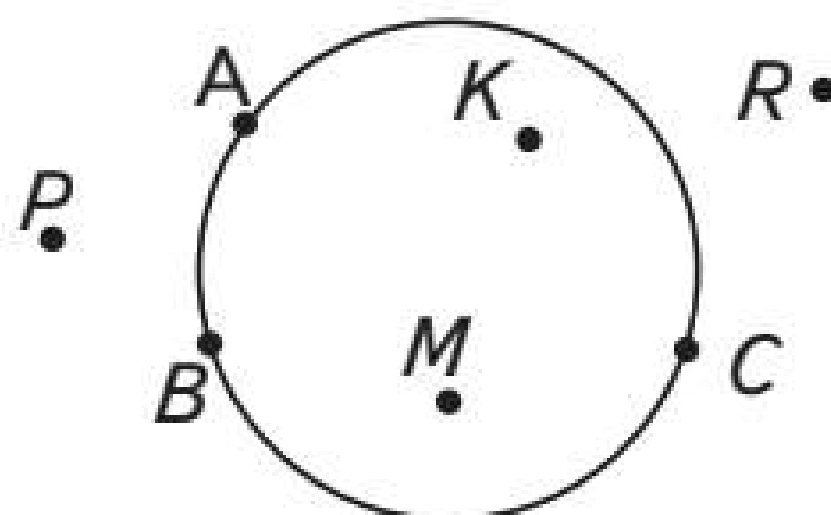
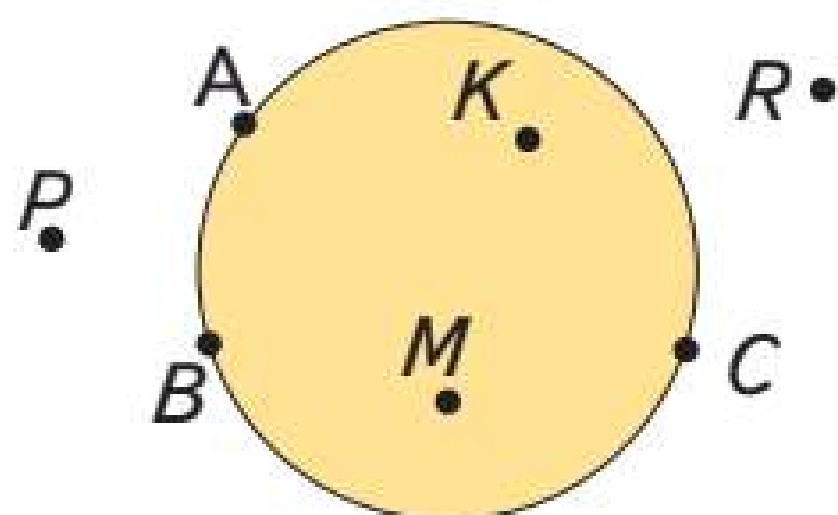

3. Скільки точок належать кругу і скільки — колу? Скільки — не належать? У чому відмінність?

4. 1) Назви всі точки на крузі та точки за межами круга.

2) Назви всі точки на колі та точки за межами кола.

5. Візьми монету. Поклади її на кольоровий аркуш і обведи олівцем. Як називається отримана лінія? Виріж по лінії. Як називається вирізана фігура?

6. Серед перелічених предметів назви ті, які схожі на круг. А потім — ті, які схожі на коло.

Монета, кільце для кидання м'яча, тарілка, колесо, спортивний обруч, циферблат годинника, перстень.

7. Боячись рогів корови, хижаки не нападають на неї спереду. Як треба стати стаду корів, щоб захистити себе і своїх телят від хижаків?

8. Запиши в перший стовпчик вирази, подані в кругах, а в другий стовпчик — вирази в колах. Обчисли їх.

$$4 \cdot 7$$

$$85 - 18$$

$$10 \cdot 10$$

$$10 : 10$$

$$27 + 67$$

$$10 : 1$$

$$25 + 7$$

$$39 - 14$$

$$64 : 8$$

$$54 : 9$$

$$3 \cdot 9$$

9. Спортсмен пробіг на стадіоні двічі по 6 кіл, а потім — ще 5 кіл. Скільки всього кіл пробіг спортсмен? Запиши та обчисли вираз.

ТАБЛИЦЯ МНОЖЕННЯ

2

$$\begin{aligned}2 \cdot 1 &= 2 \\2 \cdot 2 &= 4 \\2 \cdot 3 &= 6 \\2 \cdot 4 &= 8 \\2 \cdot 5 &= 10 \\2 \cdot 6 &= 12 \\2 \cdot 7 &= 14 \\2 \cdot 8 &= 16 \\2 \cdot 9 &= 18 \\2 \cdot 10 &= 20\end{aligned}$$

3

$$\begin{aligned}3 \cdot 1 &= 3 \\3 \cdot 2 &= 6 \\3 \cdot 3 &= 9 \\3 \cdot 4 &= 12 \\3 \cdot 5 &= 15 \\3 \cdot 6 &= 18 \\3 \cdot 7 &= 21 \\3 \cdot 8 &= 24 \\3 \cdot 9 &= 27 \\3 \cdot 10 &= 30\end{aligned}$$

4

$$\begin{aligned}4 \cdot 1 &= 4 \\4 \cdot 2 &= 8 \\4 \cdot 3 &= 12 \\4 \cdot 4 &= 16 \\4 \cdot 5 &= 20 \\4 \cdot 6 &= 24 \\4 \cdot 7 &= 28 \\4 \cdot 8 &= 32 \\4 \cdot 9 &= 36 \\4 \cdot 10 &= 40\end{aligned}$$

5

$$\begin{aligned}5 \cdot 1 &= 5 \\5 \cdot 2 &= 10 \\5 \cdot 3 &= 15 \\5 \cdot 4 &= 20 \\5 \cdot 5 &= 25 \\5 \cdot 6 &= 30 \\5 \cdot 7 &= 35 \\5 \cdot 8 &= 40 \\5 \cdot 9 &= 45 \\5 \cdot 10 &= 50\end{aligned}$$

6

$$\begin{aligned}6 \cdot 1 &= 6 \\6 \cdot 2 &= 12 \\6 \cdot 3 &= 18 \\6 \cdot 4 &= 24 \\6 \cdot 5 &= 30 \\6 \cdot 6 &= 36 \\6 \cdot 7 &= 42 \\6 \cdot 8 &= 48 \\6 \cdot 9 &= 54 \\6 \cdot 10 &= 60\end{aligned}$$

7

$$\begin{aligned}7 \cdot 1 &= 7 \\7 \cdot 2 &= 14 \\7 \cdot 3 &= 21 \\7 \cdot 4 &= 28 \\7 \cdot 5 &= 35 \\7 \cdot 6 &= 42 \\7 \cdot 7 &= 49 \\7 \cdot 8 &= 56 \\7 \cdot 9 &= 63 \\7 \cdot 10 &= 70\end{aligned}$$

8

$$\begin{aligned}8 \cdot 1 &= 8 \\8 \cdot 2 &= 16 \\8 \cdot 3 &= 24 \\8 \cdot 4 &= 32 \\8 \cdot 5 &= 40 \\8 \cdot 6 &= 48 \\8 \cdot 7 &= 56 \\8 \cdot 8 &= 64 \\8 \cdot 9 &= 72 \\8 \cdot 10 &= 80\end{aligned}$$

9

$$\begin{aligned}9 \cdot 1 &= 9 \\9 \cdot 2 &= 18 \\9 \cdot 3 &= 27 \\9 \cdot 4 &= 36 \\9 \cdot 5 &= 45 \\9 \cdot 6 &= 54 \\9 \cdot 7 &= 63 \\9 \cdot 8 &= 72 \\9 \cdot 9 &= 81 \\9 \cdot 10 &= 90\end{aligned}$$

МАТЕМАТИКА. 2 клас

Особливості підручника:

- ◆ сучасний дизайн і максимальна візуалізація матеріалу
- ◆ міжпредметна інтеграція
- ◆ дитячий стиль викладення матеріалу
- ◆ системний блочний підхід до розгортання тем
- ◆ практичність завдань
- ◆ нові типи логічних і творчих завдань
- ◆ пізнавальна функція

Інтерактивний електронний додаток містить:

- інтерактивні завдання до кожної теми
- теоретичний матеріал
- навчальні відеоролики
- завдання з використанням 3D-моделей
- пазли, лабіринти, розмальовки
- логічні завдання
- підсумкові роботи до кожного розділу

Інтерактивний електронний додаток до підручника доступний за QR-кодом або посиланням rnk.com.ua/109894